

Tilinpäätös 2022

Liedon kaupunki

Sisällysluettelo

1 TOIMINTAKERTOMUS.....	6
1.1 Olennaiset tapahtumat kaupungin toiminnassa	6
1.1.1 Kaupunginjohtajan katsaus	6
1.1.2 Kaupungin hallinto ja siinä tapahtuneet muutokset	8
1.1.3 Yleinen ja seudun taloudellinen kehitys.....	10
1.1.4 Kaupungin henkilöstö	11
1.1.5 Olennaiset muutokset kaupungin toiminnassa ja taloudessa.....	13
1.1.6 Arvio merkittävimmistä riskeistä ja epävarmuustekijöistä sekä todennäköisestä tulevasta kehityksestä.....	14
1.1.7 Ympäristöasiat	15
1.2 Selonteko kaupungin sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä	16
1.3 Tilikauden tuloksen muodostuminen ja toiminnan rahoitus	18
1.3.1 Tilikauden tuloksen muodostuminen.....	18
1.3.2 Toiminnan rahoitus	21
1.4 Rahoitusasema ja sen muutokset.....	24
1.5 Kokonaistulot ja -menot	27
1.6 Kaupunkikonsernin toiminta ja talous.....	29
1.6.1 Yhdistelmä konsernitilinpäätökseen sisältyvistä yhteisöistä	29
1.6.2 Konsernin toiminnan ohjaus.....	29
1.6.3 Olennaiset konsernia koskevat tapahtumat.....	30
1.6.4 Tytäryhteisöjen tavoitteiden toteutuminen.....	30
1.6.4.1 Liedon Asunnot Oy	30
1.6.4.2 Liedon lämpö Oy.....	32
1.6.5 Arvio konsernin todennäköisestä tulevasta kehityksestä	33
1.6.6 Selonteko konsernivalvonnan järjestämisestä	33
1.6.7 Konsernitilinpäätös ja sen tunnusluvut	35
1.7 Tilikauden tuloksen käsittely	42
2 TALOUSARVION TOTEUTUMINEN	44
2.1 Käyttötalouden toteutuminen	44
2.1.1 Yhteenveto käyttötalouden toteutumasta lautakunnittain	45
2.1.2 Käyttötalouden toteuma lautakunnittain	47
Tarkastuslautakunta	47
Keskusvaalilautakunta	48
Kaupunginhallituksen alainen toiminta.....	50
Konsernihallinto	54
Sisäiset palvelut	56

Maaseutupalvelut.....	60
Pelastustoimi	62
Työllistäminen	63
Ympäristöterveyslautakunta	66
Ympäristöterveyspalvelut.....	70
Sosiaali- ja terveyslautakunta.....	73
SOTE hallinto	78
Perhe- ja sosiaalipalvelut.....	81
Hoito- ja hoivapalvelut	86
Terveys- ja sairaanhoitopalvelut	92
Varhaiskasvatus- ja koulutuslautakunta.....	97
Varhaiskasvatus	101
Yleissivistävä opetus.....	104
Kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunta	106
Kulttuuripalvelut.....	110
Tekninen lautakunta.....	114
Tekniset palvelut	117
Toimitilapalvelut.....	119
Ruokapalvelut.....	122
Puhtauspalvelut.....	125
Infrapalvelut	128
Liedon vesi.....	134
Kaavoitus- ja rakennuslautakunta	139
Kaavoitus- ja mittastoimi.....	141
Rakennusvalvonta ja ympäristönsuojelu.....	144
2.2. Tuloslaskelmaosan toteutuminen	147
2.2.1 Liedon kaupungin talousarvion tuloslaskelmaosan toteutumisvertailu	147
2.3 Investointiosan toteutuminen.....	149
2.3.1 Yhteenveto	149
2.3.2 Talonrakennus	151
2.3.3 Tiet, puistot, liikuntapaikat.....	152
2.3.4 Liedon Vesi	153
2.3.5 Irtaimisto	155
2.4 Rahoitusosan toteutuminen.....	156
2.5 Yhteenveto määrärahojen ja tuloarvioiden toteutumisesta.....	157
3 TILINPÄÄTÖSLASKELMAT.....	159
3.1 Liedon kaupungin tuloslaskelma	159
3.2 Liedon kaupungin rahoituslaskelma.....	160

3.3 Liedon kaupungin tase.....	161
3.4 Konsernituloslaskelma.....	163
3.5 Konsernirahoituslaskelma	164
3.6 Konsernitase	165
4 TILINPÄÄTÖKSEN LIITETIEDOT	168
4.1 Tilinpäätöksen laatimista koskevat liitetiedot.....	168
4.1.1 Liedon kaupungin tilinpäätöksen laatimista koskevat liitetiedot.....	168
4.1.2 Konsernitilinpäätöksen laatimista koskevat liitetiedot	169
4.2 Tuloslaskelmaa koskevat liitetiedot	171
4.3 Tasetta koskevat liitetiedot	175
4.4 Vakuuksia ja vastuusitoumuksia koskevat liitetiedot.....	183
4.5 Henkilöstöä, tilintarkastajan palkkioita ja intressitapahtumia koskevat liitetiedot	186
5 LIEDON VESI.....	189
5.1 Tilinpäätöslaskelmat.....	189
5.2 Talousarvion toteutumisvertailu	195
5.3 Liedon Veden vaikutus kaupungin talouteen.....	198
5.4 Liedon Vesi liitetiedot.....	201
6 ALLEKIRJOITUKSET JA TILINPÄÄTÖSMERKINTÄ.....	208
7 LUETTELO KIRJANPITOKIRJOISTA JA TOSITELAJEISTA SEKÄ NIIDEN SÄILYTYSTAVASTA.....	210

Toimintakertomus

1 TOIMINTAKERTOMUS

1.1 Olennaiset tapahtumat kaupungin toiminnassa

1.1.1 Kaupunginjohtajan katsaus

Yleisnäkymä

Kokonaisuutena vuosi 2022 oli varsin vaikea. COVID-19 pandemiasta toipuva maailma joutui vastaanottamaan tiedon Venäjän hyökkäyssodasta Ukrainaan ja siitä seuranneen nationalismin globaalin nousun. Inflaation kiihtyminen, korkeat korot, energian ja kaikkien elämiskustannusten nousu näkyivät merkittävästi kaupungin arjessa.

Onneksi Suomessa tapahtui myös positiivista kehitystä. Työllisyys nousi ennätyslukemiin. Olkiluodon hitaasta käynnistymisestä huolimatta Suomen sähköntuotanto, tuulivoiman ansiosta, pystyi vastaamaan haasteeseen. Yritykset uskalsivat investoida sodasta huolimatta ja vihreän siirtymän investoinnit lisääntyivät merkittävästi.

Liedosta tuli kaupunki

Liedon kunnanvaltuusto päätti 30.5.2022 käyttää Liedosta kaupunki nimeä. Liedon kaupungistumiskehityksen lisäksi muutoksen taustalla oli mm. halu näkyä paremmin uuden hyvinvointialueen päätöksenteossa. Kaupungiksi muuttuminen oli siis osa Liedon ja lietolaisten edunvalvontaa.

Strategian päivitys vuoteen 2026

Vuosi 2022 oli viimeinen vuosi, jolloin Liedon kaupungin vastuulla olivat sosiaali- ja terveyspalvelut. Sote uudistus ja sen mukanaan tuoma palvelurakenteen muutos toi tarpeen päivittää myös Liedon strategiaa. Liedon kaupungissa uskotaan käytännönläheiseen arvopohjaiseen päätöksentekoon. Tämä näkyi myös päivitettyssä strategiassa, jonka päämääränä on onnellinen ja aktiivinen lietolainen.

Talouden ja elinvoiman kehitys

Liedon kaupungin taloudellinen kehitys seurasi vuonna 2022 monin tavoin muiden suurten kaupunkien kehyskuntien kehitystä. Tulot olivat odotettua suuremmat ja työllisyystilanne hyvä, mutta samalla kasvavan väestön palvelutarpeiden synnyttämä paine toi esille kasvavan investointitarpeen.

Kaupungin tulos ennen tilinpäätössiirtoja oli 6,2 miljoonaa euroa ylijäämäinen. Ylijäämää selittää ennakoitua suuremman verokertymän ja tehokkaan palvelurakenteen lisäksi kertaluontoiset koronatuotet. Samanaikaisesti voimakas +1,05% väestön kasvu haastoi kaupungin palvelurakenteen. Varsinkin varhaiskasvatuksen palvelutarve lisääntyi ennakoitua nopeammin ja vastatakseen tarpeeseen kaupunki joutui toteuttamaan väliaikaisia ratkaisuja.

Liedon työttömyysprosentti jatkoi vuonna 2022 laskuaan ollen joulukuussa 5,0% (2021 5,5%). Liedon kaupungin työttömyysprosentti oli valtakunnallista tasoa 9,9% merkittävästi alhaisempi.

Unelmien turvallinen kaupunki

Liedon kaupungin tilanteen 2022 voisi summata niin, että kaupungin talous oli hyvin tasapainossa ja palvelut olivat laadukkaita. Yhteistyö asukkaiden, yritysten, yhdistysten ja viranhaltijoiden välillä oli hedelmällistä ja päätöksen tekijät olivat erinomaisesti tilanteen tasalla.

Kaiken hyvän keskellä tiedostettiin tulevien vuosien merkittävät taloudelliset haasteet, jotka syntyvät suurista investointitarpeista ja valtionosuusjärjestelmään sote uudistuksen seurauksena syntyneestä rakenteellisesta valuviasta. Tulevat vuodet vaativat rohkeutta ja uskallusta investoida olennaiseen, mutta samalla tarkkaa taloudenpitoa.

Meillä unelmien turvallisessa Liedon kaupungissa on kaikki eväät menestyä. Se vaatii vain huolellisuutta ja hyvää yhteistyötä.

Mika Ingi
kaupunginjohtaja

1.1.2 Kaupungin hallinto ja siinä tapahtuneet muutokset

Kaupunginvaltuusto

Kuntavaaleissa 13.6.2021 valitun 43-jäsenisen valtuuston toimikausi alkoi 1.8.2021 ja päättyy 31.5.2025. Hallintosäännön 13 luvun 91 § mukaan valtuustossa on puheenjohtajan lisäksi kolme varapuheenjohtajaa. Liedon kaupunginvaltuuston poliittiset voimasuhteet 31.12.2022 valtuutettujen lukumäärän mukaan ovat seuraavat: Kansallinen Kokoomus 12 jäsentä, Perussuomalaiset 7 jäsentä, Suomen Keskusta 7 jäsentä, Vihreä Liitto 6 jäsentä, Suomen Sosialidemokraattinen puolue 5 jäsentä, Suomen Kristillisdemokraatit 3 jäsentä ja Vasemmistoliitto 2 jäsentä, sekä Suomen ruotsalainen kansanpuolue 1 jäsen.

Jäsenet:

Pilpola, Juhani, pj	ps
Taimisto, Jukka, I varapj	kok
Piippo, Niina, II varapj	sd
Takatalo, Henna, III varapj	kesk
Ala-Nissilä, Simo	kok
Friberg, Marko	ps
Föhr, Matti	kok
Hallanheimo, Minna	kesk
Heininen, Jaakko	kok
Heino, Noora	kok
Hermonen, Merja	vihr
Inkinen, Timo	kok
Isotalo, Lauri	kesk
Jokinen, Pasi	ps
Katajainen, Timo	vas
Kauppinen, Jenni	vas
Kemppainen, Sirkku	kd
Koivumäki, Mikko	ps
Kolkkala, Riina	kd (sit.)
Kuokkanen Jukka-Pekka	kd
Laaksonen, Timo	kok
Leppänen, Soili	sd
Lindholm, Hannele	kok
Marjomaa, Juha	kesk
Metsistö, Matti	sd
Mikkola, Mari	kok
Nieminen-Pihala, Vappu	vihr
Pohjankukka, Tomi	ps
Riikonen, Oili	kesk
Ruottu, Annina	kok
Saarinen, Ismo	sd
Sairanen, Jari	kok
Salminen, Lotta	vihr
Santanen, Vesa	ps
Savonlahti, Emilia	vihr
Soini, Jari	ps
Solin, Henrik	rkp
Tissari, Katja	vihr
Tuimala, Heidi	vihr

Virtanen, Jonna	kok
Vuorinen, Jari	kesk
Vähätalo, Jari	kesk
Ylikännö, Minna	sdp

Kaupunginvaltuusto kokoontui kertomusvuoden 2022 aikana 11 kertaa ja teki päätökset kaiken kaikkiaan 120 asiakohdasta.

Kaupunginhallitus

Liedon kaupunginhallituksessa on 11 jäsentä. Kokouksiin voivat osallistua myös kaupunginvaltuuston puheenjohtajat ja heillä on kokouksissa puheoikeus. Vuonna 2022 kaupunginhallitus kokoontui 28 kertaa ja teki päätöksen 420 asiakohdasta.

Kaupunginhallituksen kokoonpano 31.12.2022:

Mikkola Mari, pj	kok
Hallanheimo Minna, I varapj	kesk
Tuimala Heidi, II varapj	vihr
Ala-Nissilä Simo	kok
Lindholm Hannele	kok
Friberg Marko	ps
Pohjankukka Tomi	ps
Marjomaa Juha	kesk
Saarinen Ismo	sd
Kolkkala Riina	kd (sit.)
Katajainen Timo	vas

Lautakuntien ja toimikuntien puheenjohtajat 31.12.2022

Kaavoitus- ja rakennuslautakunta	Heininen Jaakko	kok
Keskusvaalilautakunta	Nieminen Pentti	sd
Kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunta	Jokinen Pasi	ps
Sosiaali- ja terveyslautakunta	Hänninen Auli	kok
Tarkastuslautakunta	Solin Henrik	rkp
Tekninen lautakunta	Vuorinen Jari	kesk
Varhaiskasvatus- ja koulutuslautakunta	Simola Jarkko	ps
Ympäristöterveyslautakunta	Nieminen-Pihala Vappu	vihr
Elinkeinotoimikunta	Hänninen Auli	kok
Yhteistyötoimikunta	Salmi Raija	vas

Hallintosäätö

Kaupunginvaltuusto hyväksyi kokouksessaan 29.8.2022 § 68 muutetun Liedon kaupungin hallintosäännön, joka tuli voimaan 1.9.2022. Muutoksessa vastattiin kaupunki-nimityksen käyttöönottoon, ja tehtiin muutoksia ja tarkennuksia johtoryhmän kokoonpanoon, sijaisuuksiin sekä kaupunginhallituksen, kaupunginjohtajan ja toimialajohtajien toimivaltaan. Tilikauden 2022 aikana hallintosäätöön on tehty myös teknisiä korjauksia rakennustarkastajan virkanimikkeen muutokseen (Kunnanvaltuusto 31.3.2022 § 30).

1.1.3 Yleinen ja seudun taloudellinen kehitys

YLEINEN TALOUDELLINEN KEHITYS

Koronapandemian jälkeisen laskun jälkeen Suomen bruttokansantuote (BKT) kasvoi vuonna 2021 3,5 % ja vuoden 2022 ennakkotietojen BKT kasvoi vuonna 2022 edelleen 1,9 prosenttia. 2022 aikana inflaatio on kiihtynyt korkeammaksi kuin erityisesti energian hinnan nousun myötä.

Taloukasvulla on ollut merkittävä vaikutus myös työllisyystilanteeseen. Työllisyysaste oli vuoden 2022 lopussa oli 73,4 %, joka oli 0,1 prosenttiyksikköä eli 44 tuhatta työllistä edellisvuotta korkeampi. Työttömyysasteessa ei työvoimatutkimuksen mukaan tapahtunut muutosta vuoden takaisesta ja vuoden 2022 lopussa työttömyysaste oli edelleen 6,7 %.

Julkisen talouden menojen ja tulojen välinen epätasapainossa ei ole tapahtunut merkittävää muutosta vuodesta 2021. Vuonna 2022 jatkuneesta hyvästä taloukasvusta ja työllisyydestä huolimatta julkisen talouden velkasuhde bruttokansantuotteeseen pysyi vuoden 2021 tasolla. Julkinen velka suhteessa bruttokansantuotteeseen on herkkä talouden kasvussa tapahtuville muutoksille varsinkin laskusuhdanteessa. Taloukasvun vaimentuessa valtion sekä paikallishallinnon, että hyvinvointialueiden alijäämät kääntävät velkasuhteen kasvuun vuodesta 2023 alkaen. Korkotason voimakas nousu vuoden 2022 aiheuttaa lisäpainetta julkisyhteisöjen velkaantumiselle aiempaa moninkertaisen määrän tuloista mennessä velkojen hoitokustannuksiin.

Paikallishallinto

Vuonna 2022 paikallishallinnon rahoitusasema heikentyi hieman vuodesta 2021. Ennakollisten tilinpäätösanalyysien perusteella kuntien ja kuntayhtymien tulos oli silti noin 1,23 miljardia euroa. Merkittävimpänä syynä tähän oli verotulojen kehitys ja valtion jakamat koronatuot.

Vaikka paikallishallinnon rahoitusaseman arvioidaan olevan vuonna 2022 tasapainossa, eivät kertaluonteiset koronatuot ratkaise paikallishallinnon pitkän aikavälin rakenteellista tulojen ja menojen epätasapainoa. Sote-uudistuksen myötä hyvinvointialueille siirtyi kustannuksia, mutta kunnille jää mittavat velat ja kiinteistöt.

SEUDUN TALOUDELLINEN KEHITYS

ELY-keskuksen joulukuun 2022 työllisyyskatsauksen mukaan työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta oli joulukuun lopussa Varsinais-Suomessa 9,4 % eli 0,4 prosenttiyksikköä vähemmän kuin vuotta aiemmin.

Liedossa työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta oli joulukuussa 2021 5,0 %, kun se vastaavaan aikaan vuonna 2020 oli 5,5 %. Tammikuussa työttömyys yleensä laskee ja Liedossa työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta oli tammikuussa 2023 4,6 %. On kuitenkin huomattava, että kausittaiset vaihtelut myös pienenevät työttömyyden vähentyessä.

Varsinais-Suomen väestö on ennakkotietojen mukaan kasvanut vuonna 2022 noin 2.200 asukkaalla. Liedon asukasluku oli vuoden 2022 lopussa 20.513, joka on 214 asukasta enemmän kuin vuoden 2021 lopussa.

1.1.4 Kaupungin henkilöstö

Henkilöstön määrä

Vakituisen henkilöstön (palvelussuhteiden) määrä 31.12.2022 oli 1004 (991). Näistä palvelussuhteista kokoaikaisia oli 913 (916) ja osa-aikaisia 91 (75). Virkasuhteessa vakinaisesta henkilöstöstä oli 331 (333) ja työsuhteessa 673 (658). Koko henkilökunnalle henkilötyövuosia kertyi yhteensä 1210 (HTV = palkallisten palveluksessaolopäivien lukumäärä kalenteripäivinä/365*(osa-aikaprosentti/100))

Henkilöstön ikäjakauma

Vakinaisen henkilöstön keski-ikä 47 vuotta (47). Miesten keski-ikä oli 46 vuotta (46) ja naisten 47 vuotta (47). Koko kunta-alan keski-ikä oli lokakuussa 2021 KT:n tilaston mukaan 45,5 (45,6) vuotta. Naisten osuus vakituisesta henkilökunnasta on 85,8 % (85,5 %).

Alkaneet ja päättyneet palvelussuhteet

Vakituisen henkilökunnan palvelussuhteen kesto oli keskimäärin 14 v (12 v 11 kk). Vuoden aikana alkoi 69 (78) vakituista palvelussuhdetta ja päättyi 121 (94).

Eläkkeelle siirtyi 38 henkilöä (24); vanhuuseläkkeelle 18 (keski-ikä 64,71 v) ja työkyvyttömyyseläkkeelle 3, osatyökyvyttömyyseläkkelle 6 (keski-ikä 60,33 v), kuntoutustuelle 8, osakuntoutustuelle 3.

Palkkaratkaisujen kustannusvaikutus ja palkkakustannukset

Yleiskorotus KVTES 1.6.2022 lukien

Viranhaltijan/työntekijän tehtäväkohtaista palkkaa tai siihen rinnastettavaa kuukausipalkkaa korotettiin 46 euroa, kuitenkin vähintään 2,0 prosenttia. Palkkausluvun 11 §:n mukaista henkilökohtaista lisää korotettiin 2,0 prosentilla.

Yleiskorotus LS 1.6.2022 lukien liitteissä 1–4

Lääkärien yleiskorotus oli 2,0 %, terveyskeskushammaslääkärien korotus oli 2,58. Praktikkoeläinlääkärien yleiskorotus oli 0,72 prosenttia ja muiden eläinlääkäriryhmien prosentti.

Keskitetty erä yleiskorotuksena LS 1.10.2022 liitteissä 1–5

Liitteissä 1, 3–5 (terveyskeskuslääkärit, sairaalalääkärit, sairaalahammaslääkärit ja eläinlääkärit) jaettiin 0,53 % suuruinen keskitetty erä ja liitteessä 2 (terveyskeskushammaslääkärit) 0,64 %:n suuruinen keskitetty erä.

Yleiskorotus 1.6.2022 OVTES

Yleiskorotuksen suuruus oli 46 euroa, kuitenkin vähintään 2,0 %. Henkilökohtaista lisää korotettiin 2,0 %.

Paikallinen järjestelyerä OVTES 1.10.2022.

Paikalliseen järjestelyerän suuruus oli 0,53 % laskettuna OVTES:n piiriin kuuluvien palkkasummasta.

Yleiskorotus TS 1.6.2022 lukien

Tehtäväkohtaisen palkan korotuksen suuruus oli 46 euroa, kuitenkin vähintään 2,0 %. TS:n henkilökohtaista lisää ja erillisiä korotettiin 2,0 prosentilla.

Paikallinen järjestelyerä TS 1.10.2022 lukien

Paikallisen järjestelyerän suuruus oli 0,53 prosenttia TS:n palkkasummasta.

Kaikki yllä olevat huomioiden henkilöstön kokonaispalkkakulut olivat 47 287 485 €, henkilösivukulut olivat 11 049 428 €.

Sairauspoissaolot

Poissaolopäiviä oli keskimäärin 21,8 (16,81) kalenteripäivää / henkilötyövuosi.

Koko henkilöstön sairauspoissaolojen määrä vuonna 2022 nousi 5011 kalenteripäivällä (2021 nousi 2835 kpv). Koko henkilöstöstä 33 %:lla ei ollut lainkaan sairauspoissaoloja.

Liedon kaupunki laatii erillisen henkilöstöraportin.

1.1.5 Olennaiset muutokset kaupungin toiminnassa ja taloudessa

Taloukasvu ja hyvä työllisyystilanne näkyivät Liedon kaupungin toiminnassa ja taloudessa. Tämän seurauksena verotulot toteutuivat loput 3,7 miljoonaa euroa talousarviota korkeampina.

Koronaviruspandemian suorat vaikutukset sosiaali- ja terveystalouden toimintaan jäivät lopulta pelättyä pienemmäksi. Kaupungin talouteen valtion korvaukset koronasta aiheutuviin kustannuksiin vaikuttivat kuitenkin merkittävästi ja näitä kertyikin yhteensä 2,8 miljoonaa euroa. Keskuskouluhanketta vietiin eteenpäin koko vuoden 2022 ajan. Kaupunginhallitus päätti kokouksessaan 19.12.2022 § 415, että Keskuskoulun hankitaan kaupungin omaan taseeseen ja toteutetaan KVR-urakkana.

Kaupungin väkiluku jatkoi kasvuaan vuonna 2022, Liedossa oli asukkaita ennakkotietojen mukaan vuoden 2022 lopulla 20 513 (2021 lopussa 20 299).

Työttömiä työnhakijoita oli Liedossa joulukuussa 2022 yhteensä 498, kun vuotta aiemmin joulukuussa 2020 työttömiä työnhakijoita oli 541. Seudullisesti työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta oli joulukuun lopussa Varsinais-Suomessa 9,4 % eli 0,4 prosenttiyksikköä vähemmän kuin vuotta aiemmin ja työttömien osuus työvoimasta oli pienempi kuin koko maassa (9,9 %).

Kunnanhallituksen kokouksessaan 325/4.11.2019 hyväksymän kunnan talouden tasapainottamisohjelman mukaisten toimenpiteiden toteuttamista jatkettiin vuoden 2022 aikana. Vuoden 2023 talousarviossa tavoitteena Tulevaisuusohjelma 2:n laatiminen, jolla vastataan sote-uudistuksen tuomiin organisaation muutostarpeisiin.

1.1.6 Arvio merkittävimmistä riskeistä ja epävarmuustekijöistä sekä todennäköisestä tulevasta kehityksestä

Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan tavoitteena on varmistaa, että asetetut tavoitteet saavutetaan ja että toiminta on tuloksellista. Sisäinen valvonta ja riskienhallinta ovat jatkuva osa päivittäistä johtamista, ohjaamista ja työn toteuttamista. Kuntalain säännökset velvoittavat kunnat järjestämään kaupungin ja kuntakonsernin sisäisen valvonnan, riskienhallinnan ja konsernivalvonnan sekä raportoimaan niiden tuloksellisuudesta. Toimintakertomusraportoinnin tulee perustua todennettavissa olevaan sisäisen valvonnan, riskienhallinnan ja konsernivalvonnan tuloksellisuuden arviointiin.

Liedon kaupungin talousarviossa 2022 kuntakonsernin riskit on jaoteltu neljään pääryhmään, jotka ovat: strategiset, taloudelliset ja toiminnalliset riskit sekä vahinkoriskit.

Strategiset riskit

- Päätöksentekijöiden ja henkilöstön sitouttaminen strategian mukaisiin tavoitteisiin
- Hyvinvointipalvelujen järjestämisvastuun siirtymisen kunnalta hyvinvointialueelle aiheuttamat vaikutukset kaupungin toimintaympäristöön ja taloudelliseen tilanteeseen

Taloudelliset riskit

- Sote-uudistuksen aiheuttama verotulojen ja valtionosuuksien siirto hyvinvointialueelle
- Verotulojen ja valtionosuuksien ennakoinen ja rahoituksen riittävyys
- Tontinmyyntivoittojen väheneminen
- Soveltuvan raakamaan puute
- Keskuskouluhankkeen kustannukset
- Vuosikate on pysyvästi pienempi kuin investointien määrä, jolloin kunta velkaantuu
- Korkoriskit
- Koronaepidemian aiheuttaman hoitovelan taloudelliset vaikutukset

Toiminnalliset riskit

- Henkilöstön saatavuus

Kaupungin sisäinen valvonta ja riskienhallinta kytkeytyvät vuosittaiseen talousarvio- ja tilinpäätösprosessiin. Lautakunnat ovat arvioineet Lieto-strategian sekä sisäisen valvonnan ja riskienarvioinnin toteutumista toimintakertomustensa käsittelyn yhteydessä, luettavissa tilinpäätösasiakirjassa lautakuntien osioissa.

Sosiaali- ja terveyspalveluiden siirtymisen hyvinvointialueille kaupungin talouden ennakoitavuus paranee huomattavasti. Kaupungille jäävä hyvinvoinnin edistäminen ja siihen liittyvät yhteistyö kaupungin ja hyvinvointialueen välillä sekä ylikunnallisesti ovat keskeisiä tulevaisuuden kehityskohteita. Väkiluvun kasvu ja sen tuomat investointitarpeet aiheuttavat kuitenkin painetta talouden ja toiminnallisten tarpeiden ennustamiselle. Lisäksi kuntien taloudellisena uhkana on valtion rahoituksen muutokset sekä kuntien ja hyvinvointialueiden välinen kilpailu valtion rahoituksesta tulevana vuosina. Hyvinvointialueiden aloitus jo valmiiksi alijäämäisenä aiheuttaa painetta siirtää rahoitusta kunnilta hyvinvointialueille. Eduskuntavaalien 2023 ja tuleva hallitusohjelma määrittävät merkittävästi kuntien taloudellista liikkumavaraa tulevana vuosina, ja tämän vaikutuksesta ei vielä ole tietoa.

1.1.7 Ympäristöasiat

Kaupungin kiinteistöihin on tehty energiatehokkuutta parantavia investointeja sekä jatkettu öljylämmityksestä poissiirtymistä. Vuonna 2022 Järvikodon päiväkodin lämmitys muutettiin saneerauksen yhteydessä maalämmöksi. Pahkamäen uuden esikoulurakennuksen lämmitysmuotona on ilma-vesilämpöpumppu ja Tarvasjoen uuden liikuntahallin lämmitys toteutettiin maalämmöllä. Lietohallin valaistus muutettiin led-valoiksi kesän aikana. Liedon kaupunki käyttää 100 % uusiutuvalla energialla tuotettua sähköä.

Kaupungin katuvalaistusta vaihdetaan vähemmän energiaa kuluttaviin led-valaisimiin vuosittain parisensataa. Tässä hyödynnetään yhteisrakentamista Carunan maakaapelointihankkeissa.

Kevyen liikenteen edistämiseksi Liedon kaupunki oli mukana MAL-hankkeessa, jossa parannettiin kevyen liikenteen väyliä Ravattulan ja Liedon keskustan välillä, hanke valmistui vuoden 2022 aikana. Vuoden aikana suunniteltiin Nuolemontien ja Kaunistontien kevyenliikenteen väylät, jotka on tarkoitus toteuttaa 2023. Lisäksi ollaan mukana Turun kaupunkiseudun pyöräilyreitistöjen suunnittelussa. Föli-matkat ovat lisääntyneet koronavuosien jälkeen merkittävästi. Laskennallinen matkamäärä oli noin 0,84 miljoonaa (+41 % verrattuna vuoteen 2020, +7 % verrattuna vuoteen 2019). Lietolaiset matkustivat joukkoliikenteellä vuonna 2022 enemmän kuin ennen korona-aikaa. Laskennallisesti tämä tarkoittaa noin 2300 nousua joka päivä.

Aurajoen rantaan toteutettiin uusi virkistysreitti eli Jokipolku, jonka tavoitteena on mahdollistaa suojellusta jokimaisemasta nauttimisen osin myös esteettömästi. Varsinainen Jokipolku-hanke saatiin päätökseen vuonna 2022, joskin reittiä voi olla mahdollista jatkaa pohjoiseen tulevaisuudessa. Vuonna 2022 kylvettiin kyläkeskuksiin niittykukka- ja auringonkukkapeltoja, joista kukat olivat kaupunkilaisten poimittavissa.

Ruokapalvelut toteutti hävikkiruokaseurannan syksyllä ja lasten lempi- ja inhokkiruokia kyseltiin Lastenpäivän tienoilla. Tavoitteena on lautaselta poisheitettävän ruuan määrän vähentäminen. Syksyllä aloitettiin hävikkiruokakokeilu Kisällin työllisyyspalveluiden kanssa, joka hakee hävikkiruokaa kahdelta keskusta-alueen koululta ja jalostaa sitä työttömien ruokalassa tarjottavaksi.

Ajoneuvohankinnoissa on pyritty huomioimaan energiatehokkuusdirektiivin vaatimukset vähäpäästöisistä autoista ja puistotoimen vuonna 2022 hankittu pakettiauto on ladattava hybridi. Vuonna 2023 tavoitteena on hankkia puistotoimen toiseksi autoksi sähköpakettiauto. Myös uusittavat traktorit ovat päästövaatimuksiltaan viimeisimpien vaatimusten mukaiset.

Vuonna 2022 saatiin päätökseen Kunta-Helmi –rahoitusta saanut suon ennallistamishanke ja aloitettiin Liedon kaupungin ilmasto- ja luonnon monimuotoisuusohjelman laatiminen. Vieraslajeista kaupungin alueilla torjuttiin edelleen lupiinia, jättipalsamia ja jättiputkea. Alkukesällä 2022 järjestettiin tiedotuskampanja lupiinin hävittämisestä ja osallistuttiin valtakunnalliseen Soolotalkoot-kampanjaan, jonka yhteydessä kaupunkilaisten keräämille kasvijätteille oli osoitettu taajamissa keruupisteet, joista kaupunki toimitti keräysjätteet hävitettäväksi.

1.2 Selonteko kaupungin sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä

Sisäinen valvonta on osa kaupungin johtamisjärjestelmää sekä kaupungin johdon ja hallinnon työväline, jonka avulla arvioidaan asetettujen tavoitteiden toteutumista, toimintaprosesseja ja riskejä. Valvonnan tarkoituksena on edistää organisaation tehokasta johtamista, riskien hallintaa, toiminnan kehittämistä ja tuloksellisuuden arviointia.

Sisäisellä valvonnalla tarkoitetaan yleisesti kaikkia niitä kaupungin ja kuntakonsernin toiminta- ja menettelytapoja, joilla tilivelvolliset ja muut esimiehet pyrkivät varmistamaan, että

- kaupungin toiminta on taloudellista ja tuloksellista
- päätösten perusteena oleva tieto on riittävää ja luotettavaa
- lain säännöksiä, viranomaisohjeita ja toimielinten päätöksiä noudatetaan ja että
- omaisuus ja resurssit turvataan.

Sisäisen valvonnan järjestäminen

Kuntalain 14 §:n 7 kohdan mukaan valtuusto päättää sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteista. Varsinainen huolehtimisvastuu on 39 §:n mukaisesti kaupunginhallituksella.

Liedon kaupunginvaltuusto on vuonna 2014 hyväksynyt Liedon kaupungin ja kuntakonsernin sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteet, joita noudatetaan ensisijaisesti sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisessä. Liedon kaupungin sisäisen valvonnan yleisohje täydentää voimassa olevia kaupunginvaltuuston perusteita. Sisäisen valvonnan yleisohje on päivitetty tilikauden 2017 aikana. Kaupunginhallitus on hyväksynyt voimassa olevan sisäisen valvonnan ohjeen 11.9.2017. Liedon kaupungin hallintosäännön 12 luvussa on tarkemmin määrätty sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteista ja järjestämisestä kuntakonsernissa. Kaupunginhallitus on hyväksynyt 13.2.2017 korkoriskien hallintaperiaatteet.

Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan tehtävät ja vastuut

Valtuusto päättää kaupungin ja kuntakonsernin sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteista ja edellyttää, että kuntakonsernin kaikissa toiminnoissa ja kaikilla organisaation tasoilla on riittävä sisäinen valvonta ja riskienhallinta.

Kaupunginhallituksella on vastuu sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan ohjeistamisesta ja asianmukaisesta järjestämisestä, toimeenpanon valvonnasta ja tuloksellisuudesta.

Kaupunginhallituksen alaiset toimielimet vastaavat omien tehtäväalueidensa sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä, toimeenpanon valvonnasta, tuloksellisuudesta sekä niistä raportoinnista hyväksytyjen ohjeiden mukaisesti.

Johtavien viranhaltijoiden, erityisesti tilivelvollisten, tehtävänä on toimeenpanna sisäinen valvonta ja riskienhallinta vastuualueellaan ja raportoida niistä hyväksytyjen ohjeiden mukaisesti.

Konserniyhteisöjen hallitukset ja toimitusjohtajat vastaavat niiden sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä ja tuloksellisuudesta. Konserniyhteisöt raportoivat konsernijohdolle sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä ja tuloksellisuudesta sekä merkittävien riskien hallinnasta konserniohjeen mukaisesti.

Käytännössä kaupunginhallitus vastaa riskienhallinnan toimivuudesta koko kaupungin tasolla sekä asettaa sen tavoitteet. Kaupunginjohtajalla on riskienhallinnan toteuttamis- ja valvontavastuu. Osastopäälliköt vastaavat oman toimialansa riskienhallinnasta. Tilivelvolliset viranhaltijat ja esimiehet ovat velvollisia

johtamaan, suunnittelemaan ja ohjaamaan toimintaa tavoitteiden saavuttamiseksi ja riskien hallitsemiseksi. Sisäiseen valvontaan kuuluu viranhaltija- ja luottamushenkilöjohdon vastuulla oleva ja organisoima valvonta. Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan menettelyt ovat osa Liedon kaupungin tavanomaista suunnittelu-, johtamis- ja toimintaprosessia, jatkuva osa päivittäistä johtamista, ohjaamista ja työn toteuttamista.

Kuvaus sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan seuranta- ja arviointitoimenpiteistä

Sisäinen valvonta ja riskienhallinta kytkeytyvät vuosittaiseen talousarvio- ja tilinpäätösprosessiin. Riittävän sisäisen valvonnan perusedellytyksenä on riskien tunnistaminen ja niiden huomioon ottaminen valvontaa suunniteltaessa ja toteutettaessa.

Hallituksen kannanotto sisäisen valvonnan ja siihen sisältyvän riskienhallinnan järjestämisestä

Kaupunginhallitus antaa toimintakertomuksessa arvion merkittävimmistä riskeistä ja epävarmuustekijöistä, sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä ja toimenpiteistä havaittujen puutteiden korjaamiseksi sekä konsernivalvonnasta. Hallituksen selonteko perustuu sen alaisten toimielinten ja konserniyhteisöjen laatiin selontekoihin.

Hallitus esittää kannanottonaan, että sisäinen valvonta tuottaa kohtuullisen varmuuden toiminnan tuloksellisuudesta, lain- ja hyvän hallintotavan mukaisuudesta, varojen ja omaisuuden turvaamisesta sekä johtamisen edellyttämän luotettavan toiminnallisen ja taloudellisen informaation riittävydestä.

1.3 Tilikauden tuloksen muodostuminen ja toiminnan rahoitus

1.3.1 Tilikauden tuloksen muodostuminen

TULOSLASKELMA

Ulkoiset tuotot ja kulut 1 000 €	1.1.-31.12.2022	1.1.-31.12.2021
TOIMINTATUOTOT	27 326	26 473
TOIMINTAKULUT	- 133 107	- 127 082
Palkat ja palkkiot	- 47 287	- 45 796
Henkilöstösivukulut	- 11 049	- 10 652
TOIMINTAKATE	- 105 780	- 100 454
VEROTULOT	92 767	88 242
MUUT VALTIONOSUUDET	26 917	24 329
RAHOITUSTUOTOT JA -KULUT	- 446	- 120
Korkotuotot	55	105
Muut rahoitustuotot	92	87
Korkokulut	- 587	- 304
Muut rahoituskulut	- 6	- 9
VUOSIKATE	13 457	11 997
POISTOT JA ARVONALENNUKSET	- 7 281	- 7 411
Suunnitelman mukaiset poistot	- 7 214	- 7 344
Arvonalentumiset	- 67	- 67
TILIKAUDEN TULOS	6 176	4 585
Investointivaraus	- 4000	0
Poistoeron lisäys	5	5
TILIKAUDEN ALI-/YLIJÄÄMÄ	2 181	4 590

Tilikauden 2022 **toimintakate** on noin -105,8 miljoonaa euroa eli toimintakate heikkeni edelliseen vuoteen verrattuna noin 5,3 miljoonaa euroa (-100,5 miljoonaa euroa).

Toimintatuottoja kertyi vuonna 2022 noin 27,3 miljoonaa euroa (26,5). Toimintatuotot nousivat noin 800 tuhatta euroa edelliseen vuoteen verrattuna. Toimintatuottojen nousua selittää erityisesti valtion jakamat korona-avustukset. Näitä kertyi yhteensä noin 2,8 miljoonaa euroa, josta opetustoimen osuus noin 300 tuhatta euroa. Tontinmyyntituottoja kertyi noin 700.000 euroa edellisvuotta vähemmän, vastaavasti vuokratuotot nousivat 160 tuhatta euroa. Myös maksutuottoja kertyi aiempaa enemmän pääasiassa sosiaali- ja terveystoimialalla, varhaiskasvatuksen osalta maksutuotot laskivat hieman. Liedon veden toimintatuotot olivat noin 200.000 euroa aiempaa vuotta matalammat.

Toimintakulut olivat vuonna 2022 noin 133,1 miljoonaa euroa, jossa oli kasvua edelliseen vuoteen verrattuna noin 6,2 miljoonaa euroa (126,9 miljoonaa euroa).

Toimintakulujen kasvua selittää palvelujen ostot, joissa kasvua vuodesta 2021 oli 3,1 miljoonaa euroa sekä henkilöstökulut, joissa kasvua 1,9 miljoonaa euroa. Palveluiden ostojen kasvu tulee pääosin sosiaali- ja

terveyslautakunnan toimialalta, joissa henkilöstöpulan vuoksi käytettiin vuokratyövoimaa moninkertaisesti aiempaan vuoteen verrattuna. Työvoiman vuokrauskustannukset nousivat 500 tuhannesta euroa 2,9 miljoonaan euroon. Henkilöstökulujen kasvusta noin 1,0 miljoonaa tulee varhaiskasvatus- ja koulutuslautakunnan toimialalta, loppu kasvusta jakaantuu muille toimialoille, pl. sosiaali- ja terveyslautakunnan toimiala, jossa henkilöstökustannusten kasvu näkyy vuokratyövoimassa. Tarkempi erittely muutoksista on eritelty lautakuntien toimintakertomuksissa.

Tilikauden 2022 **vuosikate** on noin 13,5 miljoonaa euroa eli noin 1,5 miljoonaa euroa edellistä vuotta suurempi (12,0 miljoonaa euroa).

Valtionosuudet nousivat vuonna 2022 vuoteen 2021 verrattuna 2,6 miljoonaa euroa. Liedon kaupungin nousua selittää lähes tasaosuuksin peruspalveluiden valtionosuuden nousu sekä veromenestysten kompensatiot. **Verotuloja puolestaan kertyi 4,5 miljoonaa euroa edellisvuotta enemmän,** joka oli merkittävästi myös odotuksia parempi.

Rahoituskulut nousivat edellisvuodesta noin 320 tuhatta euroa. Muutos johtuu korkotason voimakkaasta ja nopeasta noususta vuoden 2022 aikana. Kuntatodistuksia oli vuoden aikana keskimäärin 30 miljoonaa euroa. Vuoden lopussa kuntatodistusten painotettu keskiporko oli 1,9 %, kun se vuoden 2021 lopussa oli -0,4 %.

Poistot olivat vuonna 2022 noin 130.000 euroa edellisvuotta pienemmät. Investointimenot toteutuivat vuonna 2022 noin 1,1 miljoonaa euroa vuotta 2021 suurempina. Keskenäisiä hankkeita oli vuoden 2022 lopussa noin 700.000 euroa enemmän kuin vuoden 2021 lopussa ja niistä ei kirjata poistoja.

Valtion mittavien koronatuukien vuoksi sekä huomattavasti kasvaneiden verotulojen vuoksi vuodelta 2022 syntyi lopulta ylijäämää noin 6,2 miljoonaa euroa ennen tilinpäätössiirtoja. Tilinpäätökseen esitetään tehtäväksi 4,0 miljoonan euron investointivaraus Keskuskoulun investointia varten. Varauksen jälkeen Liedon kaupungin ylijäämäksi vuodelta 2022 muodostuu 2,1 miljoonaa euroa. Liedon kaupungintilikauden 2021 ylijäämä oli noin 4,6 miljoonaa euroa ja tilikauden 2020 alijäämä noin 7 miljoonaa euroa. Tilikauden 2022 ylijäämästä ennen tilinpäätössiirtoja kaupungin osuus on noin 5,9 miljoonaa euroa ja Liedon Veden osuus noin 250.000 euroa.

TULOSLASKELMAN TUNNUSLUVUT	2022	2021
Toimintatuotot / Toimintakulut, %	20,5 %	20,9 %
Vuosikate / Poistot, %	184,8 %	163,4 %
Vuosikate € / asukas	656	591
Asukasmäärä	20 513	20 299

Toimintakate on toimintatuottojen ja -kulujen erotus, joka osoittaa verorahoituksen osuuden toiminnan kuluista. Maksurahoituksen osuutta toimintamenoista kuvataan tunnusluvulla Toimintatuotot prosenttia toimintakuluista. Tilikaudella 2022 maksurahoituksella toimintamenoista katettiin 20,5% (20,9 %).

Vuosikate osoittaa tulorahoituksen, joka jää käytettäväksi investointeihin, sijoituksiin ja lainan lyhennyksiin. Tilikauden 2022 vuosikate per asukas on 656 euroa, kun se vuonna 2021 oli 591 euroa per asukas.

Perusoletus on, että mikäli vuosikate riittää poistojen kattamiseen, tulorahoitus on riittävä. Oletusta voidaan pitää pätevänä, jos poistot ja arvonalentumiset vastaavat kaupungin keskimääräistä vuotuista investointitasoa pitkällä aikavälillä. Tilikaudella 2022 kaupungin vuosikate riitti kattamaan poistot ja tilikauden tulos oli selvästi ylijäämäinen. Tulorahoitus riitti investointien rahoittamiseen. Tilikauden 2022 vuosikate oli noin 13,5 (12,0) miljoonaa ja investointimenot noin 11,4 (10,0) miljoonaa euroa.

1.3.2 Toiminnan rahoitus

RAHOITUSLASKELMA

Rahoituslaskelma

1 000 €	2022	2021
TOIMINNAN RAHAVIRTA		
Vuosikate	13 457	11 997
Tulorahoituksen korjaukset	-1 641	-2 338
	11 816	9 659
INVESTOINTIEN RAHAVIRTA		
Investointimenot	-11 443	-9 961
Rahoitusosuudet investointimenoihin	46	261
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	1 750	2 776
	-9 647	-6 924
TOIMINNAN JA INVESTOINTIEN RAHAVIRTA	2 169	2 735
RAHOITUKSEN RAHAVIRTA		
Antolainauksen muutokset		
Antolainasaamisten lisäykset	0	-18
Antolainasaamisten vähennykset	18	36
	18	18
Lainakannan muutokset		
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	0	0
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-2 384	-2 436
Lyhytaikaisten lainojen muutos	-1 036	-4 000
	-3 420	-6 436
Oman pääoman muutokset	0	0
Muut maksuvalmiuden muutokset	277	5 279
RAHOITUKSEN RAHAVIRTA	-3 125	-1 139
RAHAVAROJEN MUUTOS	-956	1 596
Rahavarat 31.12.	8 173	9 129
Rahavarat 1.1.	9 129	7 533
	-956	1 596

Tilikauden 2022 toiminnan rahavirta oli positiivinen noin 11,8 miljoonaa euroa (9,7). Vuosikate oli noin 1,5 miljoonaa euroa edellistä vuotta parempi.

Tilikauden 2022 investointimenot olivat noin 11,4 miljoonaa euroa eli noin 1,4 miljoonaa euroa suuremmat kuin vuonna 2021 (10,0). Nettona rahoitusosuuksien ja luovutustulojen jälkeen tilikauden 2022 investointien rahavirta oli noin -9,6 miljoonaa euroa (-6,9).

Toiminnan ja investointien rahavirta yhteensä oli noin 2,2 miljoonaa euroa positiivinen (2,7). Laskua selittää investointien rahavirta, joka oli heikompi investointimenojen kasvusta ja tontinmyyntitulojen laskusta johtuen.

Liedon kaupungin lainakanta laski noin 3,4 miljoonaa euroa vuonna 2022. Rahavarat olivat 31.12.2021 noin 8,2 miljoonaa euroa eli 1,0 miljoonaa euroa vähemmän kuin 31.12.2021 (9,1).

RAHOITUSLASKELMAN TUNNUSLUVUT	2022	2021
Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä 5 vuodelta. 1000 €	-3 514	-15 636
Investointien tulorahoitus, %	118	120
Lainanhoitokate	4,7	4,5
Kassan riittävyys (pv)	20	26
Asukasmäärä	20 513	20 299

Toiminnan ja investointien rahavirta-tunnusluku kertoo kuinka paljon rahavirrasta jää nettoantolainaukseen, lainojen lyhennyksiin ja kassan vahvistamiseen. Luvun ollessa negatiivinen menoja joudutaan kattamaan joko olemassa olevia kassavaroja vähentämällä tai ottamalla lisää lainaa. Liedon kaupungin lainakanta laski vuonna 2022 noin 3,4 miljoonaa euroa, vuonna 2021 noin 6,4 miljoonaa euroa ja vuonna 2020 noin 2,4 miljoonaa euroa, kun se vuonna 2019 kasvoi noin 4,6 miljoonaa euroa ja vuonna 2018 9,0 miljoonaa euroa.

Investointien tulorahoitus, $(100 \cdot \text{Vuosikate} / \text{Investointien omahankintameno})$ -tunnusluku kertoo, kuinka paljon investointien omahankintamenoista on rahoitettu tulorahoituksella. Tunnusluku vähennettynä sadasta osoittaa prosenttiosuuden, joka on jäänyt rahoitettavaksi pääomarahoituksella eli pysyvien vastaavien hyödykkeiden myynnillä, lainalla tai rahavarojen määrää vähentämällä.

Lainanhoitokate, $((\text{Vuosikate} + \text{Korkokulut}) / (\text{Korkokulut} + \text{Lainan lyhennykset}))$, kertoo kaupungin tulorahoituksen riittävyyden vieraan pääoman korkojen ja lyhennysten maksuun. Tulorahoitus riittää lainojen hoitoon, jos tunnusluvun arvo on 1 tai suurempi.

Kassan riittävyys, $(365 \text{ pv} * \text{Rahavarat } 31.12. / \text{Kassasta maksut tilikaudella})$, maksuvalmiutta kuvataan kassan riittävyytenä päivissä. Tunnusluku ilmaisee, monenko päivän kassasta maksut voidaan kattaa kaupungin rahavaroilla.

1.4 Rahoitusasema ja sen muutokset

TASE

1 000 €	31.12.2022	31.12.2021
VASTAAVAA		
PYSYVÄT VASTAAVAT	127 346	123 333
Aineettomat hyödykkeet	146	154
Tietokoneohjelmistot	43	36
Muut pitkävaikutteiset menot	103	118
Aineelliset hyödykkeet	117 321	113 236
Maa- ja vesialueet	24 070	23 278
Rakennukset	57 103	56 693
Kiinteät rakennelmat ja laitteet	30 531	28 435
Koneet ja kalusto	591	510
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	5 027	4 321
Sijoitukset	9 879	9 942
Osakkeet ja osuudet	9 275	9 321
Muut lainasaamiset	436	454
Muut saamiset	168	168
TOIMEKSIANTOJEN VARAT	445	558
Valtion toimeksiannot	79	92
Lahjoitusrahastojen varat	358	415
Muut toimeksiantojen varat	9	50
VAIHTUVAT VASTAAVAT	15 371	13 605
Saamiset	7 197	4 475
Pitkäaikaiset saamiset	161	226
Muut saamiset	161	226
Lyhytaikaiset saamiset	7 036	4 250
Myyntisaamiset	3 862	2 515
Muut saamiset	1 134	1 124
Siirtosaamiset	2 040	610
Rahoitusarvopaperit	1	1
Osakkeet ja osuudet	1	1
Rahat ja pankkisaamiset	8 173	9 129
VASTAAVAA YHTEENSÄ	143 162	137 495

1 000 €	31.12.2022	31.12.2021
VASTATTAVAA		
OMA PÄÄOMA	46 985	44 804
Peruspääoma	31 654	31 654
Edellisten tilikausien yli-/alijäämä	13 149	8 559
Tilikauden yli-/alijäämä	2 181	4 591
POISTOERO JA VAPAAEHTOISET VARAUKSET	4 027	31
Poistoero	27	31
Investointivaraus	4 000	0
TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT	445	637
Valtion toimeksiannot	79	171
Lahjoitusrahastojen pääomat	358	415
Muut toimeksiantojen pääomat	9	50
VIERAS PÄÄOMA	91 706	92 023
Pitkäaikainen	41 465	42 675
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	30 112	32 468
Lainat julkisyhteisöiltä	0	28
Liittymismaksut ja muut velat	11 353	10 178
Lyhytaikainen	50 240	49 348
Joukkovelkakirjalainat	29 000	30 000
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	2 356	2 356
Lainat julkisyhteisöiltä	27	63
Saadut ennakot	1 008	561
Ostovelat	7 072	6 348
Liittymismaksut ja muut velat	1 059	1 004
Siirtovelat	9 718	9 017
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	143 162	137 495

Liedon kaupungin taseen loppusumma 31.12.2022 on kasvanut noin 5,7 miljoonaa euroa verrattuna taseen loppusummaan 31.12.2021. Taseen aineelliset hyödykkeet ovat kasvaneet noin 4,0 miljoonaa euroa. Vaihtuvat vastaavat kasvoivat noin 1,7 miljoonaa euroa. Oma pääoma kasvoi noin 2,1 miljoonaa euroa (tilikauden ylijäämä).

Taseen tunnusluvut, jotka ilmaisevat vakavaraisuutta, rahoitusvarallisuutta ja velkaantuneisuutta:

TASEEN TUNNUSLUVUT	2022	2021
Omavaraisuusaste, %	36	33
Suhteellinen velkaantuneisuus, %	62	66
Kertynyt yli-/alijäämä, 1 000 €	13 149	8 559
Kertynyt yli-/alijäämä, €/asukas	641	422
Lainakanta 31.12., 1 000 €	61 495	64 915
Lainakanta 31.12., €/asukas	2 998	3 198
Lainat ja vuokravastuut, 31.12.	69 647	72 875
Lainat ja vuokravastuut, €/asukas	3 395	3 590
Lainasaamiset 31.12., 1 000 €	436	454
Asukasluku	20 513	20 299

Omavaraisuusaste, $(100 * (\text{Oma pääoma} + \text{Poistoero ja varaukset}) / (\text{Koko pääoma} - \text{Saadut ennakot}))$, mittaa kaupungin vakavaraisuutta, alijäämän sietokykyä ja kaupungin kykyä selviytyä sitoumuksista pitkällä aikavälillä. Omavaraisuuden hyvänä tavoitetasona voidaan pitää 70 %:n omavaraisuutta. 50 %:n tai sitä alempi omavaraisuusaste merkitsee kuntataloudessa merkittävän suurta velkarasitetta.

Suhteellinen velkaantuneisuus, $(100 * (\text{vieras pääoma} - \text{saadut ennakot}) / \text{Käyttötulot})$, kertoo, miten paljon kaupungin käyttötuloista tarvittaisiin vieraan pääoman takaisinmaksuun. Mitä pienempi velkaantuneisuuden tunnusluvun arvo on, sitä paremmat mahdollisuudet kunnalla on selviytyä velan takaisinmaksusta tulorahoituksella.

Kertynyt ylijäämä (alijäämä), (Edellisten kausien ylijäämä (alijäämä) + Tilikauden ylijäämä (alijäämä)). Luku osoittaa, paljonko kunnalla on kertynyttä ylijäämää tulevien vuosien liikkumavarana.

Lainakanta, (Vieras pääoma – (Saadut ennakot + Ostovelat + Siirtovelat + Muut velat)). Kaupungin lainakannalla tarkoitetaan korollista vierasta pääomaa.

Lainat ja vuokravastuut 31.12., (Vieras pääoma – (Saadut ennakot + Ostovelat + Siirtovelat + Muut velat) + Vuokravastuut

1.5 Kokonaistulot ja -menot

Kokonaistulot ja -menot -laskelma kuvaa kaupungin rahan lähteet ja käytön. Se sisältää kaikki kaupungin ulkoiset tulot, menot ja rahoitustapahtumat. Kokonaistulojen ja -menojen erotus on sama kuin rahavarojen ja muiden maksuvalmiuden muutosten erotus.

TULOT	1 000 €	MENOT	1 000 €
Toiminta		Toiminta	
Toimintatuotot	27 326	Toimintakulut	133 107
Verotulot	92 767	Valmistus omaan käyttöön	0
Valtionosuudet	26 917		
Korkotuotot	55	Korkokulut	587
Muut rahoitustuotot	92	Muut rahoituskulut	6
Tulorahoituksen korjaukset		Tulorahoituksen korjaukset	
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	-1 641	Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustappiot	0
Investoinnit		Investoinnit	
Rahoitusosuudet investointimenoihin	46	Investointimenot	11 443
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	1 750		
Rahoitustoiminta		Rahoitustoiminta	
Antolainasaamisten vähennykset	18		
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	0	Pitkäaikaisten lainojen vähennys	2 384
Lyhytaikaisten lainojen lisäys	0	Lyhytaikaisten lainojen vähennys	1 036
Kokonaistulot yhteensä	147 330	Kokonaismenot yhteensä	148 563

Täsmäytys: Kokonaistulot – Kokonaismenot = 147 330 – 148 312 = **-1 233**

Rahavarojen muutos – Muut maksuvalmiuden muutokset = -956 -277 = **-1 233**

Kaupungin toimintatuottojen osuus kokonaistuloista on 18,5 (18,9 %) ja vastaavasti toimintakulujen osuus kokonaismenoista noin 89,8 % (88,4 %).

Verotulojen osuus kaupungin toimintojen rahoituksesta on 63 % (63 %), valtionosuudet kokonaistuloista noin 18 % (17 %).

	lainat 1.1.	lisäykset	lyhennykset	lainat 31.12.	korkomenot	asukkaat 31.12.	lainat/as 31.12.
31.12.2021	71 350 711	0	6 355 507	64 915 030	303 864	20 299	3 198
31.12.2022	64 915 030	0	3 419 873	61 495 157	586 980	20 513	2 998

1.6 Kaupunkikonsernin toiminta ja talous

1.6.1 Yhdistelmä konsernitilinpäätökseen sisältyvistä yhteisöistä

	Yhdistely konsernitilinpäätökseen	
	Yhdistelty	Ei yhdistelty
Tytäryhteisöt		
Liedon Asunnot Oy	X	
Liedon Lämpö Oy	X	
Säätiöt		
Nautelankoski-säätiö		X
Kuntayhtymät		
Lounais-Suomen koulutuskuntayhtymä	X	
Varsinais-Suomen Erityishuoltoapiiri	X	
Varsinais-Suomen Liitto	X	
Varsinais-Suomen Sairaanhoidopiiri	X	
Turun kaupunkiseudun kuntayhtymä		X
Osakkuusyhteisöt		
Parravahan Vesi Oy	X	
Tilikunta Oy	X	
Yhteisyhteisöt		
Littoistenjärven säännöstely-yhtiö		X

1.6.2 Konsernin toiminnan ohjaus

Kunnanvaltuusto on 25.9.2017 hyväksynyt Liedon kaupungin konserniohjeen, joka on astunut voimaan 1.10.2017. Konserniohjeen tarkoituksena on parantaa kaupungin omistuksessa olevien yhtiöiden kannattavuutta ja kilpailukykyä, niiden välistä tiedonkulkua ja omistajaohjausta, karsia toimintojen päällekkäisyyttä ja lisätä toimintojen tehokkuutta sekä riskienhallintaa ja näin edistää konsernin kokonaisuutta. Kaupungin konserniohjeella luodaan puitteet ensisijaisesti kaupunkikonserniin kuuluvien yhteisöjen omistajaohjaukselle kaupungin tavoitteiden mukaisesti.

Kunnanvaltuusto on 11/27.1.2020 hyväksynyt Liedon kaupungin omistajapoliittiset linjaukset 2020-2024. Kaupungin omistajapolitiikka on kaupungin johtamisen väline. Omistajapolitiikalla määritetään ja linjataan missä tehtävissä, hankkeissa ja toiminnoissa kaupunki on mukana omistajana ja/tai sijoittajana. Samalla tuodaan esiin niitä periaatteita, joilla määritellään omistukselle asetettavat toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet sekä pääoman käytön ja palvelutuotannon hankinnan toteuttamistavat. Konserniohjeeseen sisältyviin määräyksiin ja ohjeisiin on kirjattu, miten omaisuuden hallinnan johtaminen ja raportointi on järjestetty.

1.6.3 Olennaiset konsernia koskevat tapahtumat

Liedon Asunnot Oy

Tilikaudella ei olennaisia normaalista poikkeavia tapahtumia.

Liedon Lämpö Oy

Uuden hakelämpölaitoksen rakentaminen Avantiin Luolakallion alueelle on viivästynyt suunnitelmien muuttuessa. Hankesuunnitelmia on tarkennettu mahdollisen hukkalämmön toimittajan kapasiteetin mukaisesti.

1.6.4 Tytäryhteisöjen tavoitteiden toteutuminen

1.6.4.1 Liedon Asunnot Oy

TOIMINTA-AJATUS

Tuottaa ja ylläpitää kysyntään nähden riittävää vuokra-asuntokantaa.

VALTUUSTOON NÄHDEN SITOVIK TAVOITTEET

Strateginen tavoite/ Kriittinen menestystekijä	Tavoite	Toimenpiteet / Mittarin tavoitearvo	Toteuma
Kohtuullinen vuokrataso	Kulujen pitäminen kurissa	n. 0-1% vuokrien korotus	Vuokratason nousu vuodesta 2021 vuoteen 2022 ollen km. n. 0,4 %
Asukasviihtyvyys	Huoneistojen hyvä kunto - tarvikekulut yhtiöltä Häiriöiden poisto	Asukkaiden pieni vaihtuvuus (alle 50/vuosi)	Haltijavaihtoja tapahtui vuoden aikana 46 kpl

TALOUS

1 000 EUROA	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio-muutokset	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteuma	Poikkeama €	Poikkeama %
Tuloarviot ja määrärahat						
Tulot	2 154	0	2 154	2 108	-46	-2%
Menot, poistot, rahoituserät, varaukset	-2 150	0	-2 150	-2 099	51	-2%
Tulos	4	0	4	9	5	125%

1.6.4.2 Liedon lämpö Oy

TOIMINTA-AJATUS

Liedon Lämpö Oy tuottaa ja toimittaa kohtuuhintaista kaukolämpöä toiminta-alueensa sopimusasiakkaille. Liittymismaksuilla ja perusmaksutuloilla katetaan verkostojen rakentamiskulut. Lämpöyhtiön verkostoa kasvatetaan huomioon ottaen kaavoituksen ja alueen taloudellisen kehityksen vaatimukset. Kasvua haetaan vain taloudellisesti kannattavalla tavalla.

VALTUUSTOON NÄHDEN SITOAVAT TAVOITTEET

Strateginen tavoite	Toteuma
Kohtuuhintaisen lämmönmyynnin toimintamallin toteuttamisen jatkaminen	Lämmön hinta on kohtuullisella tasolla verrattuna vastaaviin laitoksiin lähialueella. Lämmölle ei ole kausihinnoittelua, vaan hinta on sama koko vuoden. Perusmaksut ovat alueen keskiarvoa alhaisemmat. Valtakunnallisessa vertailussa on vuonna 2022 oltu halvimmassa kolmanneksessa.
Uuden hakelämpölaitoksen toteutus Avantiin Luolakallion alueelle.	Hakelämpölaitoksen suunnitelmia on tarkennettu mahdollisen hukkalämmön toimittajan kapasiteettien mukaisesti.
Markkinoidaan kaukolämpöä keskustan ja Avantin alueen rakentajille.	Potentiaalisia asiakkaita on kontaktoitu ja uusia asiakkaita on liitetty sekä Avantissa että keskustan alueella
Valmistellaan Ilmaristen lämpökeskuksen siirtymistä pois öljystä tai uusiutuvaa sen rinnalle.	On selvitetty vaihtoehtoja ja mahdollisia investointirahoitusmalleja. Tätä on pohdittu yhteistyössä Liedon kaupungin kanssa.
Parannetaan verkoston toimitusvarmuutta.	Verkostomallinnuksen yhteydessä on mitoitettu paineenkorotusaseman tehoja ja suunniteltu sijoituspaikkaa.
Markkinoidaan teollisuushöyryä potentiaalisille asiakkaille.	Potentiaalisia asiakkaita on etsitty ja teollisuushöyryvaihtoehtoa on markkinoitu, mutta kaupungin maankäytössä on haasteellista varata lähialueita höyryntarvitsijoille.
Parannetaan tiedotusta ja nostetaan kaukolämmön profiilia paikallisena, ekologisena ja kannattavana lämmitysratkaisuna.	Toimitusjohtaja on ollut aktiivinen valtakunnallisissa kaukolämpöfoorumeissa, joiden tavoitteena on kaukolämmön positiivisen ja ympäristöystävällisen energiatuotantomuodon korostaminen. Kaukolämmön merkittävyys on noussut esille erityisesti sähkönhintojen nousun ja mahdollisen sähköpulauman vuoksi. Vuoden 2021 syksystä alkaen toimitusjohtaja on ollut Energiateollisuus ry:n hallituksen jäsen.

TALOUS

1 000 EUROA	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio-muutokset	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteuma	Poikkeama €	Poikkeama %
Tuloarviot ja määrärahat						
Tulot	3 154	0	3 154	3 789	635	20%
Menot	-2 491		-2 491	-3 481	-990	40%
Poistot	-487		-487	-574	-87	18%
Rahoituserät ja verot	-148	0	-148	-98	50	-34%
Tulos	28	0	28	-364	-392	-1400%

1.6.5 Arvio konsernin todennäköisestä tulevasta kehityksestä
Liedon Asunnot Oy

Normaalit perusparannusremontit.

Liedon Lämpö Oy

Maa-ilmastonpolitiittisen tilanteen tuomat haasteet eri energiamuotojen saatavuudessa ja käytettävyydessä huomioidaan kaukolämmön tuotannossa. Tulevina vuosina tähdätään monipuoliseen polttoainejakaamaan, lämmöntalteenottojen hyödyntämiseen ja siten myös huoltovarmuuden kehittämiseen. Kasvavan asiakasmäärän johdosta noussut lämmönmyynti tarvitsee lisää monipuolista tuotantokapasiteettia, jonka suunnitellaan valmistuvan vuonna 2024.

1.6.6 Selonteko konsernivalvonnan järjestämisestä

Konserniohjeen 2. luvun mukaan konsernijohtoon edustajat käyvät vuosittain tavoite- ja talousarviokeskustelut tytäryhteisön johdon kanssa. Talousarvion käsittelyn ja hyväksymisen yhteydessä määritellään yhteisön tavoitteet sekä toimintaa ja taloutta kuvaavat tunnusluvut. Tavoitteiden tulee olla talousarviokauteen sidottuja ja mitattavia.

Kaupungin tytäryhteisön ja kuntayhtymän on annettava kaupunginhallitukselle kuntakonsernin taloudellisen aseman arvioimiseen ja sen toiminnan tuloksen laskemiseen tarvittavat tiedot (Kuntalaki 116 §).
 Konserniohjeen kohdan 7.1.3 mukaan osavuosisikatsaukset annetaan kaupunginhallitukselle ja kaupunginvaltuustolle. Ne laaditaan kaupunginhallituksen antamien ohjeiden ja määräämien aikataulujen mukaisesti. Vuosiraportointi tapahtuu tilinpäätöksen yhteydessä. Merkittävät poikkeamat hyväksytystä suunnitelmasta, talousarviosta ja rahoitusasemasta on raportoitava aina välittömästi konsernijohtolle. Tytäryhtiön on annettava tarvittaessa konsernijohtoon pyynnöstä erillisiä selvityksiä toiminnastaan ja taloudestaan.

Tytäryhteisöt ovat raportoineet toiminnastaan säännöllisesti. Toimialajohtajien kesken on jaettu vastuut tytäryhtiöiden asioiden seuraamisesta, ja he raportoivat säännöllisesti kaupungin johtoryhmälle. Kaupunginhallitukselle ja valtuustolle on erikseen selvitetty toiminnan kannalta merkittäviä muutoksia ja tapahtumia. Konserniin kuuluvien yhteisöjen esityslistat ja pöytäkirjat on toimitettu tiedoksi kaupunginhallitukselle.

Esityslistoista on keskusteltu kaupunginhallituksessa ja tarvittaessa kaupunginkaupunginhallitus on ohjeistanut kaupungin edustajia ja antanut lausuntoja käsiteltävinä olevissa asioissa.

1.6.7 Konsernitilinpäätös ja sen tunnusluvut

KONSERNITULOSLASKELMA

1 000 €	1.1.-31.12.2022	1.1.-31.12.2021
Toimintatuotot	58 825	57 423
Toimintakulut	-164 249	-156 507
Osuus osakkuusyhteisöjen voitosta (tappiosta)	-15	23
TOIMINTAKATE	-105 439	-99 060
Verotulot	92 767	88 242
Valtionosuudet	28 488	25 740
Rahoitustuotot ja -kulut	-750	-412
Korkotuotot	28	79
Muut rahoitustuotot	112	71
Korkokulut	-861	-531
Muut rahoituskulut	-29	-31
VUOSIKATE	15 066	14 510
Poistot ja arvonalentumiset		
Suunnitelman mukaiset poistot	-9 876	-9 815
Arvonalentumiset	-67	-67
TILIKAUDEN TULOS	5 123	4 628
Laskennalliset verot	-27	-26
Vähemmistöosuudet	-3	2
TILIKAUDEN YLIJÄÄMÄ / ALIJÄÄMÄ (-)	5 092	4 604
Konsernituloslaskelman tunnusluvut	2022	2021
Toimintatuotot/Toimintakulut, %	35,8	36,7
Vuosikate/Poistot, %	151,5	146,8
Vuosikate €/asukas	734	715
Asukasmäärä	20 513	20 299

Toimintatuotot prosenttia toimintakuluista ($100 \cdot \text{Toimintatuotot} / \text{Toimintakulut}$). Toimintakate on toimintatuottojen ja -kuluja erotus, joka jää katettavaksi verotuloista.

Vuosikate osoittaa konsernin tulorahoituksen, joka jää käytettäväksi investointeihin, sijoituksiin ja lainan lyhennyksiin. Perusoletus on, että mikäli vuosikate on siitä vähennettävien poistojen suuruinen, konsernin tulorahoitus on riittävä.

Vuosikate prosenttia poistoista ($100 \cdot \text{Vuosikate} / (\text{Suunnitelman mukaiset poistot} + \text{Arvonalentumiset})$). Kun tunnusluvun arvo on 100 %, oletetaan konsernin tulorahoituksen olevan riittävä. Oletusta voidaan kuitenkin pitää pätevänä vain, jos poistot ja arvonalentumiset vastaavat konserniyhteisöjen keskimääräistä vuotuista

investointitasoa. Poistoilla tarkoitetaan investointien omahankintamenoa. Tulorahoituksen voidaan katsoa olevan riittävä, jos poistot kattavat pitkällä aikavälillä keskimääräiset poistonalaiset investoinnit.

KONSERNIN RAHOITUSLASKELMA
Rahoituslaskelma

1 000 €	2022	2021
TOIMINNAN RAHAVIRTA		
Vuosikate	15 066	14 517
Satunnaiset erät	470	0
Tulorahoituksen korjauserät	-1 683	-2 307
	13 383	12 210
INVESTOINTIEN RAHAVIRTA		
Investointimenot	-18 494	-11 363
Rahoitusosuudet investointimenoihin	253	316
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	1 854	2 850
	-16 387	-8 197
TOIMINNAN JA INVESTOINTIEN RAHAVIRTA	-3 003	4 012
RAHOITUKSEN RAHAVIRTA		
Antolainauksen muutokset		
Antolainasaamisten lisäykset	0	0
Antolainasaamisten vähennykset	18	0
Lainakannan muutokset		
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	5 948	85
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-4 560	-3 670
Lyhytaikaisten lainojen muutos	-34	-4 264
	1 354	-7 849
Oman pääoman muutokset	-82	0
Muut maksuvalmiuden muutokset		
Toimeksiantojen varojen ja pääomien muutokset	80	-4
Vaihto-omaisuuden muutos	45	29
Saamisten muutos	-2 269	1 450
Korottomien velkojen muutos	3 144	3 708
	1 000	5 183
RAHOITUKSEN RAHAVIRTA	2 290	-2 666
RAHAVAROJEN MUUTOS	-714	1 347
Rahavarat 31.12.	12 413	13 426
Rahavarat 1.1.	13 127	12 080
	-714	1 347

RAHOITUSLASKELMAN TUNNUSLUVUT	2022	2021
Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä 5 vuodelta, t€	-7 579	-13 854
Investointien tulorahoitus, %	82,6	131,4
Lainanhoitokate	3,3	3,9
Kassan riittävyys (pv)	24,2	27,9

Toiminnan ja investointien rahavirta on tunnusluku, jonka positiivinen määrä ilmaisee sen, kuinka paljon rahavirrasta jää nettoantolainaukseen, lainojen lyhennyksiin ja kassan vahvistamiseen. Negatiivinen määrä ilmaisee sen, että menoja joudutaan kattamaan joko olemassa olevia kassavaroja vähentämällä taikka ottamalla lisää lainaa. Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä ei saisi muodostua pysyvästi negatiiviseksi.

Investointien tulorahoitus ($100 * \text{Vuosikate} / \text{Investointien omahankintameno}$), tunnusluku kertoo, kuinka paljon investointien omahankintamenoista on rahoitettu tulorahoituksella, loppuosa on rahoitettu joko pysyvien vastaavien hyödykkeiden myynnillä, lainalla tai rahavarojen määrää vähentämällä.

Lainanhoitokate ($(\text{Vuosikate} + \text{Korkokulut}) / (\text{Korkokulut} + \text{Lainanlyhennykset})$), kertoo konsernin tulorahoituksen riittävyyden vieraan pääoman korkojen ja lyhennysten maksuun. Tulorahoitus riittää lainojen hoitoon, jos tunnusluvun arvo on 1 tai suurempi. Kun tunnusluvun arvo on alle 1, joudutaan vieraan pääoman hoitoon ottamaan lisälainaa, realisoimaan konserniyhteisöjen omaisuutta tai vähentämään rahavaroja.

Kassan riittävyys ($365 * \text{Kassavarat} / \text{Kassasta maksut}$), konsernin maksuvalmiutta kuvataan kassan riittävyytenä päivissä. Tunnusluku ilmaisee, monenko päivän kassasta maksut voidaan kattaa konsernin rahavaroilla.

KONSERNITASE

VASTAAVAA 1 000 €	31.12.2022	31.12.2021
PYSYVÄT VASTAAVAT	152 674	144 852
Aineettomat hyödykkeet	188	181
Aineettomat oikeudet	50	48
Muut pitkävaikutteiset menot	138	134
Ennakkomaksut		0
Aineelliset hyödykkeet	147 836	139 748
Maa- ja vesialueet	25 023	24 221
Rakennukset	78 773	74 446
Kiinteät rakenteet ja laitteet	35 537	33 787
Koneet ja kalusto	2 711	2 287
Muut aineelliset hyödykkeet	7	7
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	5 784	5 000
Sijoitukset	4 650	4 922
Osakkuusyhtiöosuudet	472	516
Muut osakkeet ja osuudet	4 008	4 078
Muut saamiset	171	328
TOIMEKSIANTOJEN VARAT	1 026	999
VAIHTUVAT VASTAAVAT	23 327	22 106
Vaihto-omaisuus	775	787
Saamiset	9 729	7 803
Pitkäaikaiset saamiset	163	246
Lyhytaikaiset saamiset	9 565	7 557
Rahoitusarvopaperit	410	389
Rahat ja pankkisaamiset	12 413	13 127
VASTAAVAA YHTEENSÄ	177 027	167 957

VASTATTAVAA 1 000 €	31.12.2022	31.12.2021
OMA PÄÄOMA	51 833	46 815
Peruspääoma	31 655	31 656
Arvonkorotusrahasto	0	0
Muut omat rahastot	19	19
Ed. tilikausien yli-/alijäämä	15 067	10 536
Tilikauden yli-/alijäämä	5 092	4 604
VÄHEMMISTÖOSUUDET	27	16
PAKOLLISET VARAUKSET	1 064	1 087
Eläkevaraukset	3	3
Muut pakolliset varaukset	1 061	1 084
TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT	1 046	1 098
VIERAS PÄÄOMA	123 057	118 941
Pitkäaikainen korollinen vieras pääoma	52 069	50 802
Pitkäaikainen koroton vieras pääoma	11 950	10 944
Lyhytaikainen korollinen vieras pääoma	34 380	34 275
Lyhytaikainen koroton vieras pääoma	24 657	22 921
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	177 027	167 957
KONSERNITASEEN TUNNUSLUVUT	2022	2021
Omavaraisuusaste, %	29	28
Suhteellinen velkaantuneisuus, %	72	69
Kertynyt ylijäämä (alijäämä), 1000 €	20 159	15 141
Kertynyt ylijäämä (alijäämä), €/asukas	983	746
Konsernin lainakanta, 1 000 €	86 449	85 077
Konsernin lainakanta, €/asukas	4 214	4 191
Lainat ja vuokravastuut, 31.12.	99 013	100 438
Lainat ja vuokravastuut, €/asukas	4 827	4 948
Konsernin lainasaamiset 31.12., 1 000 €	0	0
kaupungin asukasmäärä	20 513	20 299

Omavaraisuusaste ($100 * (\text{Oma pääoma} + \text{Vähemmistöosuus} + \text{Konsernireservi} + \text{Poistoero ja vapaaehtoiset varaukset}) / (\text{Koko pääoma} - \text{Saadut ennakot})$), mittaa konsernin vakavaraisuutta, alijäämän sietokykyä ja kykyä selviytyä sitoumuksista pitkällä aikavälillä. Omavaraisuuden tavoitetasona voidaan pitää 50 %:n ylittävää omavaraisuutta. Alempi omavaraisuusaste merkitsee kuntakonsernissa merkittävää velkarasitetta.

Suhteellinen velkaantuneisuus ($100 * (\text{Vieras pääoma} - \text{Saadut ennakot}) / \text{Käyttötulot}$), kertoo, kuinka paljon konsernin käyttötuloista tarvittaisiin vieraan pääoman takaisinmaksuun. Suhteellinen velkaantuneisuus on

omavaraisuusastetta käyttökelpoisempi tunnusluku konsernien välisessä vertailussa, koska pysyvien vastaavien hyödykkeiden ikä, niiden arvostus tai poistomenetelmä ei vaikuta tunnusluvun arvoon. Mitä pienempi velkaantuneisuuden tunnusluvun arvo on, sitä paremmat mahdollisuudet konsernilla on selviytyä velan takaisinmaksusta tulorahoituksella.

Kertynyt ylijäämä (alijäämä), luku osoittaa, paljonko konsernilla on kertynyttä ylijäämää tulevien vuosien liikkumavarana tai paljonko on kertynyttä alijäämää, joka on katettava tulevina vuosina.

Konsernin lainakanta (Vieras pääoma - (Saadut ennakot + Ostovelat + Siirtovelat + Muut velat), tarkoittaa korollista vierasta pääomaa.

Lainat ja vuokravastuut 31.12. (Vieras pääoma – (Saadut ennakot + Ostovelat + Siirtovelat + Muut velat) + Vuokravastuut) saadaan lisäämällä konsernin lainakantaan vuokravastuiden määrä. Vuokravastuiden määrä huomioidaan konsernitilinpäätöksen liitetiedoissa ilmoitetun mukaisena.

Konsernin lainasaamiset, tarkoittaa pysyviin vastaaviin merkittyjä antolainoja konsernin omistamien ja muiden yhteisöjen investointien rahoittamiseen.

1.7 Tilikauden tuloksen käsittely

Kaupunginhallituksen on kuntalain 115 §:n mukaan tehtävä toimintakertomuksessa esitys tilikauden tuloksen käsittelystä.

Tilikauden tulos ennen tilinpäätössiirtoja oli 6.175.884,29 euroa.

Kaupunginhallitus tekee tilikauden tuloksen käsittelystä seuraavan esityksen:

- Tehdään poistoerojen vähennyksiä 5.045,64 euroa suunnitelman mukaan.
- Tehdään 4.000.000,00 euron investointivaraus Keskuskoulun uudisrakennushankkeeseen.
- Edellä esitetyn jälkeen syntyvä ylijäämä 2.180.929,93 euroa kirjataan oman pääoman muutoksena taseeseen ylijäämäksi. Ylijäämästä Liedon kaupungin osuus on 1.934.020,72 euroa ylijäämää ja Liedon Veden osuus on 246.909,21 euroa ylijäämää.

Kirjausten jälkeen taseessa olevan ylijäämän määrä on 15.330.428,94 euroa.

Talousarvion toteutuminen

2 TALOUSARVION TOTEUTUMINEN

2.1 Käyttötalouden toteutuminen

Kaupungin valtuusto on hyväksynyt nettobudjetin käyttötaloudessa kaupungin hallitukselle ja lautakunnille. Kaupungin hallitusta ja lautakuntia sitovat ne toiminnalliset tavoitteet, jotka on mainittu valtuustoon nähden sitoviksi. Määrärahan sitovuustaso on toimintakate. Sitovuustasoon voidaan tehdä muutoksia vain valtuuston päätöksellä.

Käyttötalouden toteutumisosassa selvitetään tavoitteiden ja toimintakatteiden poikkeamat ja niiden syyt siltä osin kuin valtuusto ei ole niitä hyväksynyt talousarviomuutoksina.

2.1.1 Yhteenveto käyttötalouden toteutumasta lautakunnittain

1 000 €	Alku- peräinen talousarvio	Talousarvio- muutokset	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteuma	Poikkeama €	Poikkeama %
Tarkastuslautakunta						
TOIMINTATUOTOT						
TOIMINTAKULUT	- 41		- 41	- 32	9	-22,11 %
TOIMINTAKATE	- 41		- 41	- 32	9	-22,11 %
Keskusvaalilautakunta						
TOIMINTATUOTOT				42	42	
TOIMINTAKULUT	- 65		- 65	- 60	5	-7,71 %
TOIMINTAKATE	- 65		- 65	- 18	47	-72,47 %
Kaupunginhallitus						
TOIMINTATUOTOT	9 825	- 40	9 785	9 914	129	1,31 %
TOIMINTAKULUT	- 10 625	- 335	- 10 960	- 11 058	- 98	0,90 %
TOIMINTAKATE	- 800	- 375	- 1 175	- 1 144	30	-2,58 %
Ympäristöterveyslautakunta						
TOIMINTATUOTOT	1 539		1 539	1 462	- 77	-5,00 %
TOIMINTAKULUT	- 1 720		- 1 720	- 1 613	107	-6,24 %
TOIMINTAKATE	- 182		- 182	- 151	30	-16,74 %
Sosiaali- ja terveyslautakunta						
TOIMINTATUOTOT	8 493		8 493	12 683	4 190	49,33 %
TOIMINTAKULUT	- 71 142		- 71 142	- 74 735	- 3 593	5,05 %
TOIMINTAKATE	- 62 649		- 62 649	- 62 052	597	-0,95 %
Varhaiskasvatus- ja koulutuslautakunta						
TOIMINTATUOTOT	2 381		2 381	3 138	757	31,79 %
TOIMINTAKULUT	- 41 345		- 41 345	- 41 967	- 622	1,50 %
TOIMINTAKATE	- 38 964		- 38 964	- 38 829	135	-0,35 %
Kulttuuri- ja vapaa- aikalautakunta						
TOIMINTATUOTOT	355		355	365	11	3,03 %
TOIMINTAKULUT	- 3 441		- 3 441	- 3 253	188	-5,47 %
TOIMINTAKATE	- 3 086		- 3 086	- 2 888	199	-6,44 %
Tekninen lautakunta						
TOIMINTATUOTOT	15 691		15 691	15 755	64	0,41 %
TOIMINTAKULUT	- 16 863	- 480	- 17 343	- 17 621	- 277	1,60 %
TOIMINTAKATE	- 1 172	- 480	- 1 652	- 1 866	- 213	12,89 %
Kaavoitus- ja rakennuslautakunta						
TOIMINTATUOTOT	2 768		2 768	2 992	224	8,09 %
TOIMINTAKULUT	- 1 635		- 1 635	- 1 879	- 244	14,91 %
TOIMINTAKATE	1 133		1 133	1 113	- 20	-1,75 %

Yhteensä	Alku- peräinen talousarvio	Talousarvio- muutokset	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteuma	Poikkeama €	Poikkeama %
TOIMINTATUOTOT	41 051	- 40	41 011	46 351	5 339	13,02 %
TOIMINTAKULUT	- 146 877	- 815	- 147 692	- 152 131	- 4 525	3,06 %
TOIMINTAKATE	- 105 826	- 855	- 106 681	- 105 780	815	-0,76 %

Vuosi 2022 oli talouden suunnittelun ja seurannan näkökulmasta varsin suoraviivainen. Ainoastaan kaupunginhallituksen alaisen toiminnan ja teknisen lautakunnan talousarvioon tehtiin muutoksia. Kokonaisuutena koko kaupungin toimintakate toteutui lopulta alkuperäisen talousarvion mukaisena ja noin 900 tuhatta euroa muutettua talousarviota parempana.

Lautakuntaakohtaiset poikkeamat talousarvioon verrattuna on käsitelty lautakuntien raporteissa kohdassa 2.1.2.

2.1.2 Käyttötalouden toteuma lautakunnittain

Tarkastuslautakunta

Tarkastuslautakunnan puheenjohtaja Henrik Solin

TOIMINTASUUNNITELMA

Kuntalain 121 §:n mukaan valtuusto asettaa tarkastuslautakunnan toimikauttaan vastaavien vuosien hallinnon ja talouden tarkastuksen sekä arvioinnin järjestämistä varten. Tarkastuslautakunta valmistelee valtuuston päätettävät hallinnon ja talouden tarkastusta koskevat asiat.

Tarkastuslautakunta edustaa kaupungin ulkoista tarkastustoimintaa ja sen tehtäviin kuuluu kuntalain mukaan arvioida, ovatko valtuuston asettamat toiminnan ja talouden tavoitteet toteutuneet. Arvioinnin tulokset esitetään vuosittain laadittavassa arviointikertomuksessa, joka luovutetaan kaupungin valtuustolle. Arviointikertomuksessa esitettyihin havaintoihin pyydetään palautteet kaupungin hallintoelimiltä.

Liedon kaupungin tarkastussäännön 4 §:n mukaan tarkastuslautakunnan tehtävänä on myös tehdä aloitteita ja esityksiä lautakunnan, tilintarkastajan ja sisäisen valvonnan tehtävien yhteensovittamisesta mahdollisimman tarkoituksenmukaisella tavalla. Kuntalain 84 §:n mukaan tiettyjen kaupungin luottamushenkilöiden ja viranhaltijoiden on ilmoitettava julkisesti sidonnaisuuksistaan. Sidonnaisuusilmoitukset tehdään tarkastuslautakunnalle, joka valvoo ilmoitusvelvollisuuden noudattamista ja saattaa ilmoitukset valtuuston tiedoksi.

SUORITTEET JA VERTAILUHINNAT

Suorite	TP2021	TA2022	TP2022	Toteutumis %
Tilintarkastuspäivät	32	32	32	100,00%
€ / tilintarkastuspäivä	1 116	1 250	993	79,44%
Lautakunnan kokouksia	12	10	10	100,00%

TALOUS

1 000 €	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio-muutokset	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteuma	Poikkeama €	Poikkeama %
TOIMINTATUOTOT						
TOIMINTAKULUT	- 41		- 41	- 32	9	-22,11 %
TOIMINTAKATE	- 41		- 41	- 32	9	-22,11 %

Keskusvaalilautakunta

Toimialajohtaja Anne Rantala, keskusvaalilautakunnan I sihteeri

Taloussihteeri Marjo Naatula, Keskusvaalilautakunnan II sihteeri

TOIMIALAJOHTAJAN KATSAUS

Vaalilain 13 §:n mukaan valtuuston on asetettava kuntaan toimikaudekseen kaupungin keskusvaalilautakunta, johon kuuluu puheenjohtaja, varapuheenjohtaja ja kolme muuta jäsentä sekä tarpeellinen määrä.

Ensimmäiset aluevaalit järjestettiin sunnuntaina 23.1.2022. Kuntien nykyiset vaaliviranomaiset (keskusvaalilautakunta, vaalilautakunnan, vaalitoimikunnat ja vaalitoimitsijat) toimivat aluevaaleissa normaaliin tapaan. Aluevaalien ennakköänet laskee ja vaalipäivän äänten tarkastuslaskennan suorittaa kunkin kunnan keskusvaalilautakunta. Laskennan valmistuttua keskusvaalilautakunta ilmoittaa kunnassa kullekin ehdokkaalle sekä puolueelle, vaaliliitolle ja yhteislistalle annetut ja mitättömien äänten määrän aluevaalilautakunnalle. Hyvinvointialueen aluevaalilautakunnan tehtäväksi jää kuntien tuloksen yhdistäminen koko hyvinvointialueen vaalitulokseksi ja valittujen valtuutettujen määrääminen.

Vuoden 2023 eduskuntavaalien valmistelevat toimet aloitettiin loppuvuodesta 2022.

VALTUUSTOON NÄHDEN SITOVAT TAVOITTEET

Strategian painopiste ja kriittinen menestystekijä		Talouden ja toiminnan kehys - Kerralla kuntoon
Tavoite	Aluevaalien järjestäminen	

Aluevaalit järjestettiin onnistuneesti.

TALOUS

1 000 €	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio-muutokset	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteuma	Poikkeama €	Poikkeama %
TOIMINTATUOTOT				42	42	
TOIMINTAKULUT	- 65		- 65	- 60	5	-7,71 %
TOIMINTAKATE	- 65		- 65	- 18	47	-72,47 %

Keskusvaalilautakunnan toimintakate alitti talousarvion 47 tuhannella eurolla. Aluevaalien järjestämisen kulut toteutuivat lähellä talousarviota. Toimintatuottoja ei ollut mukana talousarviossa, koska valtion osallistumisesta vaalien järjestämiseen ei ollut tarkkaa lukua talousarvion laatimisen ajankohtana.

Kaupunginhallituksen alainen toiminta

Kaupunginjohtaja Mika Ingi

Toimialajohtaja Anne Rantala

Kaupunginhallituksen alaiseen toimintaan sisältyvät seuraavat tulosalueet:

Konsernihallinto

Sisäiset palvelut

Maaseutupalvelut

Pelastustoimi

Työllistäminen

TOIMIALAJOHTAJAN KATSAUS

Kaupunginhallituksen alaisen toiminnan perustehtävänä on varmistaa hyvät olosuhteet kaupungin ylimmälle päätöksenteolle kaupunginvaltuustossa ja kaupunginhallituksessa laadukkaalla valmistelulla ja selvitystyöllä sekä ohjata ja tukea toimialoja talouden, juridiikan sekä henkilöstö- ja tietohallinnon asiantuntijuutta edellyttävissä asioissa. Tässä tarkoituksessa hallintopalvelut toimenpiteillään edistää ja ohjaa hallinnon tukipalveluiden tarkoituksenmukaista ja tehokasta toteuttamista yli toimialarajojen.

Konsernihallinnon ydinprosesseja ovat kaupunginvaltuuston ja -hallituksen päätöksenteon sekä hallinnon tukipalvelut. Näistä demokratian tukeen liittyvät luottamushenkilöhallintoon ja -pätöksentekoon liittyvät tukipalvelut. Hallinnon toimialarajat ylittävät tukipalvelut ja prosessit liittyvät asianhallintaan, talouteen, henkilöstöhallintoon ja tietohallintopalveluihin.

Sote-uudistusta koskeva lainsäädäntö tuli voimaan 1.7.2021 ja vastuu sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen järjestämisestä siirtyi uusille hyvinvointialueille 1.1.2023.

Sosiaali- ja terveyspalveluiden siirtyminen kunnilta hyvinvointialueen järjestämisvastuulle muuttaa olennaisesti kaupungin taloudellisia toimintamahdollisuuksia ja edellyttää myös toiminnallisia muutoksia erityisesti kaupungin tukipalveluissa. Kunnille on lainsäädännössä asetettu keskeinen vastuu tehtävien ja henkilöstön siirron selvitystyössä ja valmistelussa.

Kaupunginhallituksen alaisen toiminnan toiminnalliset tavoitteet vuodelle 2022 painottuivat sote-uudistuksen edellyttämien toimenpiteiden kartoittamiseen ja valmisteluun sekä päätösten täytäntöönpanoon. Valtuuston asettamien tavoitteiden osalta erilaisten ohjelmien laatiminen on viivästynyt useiden henkilövaihdosten ja sijaistusten myötä.

LIEDON KAUPUNKISTRATEGIAN TOTEUTUMINEN

Liedon kaupungin strategia päivitettiin vuoden 2022 aikana.

Liedon kaupunkistrategian 2018–2025 painopistealueet ovat:

- Unelmien kaupunki – Viihtyisiä ja vireää keskustaajama ja omaleimaiset asuinalueet
- Avoin ja oivaltava ote tulevaisuuteen
- Lietolainen on aktiivinen ja onnellinen
- Talouden ja toiminnan kehys

Kaupunginhallituksen alaisen toiminnan osalta konsernihallinnon ja hallintopalveluiden tärkeimpinä strategisena painopistealueena ovat olleet edelleen talouden ja toiminnan kehys ja siihen liittyvät kriittiset menestystekijät ”Kerralla kuntoon” ja ”Kulut kurissa – ylijäämäinen ja investoinnit mahdollistava talous”.

Kaupunginhallituksen alaisen toiminnan ja sen tulosalueiden toiminnalliset tavoitteet ovat johdettu kaupunkistrategiasta ja ovat hyvin toteuttaneet sen mukaisia tavoitteita.

TOIMINTA-AJATUS

Kaupunginhallituksen alaisen toiminnan ydintehtäviä ovat kaupunginvaltuuston ja –hallituksen päätöksenteon sekä hallinnon tukipalvelut ml. luottamushenkilöhallintoon ja –päätöksentekoon liittyvät tukipalvelut. Hallinnon toimialarajat ylittävät tukipalvelut ja prosessit liittyvät asianhallintaan, talouteen, henkilöstöhallintoon ja tietohallintopalveluihin. Lisäksi toimialalle kuuluvat työllisyyspalvelut ja ylikunnalliset maaseutupalvelut.

ARVIO SISÄISEN VALVONNAN SEKÄ RISKIENHALLINNAN TOIMIVUUDESTA JA RIITTÄVYYDESTÄ

Kaupunginhallitus saa kuukausittain raportin taloudesta. Myös keskushallinnossa tehtävänkuvia tarkastellaan ja päivitetään aina tehtäväkentän muuttuessa ja henkilövaihdosten yhteydessä. Toimintojen haavoittuvuuden välttämiseksi kaikille on määritelty sijaiset, käytännössä sijaistetaan tiimien sisällä ja myös yli tiimirajojen hyödyntäen myös eri hallintokunnissa olevaa osaamista. Tuottavuutta seurataan suoritehintojen ja suoritteiden kautta. Laskujen hyväksyntäkierto ja oikeudet tarkastetaan vuosittain. Hallintosääntöön tehdään aina tarvittaessa mm. organisaatiomuutosten edellyttämät päivitykset ja käyttöönoton yhteydessä toimivallan siirrot. Valmiussuunnitelmat on päivitetty vuonna 2022 ja kunta osallistui Aurora 2022 valmiusharjoitukseen. Kaupunginvakuutusurva tullaan kilpailuttamaan vuonna 2023 ja kilpailutuksen yhteydessä huomioidaan hyvinvointialueuudistuksen vaikutukset. Vuonna 2022 tehtiin ostolaskujen alv-tarkastus vuosilta 2020-2021 osansa sisäistä tarkastusta. Kokonaisuutena voidaan todeta, että sisäisten palveluiden osalta sisäinen valvonta toimii antaen riittävän varmuuden riskien hallinnasta sekä toiminnan taloudellisuudesta, tehokkuudesta ja tuloksellisuudesta

VALTUUSTOON NÄHDEN SITOVA TAVOITTEET

Strategian painopiste ja kriittinen menestystekijä		Talouden ja toiminnan kehys - Kulut kurissa – ylijäämäinen ja investoinnit mahdollistava talous
Tavoite	1: Talouden tasapainottaminen	
Tavoite	2: Toiminnan tehostaminen	
Strategian painopiste ja kriittinen menestystekijä		Talouden ja toiminnan kehys - Kerralla kuntoon
Tavoite	3: Valmistelun ja päätöksenteon laadun parantaminen	
Strategian painopiste ja kriittinen menestystekijä		Talouden ja toiminnan kehys - Osaava ja motivoitunut henkilöstö
Tavoite	4: Työhyvinvoinnin parantaminen	
Strategian painopiste ja kriittinen menestystekijä		Avoin ja oivaltava ote tulevaisuuteen - Yrittäjyyden edistäminen
Tavoite	5: Yritysten toimintaedellytysten turvaaminen ja edistäminen	
Strategian painopiste ja kriittinen menestystekijä		Lietolainen on aktiivinen, osaava ja onnellinen
Tavoite	6: Terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen	
Strategian painopiste ja kriittinen menestystekijä		Avoin ja oivaltava ote tulevaisuuteen - Avoin ja aktiivinen viestijä
Tavoite	7. Ajankohtainen ja ennakoiva tiedottaminen	
Strategian painopiste ja kriittinen menestystekijä		Avoin ja oivaltava ote tulevaisuuteen - Uteliaat, tutkivat, osallistavat ja innokkaat kokeilut
Tavoite	8. Kuntalaiset tavoitettava ja nykyaikainen palvelu	

Tavoitteet toteutuneet kokonaisuudessaan talousarvion mukaisina. Useat ohjelmien päivittämiset ja laatimiset ovat viivästyneet henkilöstövaihdoksien myötä. Pilvipalveluihin ja sähköiseen arkistoon siirtyminen jatkuvat edelleen vuonna 2023. Tarkemmat selvitykset löytyvät tulosalueiden ja vastuualueiden arvioinneista.

TALOUS

1 000 €	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio-muutokset	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteuma	Poikkeama €	Poikkeama %
TOIMINTATUOTOT	9 825	- 40	9 785	9 914	129	1,31 %
TOIMINTAKULUT	- 10 625	- 335	- 10 960	- 11 058	- 98	0,90 %
TOIMINTAKATE	- 800	- 375	- 1 175	- 1 144	30	-2,58 %

Toimintakate = Valtuustoon nähden sitova erä

Toimintatulot ja -menot

Kaupunginhallituksen alaisen toiminnan toimintakate toteutui lähes muutetun talousarvion mukaisina.

Toimintatuotot ylittivät alkuperäisen talousarvion 130 tuhatta euroa. Tämä johtuu pääosin joukkoliikenteen lisälaskutuksesta Turun kaupungilta.

Toimintakulut ylittivät 430 tuhatta alkuperäisestä talousarviosta. Ylitys johtuu pääosin palveluostojen ylityksestä, joista merkittävimmän erän muodostaa talous- ja palkanhallintapalveluiden ostot. Lisäksi yhteistoimintaosuudet ylittivät noin 160 tuhatta euroa johtuen Pelastuslaitoksen ylityksestä.

Konsernihallinto

Kaupunginjohtaja Mika Ingi

Hallintopalveluiden toimialajohtaja Anne Rantala

TULOSALUEEN KUVAUS JA TOIMINTASUUNNITELMA

Konsernihallintoon kuuluvat kaupunginvaltuusto, kaupunginhallitus, kaupunginjohtaja, elinkeinotoimi, tiedottaminen ja joukkoliikenne. Kaupunginvaltuusto päättää voimavarojen käytöstä, kuntastrategiasta ja kaupungin toimintaan keskeisesti vaikuttavista asioista. Kaupunginhallitus ja valtuusto edistävät demokraattisesti kaikilla toimillaan kaupungin ja sen asukkaiden hyvinvointia kuntastrategian mukaisesti.

TOIMENPITEET JA MITTARIT

Lautakunnan tavoite		1: Talouden tasapainottaminen		
Toimenpide	Tulevaisuusohjelman päivittäminen ja täytäntöönpano			
Arviointi	Tulevaisuusohjelman päivittämiseen on tehty suunnitelmia vuoden aikana ja talousarvion 2023 tavoitteissa on Tulevaisuusohjelma 2:n laatiminen.			
Mittari	Lähtöarvo	Tavoitearvo	Toteuma-arvo	
	1/2022	12/2022	12/2022	
Ohjelma päivittäminen ja täytäntöönpano toteutunut 0=kesken 1=toteutunut	0,0	1,0	0,0	
Lautakunnan tavoite		5: Yritysten toimintaedellytysten turvaaminen ja edistäminen		
Toimenpide	Yritysten toimintaedellytysten turvaaminen ja edistäminen			
Arviointi	Vuoden 2022 aikana toteutuneet toimenpiteet: -Yrityskontakteja: 1190 -Tapahtumat ja tilaisuudet yrittäjille: 18kpl -Aloittaneita yrityksiä 152 kpl -Lopettaneita yrityksiä 50kpl -Visit Lieto -sivustolle 11 uutta kohdekorttia -6. ja 9. luokat pääsivät jälleen TAT Yrityskylään mukaan			
Mittari	Lähtöarvo	Tavoitearvo	Toteuma-arvo	
	12/2021	12/2022	12/2022	
Elinkeino-ohjelman uusien tavoitteiden toteutumisen aste %	0,0	90,0	90,0	
Lautakunnan tavoite		6: Terveiden ja hyvinvoinnin edistäminen		
Toimenpide	Kunnan osallisuusohjelman laatiminen			
Arviointi	Osallisuusohjelman laatiminen on kesken.			
Mittari	Lähtöarvo	Tavoitearvo	Toteuma-arvo	
	12/2021	12/2022	12/2022	
Osallisuusohjelma laadittu ja hyväksytty 0=laadinta kesken	0,0	1,0	0,0	

1=ohjelma laadittu ja hyväksytty			
Toimenpide	Terveyden ja hyvinvoinnin edistämishjelman laatiminen		
Arviointi	Terveyden ja hyvinvoinnin edistämishjelman laatiminen on kesken.		
Mittari	Lähtöarvo 12/2021	Tavoitearvo 12/2022	Toteuma-arvo 12/2022
Laadittu kuntalasisen terveyden ja hyvinvoinnin edistämistä koskeva ohjelma 0=laatiminen kesken 1= ohjelma laadittu ja hyväksytty	0,0	1,0	0,0

TULOSALUEEN SUORITTEET JA VERTAILUHINNAT

Suorite	TP2021	TA2022	TP2022	Toteutumis %
Konsernihallinto, toimintakulut €/asukas	156	154	156	101,29%
Asukasluku	20 299	20 450	20 513	100,30%
Föli laskennalliset matkamäärät	597 533	790 000	844 750	106,93%

HENKILÖSTÖN MÄÄRÄN MUUTOKSET

Konsernihallinnon henkilöstömäärässä ei ole tapahtunut muutoksia 2022.

TALOUS

1 000 €	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio-muutokset	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteuma	Poikkeama €	Poikkeama %
TOIMINTATUOTOT	6 132		6 132	6 260	129	2,10 %
TOIMINTAKULUT	- 3 069	- 215	- 3 284	- 3 204	80	-2,44 %
TOIMINTAKATE	3 062	- 215	2 848	3 057	209	7,33 %

Konsernihallinnon tulosalueen kustannukset alittivat muutetun talousarvion 215 tuhatta euroa.

Alitus johtui vuoden vuoden 2022 Fölimaksujen alituksesta, joka oli noin 80 tuhatta euroa. Henkilöstökulut alittuivat noin 25 tuhatta euroa. Yhteistoimintaosuudet alittuivat lopulta noin 90 tuhatta euroa, osan selittää Turun kaupunkiseudun kuntayhtymälle budjetoitu määräraha, joka vuoden 2022 päätöksellä katettiin peruspääomasta eikä siten näy käyttötaloudessa.

Sisäiset palvelut

Hallintopalveluiden toimialajohtaja Anne Rantala

Talousjohtaja Markus Maunula

Tietohallintopäällikkö Ari Toivola

TULOSALUEEN KUVAUS JA TOIMINTASUUNNITELMA

Sisäisten palvelujen tulosalue edistää osaltaan kuntastrategian toteutumista sekä tuottaa päättäjille ja kaupungin muille toimialoille sekä kuntalaisille keskushallinnon palveluita. Toimialojen tuloksellisuutta tuetaan muun muassa talous-, tieto- ja henkilöstöhallinnon ohjeistuksella, neuvonnalla ja yhteistyöllä. Lisäksi toimialojen käytettävissä on asiantuntijapalveluita liittyen asiahallintoon, kilpailutuksiin sekä sopimus- ja lakiasioihin.

Sisäisten palvelujen keskeisenä pitkän aikavälin tavoitteena on edesauttaa ja mahdollistaa kaupungin toimintatapojen ja niitä tukevien kyvykkyyksien suunnitelmallinen kehittäminen.

Sisäisten palvelujen keskeisenä tavoitteena vuodelle 2022 oli hyvinvointialueen valmistelun tukeminen, hallintorajat ylittävien hallinnon palvelujen tehokkuuden ja ohjattavuuden sekä yhteistyön lisääminen. Henkilöstöhallinnon tavoitteena oli henkilöstön työhyvinvoinnin ja työssä jaksamisen edistäminen osana tulosalueen perustehtävää sekä kartoittaa yhteistyössä henkilöstön ja pääluottamusmiesten kanssa erityisiä toimenpiteitä työhyvinvoinnin ja työssä jaksamisen lisäämiseen. Asiahallinnan ja tietohallinnon osalta sähköiseen arkistoon siirtyminen ja sähköisten toimintatapojen vakiinnuttaminen ovat vuosien mittaisia projekteja, joita jatkettiin vuonna 2022. Tulosalueen tavoitteet täyttyivät pääosin huomioiden prosessimuutosten vaatima yli talousarviovuoden aikajänne.

TOIMENPITEET JA MITTARIT

Lautakunnan tavoite		1: Talouden tasapainottaminen		
Toimenpide	Sosiaali- ja terveydenhuollon siirtymiseen hyvinvointialueelle liittyvien selvitysten toimittaminen			
Arviointi	Toteutunut suunnitellusti.			
Mittari		Lähtöarvo 1/2022	Tavoitearvo 12/2022	Toteuma-arvo 12/2022
	Hyvinvointialueen pyytämät selvitykset toimitettu 0=selvitykset viivästyneet 1= selvitykset toimitettu	0,0	1,0	1,0
Toimenpide	Sote -uudistuksen vaikutusten arviointi ja sen kunnan talouteen ja toimintaan liittyvien muutosten valmistelu			

Arviointi	Järjestämisvastuun toiminnalliset ja taloudelliset vaikutukset on alustavasti arvioitu mm. talousarvio-ohjeistuksen pohjaksi. Taloudellisia vaikutuksia arvioidaan tiedon lisääntyessä. Merkittävin epävarmuus liittyy kevään 2023 eduskuntavaaleihin sekä tulevaan hallitusohjelmaan, joilla on merkittäviä vaikutukset kuntien toimintaan ja talouteen. Toiminnalliset vaikutukset täsmentyvät käytännön toiminnassa edelleen.		
Mittari	Lähtöarvo 1/2022	Tavoitearvo 12/2022	Toteuma-arvo 12/2022
Järjestämisvastuun siirron taloudelliset ja toiminnalliset vaikutukset arvioitu 0=arviointi kesken 1=arviointi suoritettu	0,0	1,0	1,0
Mittari	Lähtöarvo 1/2022	Tavoitearvo 12/2022	Toteuma-arvo 12/2022
Toimenpiteet valmisteltu ja viety päätöksentekoon 0=valmistelu kesken 1=valmistelu suoritettu	0,0	1,0	1,0
Lautakunnan tavoite	2: Toiminnan tehostaminen		
Toimenpide	Sähköisen arkiston käyttöönottoprojektin täytäntöönpaneminen		
Arviointi	Sähköinen arkisto on otettu käyttöön suunnitellusti. KV:n ja KH:n pöytäkirjoissa sähköinen arkistointi käytössä. Myös suurin osa vuoden 2019 toimielinten pöytäkirjoista siirretty sähköiseen arkistoon.		
Mittari	Lähtöarvo 1/2022	Tavoitearvo 12/2022	Toteuma-arvo 12/2022
Sähköisen arkiston määrittelyt valmiina 0= ei toteutunut 1=toteutunut	0,0	1,0	1,0
Mittari	Lähtöarvo 1/2022	Tavoitearvo 12/2022	Toteuma-arvo 12/2022
KV:n ja KH:n pöytäkirjat sähköisen arkistoinnin piirissä 0=kesken 1=toteutunut	0,0	1,0	1,0
Lautakunnan tavoite	3: Valmistelun ja päätöksenteon laadun parantaminen		
Toimenpide	Pilvipalveluiden käyttöönotto ja hyödyntäminen		
Arviointi	Sisäinen viestintä vielä pitkälti sähköpostissa, tavoitteena on hallittu siirtymä pilvipalveluihin vuoden vaihteessa samalla, kun osa toiminnoista siirtyy hyvinvointialueelle. Palvelimien osalta mahdollisesti vuoden lopussa kapasiteettiin muutosta, sharepoint palvelin on arkistokäytössä ja kaksi sähköpostipalvelinta aktiivikäytössä samoin kuin file-server (P-asema).		
Mittari	Lähtöarvo 1/2022	Tavoitearvo 12/2022	Toteuma-arvo 12/2022
Kunnan sisäinen intranet uudistettu ja siirretty pilvipalveluihin 0=kesken 1=toteutunut	0,0	1,0	1,0
Mittari	Lähtöarvo 1/2022	Tavoitearvo 12/2022	Toteuma-arvo 12/2022
Sisäinen viestintä siirtynyt pääosin Teams-sovellukseen 0=toimintapa ennallaan 1=sisäinen viestintä siirtynyt Teams-sovellukseen	0,0	1,0	0,0
Mittari	Lähtöarvo 1/2022	Tavoitearvo 12/2022	Toteuma-arvo 12/2022
Työasiakirjat tallennetaan pilveen (Sharepoint/On-Drive) 0=toteutus kesken 1=toteutunut	0,0	1,0	1,0
Mittari	Lähtöarvo	Tavoitearvo	Toteuma-arvo

	1/2022	12/2022	12/2022
Tietohallinnon konesalipalvelimista luovutettu tai tallennustila olennaisesti pienentynyt 0=palvelinkapasiteetissa ei muutosta 1= toteutunut	0,0	1,0	1,0
Toimenpide	Raportoinnin kehittäminen		
Arviointi	Johdon työpöytä ei ole otettu käyttöön kk-raportoinnissa. Ennusteiden päivittäminen ja raportin muodostaminen on osoittautunut hankalaksi. Käytännössä työpöytä voi käyttää operatiivisen johdon työkaluna. Henkilöstöhallinnon tietojen siirto tehdään vakioraporttien tiedonsiirtona kerran kuukaudessa.		
Mittari	Lähtöarvo 1/2022	Tavoitearvo 12/2022	Toteuma-arvo 12/2022
Johdon työpöydän käyttö kuukausiraportoinnissa. Otettu käyttöön=1, ei käytössä=0	0,0	1,0	0,0
Lautakunnan tavoite	4: Työhyvinvoinnin parantaminen		
Toimenpide	Henkilöstön hyvinvoinnin ja työssäjaksamisen lisääminen		
Arviointi	Työhyvinvointikysely on tehty syksyllä. Kokonaiskuvassa työhyvinvointikyselyn tulokset ovat pysyneet ennallaan. Sairaslomapäiviä per työntekijä oli 19,5.		
Mittari	Lähtöarvo 1/2022	Tavoitearvo 12/2022	Toteuma-arvo 12/2022
Työhyvinvointikyselyn 2022 tulokset 0=tulokset laskeneet tai ennallaan 1=tulokset parantuneet	0,0	1,0	0,0
Mittari	Lähtöarvo 12/2020	Tavoitearvo 12/2022	Toteuma-arvo 12/2022
Sairaslomapäivien määrä	14,3	13,5	19,5

TULOSALUEEN SUORITTEET JA VERTAILUHINNAT

Suorite	TP2021	TA2022	TP2022	Toteutumis %
Työntekijöiden määrä (työterveyspiirissä olevat henkilöt), ka/kk	1 259	1 240	1 276	102,90%
Työntekijöiden määrä 31.12.	1 316	1 300	1 338	102,92%
Sairauspoissaolot pv	20 620	16 740	24 896	148,72%
Sairauspoissaolot keskimäärin/henkilö (työterveyshuollon piirissä olevat henkilöt ka/kk)	16,3	13,5	19,5	144,44%
Asukasluku	20 299	20 450	20 513	100,30%
Työterveyshuolto € / työntekijä (työntekijöiden määrä 31.12.)	186	203	194	95,56%
Maksetut sairauspäivien palkat	1 189 376	1 140 000	1 704 717	149,53%
Sisäisten palvelujen toimintamenot €/asukas (ml. asiointipiste)	166	166	176	106,02%
€/kirjanpitoventi	1,2	1,2	1,2	100,00%
€/palkkalaskelma	24	25	27	108,00%
€/§ KV ja KH pykälä	427	465	631	135,69%
€/henkilökunnan työasema	660	660	680	103,03%

HENKILÖSTÖN MÄÄRÄN MUUTOKSET

Sisäisten palveluiden henkilöstömäärässä ei tapahtunut muutoksia.

TALOUS

1 000 €	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio-muutokset	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteuma	Poikkeama €	Poikkeama %
TOIMINTATUOTOT	2 534		2 534	2 632	98	3,88 %
TOIMINTAKULUT	- 3 395	- 124	- 3 519	- 3 777	- 258	7,33 %
TOIMINTAKATE	- 861	- 124	- 985	- 1 145	- 160	16,21 %

Selvitetään poikkeamat +/- 5% tai yli 100 000 euroa

Sisäisten palvelujen toimintakate ylittää muutetun talousarvion noin 290 tuhatta euroa.

Olellaisin poikkeama muutettuun talousarvioon nähden on palveluostojen ylittyminen noin 270 tuhannella eurolla. Ylityksestä noin 190 tuhatta euroa selittää taloushallinto- ja palkanlaskentapalvelut. Lisäksi sosiaali- ja terveyspalveluiden, joista lakisääteinen työterveyshuolto kattaa valtaosan, toteuma oli 75 tuhatta euroa yli talousarvion.

Maaseutupalvelut

Toimialajohtaja Anne Rantala

Maaseutupäällikkö Ulla Nummila

TULOSALUEEN KUVAUS JA TOIMINTASUUNNITELMA

Liedon kunta vastaa maaseutuhallinnon tehtävien hoitamisesta 11 kunnan alueella. Sopijakunnat ovat Aura, Koski Tl, Lieto, Marttila, Masku, Mynämäki, Naantali, Nousiainen, Raisio, Rusko ja Turku. Maaseutupalvelujen perustehtävänä on maksajavirastosopimuksella Liedon maaseutupalveluille siirrettyjen tehtävien vastuullinen hoitaminen sekä asiantuntevan neuvonnan ja sujuvien palvelujen antaminen koko yhteistoiminta-alueella.

MUUTOKSET EDELLISEEN VUOTEEN

Koronatilanne vaikeutti edelleen viljelijöiden kouluttamista, ohjelmakauden viimeisen vuoden koulutustarve oli myös vähäinen. Omaa toimintaa on kehitetty jatkuvasti. Vuoden aikana on kehitetty neuvonnallista tiedotusta esim. uutiskirjeellä ja somessa. Hakemusten ja maksujen käsittely on tehty maksajavirastovaatimusten mukaisesti.

TOIMENPITEET JA MITTARIT

Lautakunnan tavoite		7. Ajankohtainen ja ennakoiva tiedottaminen		
Toimenpide	Viljelijäkoulutukset			
Arviointi	Kevätkaudella järjestettiin kaksi koulutusta.			
Mittari	Lähtöarvo 12/2020	Tavoitearvo 12/2022	Toteuma-arvo 12/2022	
Koulutusten määrä	0,0	4,0	2,0	

TULOSALUEEN SUORITTEET JA VERTAILUHINNAT

Suorite	TP2021	TA2022	TP2022	Toteutumis %
Tukikelpoisten tilojen lukumäärä	1 194	1 180	1 185	100,42%
€ / tila	330	360	326	90,55%

Koulutuksia on vuosittain järjestetty yhdessä paikallisten tuottajayhdistysten kanssa yhteistoiminta-alueen eri kunnissa, kuntia alueella on 11. Vuosi 2022 oli ohjelmakauden viimeinen jatkovuosi, uutta tiedotettavaa ja koulutettavaa ei juuri ollut. Järjestimme kaksi koulutusta, joista toinen verkossa ja toinen Marttilassa. Vuonna 2022 tuli käsiteltäväksi uusi tukimuoto, mukauttamistuki, joka hieman lisäsi käsiteltävien maatalojen määrää. Tilojen kokonaismäärä kuitenkin väheni, mutta ennakoitua vähemmän.

HENKILÖSTÖN MÄÄRÄN MUUTOKSET

Henkilöstön määrässä ei tapahtunut muutoksia vuonna 2022.

TALOUS

1 000 €	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio-muutokset	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteuma	Poikkeama €	Poikkeama %
TOIMINTATUOTOT	360		360	349	- 11	-3,08 %
TOIMINTAKULUT	- 416		- 416	- 408	8	-1,84 %
TOIMINTAKATE	- 55		- 55	- 59	- 3	6,23 %

Toimintakate = Valtuustoon nähden sitova erä

Toimintatuotot ja -kulut

Selvitetään poikkeamat +/- 5 %, tai yli 100 000 euroa

Maaseutupalveluiden toimintakulut olivat 408 t euroa ja alittivat talousarvion 8 t euroa. Maatalojen määrän suhteiden muutoksesta/kunta johtuen toimintatuotot (kuntien maksuosuus) alittivat talousarvion 11 t. Liedon kaupungin maksuosuus oli em. syiden johdosta 3 t euroa (6 %) arvioitua suurempi.

Pelastustoimi

Kaupunginjohtaja Mika Ingi

TULOSALUEEN KUVAUS JA TOIMINTASUUNNITELMA

Aluepelastuslaitos tuottaa pelastustoimen palveluja Varsinais-Suomen maakunnan 28 kunnan alueella aluepelastuslautakunnan hyväksymän palvelutasopäätöksen mukaisesti sekä ensihoitopalveluja Varsinais-Suomen sairaanhoitopiirin palvelutasopäätöksen mukaisesti.

Pelastustoimen järjestämisestä annetun lain mukainen pelastustoimen järjestämisvastuu siirtyi kunnilta ja kuntayhtymiltä hyvinvointialueille 1.1.2023.

TULOSALUEEN SUORITTEET JA VERTAILUHINNAT

Suorite	TP2021	TA2022	TP2022	Toteutus %
Toimintakulut € / asukas	74	74	82	110,81%
Asukasluku	20 299	20 450	20 513	100,30%

TALOUS

1 000 €	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio-muutokset	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteuma	Poikkeama €	Poikkeama %
TOIMINTATUOTOT						
TOIMINTAKULUT	- 1 528	- 157	- 1 685	- 1 686	- 1	0,03 %
TOIMINTAKATE	- 1 528	- 157	- 1 685	- 1 686	- 1	0,03 %

Toimintakate

Vuodelta 2022 toimintakate ylitti merkittävästi talousarvion. Liedon asukasluku jatkoi kasvuaan, joka vaikutti maksuosuuteen korottavasti. Vuoden 2021 lisämaksuosuus 12 tuhatta euroa on kirjattu vuodelle 2022.

Merkittävin syy ylitykseen on kuitenkin pelastustoimen siirtyminen Varsinais-Suomen hyvinvointialueelle, ja sen tuottamat lisäkustannukset. Siirtymisen johdosta pelastustoimessa oli merkittäviä muutuskustannuksia ja havaittiin aiempi virhe lomapalkkavelkojen kirjaamisessa, joka kirjattiin vuodelle 2022. Kokonaisuudessaan pelastustoimi ylitti budjettinsa 3,3 miljoonaa euroa ja tästä Liedolle koitui 145.000 euron lisäkustannus.

Työllistäminen

Toimialajohtaja Anne Rantala

Työllisyysjohtaja Heidi Elo

TULOSALUEEN KUVAUS JA TOIMINTASUUNNITELMA

Vaikuttavan ja tuloksellisen työllisyyspalvelun tuottaminen lietolaisille. Työttömien lietolaisten määrän minimointi, nuorisotyöttömyyden ja pitkäaikaistyöttömyyden vähentäminen ja ehkäisy. Työnhakijoiden valmiuksien ja osaamisen kehittäminen nykytyömarkkinoille soveltuvaksi. Yhteistyö paikallisten yrittäjien ja työnantajien kanssa ja kuntaekosysteemin hyödyntäminen Liedon elinvoiman lisäämiseksi.

Työvoiman saatavuudessa ja kohtaannossa on ollut haasteita. Työttömyyden pitkittyessä tarvitaan enemmän valmennusaikaa työnhakijan valmiuksien kehittämiseksi nykytyömarkkinoille. Työnhakijoiden valmiuksia kehitetään edelleensijoitusten, oppisopimusten ja työpajan opinnollistamisen kautta. TE-palveluiden siirtoa kuntiin vuoden 2025 alusta valmistellaan. Yhdyspintaa on rakennuttu vaikeasti työllistyvien osalta Varsinais-Suomen hyvinvointialueen kanssa.

MUUTOKSET EDELLISEEN VUOTEEN

Työllisyys on parantunut ennakoitua nopeammin ja myös pitkäaikaistyöttömien määrä on saatu laskuun. Toimintatuotot ovat kasvaneet vuodesta 2021 noin 65.000 euroa. Työllistämistoimenpiteitä on saatu toteutettua laajemmin kuin vuonna 2021. Työmarkkinatuen kuntaosuus on laskenut edeltävästä vuodesta noin 69.000 euroa.

TOIMENPITEET JA MITTARIT

Lautakunnan tavoite		8. Kuntalaiset tavoittava ja nykyaikainen palvelu		
Toimenpide	Alueellisesti vaikuttava työllistämispalvelu			
Arviointi	Valmis			
Mittari		Lähtöarvo 12/2021	Tavoitearvo 12/2022	Toteuma-arvo 12/2022
	Alueellisesti yksi Varsinais-Suomen kuntien (27) matalimmista työttömyysprosentteista (sijoitus keskimäärin suhteessa muihin kuntiin)	5,0	4,2	4,2
Toimenpide	Työtä hakevien lietolaisten asiakaslähtöinen palvelu			
Arviointi	Valmis			
Mittari		Lähtöarvo 12/2021	Tavoitearvo 12/2022	Toteuma-arvo 12/2022

Työttömyys-% (keskimäärin vuoden aikana)	5,9	6,2	4,8
Mittari	Lähtöarvo 12/2021	Tavoitearvo 12/2022	Toteuma-arvo 12/2022
Edelleensijoitus yrityksiin, yhdistyksiin ja säätiöihin.	13,0	25,0	14,0
Mittari	Lähtöarvo 6/2020	Tavoitearvo 12/2022	Toteuma-arvo 12/2022
Vähintään 50% palvelun päättävistä asiakkaista on muualla kuin työttömänä	65,0	50,0	57,9
Mittari	Lähtöarvo 6/2020	Tavoitearvo 12/2022	Toteuma-arvo 12/2022
Vähintään 50% palvelun päättävistä nuorista on muualla kuin työttömänä	70,0	50,0	60,0
Mittari	Lähtöarvo 6/2020	Tavoitearvo 12/2022	Toteuma-arvo 12/2022
Etsivän nuorisotyön asiakkaista vähintään 95% on ohjattu muihin palveluihin	95,0	95,0	98,9
Mittari	Lähtöarvo 12/2021	Tavoitearvo 12/2022	Toteuma-arvo 12/2022
Suoritettuja osatutkintoja	15,0	15,0	20,0

TULOSALUEEN SUORITTEET JA VERTAILUHINNAT

Suorite	TP2021	TA2022	TP2022	Toteutus %
Työttömyys % (keskimäärin vuoden aikana)	5,9	6,2	4,75	76,61%
Työvoima	9 839	10 000	9 941	99,41%
Työttömät keskimäärin	586	620	472	76,12%
Työllistämisen asiakkaat (sis. etsivän asiakkaat)	594	600	570	95,00%
Toimintamenot € / työllistämisen asiakkaat	3 165	3 660	3 480	95,08%
Toimintakate € / työllistämisen asiakkaat	2 075	2 330	2 231	95,75%
Kunnan osarahoittama työmarkkinatuki € / vuosi	446 879	370 000	378 152	102,20%
Kunnan osarahoittama työmarkkinatuki € / asukas	22,25	17,94	18,43	102,73%

HENKILÖSTÖN MÄÄRÄN MUUTOKSET

Henkilökunnasta kaksi vakituista nuorten yksilövalmentajaa on ollut perhevapailta ja molempien tilalla on toiminut määräaikaiset sijaiset. Toinen edellä mainituista vakituisista on viime vuoden aikana irtisanoutunut

ja tilalle on rekrytoitu uusi työntekijä. Vuoden 2022 aikana on valmisteltu kolmen työntekijän (nuorten yksilövalmentaja, palveluohjaaja, kuntouttavan työtoiminnan ohjaaja) siirtymistä Varsinais-Suomen hyvinvointialueen palvelukseen 1.1.2023 lähtien. Vakituisen palvelutyöntekijän työpanoksesta 100 % on siirtynyt puhtauspalveluille ja tilalle on saatu puhtauspalveluilta siivoustyönohjaajan työpanosta 85% 1.8.2022 lähtien.

TALOUS

1 000 €	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio-muutokset	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteuma	Poikkeama €	Poikkeama %
TOIMINTATUOTOT	800	- 40	760	672	- 87	-11,48 %
TOIMINTAKULUT	- 2 216	160	- 2 056	- 1 984	72	-3,52 %
TOIMINTAKATE	- 1 417	120	- 1 297	- 1 312	- 15	1,14 %

Toimintatulot

Työllistämisen tulosalueen toimintatuotot jäivät noin 88.000 euroa alle alkuperäisen talousarvion.

Työllistämistuet jäivät noin 62.000 euroa alle talousarvion. Työllistämisen edelleensijoituksia toteutui alhaisen kaupungin työmarkkinamaksuosuuslistan myötä talousarviossa ennakoitua vähemmän.

Työllistettyjen veloitetyöjaksoja oli myös talousarviota ennakoitua vähemmän. Kierrätyksen kokonaistuotto oli noin 107.000 euroa. Lounais-Suomen Jätehuollolta laskutettavaa kierrätysneuvonta ei toiminut vuonna 2022 vielä pandemiaa edeltävällä tasolla. Kolmesta eri hankkeesta (Työkykyhanke, Elämänlanka-hanke ja Etsivät-hanke) saatiin avustuksia yhteensä noin 273.000 euroa.

Toimintamenot

Toimintamenot jäivät noin 232.000 euroa alle alkuperäisen talousarvion. Työllistämisen edelleensijoituksia ja veloitetyöjaksoja toteutui talousarviossa ennakoitua vähemmän ja työllistettyjen henkilöstökustannukset jäivät noin 173.000 euroa talousarviota pienemmiksi.

Kaupungin työmarkkinatukimaksut vuodelle 2022 ovat ylittäneet talousarviossa olevan määrärahan vain noin 8.000 eurolla. Työmarkkinatuen kuntaosuudesta yrittäjien työmarkkinatuen osuus vuonna 2022 oli yhteensä noin 24.000 euroa.

Toimintakate

Em. menojen ja tulojen muutosten johdosta toimintakate poikkeaa muutetusta talousarviosta noin 15.000 euroa.

Ympäristöterveyslautakunta

Toimialajohtaja Johanna Mäkinen

TOIMIALAJOHTAJAN KATSAUS

Ympäristöterveyslautakunnan vuoden 2022 ja taloussuunnitelmakauden tavoitteiden asettelussa lähtökohtana on Liedon kuntastrategia. Vision 2025 mukaan Liedon tulevaisuutta rakennetaan avoimella ja oivaltavalla otteella siten, että kulut pidetään kurissa ja asiat tehdään kerralla kuntoon. Tuloksena on elinvoimainen kunta sekä hyvinvoiva ja onnellinen asukas ja yrittäjä, jolle luonteenomaisia piirteitä ovat aktiivisuus ja yhteisöllisyys.

Liedon kaupungin strategiset päämäärät saavat tukea myös valtakunnallisesti, sillä vuoden 2019 hallitusohjelmassa yksi strateginen kokonaisuus on elinvoimainen Suomi, jonka yksi osakokonaisuus on elinvoimainen ja kannattava elintarviketalous. Hallitusohjelman mukaan tämän tavoitteen saavuttamiseksi jatketaan edelleen sääntelyn ja valvonnan sujuvoittamista. Lisäksi on tarkoituksena myös ympäristöterveydenhuollon osalta edistää kuntien toimintavapautta palvelujen järjestämisessä siten, että yksityiskohtaisesta resurssien ohjaamisesta siirrytään tavoiteltujen tulosten ohjaamiseen.

Eläinlääkäripalvelujen osalta merkittävimmät muutokset suunnitelmakaudella tulevat todennäköisesti olemaan lainsäädännön muutoksista johtuvia. Eduskunnan on kevätistuntokaudella 2023 tarkoitus päättää uudesta eläinlääkintähuoltolaista. Käytännössä kyse on kaupungin järjestämisvastuulla olevan palvelun uudelleen määrittelystä. Suomessa alueelliset erot eläinlääkäripalveluiden saatavuudessa ovat korostuneet viime vuosina. Yksityistä palvelutarjontaa ja erikoislääkäritason eläinlääkäripalvelua on hyvin saatavilla esimerkiksi Varsinais-Suomessa, kun taas Lapissa on markkinapuutetilanne. Kilpailu- ja kuluttajavirasto on kiinnittänyt huomiota siihen, että kun tarjotaan kiireetöntä eläinlääkäripalvelua muille kuin hyötyeläimille (tai hyötyeläimille, joiden kotipaikka ei ole yksikön toimialueella), toimitaan markkinoilla kilpailutilanteessa. Kaupungin praktikkoeläinlääkäreiden alueellista tarvetta määrittää kuitenkin ensisijaisesti päivystyksen järjestämiseen tarvittava henkilöresurssi. Tämä on käytännössä ollut keskeinen syy siihen, että Lieto, kuten monet muutkin kunnat edelleen tarjoavat lemmikkieläinpalveluita. Tehtävien karsiminen ei tuo käytännössä kunnille säästöjä kunnaneläinlääkäreiden palkkausjärjestelmän nojatessa vahvasti eläinlääkärin oikeuteen periä asiakkaalta maksu palvelusta. Sen sijaan palvelun rajaaminen todennäköisesti hankaloittaisi ennestään eläinlääkärien rekrytointia.

Ympäristöterveyslautakunnan tavoitteena on ollut jatkaa kuntien kannalta suotuisaa kustannuskehitystä

toimintoja järkeistämällä, toimintaympäristön muutokset huomioimalla ja vaihtoehtoisia toimintatapoja kokeilemalla. Euroopan parlamentin ja neuvoston valvonta-asetusta (EU) 2017/625 on sovellettu 14.12.2019 alkaen. Asetuksen myötä mm. elintarvikevalvontatyössä on mahdollista käyttää ulkopuolista asiantuntijaa. Valvonta-asetuksen tarkoituksena on uudistaa ja yksinkertaistaa virallista valvontaa. Liedon ympäristöterveyslautakunta on hyödyntänyt tätä mahdollisuutta vuoden 2021 alusta osana Liedon kaupungin talouden kärkihankkeita ja kuntastrategian tavoitetta "avoin ja oivaltava ote tulevaisuuteen - Uteliaat, tutkivat, osallistavat ja innokkaat kokeilut". Kokonaisuutena ympäristöterveydenhuollon valvontapalveluiden tavoitteena on elinympäristön terveyden korkea taso, jota osaltaan valvonnan keinoin edistetään tehokkaasti ja oikea-aikaisesti. Asetuksen mukaisesti virallista valvontaa suoritetaan säännöllisesti, riskien mukaan ja sopivalla tiheydellä.

ARVIO SISÄISEN VALVONNAN SEKÄ RISKIENHALLINNAN TOIMIVUUDESTA JA RIITTÄVYYDESTÄ

Tavoitteiden toteutumisen varmistamisen ja resurssien oikean kohdentamisen suhteen vertailu valtakunnallisiin tilastoihin antaa tukea johtamistyölle. Valtakunnallisen Vati-järjestelmän käyttöönoton myötä myös erilaisten vertailujen tekeminen on jatkossa helpompaa. Vuodesta 2018 yksikön käytössä on ollut valtakunnallinen sähköinen LaatuNet-laatu järjestelmä. Laatu järjestelmä on lakisääteinen vaatimus elintarvikevalvonnalle, sen tarkoituksena on tukea organisaatiota toiminnan ja prosessien jatkuvassa kehittämisessä ja auttaa vastaamaan asiakkaiden laatuodotuksiin. Tavoitteen asettelussa huomioidaan resurssien tehokas käyttö. Asiakaspalaute on tärkeää toiminnan kehittämisen kannalta ja palautteen käsittely ja palautteen johdosta sovitut toimenpiteet toiminnan kehittämiseksi kirjataan. Suunnitelmallisen valvonnan riittävä ja riskiperusteinen kattavuus ja kohdentaminen antaa riittävän varmuuden ympäristöterveydenhuollon lainsäädännön määräysten noudattamisesta ja mm. elintarviketurvallisuudesta toimialueella. Henkilöstöriskien hallitsemiseksi Varsinais-Suomen valvontayksiköt ovat solmineet yhteistyösopimuksia erityistehtävien hoidon turvaamiseksi. Vuonna 2020 Liedon kunta kilpailutti elintarvikevalvonnan tarkastuspalvelun 1.1.2021 alkavalle sopimuskaudelle ja käyttämällä ulkopuolista asiantuntijaa yksikön käytössä oleva osaamis pohja on laajentunut merkittävästi. Vuonna 2022 on tehty seuraavat sisäiset auditoinnit: 1. Eläintautilain mukainen ilmoitusmenettely 2. Valvontasuunnitelman toteuma, tarkastusten suunnittelu ja seuranta kuukausitasolla, riskiperusteisuus ja priorisointi 3. Arkistointi ja tiedonohjaus. Auditoinneilla pyritään varmistamaan mm. toimintatapojen yhdenmukaisuus, toiminnanharjoittajien tasapuolinen kohtelu ja menettelytapojen lainmukaisuus. Havaitut puutteet käsitellään aina yhdessä henkilöstön kanssa ja huomioidaan toiminnan kehittämiseksi.

LIEDON KUNTASTRATEGIAN TOTEUTUMINEN

Liedon vision 2025 mukaan Liedon tulevaisuutta rakennetaan avoimella ja oivaltavalla otteella siten, että

kulut pidetään kurissa ja asiat tehdään kerralla kuntoon. Tuloksena on elinvoimainen kunta sekä hyvinvoiva ja onnellinen asukas ja yrittäjä, jolle luonteenomaisia piirteitä ovat aktiivisuus ja yhteisöllisyys. Ympäristöterveyslautakunnan toimialalla strategisten tavoitteiden toteutumista tuetaan seuraavien painopistealueiden ja menestystekijöiden osalta: Avoin ja oivaltava ote tulevaisuuteen: yrittäjyyden edistäminen, hyvällä palvelulla on kasvot sekä talouden ja toiminnan kehys. Näiden tavoitteiden mukaisten toimenpiteiden toteumaa seurataan puolivuositain (ks. taulukko valtuustoon nähden sitovat tavoitteet). Kokonaisuutena voidaan todeta tavoitteiden pääsääntöisesti toteutuneen. Kuntien taloudelliset haasteet on huomioitu ympäristöterveyslautakunnan toiminnassa ja tavoitteena on jatkaa kuntien kannalta suotuisaa kustannuskehitystä toimintoja järjeistämällä, toimintaympäristön muutokset huomioimalla ja vaihtoehtoisia toimintatapoja kokeilemalla. Valvontatyössä on mahdollista hyödyntää ulkopuolista asiantuntijaa ja myös tätä vaihtoehtoa kannattaa hyödyntää silloin, kun se on taloudellisesti ja toiminnallisesti järkevää.

VALTUUSTOON NÄHDEN SITOVAT TAVOITTEET

Strategian painopiste ja kriittinen menestystekijä		Talouden ja toiminnan kehys - Kulut kurissa – ylijäämäinen ja investoinnit mahdollistava talous
Tavoite	Kustannustehokkuus, toiminta hoidetaan kustannuksiltaan vertailukelpoisesti huomioiden eläinlääkintähuollon palvelurakenne.	
Strategian painopiste ja kriittinen menestystekijä		Avoin ja oivaltava ote tulevaisuuteen - Yrittäjyyden edistäminen
Tavoite	Vaikuttava, riskiperusteinen ja asiantunteva valvonta. Hyödynnetään valvonta-asetuksen mahdollistamaa valvontapalvelun tuottamista osin ostopalveluna.	

Tavoitteet ovat toteutuneet talousarviossa suunnitellun mukaisesti.

INVESTOINNIT / ESITYKSET

Ei investointeja. Talousarvion laadintaohjeen mukaisesti investoinnin arvonlisäveroton raja on 10.000 euroa. Sitä pienemmät hankinnat tulevat käyttötalousosaan.

TALOUS

1 000 €	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio-muutokset	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteuma	Poikkeama €	Poikkeama %
TOIMINTATUOTOT	1 539		1 539	1 462	- 77	-5,00 %
TOIMINTAKULUT	- 1 720		- 1 720	- 1 613	107	-6,24 %
TOIMINTAKATE	- 182		- 182	- 151	30	-16,74 %

Toimintakate = Valtuustoon nähden sitova erä

Toimintatuotot ja -kulut
Selvitetään poikkeamat +/- 5 %, tai yli 100 000 euroa

Sekä toimintatuotot että -kulut alittuivat lähes 9 %:lla. Toimintakulut ovat alittuneet vuokratilakustannusten osalta 35 t euroa, koska talousarvion laadinnan jälkeen terveysvalvonta on muuttanut edullisempiin toimitiloihin Liedon kaupunginvirastolle. Henkilöstökulut ovat alittuneet n. 100 t euroa, koska toimialajohtaja on hoitanut hallintopalveluiden toimialajohtajan viransijaisena avoimena ollutta tehtävää 11 kuukautta ja palkkakulut on tämän takia pääosin kohdistettu Liedon kaupungin hallintopalveluihin. Lisäksi hygieenikon virka on ollut täyttämättä virkavapaan takia ja tätä tehtävää on hoidettu mahdollisuuksien mukaan ostopalveluna. Asiakasmaksutuotot ylittivät talousarvion noin 150 t euroa johtuen valvonnan perusmaksun käyttöönotosta. Maksutuottokertymän arviointia vaikeutti em. lakimuutos joka astui voimaan vuoden 2021 lopulla. Myös matka-, kokous- ja koulutuskuluissa kertyi säästöä aikaisempiin vuosiin verrattuna sillä koronan vaikutuksesta on opittu osallistumaan erilaisiin tilaisuuksiin yhä enemmän etäyhteyksin.

Toimintakate

Toimintakate on Liedon kaupungin maksuosuus. Yksittäisen kunnan vuosimaksuosuus riippuu asukasluvusta (20%) ja suoritteiden määrästä (80%).

Ympäristöterveyspalvelut

Toimialajohtaja Johanna Mäkinen

TULOSALUEEN KUVAUS JA TOIMINTASUUNNITELMA

Ympäristöterveyslautakunnan alaisuudessa on yksi tulosalue, ympäristöterveydenhuolto.

Palvelulupauksemme mukaisesti kohtelemme toiminnanharjoittajia tasapuolisesti, annamme asiantuntevaa neuvontaa ja ohjausta sekä palvelemme sujuvasti ilmoitus- ja lupa-asioissa. Henkilöstölle on asetettu selkeät vuosittaiset tavoitteet ja vastualueet. Asetettujen tavoitteiden toteutumista seurataan säännöllisesti ja henkilöstöresurssia suhteutetaan toimintaympäristön ja tehtävien muutoksiin. Liedon ympäristöterveyspalvelut keskittyy suunnitelmakaudella hoitamaan lainsäädännön mukaiset kunnan ympäristöterveydenhuollon tehtävät kuntastrategian ja yhteistoimintasopimuksen edellyttämällä tavalla: tarpeenmukaisesti, kustannustehokkaasti, yritysmuotoisesti ja laadukkaasti.

TOIMENPITEET JA MITTARIT

Lautakunnan tavoite		Kustannustehokkuus, toiminta hoidetaan kustannuksiltaan vertailukelpoisesti huomioiden eläinlääkintähuollon palvelurakenne.		
Toimenpide	Resurssi sopeutetaan toimintaympäristön muutoksiin, toimitilojen käyttöä tehostetaan ja käytetään ostopalvelua oman työn rinnalla.			
Arviointi	Kuntien kustannukset (maksuosuus) laskivat vuonna 2022			
Mittari		Lähtöarvo 12/2020	Tavoitearvo 12/2022	Toteuma-arvo 12/2022
	Kuntien kustannukset €/asukas eivät kasva. Kyllä =1 ja Ei =0	0,0	1,0	1,0
Lautakunnan tavoite		Vaikuttava, riskiperusteinen ja asiantunteva valvonta. Hyödynnetään valvonta-asetuksen mahdollistamaa valvontapalvelun tuottamista osin ostopalveluna.		
Toimenpide	Valvontasuunnitelmien toteuttaminen ja asiakaspalautteen kerääminen. Hyödynnetään valvonta-asetuksen mahdollistamaa valvontapalvelun tuottamista osin ostopalveluna.			
Arviointi	Asiakaspalaute ka 4,5 (Netfoodlab Oy:n osalta 4,8)			
Mittari		Lähtöarvo 10/2021	Tavoitearvo 12/2022	Toteuma-arvo 12/2022
	Asiakaspalaute asteikolla 1-5, säilyy korkealla tasolla tuottamistavasta riippumatta: laatu, tarkastajan asiantuntemus, yhteistyökykyisyys ja palveluhenkisyys	4,0	4,0	4,5

TULOSALUEEN SUORITTEET JA VERTAILUHINNAT

Suorite	TP2021	TA2022	TP2022	Toteutumis %
Eläinlääkintähuolto €/asukas	7,4	7,7	7,7	100,00%
Terveysvalvonta €/asukas	5,5	5,7	5,1	89,47%
Eläinlääkäreiden hoitokäynnit	11 738	12 000	10 987	91,55%
Eläinsuojelu- ja eläintautivalvontakäynnit	422	450	381	84,66%
Terveysvalvonnan tarkastukset ja muut toimenpiteet	1 665	1 250	1 794	143,52%

Terveysvalvonnan osalta kirjauskäytännöt ovat valtakunnallisten tietojärjestelmämuutosten johdosta olleet jatkuvien muutosten alla vuodesta 2019 lähtien, siksi kirjattujen suoritteiden ennakointi on ollut vaikeata. Eläinlääkintähuollossa valtion toimeksiantotehtäviin kuuluvat paitsi eläinsuojeluilmoitukset myös elävien eläinten ja elintarvikkeiden vientitodistukset joiden kaikkien määrässä on jonkin verran vaihtelua vuosittain. Asukasluku yhteistoiminta-alueella yht. 125 011 asukasta. Kesäasutusta ei ole huomioitu luvuissa. Kustannukset per asukas on laskettu kokonaiskustannuksista eli ennen kuin maksu- tai muita toimintatuottoja on vähennetty kuluista.

HENKILÖSTÖN MÄÄRÄN MUUTOKSET

Taloustarvion laadintaohjeen mukaisesti henkilöstömäärän lisäysten tulee perustua suoritteiden kasvulle eikä laadullisille kriteereille. Suunnittelukaudella ennakoidut eläköitymiset sekä toiminnalliset ja taloudelliset muutokset henkilöryhmittäin tulee huomioida henkilöstösuunnittelussa. Liedon kaupungin tavoite on järjestää kustannustehokkaat ja laadukkaat palvelut kuntalaisille. Henkilöstön määrän kasvattamisen sijaan tulee erityisesti tutkia mahdollisuuksia lisätä sähköisiä palveluja sekä nostaa työn tuottavuutta esimerkiksi tietotekniikkaa hyödyntämällä ja toimintoja järjehtämällä.

Määräaikaisia ja sijaisia käytetään erityisesti eläinlääkintähuollossa, jossa kaupungin päivystysvelvoite ei mahdollista suuria muutoksia henkilöresurssissa. Eläinlääkintähuollossa on myös yksi osa-aikaisen päivystävän kunnaneläinlääkärin vakanssi. Ympäristöterveyslautakunta on vuonna 2020 ja 2021 tehnyt päätökset vapautuneiden vakanssien osalta. Osa vakansseista on päätetty jättää täyttämättä koska valvontatehtäviä hoidetaan ostopalveluna. Ympäristöterveyslautakunnan toimialueella on kesäaikaan painottuvaa toimintaa etenkin saaristossa ja mm. uimarantojen vedenlaadun valvontaan liittyen. Kausivaihtelu huomioidaan sekä palvelun ostossa että tarvittaessa määräaikaisen henkilökunnan rekrytoinnissa.

TALOUS

1 000 €	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio-muutokset	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteuma	Poikkeama €	Poikkeama %
TOIMINTATUOTOT	1 539		1 539	1 462	- 77	-5,00 %
TOIMINTAKULUT	- 1 720		- 1 720	- 1 613	107	-6,24 %
TOIMINTAKATE	- 182		- 182	- 151	30	-16,74 %

Poikkeamat on käsitelty lautakuntatason toimintakertomuksessa, ympäristöterveyslautakunnalla on vain yksi tulosalue, joten poikkeamien tarkastelua ei ole tarpeen toistaa tulosaluetasolla.

Sosiaali- ja terveyslautakunta

Toimialajohtaja Krista Ryödi

TOIMIALAJOHTAJAN KATSAUS

Talousarvion laadinnan lähtökohtana on ollut Liedon kuntastrategia 2018 – 2025. Liedon strategia 2025 kuvaa kunnan tavoitteet sekä keinot, joilla strategiset tavoitteet saavutetaan. Liedon kaupungin tulevaisuudenkuvassa 2025 tavoitellaan *unelmien turvallista pikkukaupunkia*, joka muodostuu *viihtyisästä ja viireästä keskustasta sekä omaleimaisista kylistä*. Liedon tulevaisuutta rakennetaan *avoimella ja oivaltavalla otteella* siten, että *kulut pidetään kurissa ja asiat tehdään kerralla kuntoon*.

Sosiaali- ja terveyspalveluissa on edistetty ja seurattu väestön hyvinvointia ja terveyttä sekä järjestetty lakisääteiset sosiaali- ja terveyspalvelut yhteistoiminta-alueella (Lieto, Koski TI ja Marttila) yhteistoimintasopimuksen mukaisesti sekä Liedon kaupungin asukkaille.

Sosiaali- ja terveyspalveluissa on panostettu asiakaslähtöisyyteen ja osallisuuteen koronapandemiankin aikana. Asiakas- ja potilastyössä pyrittiin siihen, että työajasta suuri osa olisi välitöntä ja moniammatillista asiakas- ja potilastyötä, vaikka koronan suhteen vaikeaa aikaa oli alkuvuodesta sekä loppusyksystä. Koronavirus on aiheuttanut edelleen paljon tartuntoja, mutta laajoista rajoituksista on voitu luopua. Rokotukset ovat suojanneet vakavimmilta tautimuodoilta hyvin.

Sosiaali- ja terveyslautakunnan painopisteet talousarviolle 2022 olivat palvelujen saavutettavuus ja saatavuus etenkin lääkäri- ja hoitajavastaanotoilla sekä kotiin tuotavissa palveluissa, perhekeskuksen toiminnan vakiinnuttaminen ja Varsinais-Suomen hyvinvointialueen valmisteluun osallistuminen. Toiminnan keskiössä oli henkilöstön työhyvinvointi. Kuluneen toimintavuoden 2022 aikana Härkätien sosiaali- ja terveyspalveluissa suurimmat vaikeudet olivat riittävän henkilöstön turvaamisessa. Henkilöstövaihdoksia tapahtui niin työntekijä kuin esihenkilöiden osalta, avoimia vakansseja ei saatu täytettyä, työntekijöiden poissaoloja oli runsaasti koronan ja muiden syiden vuoksi. Rekrytointihaasteet lisäsivät vuokratyöhenkilöstön käyttöastetta erityisesti kotihoidossa, sairaalaosastolla, ympärivuorokautisessa palveluasumisessa sekä asumisyksikkö Mäntykodissa. Perhekeskustoiminnan vakiinnuttaminen ennaltaehkäisevään ja moniammatilliseen verkostotyöhön ei toteutunut, koska lähes vuoden ajan johtavan sosiaalityöntekijän virka oli avoinna ja perhepalvelujen työntekijät tekivät lastensuojelun työtä enenevässä määrin. Lastensuojelussa ja aikuissosiaalityössä jouduttiin turvautumaan lakisääteisten tehtävien toteuttamiseksi ja lakisääteisten työntekijäkohtaisten asiakasmäärien (lastensuojelussa sosiaalityöntekijällä 35 asiakasta) turvaamiseksi

ostopalveluiden välittämiin sosiaalityöntekijöihin.

Kuluneen vuoden aikana sosiaali- ja terveystalouden hallinnossa valmisteltiin 1.1.2023 hyvinvointialueelle siirtymistä. Tiedonkeruu, selvitystyö sekä sopimusten selvittely, siirtäminen hyvinvointialueelle sekä palveluiden turvaaminen vuoden 2023 loppuun asti oli arvioitua suuritöisempi tehtävä ja jatkui vielä vuoden 2023 alkupuolella. Maakunnalliseen hanketyöhön siirtyi myös osa yksiköiden työntekijöistä kuluneen vuoden aikana ja työntekijät ovat osallistuneet erilaisiin työryhmiin. Työhyvinvointiin on panostettu, työnohjausta mahdollistettu tiimeille ja työntekijöille sekä henkilöstön tietotaitoa vahvistettu täydennyskoulutuksella.

Erikoissairaanhoidon kustannusten toteutumisella on suuri merkitys sosiaali- ja terveystalouden taloudessa. sillä sen osuus talousarviosta on yli 40 %. Kilpailutettu erikoissairaanhoidon ostopalvelujen yhteistyö alkoi Terveystalouden lähetekeskuksen kanssa 1.1.2022. Varsinais-Suomen sairaanhoitopiirin tilastojen mukaan vuonna 2022 Liedon kaupungin erikoissairaanhoidon käyttö oli -13,4 % alle tasaerälaskutuksen. Kustannuksina se oli 3,32 milj. euroa vähemmän kuin edellisenä vuonna.

Sosiaali- ja terveysministeriö myönsi ajalta 1.9.2021-31.12.2022 valtionavustusta noin 2,5 milj. euroa Covid-19 pandemiasta aiheutuviin sosiaali- ja terveydenhuollon kustannuksiin.

Kiireettömän lääkäri- ja hoitajavastaanottojen saatavuutta on parannettu vuoden 2022 aikana (jono < 20 arkipäivää). Syksyllä jonot lähtivät taas kasvuun, ja jonojen purussa turvauduttiin kohdennettuihin ostopalveluihin, omien lääkäreiden iltavastaanottoihin ja etävastaanottoihin. Kesäkuun alussa otettiin käyttöön päivystyksessä eli kiirevastaanotolla uusi moniammatillinen toimintamalli, jossa kiirepotilaat hoidettiin saman päivän aikana kahdessa eri linjastossa – päivystys- ja akuuttilinjassa.

Ikäihmisten hoivapalveluissa palveluluokkien ja palveluiden kriteereitä on tarkasteltu, palvelusetelien käyttämisen perusteita yhdenmukaistettu, asiakasprosesseja avattu ja palveluohjausta tehostettu. Yksiköiden esihenkilöt ovat toimialajohtajan ohjeistuksen mukaisesti seuranneet keskeisiä avainlukuja (esim. henkilöstömäärät, vuokrahenkilöstömäärä, sijaiset, sairauspoissaolot, kustannukset, Haipro-ilmoitukset, lakisääteiset mitoitukset). Avainlukuja on raportoitu sosiaali- ja terveystaloutakunnalle. Sijaikäytänteitä on yhtenäistetty, kuntouttavaa työtä vahvistettu ja kotihoidon tiimien itseohjautuvuutta lisätty (itseohjautuva työyhteisömalli) ja työskentelyn struktuuria selkeytetty. Neuvola ja kouluterveydenhuollon yksikkö aloitti yhdistelmäneuvolan toiminnan 1.5.2022 alkaen. Terveystalouden remontin viimeinen vaihe 3 sisälsi neuvolan tilat.

Perhe- ja sosiaalipalveluissa haasteellisesta toimintavuodesta selvittiin tavoitteellisesti. Vammaispalveluihin saatiin uusi sosiaalityöntekijän virka, perhepalveluihin sosiaaliohjaajan ja lapsiperheisiin kotipalvelutyöntekijän vakanssi. Henkilökunta on ollut kehittämismyönteistä ja innostunutta henkilöstövajeista huolimatta. Palveluprosesseja ja IMS prosesseja on kehitetty ja muokattu arjen työssä, ja niitä on käytetty perehdytyksen välineenä. Uusi OMNI360 lisäsi ylimääräistä työtä työntekijöille ohjelmassa olevien virheiden vuoksi.

SHQS laaduntunnustus on myönnetty 3.6.2022 ja se on voimassa 2.6.2025 saakka.

Asiakasmaksulain uudistuksen myötä maksukattoa koskevat muutokset tulivat voimaan 1.1.2022 alkaen.

VALTUUSTOON NÄHDEN SITOVAT TAVOITTEET

Strategian painopiste ja kriittinen menestystekijä		Lietolainen on aktiivinen, osaava ja onnellinen
Tavoite	Asiakastyytyväisyyden parantaminen palveluprosesseja selkeyttämällä jatkuvan laadun parantamisen menetelmää käyttäen sekä asiakaspalautteita hyödyntäen.	
Tavoite	Hyvinvoiva lietolainen-väestön sairauksien ennaltaehkäisy.	
Tavoite	Lietolainen saa kiireetöntä terveystaloutta kohtuujassa.	
Strategian painopiste ja kriittinen menestystekijä		Talouden ja toiminnan kehys
Tavoite	Henkilöstön sijaisten ja erilliskorvausten määrän hillintä ja pitkien sairauslomien ehkäisy.	
Tavoite	Palveluiden kustannusten hillintä, palveluohjauksen tehostaminen.	
Tavoite	Toiminnan ja talouden systemaattisen seurannan ja analysoinnin parantaminen (+ tiedolla johtaminen).	
Strategian painopiste ja kriittinen menestystekijä		Avoin ja oivaltava ote tulevaisuuteen
Tavoite	Perhekeskustoiminnan vakiinnuttaminen ennaltaehkäisevään ja moniammatilliseen verkostotyöhön.	
Tavoite	Sähköisten ja etäpalveluiden käytön lisääminen.	

INVESTOINNIT / ESITYKSET

Investointien osalta pääterveysaseman peruskorjaus/tilamuutokset jatkuivat neuvola- ja

kouluterveydenhuollon tilojen remontoinnilla. Tilojen irtaimistohankinnat tehtiin leasing-rahoituksella. Vuonna 2022 toteutettiin myös Lifecare potilaskertomussovelluksen uuden version päivitys ja Pro Consona asiakastietojärjestelmän muutos OMNI360 sosiaalipalveluiden ja migraation viimeiset vaiheet. Hankinnat toteutettiin leasing-rahoituksella.

Lisäksi kotisairaalaan hankittiin yksi ja kotihoitoon kaksi uutta autoa leasing-rahoituksella. Autot hankittiin vanhojen autojen, joiden leasing-sopimukset päättyivät, tilalle.

TALOUS

1 000 €	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio-muutokset	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteuma	Poikkeama €	Poikkeama %
TOIMINTATUOTOT	8 493		8 493	12 683	4 190	49,33 %
TOIMINTAKULUT	- 71 142		- 71 142	- 74 735	- 3 593	5,05 %
TOIMINTAKATE	- 62 649		- 62 649	- 62 052	597	-0,95 %

Toimintatulot

Sosiaali- ja terveysministeriö myönsi ajalta 1.9.2021-31.12.2022 valtionavustusta noin 2,5 milj. euroa Covid-19 pandemiasta aiheutuviin sosiaali- ja terveydenhuollon kustannuksiin. Lisäksi myyntituottoja ja sosiaalihuollon maksuja on kertynyt arvoitua enemmän. 1.7.2021 voimaan tullut asiakasmaksulaki uudistus on osaltaan vaikuttanut toimintatuottojen kertymään. Terveyspalveluissa maksutuotot laskivat hoitajakäyntien tultua maksuttomiksi. Sosiaalipalveluissa kunta laskuttaa asiakasta palveluntuottajien sijaan ja maksutuottoja kertyy enemmän.

Toimintakulut

Covid-19 pandemia aiheutti edelleen paljon haasteita sosiaali- ja terveystalouden toiminnassa. Avoterveydenhuollon toimintakulut ovat arvioitua korkeammat (1,2 milj.), sillä lisäkustannuksia on muodostunut Covid-19 pandemiasta johtuen (rokotukset, testaukset, jäljitystyö).

Erikoissairaanhoidon osalta Varsinais-Suomen sairaanhoitopiirin tilastojen mukaan vuonna 2022 Liedon kaupungin erikoissairaanhoidon käyttö on ollut -13,4 % alle tasaerälaskutuksen. Tärkeä tekijä kustannuksien laskun kannalta on ollut erikoissairaanhoidon ostopalveluiden käyttö Terveystalosta (lähetekeskus).

Perhe- ja sosiaalipalveluiden tulosalueella on noin 600 000 euron talousarvion ylitys palvelutarpeen kasvun vuoksi. Lastensuojelussa kustannukset kasvoivat erityisesti avo- ja sijaishuollon tarpeen lisääntymisen vuoksi. Kustannukset kasvoivat lisäksi työntekijävajeen ja -vaihtuvuuden aiheuttamista ostopalvelukustannusten kasvusta johtuen.

Hoito- ja hoivapalveluissa toimintakulut ovat toteutuneet muutoin pääosin talousarvion mukaisesti, mutta työvoiman vuokrauskustannukset ovat ylittäneet talousarvion (n. 2,1 milj.). Työvoiman vuokrauskustannukset olivat yhteensä n. 2,5 milj. hoito- ja hoivapalveluissa. Talousarvio ylittyi myös omaishoidon tuen osalta n. 117 000 eurolla.

Toimintakate

Toimintakatteen toteuma 99,08 %

SOTE hallinto

Toimialajohtaja Krista Ryödi

Controller Kirsi Koski-Pärnä

TULOSALUEEN KUVAUS JA TOIMINTASUUNNITELMA

Sosiaali- ja terveystalouden hallinto vastaa laadukkaista, joustavista sekä monipuolisista hallinnon ja talouden tukipalvelutehtävistä. Hallinto järjestää toimialan keskitetysti hoidettavat hallinto-, suunnittelu-, talous, laskutus-, maksatus- ja sisäisten palvelujen tehtävät. Hallinto valmistelee sosiaali- ja terveystalouden kokoukset, vastaa täytäntöönpanosta ja tiedottamisesta sekä toiminnan laillisuudesta.

Sosiaali- ja terveystalouden hallinnossa valmisteltiin hyvinvointialueelle 1.1.2023 siirtymistä. Selvitystyössä huomioitiin kaupungin kannalta olennaisimmat/siirtymäkautta ajatellen merkittävät hankintasopimukset sekä merkittävät järjestöjen yhteistyö- ja kumppanuussopimukset. Selvitystyössä käytiin läpi sopimusasiakirjat sekä sote:n kiinteistöt, niiden vuokra-ajat ja sopimukset.

Asiakasmaksulain uudistuksen myötä maksukattoa koskevat muutokset tulivat voimaan 1.1.2022 alkaen. Asiakasmaksulain muutosten tavoitteena on laajentaa terveystalouden maksuttomuutta sekä kohtuullistaa maksuja.

Sosiaali- ja terveystalouden keskeiset prosessit ja niihin liittyvät ohjeet on kuvattu IMS-järjestelmään. SHQS laaduntunnustus on myönnetty 3.6.2022 ja se on voimassa 2.6.2025 saakka.

TOIMENPITEET JA MITTARIT

Lautakunnan tavoite		Asiakastyytyväisyyden parantaminen palveluprosesseja selkeyttämällä jatkuvan laadun parantamisen menetelmää käyttäen sekä asiakaspalautteita hyödyntäen.		
Toimenpide	Prosessikuvausten auki kirjaus ja niiden päivitys.			
Arviointi	Sosiaali- ja terveystalouden keskeiset prosessit ja niihin liittyvät ohjeet on kuvattu IMS-järjestelmään. SHQS laaduntunnustus on myönnetty 3.6.2022 ja se on voimassa 2.6.2025 saakka.			
Mittari	Lähtöarvo	Tavoitearvo	Toteuma-arvo	
	12/2019	12/2022	12/2022	

Laaduntunnustuksen ylläpitäminen 0=ei, 1=kyllä	1,0	1,0	1,0
Mittari	Lähtöarvo 12/2019	Tavoitearvo 12/2022	Toteuma-arvo 12/2022
Pääpalveluprosessit kuvattu ja päivi-tetty IMS-järjestelmään 0=ei, 1=kyllä	0,0	1,0	1,0
Mittari	Lähtöarvo 12/2019	Tavoitearvo 12/2022	Toteuma-arvo 12/2022
Prosessien saattaminen loppuun organisaatiomuutoksen jälkeen 0=ei, 1=kyllä	1,0	1,0	1,0
Lautakunnan tavoite	Toiminnan ja talouden systemaattisen seurannan ja analysoinnin parantaminen (+ tiedolla johtaminen).		
Toimenpide	Esimiesten talouden suunnittelun ja seurannan kehittäminen.		
Arviointi	Talouden seuranta ja suunnittelu ovat parantuneet.		
Mittari	Lähtöarvo 12/2019	Tavoitearvo 12/2022	Toteuma-arvo 12/2022
Talouden seuranta ja suunnittelu parantunut 0=ei, 1=kyllä	0,0	1,0	1,0

TULOSALUEEN SUORITTEET JA VERTAILUHINNAT

Suorite	TP2021	TA2022	TP2022	Toteutumis %
Sosiaalipalveluiden kustannukset €/asukas	1 274	1 382	1 407	101,80%
Perusterveydenhuollon kustannukset €/asukas	354	370	347	93,78%
Erikoissairaanhoidon kustannus €/asukas (Lieto)	1 244	1 273	1 169	91,83%

HENKILÖSTÖN MÄÄRÄN MUUTOKSET

-

TALOUS

1 000 €	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio- muutokset	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteuma	Poikkeama €	Poikkeama %
TOIMINTATUOTOT	204		204	235	31	15,45 %
TOIMINTAKULUT	- 761		- 761	- 894	- 132	17,37 %
TOIMINTAKATE	- 558		- 558	- 658	- 101	18,07 %

Toimintatuotot

Toimintatuottoja kertyi n. 30 000 € arvioitua enemmän.

Toimintamenot

Sote hallintoon kohdistettiin Covid-19 -pandemian vuoksi lisäkorvaukseen oikeutetun sote henkilöstön kustannukset. Tämän vuoksi sote hallinnon toimintakulut ylittivät talousarvion n. 132 000 eurolla.

Toimintakate

Toimintakatteen toteuma 118,07 %. Toimintakate ylittyi n. 101 000 eurolla.

Perhe- ja sosiaalipalvelut

Perhe- ja sosiaalipalvelujohtaja Paula Laukamo

TULOSALUEEN KUVAUS JA TOIMINTASUUNNITELMA

Perhe- ja sosiaalipalveluissa järjestetään lakisääteisiä sosiaali- ja terveyspalveluita, jotka tukevat yksilöiden ja perheiden itsenäistä suoriutumista, osallisuutta ja turvallisuutta. Yksilöille ja perheille järjestetään tarvittavia tukitoimia ja palveluja mahdollisimman varhaisessa vaiheessa. Sosiaalipalveluiden asiakkaille pyritään luomaan riittävät palvelu- ja tukiverkostot ensisijaisesti kunnan omina palveluina. Palvelut järjestetään yhteistyössä muiden tulosalueiden, hallintokuntien, järjestöjen ja yksityisten palveluntuottajien kanssa. Perhe- ja sosiaalipalveluiden asiakkaina ovat kaikenikäisiä. Asiakasryhmät tulevat mm. aikuissosiaalityöstä, työllistämispalveluista, perhekeskuksesta, vammaispalveluista, terveyskeskussosiaalityöstä, lastensuojelusta, mielenterveys- ja päihdetyöstä, kotouttamisesta, perhepalveluista ja kehitysvammaisista.

Vuoden 2022 osalta perhe- ja sosiaalipalveluiden toiminnassa on korostunut hyvinvointialueelle siirtymiseen valmistautuminen. Perustehtävien toteuttamisen lisäksi lisätyötä on tuottanut esimerkiksi tiedonkeruu tulevalle hyvinvointialueelle, erilaisiin työryhmiin osallistuminen ja hyvinvointialueen asioiden seuranta.

Koko tulosalueen yhteisenä tavoitteena on ollut asiakaspalautteen kerääminen ja hyödyntäminen säännöllisesti kaikissa yksiköissä. Palveluprosesseja on kehitetty ja selkeytetty edelleen. IMS-prosesseja on kehitetty vastaamaan paremmin työntekijöiden perehdytykseen. Lisäksi prosesseja on selkeytetty esimerkiksi työnkuvien tarkentamisella. Toiminnan ja talouden systemaattista seuranta ja analysointia on jatkettu mahdollisuuksien mukaan päivittäisjohtamisen tauluilla. Haasteena on ollut puuttuvat lähiesihenkilöt lapsiperheiden ja työikäisten palveluissa.

Palveluiden kustannuksia erityisesti lapsiperheiden palveluissa ei ole pystytty hillitsemään. Lapsiperheiden huonovointisuuden lisääntyminen yhdessä työntekijöiden rekrytointihaasteiden kanssa on aiheuttanut lisääntynyttä painetta ostopalveluille. Henkilöstön sijaisten ja erilliskorvausten määrän hillintä ja pitkien sairauslomien ehkäisy jatkuu edelleen korona-pandemian jälkeen. Perhekeskustoimintaa ei ole pystytty vakiinnuttamaan perhekeskuksen johtavan sosiaalityöntekijän rekrytointihaasteiden vuoksi.

Sosiaali ja terveystoimen arvoiksi on määritelty asiakaslähtöisyys, myönteinen palveluasenne ja uusi oivaltava ote sekä arvosteleva kohtaaminen. Palvelulupauksen mukaan kohtaamme sinut yksilöllisesti.

Tarjoamme tarpeen mukaista ja luotettavaa palvelua sekä autamme oikea-aikaisesti. Perhe- ja sosiaalipalveluiden arvoiksi vuosille 2021–2022 on määritetty positiivisuus, yhteisöllisyys, henkilöstön pysyvyyden turvaaminen sekä työhyvinvointi työn- ja vapaa-ajan erottamisella toisistaan.

Perhe- ja sosiaalipalveluiden henkilöstössä on tapahtunut vaihdosta ja vakansseja on ollut täyttämättä pitkiäkin aikoja. Kokonaisuudessaan vuosi on ollut hyvin haastava työntekijä- ja esimiesvajeiden vuoksi. Mäntykodissa akuuttien sairaspotilaiden sijaistaminen on ollut erityisen haastavaa ja edelleen on jouduttu käyttämään ostopalveluiden kautta hankittua työvoimaa. Tilanne on vaikuttanut välillisesti myös toimintakeskukseen. Hoitajien ja sosiaalityöntekijöiden avoimien vakanssien täyttämisessä on ollut hyvin suuria haasteita ja henkilöstö on joutanut hyvin paljon.

Aikuissosiaalityössä ja lastensuojelussa on jouduttu turvautumaan ostopalveluiden välittämiin sosiaalityöntekijöihin lakisääteisten tehtävien toteuttamiseksi ja lakisääteisten työntekijäkohtaisten asiakasmäärien turvaamiseksi. Lastensuojelun ja aikuissosiaalityön johtava sosiaalityöntekijä aloitti vakituisessa vakanssissa huhtikuun alussa, mutta jäi virkavapaalle syksyllä. Perhe- ja sosiaalipalveluihin saatiin uusiin vammaispuolustajan sosiaalityöntekijän, perhepalveluiden sosiaaliohjaajan ja lapsiperheiden kotipalvelutyöntekijän vakansseihin työntekijät. Uusi hoitajan vakanssi Mäntykodissa saatiin täytettyä. Uudet vakanssit ovat tuoneet helpotusta palveluiden järjestämiseen.

Haasteellisesta ajasta on selvitty kuitenkin suhteellisen hyvin ja tavoitteita on saavutettu. Perhe- ja sosiaalipalvelut saavuttivat valtakunnallisen SHQS:n laaduntunnustuksen osana Härkätien sosiaali- ja terveyspalveluita. Työnohjaukset ovat toteutuneet kaikissa yksiköissä, tyhy- ja kehittämispäiviä on pidetty. Haasteista huolimatta henkilökunta on ollut innostunut ja kehittämismyönteistä. Palveluprosessien kehittämistä on tehty osana perustyötä ja IMS-prosessit muokkaantuvat jatkuvasti ja niitä on pystytty käyttämään perehdytyksen tukena. ProConsona-asiakastietojärjestelmää on päivitetty ja uusi OMNI360 on tuottanut huomattavia haasteita työn toteuttamiseen ohjelmassa olevien virheiden vuoksi.

TOIMENPITEET JA MITTARIT

Lautakunnan tavoite	Asiakastyytyväisyyden parantaminen palveluprosesseja selkeyttämällä jatkuvan laadun parantamisen menetelmää käyttäen sekä asiakaspalautteita hyödyntäen.
---------------------	---

Toimenpide	Asiakaspalautteen kerääminen kaikissa yksiköissä		
Arviointi	Vuoden 2022 asiakaspalautetta ei ole kerätty kaikissa yksiköissä esihenkilöväjeen vuoksi.		
Mittari	Lähtöarvo 12/2021	Tavoitearvo 12/2022	Toteuma-arvo 12/2022
Yksiköissä kerätään asiakaspalautetta säännöllisesti. 0=ei, 1=kyllä	0,0	1,0	0,0
Toimenpide	Palveluprosessien kuvaamista IMS-järjestelmään jatketaan ja kehitetään järjestelmää perehdyksen välineenä.		
Arviointi	Prosessien kuvaamista on jatkettu ja prosessikuvauksia on käytetty perehdytyksen välineenä.		
Mittari	Lähtöarvo 12/2021	Tavoitearvo 12/2022	Toteuma-arvo 12/2022
IMS-järjestelmän prosessikuvaukset ovat käytössä uusien työntekijöiden perehdytyksessä 0=ei, 1=kyllä	0,0	1,0	1,0
Lautakunnan tavoite	Perhekeskustoiminnan vakiinnuttaminen ennaltaehkäisevään ja moniammatilliseen verkostotyöhön.		
Toimenpide	Lasten- ja nuorten hyvinvointisuunnitelman tavoitteiden toimeenpano		
Arviointi	Tavoitteita kohti on pystytty etenemään, suunnitelman tavoitteiden toteutumista ei ole pystytty arvioimaan perhekeskuksen johtavan sosiaalityöntekijän puuttumisen vuoksi. Tapahtumia ei ole pystytty järjestämään, eikä perhekeskustoimintaa ole kehitetty.		
Mittari	Lähtöarvo 12/2021	Tavoitearvo 12/2022	Toteuma-arvo 12/2022
Lasten- ja nuorten hyvinvointisuunnitelman tavoitteet perhekeskuksen osalta etenevät . 0=ei, 1=kyllä	0,0	1,0	1,0
Lautakunnan tavoite	Toiminnan ja talouden systemaattisen seurannan ja analysoinnin parantaminen (+ tiedolla johtaminen).		
Toimenpide	Yksiköissä hyödynnetään päivittäisjohtamisen tauluja ja seurataan kuukausittain toimintaa ja taloutta		
Arviointi	Osassa yksiköitä päivittäisjohtamisen taulujen käyttö on vakiintunut. Taloutta ja toimintaa seurataan kuukausittain kaikissa yksiköissä tilastoinnin pohjalta. Esihenkilöiden puuttuminen on vaikeuttanut seuranta työntekijätasolla.		
Mittari	Lähtöarvo 12/2019	Tavoitearvo 12/2022	Toteuma-arvo 12/2022
Taulujen käyttöönotto on vakiintunut kaikissa yksiköissä 0=ei, 1=kyllä	0,0	1,0	0,0

TULOSALUEEN SUORITTEET JA VERTAILUHINNAT

Suorite	TP2021	TA2022	TP2022	Toteutus %
Työttömyys%	5,5	6,5	5,5	84,61%
Vammaispalveluasiakkaiden määrä (sis. kehitysvammaiset)	417	400	376	94,00%
Vammaispalveluiden kustannukset €/asiakas	17 379	17 892	21 172	118,33%
Kehitysvammaisten asiakkaiden määrä	100	101	101	100,00%
Kehitysvammaispalveluiden kustannus €/asiakas	45 305	46 000	47 269	102,75%
Kehitysvammaisia laitoshoidossa	3	2	3	150,00%
Kehitysvammaisten laitoshuolto €/asiakas	215 995	300 508	220 149	73,25%
Avohuollon tukitoimien piirissä olevat lapset	106	90	98	108,88%
Avohuollon tukitoimien kustannus €/asiakas	5 182	5 300	8 625	162,73%
Sijaishuollossa olevien lasten määrä	10	10	13	130,00%
Sijaishuollon kustannus €/asiakas	102 631	89 000	80 504	90,45%
Perhekeskus €/asukas	45	45	51	113,33%

HENKILÖSTÖN MÄÄRÄN MUUTOKSET

TALOUS

1 000 €	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio-muutokset	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteuma	Poikkeama €	Poikkeama %
TOIMINTATUOTOT	797		797	1 097	300	37,69 %
TOIMINTAKULUT	- 13 655		- 13 655	- 14 586	- 931	6,82 %
TOIMINTAKATE	- 12 858		- 12 858	- 13 489	- 631	4,91 %

Toimintatulot

Toimintatulot ovat arvioitua suuremmat. Tämä selittyy osittain 1.7.2021 voimaan tulleella asiakasmaksulain uudistuksella, jonka myötä kunta laskuttaa asiakkailta sellaisia kuluja, jotka palveluntuottaja on aiemmin laskuttanut.

Toimintakulut

Perhe- ja sosiaalipalvelut on kokonaisuudessaan ylittänyt talousarvion. Toimintakatteen toteuma on 105 %.

Perhe- ja sosiaalipalveluiden tulosalueella on noin 590 000 euron talousarvion ylitys palvelutarpeen kasvun vuoksi. Toimintakate on ylittynyt lasten- ja perheiden palveluiden vastuualueella lastensuojelun tulosyksikössä n. 530 000 euroa ja perhekeskuksessa n. 120 000 euroa. Lastensuojelussa kustannukset kasvoivat erityisesti avo- ja sijaishuollon tarpeen lisääntymisen vuoksi. Kustannukset kasvoivat lisäksi työntekijävajeen ja -vaihtuvuuden aiheuttamista ostopalvelukustannusten kasvusta johtuen. Perhepalveluissa tukisuhdetoimintaa ja lapsiperheiden kotipalvelua on jouduttu tarjoamaan yli budjetoidun.

Toimintakate on ylittynyt myös vammaispalveluiden vastuualueella 120 000 euroa.

Kehitysvammais- ja työikäisten palveluissa ja hallinnossa toteuma on lähellä talousarviota.

Toimintakate

Toimintakatteen toteuma 104,70 %. Toimintakate ylittyi n. 600 000 eurolla.

Hoito- ja hoivapalvelut

Vt. Hoito- ja hoivapalvelupäällikkö Pia Järvenpää

Toimialajohtaja Krista Ryödi

TULOSALUEEN KUVAUS JA TOIMINTASUUNNITELMA

Sosiaali- ja terveystoimen arvoiksi on määritelty asiakaslähtöisyys, myönteinen palveluasenne, uusi oivaltava ote sekä arvostava kohtaaminen. Palvelulupauksen mukaan kohtaamme asiakkaamme yksilöllisesti. Ikäihmisten palveluiden eli hoivapalveluiden kehittäminen aloitettiin vanhuspalveluiden toimintojen pohjalta vuoden 2020 lopulla. Kehittäminen on jatkunut edelleen vuonna 2022. Hoivapalveluiden kehittämisen tavoitteena on laadukkaiden palveluiden turvaaminen ikäihmisille, henkilöstön työhyvinvoinnin vahvistaminen, itseohjautuvuuden lisääminen sekä talouden tervehdyttäminen. Kehittämistä vietiin eteenpäin toimialan itsensä johtamana ja organisoimana, jolloin aikaansaatiin kestäviä ja pysyviä muutoksia.

Palvelulupaukset toteutuivat kuluneella toimintakaudella hoito- ja hoivapalveluissa vaikkakin moniammatillinen henkilöstöpula toi suuria haasteita toimintaympäristöön. Hoito- ja hoivapalveluissa jouduttiin käyttämään ennakoitua enemmän yksityisiä henkilöstövuokraus yrityksiä. Tästä johtuen työvoiman vuokraukseen varatut määrärahat ylittyivät reilusti. Hoitajamitoitukseen tullut uusi lakimuutos 1.1.2022 vähintään 0,6 työntekijää asiakasta kohden saavutettiin erilaisin järjestelyin ja haasteista huolimatta. Välillisen työn turvaksi rekrytoitiin muun muassa hoiva-avustajia. Lisähaasteita toimintakaudelle toivat sosiaali- ja terveystoimintoihin kohdistunut valtakunnallinen hoitajien työtaistelutoimi, sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstöön kohdistunut tartuntalain uusi rokotusohjelma ja hyvinvointialueelle siirtyminen.

Hoito- ja hoivapalveluiden sijaispulaan perustettiin keväällä työryhmä, joka kartoitti henkilöstö resurssoinnin tarpeet ja talouden. Työryhmän tarkoituksena oli perustaa jo keväällä hoito- ja hoivapalveluilla oma sijaispooli, jossa hoitajat sijaistaisivat lyhytaikaisissa sairauspoissaoloissa eri yksiköissä. Hanke pääsi alkamaan vasta elokuussa 2022. Sijaispoolin vastaava sairaanhoitaja aloitti työryhmän ohjeistuksella toimintasuunnitelman teon, tehtävien kartoitukset ja rekrytoinnit.

Hoito- ja hoivapalveluita on pystytty kehittämään ja vakiintumaan edellisiltä talousarviovuosilta laaditun suunnitelman mukaisesti toimintakaudelle 2022. Alueelliset ja kunnalliset sääntökirjat ovat päivitetty ajan tasalle lakia ja asiakasmaksulakia noudattaen. Vuosittaisten yksityisten palvelutarjoajien viranomaisvalvontakäyntejä on suoritettu ja yhdenmukaistettu seudullisesti annettujen ohjeiden mukaisesti.

Valmisteltu kriisiasiakkaan ohjeistusta sekä jalkautettu ohjeistus kentälle. Kotiuttamiskoordinaattorin projektia on yhdenmukaistettu tehtävänimikkeen muutoksella sekä rekrytoimalla kotiuttamiskoordinaattorille hoitaja työpari toiminnan tueksi. Ikäystävällinen Lieto- valtuustoaloite on saatettu loppuun prosessoimalla hankkeen kokonaisuutta. Asiasta laadittiin Ikäasumishankkeen puitteissa sosiaali- ja terveysministeriölle kirjallinen dokumentti.

Toimintakaudella on arvioitu omaishoidon tukipalveluita sekä niiden vaikuttavuutta omaishoitajien toiveisiin että tarpeisiin muodostaen toiminta-alueella kyselytutkimuksen sekä järjestämällä omaishoitoa tukeva seminaari maaliskuussa. Omaishoidon uudet myöntämisperusteet arvioitiin ja hyväksyttiin lautakunnassa, jotka astuivat voimaan huhtikuun alussa 2022. Ikäneuvola siirrettiin terveyspalveluiden geriatrisen poliklinikan yhteyteen. Ikäneuvolan terveydenhoitaja työskentelee tehtävässään määräaikaisena.

Kotihoidon tiimien ja vastaavien tehtäväkuvia ja toimintamallia kartoitettiin, sekä mallinnettiin uudenlaiseen toimintamuotoon mahdollistaen oikea-aikaisen ajankäytön siirtyessä asiakaskäynnistä toiselle asiakkaalle. Henkilöstön vaihtuvuutta on pyritty järjestämään sisäisillä järjestelyillä ja parantamaan samalla palveluiden toimivuutta, että tukemalla niiden toimintaa. Henkilöstöä on kuunneltu ja huomioitu taloudellinen tilanne muun muassa hankkimalla kotihoitoon sähköpöyriä sekä hälytysrahan vakituisella käytöllä.

Toimintakauden yhdeksi suuremmaksi haasteeksi nousi henkilökunnan riittävyys ja pitovoima. Vajausta on ollut sairaanhoitaja- ja lähihoitajaresursseissa koko toimintavuoden. Kaikkia avoimia toimia ei ole saatu täytettyä. Käytettävissä olevan henkilöstö resurssoinnin puutteellisuuden vuoksi Tarvasjoen hyvinvointikeskuksen tehostetun palveluasumisen yksikön asukapaikkoja jouduttiin määräaikaisesti supistamaan viidellä (5) paikalla turvataksemme lakisäänteisen hoitajamitoituksen täyttymisen. Määräaikainen sulku on voimassa 28.11.2022-2.4.2023.

Sijaishankinnan ollessa erityisen haastavaa on käytetty useiden henkilöstövuokrausyritysten palveluita. Menetettytavalla on hoitajamitoitus saatu pidettyä lain mukaisena ja asukasturvallisuus pystytty varmistamaan. Runsas vuokratyövoiman käyttö aiheuttaa talousarviossa varattujen henkilöstömäärärahojen ylityksiä. Sijaisjärjestelyitä on osaltaan helpottanut hoito- ja hoivapalveluiden yhteinen varahenkilöstö, joka aloitti toimintansa syksyllä 2022.

Perustehtäviä on selkeytetty koko hoito- ja hoivapalveluiden tulosalueella. Prosessikuvauksia on kirjattu ja esihenkilöt ovat raportoineet kuukausittain yksiköiden talouslukuja tilastoimalla avainluvut. Koko tulosalue on aktivoitunut yhteistyöllä ja asiakkaan kokonaisvaltaista asiakaslähtöistä työtä on tiivistetty. Hoito- ja hoivapalveluiden tulosaluejohtamisella on pyritty tiivistämään tämän lisäksi ihmiskeskeistä johtamista.

Tiedolla johtaminen on tuotu säännöllisemmäksi pitämällä systemaattisesti tiimien välisiä palavereita, että laajemmalla työryhmällä.

Toimintakertomuksen kokonaisarvioin näkökulmasta, haasteellisesta ajanjaksosta on selvitty suhteellisen hyvin ja tavoitteet saavutettu sekä palveluiden että työn turvaamiseksi sosiaali- ja terveystaloudissa. Hoito- ja hoivapalveluiden perustuksen lisäksi lisätyötä ovat tuottaneet laajat raportit tulevat hyvinvointialueelle. Ikäihmisten palvelut Liedossa on toteutettu valtakunnallisen ikästrategian sekä alueellisen järjestämissuunnitelman tavoitteiden ja toimintatapojen mukaisesti. Laatujärjestelmä on luonut rakentavia puitteita toiminnalle ja toiminnan muutoksille. Haastavasta ajanjaksosta huolimatta sosiaali- ja terveystaloudien hoito- ja hoivapalvelut saavuttivat valtakunnallisen SHQS:n laaduntunnustuksen.

Greta Sakarin perintöraho käytettiin Liedon ikäihmisten palveluiden kehittämiseen ja edistämään ikäihmisten kuntoutustoimintaa, turvallisuutta, virikkeellisyttä sekä mukavuutta. Rahaston varat käytettiin hoito- ja hoivapalveluyksiköiden kesken tasavertaisesti mahdollistaen tarvittavat hankinnat.

TOIMENPITEET JA MITTARIT

Lautakunnan tavoite		Asiakastyytyväisyyden parantaminen palveluprosesseja selkeyttämällä jatkuvan laadun parantamisen menetelmää käyttäen sekä asiakaspalautteita hyödyntäen.		
Toimenpide	Asiakas- ja työprosessien selkeyttäminen ja myöntämisperusteiden kehittäminen eri palveluille.			
Arviointi	Asiakastyytyväisyys kyselyiden tulosluku on jäänyt alhaiseksi, mutta ei ole validisti tulkittavissa. HaiPro-ilmoituksia on yli 1000 per/vuosi.			
Mittari		Lähtöarvo 12/2019	Tavoitearvo 12/2022	Toteuma-arvo 12/2022
	Asiakastyytyväisyyskyselyssä asiakastyytyväisyys on >4 0= ei 1= kyllä	0,0	1,0	1,0
Mittari		Lähtöarvo 12/2019	Tavoitearvo 12/2022	Toteuma-arvo 12/2022
	Hai Pro-ilmoitusten sisällön hyödyntäminen palveluiden kehittämisessä. Hai Pro ilmoituksia alle 1000/ vuosi 0= ei 1= kyllä	0,0	1,0	0,0
Toimenpide	Palveluille laaditaan myöntämisperusteet			
Arviointi	Kaikilla hoito- ja hoivapalveluilla on myöntämiskriteerit			
Mittari		Lähtöarvo 12/2019	Tavoitearvo 12/2022	Toteuma-arvo 12/2022

Kaikilla hoito- ja hoivapalveluiden sosiaalipalveluilla on myöntämisperusteet. 0= ei 1= kyllä		0,0	1,0	1,0
Lautakunnan tavoite		Henkilöstön sijaisten ja erilliskorvausten määrän hillintä ja pitkien sairauslomien ehkäisy.		
Toimenpide	Henkilökunnan kustannukset pysyvät budjetissa, työhyvinvointi keskiössä.			
Arviointi	Sairauspoissaolojen tavoite ei ole toteutunut.			
	Henkilöstöpula on haasteellinen, joten olemme korottaneet hälytysrahan määrää turvataksemme palvelut ja työssä jaksamisen.			
Mittari		Lähtöarvo 12/2019	Tavoitearvo 12/2022	Toteuma-arvo 12/2022
Sairauspoissaolot kotihoidossa ja tehostetussa palveluasumisessa < 20. 0= ei 1= kyllä		0,0	1,0	0,0
Mittari		Lähtöarvo 12/2019	Tavoitearvo 12/2022	Toteuma-arvo 12/2022
Erilliskorvaukset, ylityö- ja hälytysrahat vähenevät, kun työtehtävät ovat selkeät. Lähtöarvo 12/2019 1 231 771 €. Erilliskorvaukset < 1 200 000 € / vuosi. 0=ei 1= kyllä		0,0	1,0	0,0
Lautakunnan tavoite		Palveluiden kustannusten hillintä, palveluohjauksen tehostaminen.		
Toimenpide	Lyhytaikaishoitojaksojen ja kotiin tuotavien palveluiden kasvu sekä pitkäaikaisen tehostetun palveluasumisen väheneminen välimuotoista asumispalvelua lisäämällä. Geriatrinen poliklinikka lähtee 100% käyntiin.			
Arviointi	Lyhytaikaishoitojen toimintaa ei ole pystytty aloittamaan määrääjässä henkilöstöpulan vuoksi.			
	Pitkä- ja lyhytaikaishoitojen määrä on vakiintunut ja pitkiin asumismuotoihin on jonkin verran jonoa, mutta hoitajapulan vuoksi on jouduttu vähentämään tepapaikkoja määräaikaista.			
	Yli 75-vuotiaiden osuus kotihoidon asiakkaista on 10,95 % puolivuotiskaudella.			
	Osastolta siirtyvien jatkohoitojen vähyys pitkittää hoitojaksoja.			
Henkilöstöpulan vuoksi toiminta ja suoritteet eivät toteudu.				
Kotihoidon asiakasmäärät ovat pysyneet suunnilleen samankaltaisina aiempiin vuosiin verrattuna.				
Mittari		Lähtöarvo 12/2019	Tavoitearvo 12/2022	Toteuma-arvo 12/2022
Välimuotoisen asumispalveluiden palvelusetelien päätösmäärä 40. 0=ei, 1=kyllä		0,0	1,0	0,0
Mittari		Lähtöarvo 12/2019	Tavoitearvo 12/2022	Toteuma-arvo 12/2022
Omien tepayksiköiden ja lyhytaikais-hoitojen täyttöaste. Täyttöaste 95%. 0=ei, 1=kyllä.		1,0	1,0	0,0
Mittari		Lähtöarvo 12/2019	Tavoitearvo 12/2022	Toteuma-arvo 12/2022
Kotihoidon asiakkaiden määrä ja asiakkaiden prosenttiosuus		1,0	1,0	1,0

tietyin ikäisestä väestöstä, esim yli 75-vuotiaiden määrästä suhteessa koti-hoidon asiakkaisiin. 0=ei, 17% 1=kyllä tavoite 15%.			
Mittari	Lähtöarvo 12/2019	Tavoitearvo 12/2022	Toteuma-arvo 12/2022
Osaston hoitojakson pituus korkeintaan 10 vrk. 0=ei, 1=kyllä 10512 hoitopäivän määrä/vuosi, hinta 298 € vrk. 10512 hoitopäivän määrä/vuosi, hinta alle 300 € vrk.	1,0	1,0	0,0
Mittari	Lähtöarvo 12/2019	Tavoitearvo 12/2022	Toteuma-arvo 12/2022
Geriatrisen poliklinikan suoritteet ovat suurempia kuin vuonna 2020. Suoritteiden määrä alhaisempi=0 Suoritteiden määrä suurempi kuin edellisenä vuonna, toiminta 100% käynnissä=1	0,0	1,0	0,0
Mittari	Lähtöarvo 12/2019	Tavoitearvo 12/2022	Toteuma-arvo 12/2022
Säännöllisten kotihoidon asiakkaiden määrä ei kasva. Säännöllisten asiakkaiden asiakasmäärä <300 0= ei 1= kyllä	1,0	1,0	0,0

TULOSALUEEN SUORITTEET JA VERTAILUHINNAT

Suorite	TP2021	TA2022	TP2022	Toteutumis %
Tepa € / hpv (oma tuotanto ei sis ostop. eikä palvelusetelit)	141	129	159	123,25%
KH € / käynti	29,9	31	33,7	108,70%
Ennakoivat € / 75 v+	595	320		100,00%
Jonotusaika tehostettuun palveluasumiseen, kk	0,8	3	0,7	23,33%
Kotihoidon peittävyys % (säännöllinen 75 +)	12,74	15	12,56	83,73%
Kotihoidon välitön työaika, h	35 511	42 000	34 157	81,32%

TALOUS

1 000 €	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio-muutokset	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteuma	Poikkeama €	Poikkeama %
TOIMINTATUOTOT	3 612		3 612	4 924	1 312	36,33 %
TOIMINTAKULUT	- 18 915		- 18 915	- 20 315	- 1 400	7,40 %
TOIMINTAKATE	- 15 303		- 15 303	- 15 391	- 88	0,57 %

Toimintatulot

Toimintatuotot ovat arvioitua suuremmat. Tämä selittyy osittain 1.7.2021 voimaan tulleella

asiakasmaksulain uudistuksella, jonka myötä kunta laskuttaa asiakkailta sellaisia kuluja, jotka yksityinen palveluntuottaja on aiemmin laskuttanut.

Toimintakulut

Toimintakulut ovat toteutuneet muutoin pääosin talousarvion mukaisesti, mutta työvoiman vuokrauskustannukset ovat ylittäneet talousarvion (n. 2,1 milj.). Työvoiman vuokrauskustannukset olivat yhteensä n. 2,5 milj. hoito- ja hoivapalveluissa. Talousarvio ylittyi myös omaishoidon tuen osalta n. 117 000 eurolla.

Toimintakate

Toimintakatteen toteuma 100,57 %. Toimintakate ylittyi n. 88 000 €.

Terveys- ja sairaanhoitopalvelut

Johtava ylilääkäri Veli-Matti Leinonen

TULOSALUEEN KUVAUS JA TOIMINTASUUNNITELMA

Terveys- ja sairaanhoitopalveluiden tulosalueeseen kuuluvat avoterveydenhuolto (vastaanottopalvelut, kuvantaminen, fysioterapia, neuvola- ja kouluterveydenhuolto), suun terveydenhuolto ja erikoissairaanhoito. Vastaanottopalveluihin kuuluvat kiireellisen ja kiireettömän vastaanoton lisäksi mielenterveys- ja päihdepalvelut, joita tuotetaan Liedon, Marttilan ja Kosken TI alueella. Mielenterveys- ja päihdepalveluiden työntekijät jakaantuvat perhe- ja sosiaalipalveluiden tulosalueelle sekä terveyspalveluiden vastaanottopalveluihin ja tuottavat palveluita monialaisessa yhteistyössä.

Tavoitteena on edistää ja seurata väestön hyvinvointia ja terveyttä sekä järjestää laadukkaasti lakisääteiset terveyspalvelut yhteistoiminta-alueella kuntien yhteistoimintasopimuksen mukaisesti. Palvelut järjestetään vastaamaan tulevia tarpeita kestäväällä tavalla kustannustehokkaasti ja valtakunnallisten laatuvaatimusten mukaisesti hyödyntäen henkilöstön osaamista ja jatkuvaa kehittämistä. Palvelut ovat saavutettavia, sujuvia ja laadukkaita. Palvelut tuotetaan asiakkaan ja potilaan tarpeen mukaisesti asiakkaan omaa valintaa ja päätöstä kunnioittaen. Kustannustehokkaaseen toimintaan päästään käyttämällä hyödyksi myös kilpailutettuja erikoissairaanhoidon toimintoja sairaanhoitopiirin tarjoamien palveluiden lisäksi.

Hyvinvointialueelle siirtyminen on teettänyt lisätyötä alkuvuoden aikana. Pyydetysti on toimitettu siirtyvän henkilöstön tiedot, kaikki sopimukset (myös asiakaskohtaiset), on vastattu lukuisiin kyselyihin ja osallistuttu kehittämistyöryhmiin. Muun muassa asiakasohjaus-projektiin osallistuu yksi sairaanhoitaja toimien asiakasohjaajana terveystieteiden keskuksessa.

Kesäkuun alussa otettiin käyttöön kiirevastaanotolla (päivystys) uusi toimintamalli. Siinä kiirepotilaat hoidetaan saman päivän aikana kahdessa linjastossa, päivystyslinjalla ja akuuttilinjalla. Näihin on tehty omat kriteerit. Potilaan kulku kummassakin linjastossa on aiempaa nopeampaa ja sujuvampaa. Työ tehdään moniammatillisesti hoitajien ja fysioterapeutin kanssa. Yksi fysioterapeutti on koulutettu lisää suoravastaanottoon (ilman lääkärin lähetettä), joten koulutettuja fysioterapeutteja on nyt kolme. Fysioterapeutin suoravastaanotto päivystyksessä on käytössä aina päivystyksen aukioloaikoina ja toimii tärkeänä osana kiirevastaanottoa.

Alkuvuoden aikana voimavaroja kohdennettiin kiireettömän lääkärivastaanoton jonojen purkuun. Jonot lähtivät nousuun kysynnän kasvaessa aina syys-lokakuussa. Jonot pitkittyivät syksyllä lisäksi lääkäreiden sairastumisten vuoksi. Jonoja saatiin hieman lyhennettyä kohdennetuilla ostopalveluilla Mehiläisestä, omien lääkäreiden iltavastaanotoilla, etävastaanottojen lisäämisellä ja sisäisillä järjestelyillä.

Koronapandemia on edelleen jatkunut ja pahentunut erityisesti tammi-maaliskuussa sekä loppusyksystä.

Henkilökunnan poissaoloja on ollut paljon koronasairastumisten vuoksi, mutta myös muiden hengitystievirusten vuoksi. Osa lieväoireisista lääkäreistä on pystynyt kuitenkin tekemään etätöitä ollessaan eristyksessä.

Terveysasemien sähköisissä Roidu-kyselyissä (2718 vastaajaa) asiakastytyväisyys (NPS) oli 89, mikä on erittäin korkea arvo.

Kilpailutettu erikoissairaanhoidon ostopalvelujen yhteistyö alkoi Terveystalon lähetekeskuksen kanssa 1.1.2022. Kokeneet lähetekeskuksen erikoislääkärit ovat käsitelleet noin 1500 terveystalokäynnin kiireetöntä lähetettä lähes 30 erikoisalalta. Potilaan odotusaika lähetteen saapumisesta vastaanotolle pääsyyn on ollut keskimäärin 20 vuorokautta. Tämä on ollut selvästi V-S sairaanhoitopiirin vastaavia jonoja nopeampaa. Tarvittaessa leikkauksiin on päässyt n. 30 vuorokaudessa lähetteen saapumisesta. Samaan aikaan esimerkiksi lonkan, polven tai käden ortopedisiin leikkauksiin jono on ollut TYKS:ssä 90-120 vuorokautta. Leikkaukset on tuotettu myös 10-30 % V-S sairaanhoitopiiriä edullisemmin.

Terveystalokäynnin remontin viimeinen vaihe 3 sisälsi neuvolan tilat. Suunnitelmani oli toteuttaa se keväällä -22. Kustannusten nousun ja materiaalien saatavuuden vuoksi remontti siirrettiin syksyyn. Neuvolan remontti valmistui joulukuun -22 ja lopputulos oli hyvin onnistunut. Värejä oli käytetty lapsinäkökulmasta ajatellen mielekkäästi seinissä ja kalusteissa. Viimeisen uudistusvaiheen jälkeen terveystalokäynnin vanhin osa on kokonaan remontoitu.

Neuvola ja kouluterveydenhuollon yksikkö aloitti yhdistelmäneuvolan laajamittaisemman toiminnan 1.5.2022 alkaen. Yhdistelmäneuvolassa sama terveydenhoitaja huolehti koko perheestä sekä raskauden ajan äitiysneuvolassa että lastenneuvolassa. Yhdistelmäneuvola-malli on käytössä Turussa ja suurimmassa osassa muissa alueen kunnissa.

TOIMENPITEET JA MITTARIT

Lautakunnan tavoite		Hyvinvoiva lietolainen-väestön sairauksien ennaltaehkäisy.		
Toimenpide	1: Väestön sairastavuus, kuvaa Liedon väestön sairastavuutta suhteessa koko maan tasoon			
Arviointi	Lopputulos 79,8			
Mittari	Lähtöarvo	Tavoitearvo	Toteuma-arvo	
	12/2019	12/2022	12/2022	
Mittari 1: sairastavuusindeksi (tavoite < 96) Ollut aiemmin 82.6, tavoite 81.6 0= ei 1= kyllä	0,0	1,0	1,0	
Toimenpide	2: Joukkoseulonnat (esim. syöpä- tai silmänpohjakuvaukset)			
Arviointi	Lopputulos 93,0 %			
Mittari	Lähtöarvo	Tavoitearvo	Toteuma-arvo	
	12/2019	12/2022	12/2022	
Joukkoseulontoihin osallistuminen kuntalaisten keskuudessa,	0,0	1,0	0,0	

ollut aiemmin 92 % kuntalaisista osallistui, tavoite 95 % 0= ei 1= kyllä			
Lautakunnan tavoite		Lietolainen saa kiireetöntä terveystalvelua kohtuujassa.	
Toimenpide	1: kiireettömien lääkäriaikojen jonojen vähentäminen toimintamallien muutoksella		
Arviointi	Toteutuma 65 arkipäivää		
Mittari	Lähtöarvo 12/2019	Tavoitearvo 12/2022	Toteuma-arvo 12/2022
T3 vapaa vastaanotto-aika, ollut aiemmin 35 arkipäivää, tavoite 10 arkipäivää 0= ei toteudu 1= kyllä toteutuu			
	0,0	1,0	0,0
Toimenpide	2: Terveyskeskuksen toimitilojen muutos- ja uudistustyöt		
Arviointi	Remontti valmistunut 12/22		
Mittari	Lähtöarvo 12/2019	Tavoitearvo 12/2022	Toteuma-arvo 12/2022
Terveyskeskuksen toimitilojen vastaanottohuoneiden riittämätön määrä ja päivystystilojen sopimattomuus nykyiseen tarpeeseen. Tavoitteena kiinteistön remontti, vaihe 2 (vastaanottopalvelut ja päivystys) 0= ei toteudu 1= kyllä toteutuu			
	0,0	1,0	1,0

TULOSALUEEN SUORITTEET JA VERTAILUHINNAT

Suorite	TP2021	TA2022	TP2022	Toteutumis %
Perusterveydenhuolto €/asukas	354	370	313	84,59%
Erikoissairaanhoido €/asukas	1 244	1 208	1 169	96,77%
Asukasluku (yhteistoiminta-alue)	24 558	24 800	24 723	99,68%
Avohoidon asiakkaat	16 440	18 500	12 390	66,97%
Avohoitokustannukset/asiakas	426	450	489	108,66%
Avohoitokustannukset /asukas	285	376	245	65,15%
Lääkärin vastaanotolla käynnit	20 260	14 500	15 917	109,77%
Hoitajan vastaanotolla käynnit	28 519	26 800	19 878	74,17%
Suun terveydenhuollon käynnit	24 676	27 500	22 111	80,40%
Suun terveydenhuollon asiakkaat	9 465	13 500	9 493	70,31%
Suun terveydenhuollon kustannukset/asiakas	318	136	316	232,35%
Suun terveydenhuollon kustannukset/asukas	123	77	121	157,14%
Siirtoviivemaksut (esh→perustaso)	181 850	0	354 744	100,00%

HENKILÖSTÖN MÄÄRÄN MUUTOKSET

Avoimena olleet lääkäreiden virat saatiin täytettyä jo vuonna 2021. Myös Tarvasjoen ja Koski TI:n terveysasemien lääkäripalveluihin saatiin tarvittava määrä lääkäreitä. Lääkäreiden sijaisuuksiin on saatu tähän mennessä hyvin lääkäreitä, jos ne on sovittu hyvissä ajoin ½-1 vuosi etukäteen.

Hoitohenkilöstöä on saatu hyvin sijaistettua pitkäaikaisiin poissaoloihin (äitiyslomiin tai opintovapaisiin). Ongelmana on ollut lyhytaikaisten hoitajien saannin vaikeus.

Suun terveydenhuollossa avoimet toimet on täytetty eikä uusia vakansseja ole suunnitteilla.

TALOUS

1 000 €	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio-muutokset	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteuma	Poikkeama €	Poikkeama %
TOIMINTATUOTOT	3 881		3 881	6 427	2 546	65,59 %
TOIMINTAKULUT	- 37 811		- 37 811	- 38 940	- 1 129	2,99 %
TOIMINTAKATE	- 33 930		- 33 930	- 32 514	1 416	-4,17 %

Toimintatuotot

Avoterveydenhuollossa ja erikoissairaanhoidossa toimintatuloja on arvioitua enemmän, sillä valtio on myöntänyt edellisvuosien tapaan avustusta Covid-19 pandemian aiheuttamiin kustannuksiin perusterveydenhuollon ja erikoissairaanhoidon osastohoidon, tehohoidon, rokotusten, testauksen ja jäljittämisen osalta.

Toimintakulut

Avoterveydenhuollon (n. 930 000 €) ja erikoissairaanhoidon (n. 990 000 €) toimintakulut olivat arvioitua korkeammat pääosin johtuen Covid-19 pandemiasta. Valtion myöntämä Covid-19 avustus kattoi kohonneita toimintakuluja. Talousarvio ylittyi kustannusten osalta henkilöstökuluissa (n. 488 000 €), työvoiman vuokrauskuluissa (n. 190 000 €) ja ICT-palvelujen kuluissa (n. 79 000 €).

Talousarvio ylittyi kustannusten osalta henkilöstökuluissa (n. 488 000 €), työvoiman vuokrauskuluissa (n. 190 000 €) ja ICT-palvelujen kuluissa (n. 79 000 €). Erikoissairaanhoidon osalta Varsinais-Suomen sairaanhoitopiirin tilastojen mukaan vuonna 2022 Liedon kaupungin erikoissairaanhoidon käyttö on ollut -13,4 % alle tasaerälaskutuksen. Kustannuksina tämä oli 3,316 milj. euroa vähemmän kuin vuonna 2021. Tärkein tekijä kustannuksien laskun kannalta on ollut erikoissairaanhoidon ostopalveluiden käyttö Terveystalosta (lähetekeskus). Ostot Terveystalosta ovat olleet 10-30% edullisempia kuin olisivat olleet

sairaanhoidopiiristä. Huomioiden Terveystalon ostojen käyttö koko erikoissairaanhoidon käytön nettovaikutuksena oli 2,427 730 milj. euroa vähemmän kuin vuonna 2021.

Terveystalon ostopalveluiden kustannukset olivat vuonna 2022 1,189 milj. euroa, toimintatuotot 300 535 euroa (asiakasmaksut) ja toimintakate 888 841 euroa. Marttilan kunnan erikoissairaanhoidon käyttö on ollut 0,7 % yli tasaerälaskutuksen ja Koski TI kunnan 26,8 % yli tasaerälaskutuksen. Koski TI kunnan kustannusten nousun syynä olivat muutaman potilaan pitkät ja kalliit hoitajaksot.

Toimintakate

Toimintakatteen toteuma 95,97 %. Toimintakate alittui 1,36 milj. eurolla.

Varhaiskasvatus- ja koulutuslautakunta

Toimialajohtaja Laila Mäkelä

TOIMIALAJOHTAJAN KATSAUS

Varhaiskasvatuksen henkilöstötilanne on ollut haasteellinen jo pidempään, eikä nykytilanne ja pula kelpoisesta henkilöstöstä enää varmasti yllätä ketään. Monet varhaiskasvatukseen tulleet uudistukset ovat lisäksi osaltaan lisänneet sellaista työtä, joihin on varattava työaika lapsiryhmätyön ulkopuolelta. Varhaiskasvatuksen tiukka mitoitus ei mahdollista tehtäviä, jotka aiheuttavat siirtymistä pois lapsiryhmätyöstä. Henkilökunnan vaihtuvuus jatkuu edelleen meilläkin, kuten koko valtakunnan tasolla. Mikäli ongelmaa halutaan ratkaista valtakunnallisesti, tulisi varhaiskasvatuksen opettajan koulutuksen aloittamispaikkoja yliopistoissa lisätä ja huolehtia koulutuksen pysyvistä rahoituksesta. Varhaiskasvatuksen kelpoisuusvaatimusten laajentamista tulisi selkeästi siirtää tuonnemmaksi, esimerkiksi vuoteen 2035.

Tutkimusten mukaan jo alle 13-vuotiaiden osalta muun muassa opetussuunnitelmien ymv. tavoitteet on todettu vaativiksi. Leikille ja ulkona liikkumiselle jää yhä vähemmän aikaa. Tämä vaikuttaa siihen, että sosiaaliset ja motoriset taidot eivät pääse kehittymään. Oppilashuollollinen tarve kasvaa vuosi vuodelta. Oppilashuolto siirtyi kokonaisuudessaan Varsinais-Suomen hyvinvointialueelle 1.1.2023.

Lasten ja nuorten mielenterveyspalvelujen isoin ongelma on järjestelmän pirstaleisuus; Jos perustasolla ei ole tarjolla riittävästi palveluja, hoitopolut muuttuvat epäselviksi. Tärkeintä olisi saada koko hoitoketjuun yhtenäisiä toimintamalleja. Nuorten mielenterveyspalveluissa tarvitaan myös selkeämpää koordinaatiota eri toimijoiden välille. Toivottavasti tähän kiinnitetään hyvinvointialueilla nyt erityistä huomiota ja tuotetaan uusia toimintamalleja, joita Liedon sivistyspalvelutkin ovat olleet mukana kehittämässä.

Tonttimyynti jatkuu vilkkaana ja se aiheuttaa haastetta varhaiskasvatus- ja oppilaspaikkojen riittävyyteen. Varhaiskasvatuspaikkojen määrään saadaan selkeää parannusta, kun lisätilaa valmistuu ensin kevään 2023 aikana Loukilinnan yhteyteen ja uusi päiväkotitoimitus valmistuu vuoden 2024 aikana. Koulujen pienryhmien paikat ovat myös täynnä. Toimintaa on jouduttu järjestämään väliaikaisissa tiloissa koko vuoden 2022 ajan. Uuden yläkoulun rakentaminen lähtee näillä näkymin konkreettisesti käyntiin vuoden 2024 alkupuolella.

Tarvasjoen koulun liikuntasali valmistui ja loppuvuodesta 2022 myös salin akustiikkaongelmat saatiin kuntoon. Pahkamäen esiopetusjärjestelyt valmistuivat syksyn 2022 aikana kuten Järvikodon päiväkodin viimeisen vaiheen remonttikin. Viilennyslaitteita tarvitaan edelleen niihin päiväkotiryhmiin, joissa

järjestetään kesäpäivystystoimintaa.

Hankerahoituksen kautta kokeiltiin erilaisia ennaltaehkäiseviä toimintamalleja ja niiden toimivuutta testataan tulevien lukuvuosien aikana. Tuen lomakkeet uusittiin ja erilaisten kyselyjen tuloksia hyödynnettiin ja hyödynnetään edelleen yhteistyössä esimerkiksi kirjasto-, nuoriso- ja liikuntapalvelujen kanssa.

Lukion osalta suurin huoli on opiskelijamäärän väheneminen. Tällä hetkellä lukiossa on 215 opiskelijaa. Turku lisää lukiopaikkoja merkittävästi myös tulevina vuosina ja se heijastuu kaikkien kehyskuntien lukioihin.

Yhteistyö eri järjestöjen ja yhdistysten kanssa on ollut toimivaa sekä kouluissa että päiväkodeissa.

Riskit:

Määräaikaisen henkilökunnan lisääntyminen johtuu osittain pätevien varhaiskasvatuksen opettajien heikosta saatavuudesta. Seudullinen palkkakilpailu on myös kova.

- *Jatkuu edelleen*

Keskuskouluhanke ei käynnisty odotetulla tavalla ja siksi oman kunnan yläkoulun ja lukion ohittaminen jatkuu.

- *Hanke alkaa neuvottelumenettelyllä ja käynnistyy rakentamiselle alkukeväästä 2024*

Pahkamäen esiopetustilat eivät ehdi valmistua 8/2022.

- *Esiopetustilat valmistuivat loppuvuonna 2022*

Varhaiskasvatuksen ohjelmiston uusinta ei onnistu aikataulun mukaisesti.

- *Käyttöönotto siirtyi v. 2023 puolelle, etäpalavereita ohjelmasta järjestettiin syksyllä 2022*

Jokilaakson koulun toimimaton kuulutusjärjestelmä on turvallisuus- ja/tai terveysriski, samoin kuin päiväkotien keinujen turva-aitojen ja viilennyslaitteiden puute.

- *Jokilaakson kuulutusjärjestelmä saataneen kuntoon 2/2023, viilennyslaitteita ei ole toimitettu päiväkoteihin*

Lukion ilmanvaihdon parantaminen / säätäminen on edelleen ajankohtaista.

- *Edelleen vaatii tarkistusta varsinkin lukuvuoden alussa*

Isoin riski on valtion taholta tulleissa nopeissa uudistuksissa eli korvaako valtio todella täysimääräisenä kaikki em. jo toimeenlaitetut uudistukset. Tähän emme voi tuudittautua.

- *Kuntien vastuulle jäi osa kustannuksista. Korona-avustus tuli tarpeeseen.*

ARVIO SISÄISEN VALVONNAN SEKÄ RISKIENHALLINNAN TOIMIVUUDESTA JA RIITTÄVYYDESTÄ

Vuoden 2022 aikana tehtyä sisäistä valvontaa ja arviointia;

- laadittu oppilaan tuen ohjeellinen käsikirja
- erityisen tuen palvelujen kuntavertailu opetustoimessa / Konsti-hanke
- systemaattiset seuratutkimukset (MA, AI) vuosiluokilla 1-9
- hyvinvointikyselyt kaikissa kouluissa
- kouluterveyskyselyt
- opetussuunnitelman mukainen laatukortti 7 / oppimisen, kasvun ja hyvinvoinnin tuki
- asiakastytyväisyyskyselyt päiväkodeissa
- osallistuttiin valtakunnallisiin opetuksen arviointikokeisiin (mm. Karvi)
- hyödynnettiin yliopiston ja ammattikorkeakoulun opiskelijoiden laatimia tutkimuksia toiminnan kehittämiseksi
- talouden ja toiminnan suoritteiden seuranta kuukausittain
- toimintakertomukset ja -suunnitelmat, jotka sisältävät mm. yhdenvertaisuus- ja tasa-arvosuunnitelman toteutumisen

VALTUUSTOON NÄHDEN SITOVA TAVOITTEET

Strategian painopiste ja kriittinen menestystekijä		Avoin ja oivaltava ote tulevaisuuteen - Haluttu työnantaja
Tavoite	Päiväkotien henkilöstörakenne on varhaiskasvatuslain tulevien vaatimusten mukainen	
Strategian painopiste ja kriittinen menestystekijä		Talouden ja toiminnan kehys - Osaava ja motivoitunut henkilöstö
Tavoite	Oppimisen, kasvun ja hyvinvoinnin tuki, opiskelurutiinit ja -taidot pandemiaa edeltävälle tasolle	
Strategian painopiste ja kriittinen menestystekijä		Unelmien pikkukaupunki - Liikenneyhteydet ja saavutettavuus
Tavoite	Oppilaitoksissa ja päiväkodeissa on käytössä ajanmukaiset tieto- ja viestintätekniset laitteet sekä ohjelmat	
Strategian painopiste ja kriittinen menestystekijä		Avoin ja oivaltava ote tulevaisuuteen - Uteliaat, tutkivat, osallistavat ja innokkaat kokeilut
Tavoite	Lukion ja korkeakoulujen yhteistyö	
Strategian painopiste ja kriittinen menestystekijä		Talouden ja toiminnan kehys - Osaava ja motivoitunut henkilöstö
Tavoite	Arvioinnin monipuolistaminen oppimisen ja opettamisen tukena	
Strategian painopiste ja kriittinen menestystekijä		Talouden ja toiminnan kehys - Kulut kurissa – ylijäämäinen ja investoinnit mahdollistava talous

Tavoite	Tiedolla johtaminen
Strategian painopiste ja kriittinen menestystekijä	Lietolainen on aktiivinen, osaava ja onnellinen - Yhteisöllisyyden ja aktiivisen harrastus- ja yhdistystoiminnan edistäminen
Tavoite	Osallistetaan huoltajia ja oppijoita

INVESTOINNIT / ESITYKSET

Uuden yläkoulun osalta neuvottelumenettely-prosessi on alkanut.

Koulujen ja liikuntapihojen ulkoliikuntavälineet ovat kunnossa, mutta Lietohallin osalta esteettömyys on edelleen kesken.

Lukion ilmanvaihdon (etenkin ns. pitkä käytävä) säätäminen / korjaaminen on edelleen kesken.

Jokilaakson koulun keskusradiojärjestelmän uusiminen (turvallisuuskysymys) on kesken.

Ilmalämpöpumppujen asentaminen päivystäviin päiväkoteihin/kaikki lepohuoneet (9 kpl) on kesken.

Ilmaristen varhaiskasvatuksen ulkoryhmä / kota ei myöskään toteutunut.

TALOUS

1 000 €	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio-muutokset	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteuma	Poikkeama €	Poikkeama %
TOIMINTATUOTOT	2 381		2 381	3 138	757	31,79 %
TOIMINTAKULUT	- 41 345		- 41 345	- 41 967	- 622	1,50 %
TOIMINTAKATE	- 38 964		- 38 964	- 38 829	135	-0,35 %

Toimintatulot

Toimintatuotot ylittyivät reippaasti johtuen ennakoitua suuremmista varhaiskasvatuksen maksutuotoista ja hanketuloista, joista suuri osa jaksottui vuodelle 2022. Hankerahoituksella on merkittävä osuus sivistyspalveluissa. Monet hankkeet toteutetaan käytännössä vielä oman työn ohessa.

Toimintamenot

Toimintamenojen ylitykset on selvitetty tarkemmin alla varhaiskasvatuksen tulosaluetasoilla.

Lukuisista muutoksista ja epävarmuustekijöistä huolimatta varhaiskasvatus- ja koulutuslautakunnan toimintakate toteutui kokonaisuutena 99,5 %:sti.

Varhaiskasvatus

Toimialajohtaja Laila Mäkelä

TULOSALUEEN KUVAUS JA TOIMINTASUUNNITELMA

Varhaiskasvatuksen henkilöstörakenne päiväkodeissa on muuttumassa ja jatkossa varhaiskasvatuksen opettajia tai opettaja / sosionomeja on oltava 2 /ryhmä. Erityisesti tulee siis panostaa pätevien varhaiskasvatuksen opettajien rekrytointiin. Varhaiskasvatuksen opettajista on tällä hetkellä erittäin kova seudullinen kilpailu.

Varhaiskasvatus on naisvaltainen ala ja henkilökuntaa on usein erilaisilla perhevapailuilla. Varhaiskasvatuslain muutos 1.8.2021 edellyttää, että varhaiskasvatuksen järjestäjällä on riittävät ja toimivat sijais- tai muut - varajärjestelyt henkilöstön äkillisiin ja yllättäviin poissaolotilanteisiin. Tämän vuoksi tulee määräraikaisia varahenkilöitä palkata 9 kuukauden ajalle 4 suurimpaan päiväkotiin.

TOIMENPITEET JA MITTARIT

Lautakunnan tavoite		Oppilaitoksissa ja päiväkodeissa on käytössä ajanmukaiset tieto- ja viestintätekniset laitteet sekä ohjelmat		
Toimenpide	Varhaiskasvatuksen uuden toiminnanohjelman hankinta			
Arviointi	Varhaiskasvatusohjelma päätettiin päivittää nykyisen ohjelman uuteen versioon. Tavoitteena aloittaa käyttöönotto vuoden 2023 alusta.			
Mittari	Lähtöarvo	Tavoitearvo	Toteuma-arvo	
	12/2021	12/2022	12/2022	
	Ohjelma on hankittu käytössä (0=ei, 1=kyllä)	0,0	1,0	0,8
Lautakunnan tavoite		Oppimisen, kasvun ja hyvinvoinnin tuki, opiskelurutiinit ja -taidot pandemiaa edeltävälle tasolle		
Toimenpide	Toimintaterapeutti yhdessä varhaiskasvatuksen erityisopettajien kanssa luo uusia toimintamalleja lasten tuen tarpeeseen			
Arviointi	Keväällä aloitettiin henkilökunnan mini-opintopiirit esim. leikistä ja valmiuksien ja taitojen vaikutuksesta lapsen osallistumiseen. Pienryhmissä on ollut noin 60 lasta, joista vain yksi neljästä lapsesta on tarvinnut ryhmämuotoisen kuntouksen jälkeen enää yksilöllisen kuntouksen tarvearviota terveyskeskuksen toiminta-terapeutilta.			
Mittari	Lähtöarvo	Tavoitearvo	Toteuma-arvo	
	8/2021	12/2022	12/2022	
	Uudet toimintatavat on otettu käyttöön (0=ei, 1=kyllä)	0,0	1,0	1,0
Lautakunnan tavoite		Päiväkotien henkilöstörakenne on varhaiskasvatuslain tulevien vaatimusten mukainen		

Toimenpide	Rekrytointien yhteydessä asteittain lisätään varhaiskasvatuksen opettajien määrää		
Arviointi	Varhaiskasvatuksessa moni opettaja on vaihtunut. Vaikka uusia on saatu, ei pätevien vakinaisten määrää ole pystytty lisäämään. Pätevistä varhaiskasvatuksen opettajista on valtakunnallinen pula.		
Mittari	Lähtöarvo 9/2021	Tavoitearvo 12/2022	Toteuma-arvo 12/2022
Varhaiskasvatuksen vakinaisten opettajien määrä	55,0	65,0	58,0

TULOSALUEEN SUORITTEET JA VERTAILUHINNAT

Suorite	TP2021	TA2022	TP2022	Toteutus %
0-6 vuotiaat 31.12.	1 589	1 468	1 533	104,42%
Lapsia varhaiskasvatuksessa kunnallisessa ja yksityisessä ka	1 170	1 097	1 138	103,73%
Lapsia varhaiskasvatuksessa kunnallisessa ja yksityisessä (sis eo ilman kesäaikaa) ka	1 200	1 136	1 172	103,16%
Lapsia varhaiskasvatuksessa %/0-6-vuotiaat ilman kesäaikaa ka	76	78	77	98,71%
Lapsia yksityisessä varhaiskasvatuksessa ja esiopetuksessa % ka	28	30	28	93,33%
Lakisääteisten varhaiskasvatuspalveluiden piirissä olevat 0-6 v. lapset (sis. Tuet)ka	1 351	1 306	1 317	100,84%
Varhaiskasvatus € / lapsi (kunnallinen ja yksityinen ilman tukia ja avointa pk, sis. ulk. ja sis.menot	12 116	12 536	12 863	102,60%

HENKILÖSTÖN MÄÄRÄN MUUTOKSET

Edetään valtakunnallisten mitoituksuuksien mukaan, mikä alkoi 1.8.2020. Määräaikaiset varhaiskasvatuksen opettajien vakanssit esitetään vakinaistettaviksi (saatavuus ja seudullinen kova kilpailu huomioiden).

Uudet voimaan tulevat kelpoisuusehdot tulee huomioida v. 2023 alkaen vuoteen 2030 saakka. Lisäksi on huomioitava OVTES:n piiriin siirtyvä henkilöstö sekä ryhmän henkilöstörakennemuutos (lastenhoitaja, sosionomi, varhaiskasvatuksen opettaja).

TALOUS

1 000 €	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio-muutokset	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteuma	Poikkeama €	Poikkeama %
TOIMINTATUOTOT	1 091		1 091	1 474	383	35,15 %
TOIMINTAKULUT	- 15 257		- 15 257	- 15 843	- 587	3,84 %
TOIMINTAKATE	- 14 166		- 14 166	- 14 369	- 203	1,43 %

Toimintatulot

Maksutuotot ylittyivät reippaasti ja ennakoidusti arvioidusta. Varhaiskasvatusmaksut eivät Liedossa pienentyneet Kuntaliiton ennusteen mukaisesti, kun varhaiskasvatusmaksuihin tuli muutos syksyllä 2021. Hankkeet ovat usein monivuotisia, ja vuodelle 2022 jaksottui ennakoitua enemmän hanketuloja, kun uusia hankkeita saatiin hyvin käyntiin heti syksystä 2022.

Toimintamenot

Henkilöstömenot ylittyivät noin 578.000 €.

Varhaiskasvatuksen talousarvio tehtiin oletuksella, että palveluiden piirissä olevien lasten määrä vähenee edelleen elokuussa 2022. Todellisuudessa heitä oli syksyllä varhaiskasvatuksessa enemmän kuin vuosi sitten. Elo-joulukuun 2022 välisenä aikana kuntaan on taas muuttanut 30 uutta 2-6 -vuotiasta lasta (väestökisteri). Erityisesti alle 3-vuotiaiden suuri määrä varhaiskasvatuksessa (mitoitus 1 hoitaja /4 lasta) aiheutti tila- ja henkilöstöresursseille paineita. Lisäksi lakimuutos 8/2022 erityisen tuen lasten ryhmäkoosta toi lisäpaineita niin ikään henkilöstö- ja tilaresursseihin, joista kummastakin on pulaa varhaiskasvatuksessa. Puutetta varhaiskasvatuspaikoista oli erityisesti Loukinainen-Littoinen ja keskustan alueella.

Menoja kasvattivat myös hankkeet, joiden menot ovat pääosin henkilöstömenoja. Näihin löytyy kuitenkin kate tulopuolelta.

Myös sopimusneuvottelujen myötä tulleet korotukset näkyvät henkilöstömenoissa.

Yleissivistävä opetus

Toimialajohtaja Laila Mäkelä

TULOSALUEEN KUVAUS JA TOIMINTASUUNNITELMA

Liedossa lukion valtionosuus ei ole kattanut lukion kuluja, vaan kuntarahoitusta on tarvittu n. 350.000 €-400.000 €/v. Maksuton toinen aste lisäsi kuntien katettavaa osuutta. Uudistus astui voimaan asteittain 1.8.2021 alkaen. Lukiossa on opiskellut lukuvuosittain n. 250 opiskelijaa. Tällä hetkellä opiskelijoita on 215. Pidennetty oppivelvollisuus astui niin ikään voimaan 1.1.2021.

Hyvinvointialueelle siirtymiseen varauduttiin erilaisia toimintamalleja pilotoimalla (esim. TYKS-varhain).

Hankkeiden tavoitteena oli luoda malleja perusterveydenhuollon ja erikoissairaanhoidon kuilun kaventamiseksi. Ensimmäisinä pilotteina olivat Liedon lukio ja Ilmaristen yläkoulu. Nähtäväksi jää, että miten rakennetut mallit toimivat arjessa.

Esi- ja perusopetuksen tieto- ja viestintätekniiikan- sekä av-laitekantaa uusitaan portaittain leasing-rahoituksella. Suurin investointikohde on keskustan yläkoulun uudisrakennus.

TOIMENPITEET JA MITTARIT

Lautakunnan tavoite		Oppimisen, kasvun ja hyvinvoinnin tuki, opiskelurutiinit ja -taidot pandemiaa edeltävälle tasolle		
Toimenpide	3-portaisen tuen käsikirja käytössä kaikissa kouluissa			
Arviointi	Käsikirja valmistui ja se esiteltiin 10/2022 lautakunnalle, jonka jälkeen käsikirja otettiin käyttöön.			
Mittari	Lähtöarvo	Tavoitearvo	Toteuma-arvo	
	8/2021	12/2022	12/2022	
Käsikirja on laadittu ja otettu käyttöön (0=ei, 1=kyllä)	0,0	1,0	1,0	
Toimenpide	Luodaan ennaltaehkäiseviä malleja ja palveluja oppilaiden hyvinvoinnin parantamiseksi			
Arviointi	Seudulliset poissaolokäytänteet on otettu käyttöön. TYKS-varhain toimintamalli käytössä. Koulunuorisotyötä jatketaan.			
Mittari	Lähtöarvo	Tavoitearvo	Toteuma-arvo	
	6/2021	12/2022	6/2022	
Poissaolotuntien määrä/oppilas vähenee	38,0	30,0	31,4	

TULOSALUEEN SUORITTEET JA VERTAILUHINNAT

Suorite	TP2021	TA2022	TP2022	Toteutus %
1. Perusopetus				
Oppilasmäärä 20.9. (ei esioppilaat)	2 586	2 600	2 587	99,50%
€ / oppilas (20.9.) -ip.kerho	8 097	8 381	8 384	100,03%
Muissa kunnissa opiskelevat, määrä (20.9.)	139	132	140	106,06%
Ip-kerhotoimintaan osallistuvat, määrä ka	197	210	193	91,90%
€ / ip-kerholainen	1 710	1 942	1 859	95,72%
Koulukuljetusoppilaiden määrä ka	564	600	550	91,66%
Koulukuljetuskustannukset € / kulj.oppilas	1 178	1 100	1 228	111,63%
2. Lukio				
Oppilasmäärä (kaikki, myös LSKKY) 20.9.	240	250	216	86,40%
Yhdistelmäopiskelijat (LSKKY), määrä 20.9.	0	1	0	0,00%
€ / oppilas	8 064	8 404	9 616	114,42%
Vieraskuntalaiset, määrä	34	34	29	85,29%

HENKILÖSTÖN MÄÄRÄN MUUTOKSET

Koulupuolella on ollut viime vuosina n. 40-45 määräaikaista työntekijää. Suurin osa heistä on ohjaajia tai esim. hankerahalla hankittuja opettajia

TALOUS

1 000 €	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio-muutokset	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteuma	Poikkeama €	Poikkeama %
TOIMINTATUOTOT	1 290		1 290	1 663	373	28,95 %
TOIMINTAKULUT	- 26 089		- 26 089	- 26 124	- 35	0,13 %
TOIMINTAKATE	- 24 799		- 24 799	- 24 460	338	-1,36 %

Toimintatuotot

Tulot ylittyivät pääosin hanketulojen ansiosta, joista suuri osa jaksottui vuodelle 2022.

Toimintamenot

Palveluiden ja tarvikkeiden hinnannousu näkyi toteumassa. Koneiden ja laitteiden saatavuudessa oli edelleen ongelmia, mikä puolestaan säästi laitevuokramenoja.

Humanan ja Merikratoksen (lastensuojeluyksiköt) kautta tulevat lisätarpeet tehostetun ja erityisen tuen osalta realisoituvat vasta vuonna 2023.

Kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunta

Toimialajohtaja Laila Mäkelä

TOIMIALAJOHTAJAN KATSAUS

Vapaa-aikapalvelujen organisaatiouudistuksen panostus suorittavaan- ja yhdistelmätyöhön on todettu onnistuneeksi. Se on myös pakottanut pohtimaan sitä, mitä olemassa olevalla resurssilla tehdään, mitä painotetaan ja mistä asioista voidaan jopa luopua. Toiminnan pitää uudistua yhteiskunnan muutosten myötä. On uskallettava päästää irti vanhoista toimintamalleista ja -tavoista ja tuoda uusia tilalle.

Nuoret suhtautuvat optimistisesti sosiaalisen median tulevaisuuteen ja mahdollisuuksiin. Some on haastavaa tutkia, koska syy-seuraussuhteita on vaikea erotella toisistaan. Tiedostamme, että välillä kuvallinen kommunikaatio aiheuttaa kuitenkin pahoinvointia, vihapuhe huolettaa, ylipäättään keskittyminen on koetuksella ja internetistä on tullut jopa huumeiden valintamyymälä. Tämä vaatii avointa keskustelua ja yhteisten toimintamallien tuottamista hyvinvointialueiden ja kuntien välillä.

Sähköisiä kirjoja lainataan ja ylipäättään sähköisiä palveluja käytetään yhä enemmän. Digitaaliset oppikirjat tarjoavat uutta sisältöä: sieltä löytyvät niin videot, ääneen luetut tekstit, taustoittavat artikkelit, tieteelliset simulaatiot kuin vieraiden kielten äänitteet. Elämme aikaa, jossa yhteiskunnan vastuulla on tarjota yhdenvertaisuutta lisääviä digipalveluita ja organisaatioiden vastuulla on kehittää toimintatapojaan ja ottaa uusia innovaatioita käyttöön. Siihen olemme vastanneet omalta osaltamme.

Vastapainona on muistettava, että taito- ja taideaineiden oppimisella, käsillä tekemisellä, on erittäin suuri merkitys ja tutkimusten mukaan myönteisiä vaikutuksia aivoihin. Motoriset taidot ovat heikentyneet ja siksi niitä taitoja on korostettava myös koulussa ja vapaa-ajan harrastuksissa. Ympäristön haasteena on kannustaa lapsia ja nuoria olemaan fyysisesti aktiivisia, jotta heidän motoriset taitonsa kehittyvät tarpeeksi ja edesauttavat aktiivisen elämäntavan säilymistä aikuisiälle asti.

Tähän haasteeseen olemme vastanneet rakentamalla lähiliikuntapaikkoja, perustamalla opistolle taito- ja taidekursseja, tekemällä muun muassa monipuolista yhteistyötä seurojen ja yhdistysten kanssa. Kirjastostamme voi lainata myös kävelysauvat, lumikenkiä tai vaikkapa frisbeegolf-pakin. Arki- ja perheliikunnan lisäämiseen pitää kannustaa kaikkia!

Huoli lasten ja nuorten lukutaidon taantumisesta on noussut viime vuosina pinnalle niin kirjastoissa kuin laajemminkin yhteiskunnassa. Puhumme lukemisharrastuksen tukemisesta ja lukuinnon herättämisestä. Koulukirjastojemme vahvuus on siinä, että ne tavoittavat käytännössä kaikki ikäluokat.

Hankerahoituksella on kokeiltu uusia toimintamalleja koko vuoden 2022 ajan. Avustusta on saatu muun muassa digitaitojen kouluttamiseen, tarinankerrontaan, nuorten elämän tueksi ja kanssakulkijaksi ja erilaisiin liikunnallisiin innovaatioihin ja harrastusmalleihin. Yhteistyö koulujen ja varhaiskasvatuksen sekä vapaa-aikapalvelujen kanssa on toiminut hyvin.

Tarvasjoen liikuntasali valmistui syksyllä 2022 ja sen akustiikkaongelmatkin saatiin kuntoon vuoden 2022 loppuun mennessä.

Riskit:

Koha-kirjastojärjestelmän toimivuudessa ilmenee ongelmia.

- *Ongelmia esiintyi v. 2022 aikana, nyt tilanne parempi*

Ilkivalta liikuntapaikoilla / liikuntareiteillä tai esim. myrskyt aiheuttavat lisäkustannuksia.

- *Ei merkittävää ilkivaltaa liikuntapaikoilla. Kameravalvonta tärkeä (vastuut).*

Liikuntapaikkojen ja –välineiden riittävään kunnossapitoon / turvallisuuteen ei ole käytössä määrärahaa ja sen takia tapaturmien määrä lisääntyy / laitteita joudutaan poistamaan käytöstä.

- *Kunnossapito sujui hyvin*

Liikuntapaikkojen hoitamiseen ei saada riittävästi resurssia ja se heijastuu kuntalaisten hyvinvoinnin edistämiseen negatiivisesti.

- *Toteutui. Liikuntapaikkahoitajat siirtyivät 1.1.2023 sivistyspalveluihin.*

Hankerahoitusta ei saada oletetulla tavalla.

- *Avustuksia saatiin suhteellisen hyvin. Ne käytettiin henkilöresursseihin mm. liikuttamaan nuoria / lapsia.*

Koronapandemia jatkuu ja se vaikuttaa palvelujen aukioloaikoihin sekä tulopuoleen.

- *Pandemia näkyi vielä v. 2022. Haaste on saada palvelujen käyttäjät ns. takaisin palvelujen piiriin.*

Yllättävät sisäilmaongelmat aiheuttavat muutoksia toiminnassa (esim. vanha kunnantalo).

- *Vanhan kunnantalon sisäilmatutkimukset aloitettiin 12/2022.*

ARVIO SISÄISEN VALVONNAN SEKÄ RISKIENHALLINNAN TOIMIVUUDESTA JA RIITTÄVYYDESTÄ

Vuoden 2022 aikana tehtyä sisäistä valvontaa ja arviointia;

- Asiakaspalautteet /-kyselyt (oppilaskunnat, nuorisovaltuusto, kuntalaiset)
- Lieto-opiston asiakastytyväisyyskysely
- Lieto-viikon palautekysely

- Kirjaston käyttäjäkysely 2022
- Kuukausittainen talous- ja suoriteseuranta / toteumaennusteet
- Avustusten myöntämisen yhteydessä seurataan / valvotaan avustusten vastikkeellisuutta
- Seurafoorumissa seurojen ohjeistaminen

VALTUUSTOON NÄHDEN SITOVA TAVOITTEET

Strategian painopiste ja kriittinen menestystekijä	Lietolainen on aktiivinen, osaava ja onnellinen - Yhteisöllisyyden ja aktiivisen harrastus- ja yhdistystoiminnan edistäminen
Tavoite	Uusi kirjastojärjestelmä palvelee asiakkaita sujuvasti
Strategian painopiste ja kriittinen menestystekijä	Talouden ja toiminnan kehys - Osaava ja motivoitunut henkilöstö
Tavoite	Selkeät tehtäväkuvat ja toimintamallit
Strategian painopiste ja kriittinen menestystekijä	Lietolainen on aktiivinen, osaava ja onnellinen - Yhteisöllisyyden ja aktiivisen harrastus- ja yhdistystoiminnan edistäminen
Tavoite	Lietolaisen kulttuuri- ja taidetoiminnan uudistaminen
Tavoite	Nuorten parempi tavoittaminen ja heidän tukeminen arjessa
Strategian painopiste ja kriittinen menestystekijä	Lietolainen on aktiivinen, osaava ja onnellinen - Liikkuva Lieto
Tavoite	Perheiden hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen
Strategian painopiste ja kriittinen menestystekijä	Lietolainen on aktiivinen, osaava ja onnellinen - Hyvällä palvelulla on kasvot
Tavoite	Lieto-opisto on innostava, kutsuva, osallistava ja tunnettu
Strategian painopiste ja kriittinen menestystekijä	Lietolainen on aktiivinen, osaava ja onnellinen - Yhteisöllisyyden ja aktiivisen harrastus- ja yhdistystoiminnan edistäminen
Tavoite	Kirjastoa osataan käyttää monipuolisesti
Tavoite	Lastenkulttuurin edistäminen
Strategian painopiste ja kriittinen menestystekijä	Talouden ja toiminnan kehys - Kulut kurissa – ylijäämäinen ja investoinnit mahdollistava talous
Tavoite	Tiedolla johtaminen
Strategian painopiste ja kriittinen menestystekijä	Lietolainen on aktiivinen, osaava ja onnellinen - Yhteisöllisyyden ja aktiivisen harrastus- ja yhdistystoiminnan edistäminen
Tavoite	Kartoitetaan urheiluseurojen nykytilanne ja kehittämisideat

INVESTOINNIT / ESITYKSET

- Lietohallin esteettömyys, parketin kunnostus, valaistus, pelikenttien rajat
- Lietohallin esteettömyys on edelleen tekemättä, tanssisalin valaistus on kesken
- Tarvasjoen koulun liikuntasali
- Sali valmistui 12/2022
- Liikuntapihojen ulkoliikuntavälineet ja turvallisuus sisältäen mm. keinujen turva-aidat
- Keinujen turva-aitoja puuttuu vielä

TALOUS

1 000 €	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio-muutokset	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteuma	Poikkeama €	Poikkeama %
TOIMINTATUOTOT	355		355	365	11	3,03 %
TOIMINTAKULUT	- 3 441		- 3 441	- 3 253	188	-5,47 %
TOIMINTAKATE	- 3 086		- 3 086	- 2 888	199	-6,44 %

Toimintatuotot

Tulot toteutuivat talousarvion mukaisesti.

Toimintamenot

Keväällä koronapandemia rajoitti vielä toimintaa, minkä vuoksi menot alittuivat, kun toiminta saatiin täysipainoisesti käyntiin vasta vähitellen syksyllä. Varsinkin vanhempaa väestöä on täytynyt erikseen houkutella kotoa takaisin aktiivisen toiminnan pariin. Vielä alkusyksystä oli nähtävissä selkeää varovaisuutta esimerkiksi erilaisiin liikunta ym. tapahtumiin osallistumisessa.

Kulttuuripalvelut

Toimialajohtaja Laila Mäkelä

TULOSALUEEN KUVAUS JA TOIMINTASUUNNITELMA

Kulttuuripalveluja tuotetaan yhdessä kaikkien vapaa-aikapalvelujen ja yhdistysten/säätiöiden kanssa.

TOIMENPITEET JA MITTARIT

Lautakunnan tavoite		Lietolaisen kulttuuri- ja taidetoiminnan uudistaminen		
Toimenpide	Järjestetään Liedon "Taiteiden yö" yhteistyössä kunnan, yhdistysten ja yritysten kanssa			
Arviointi	Taiteiden Yö toteutui Lieto-viikolla 08/2022			
Mittari	Lähtöarvo	Tavoitearvo	Toteuma-arvo	
	12/2021	12/2022	12/2022	
Taiteiden yö on toteutettu (0=ei, 1=kyllä)	0,0	1,0	1,0	
Lautakunnan tavoite		Lieto-opisto on innostava, kutsuva, osallistava ja tunnettu		
Toimenpide	Järjestetään uusia innovoivia kursseja, tapahtumia, yleisöluentoja ja näyttelyitä			
Arviointi	Opiston kurssiohjelmaan oli suunniteltu uusia kursseja ja yleisötapahtumia. Keväällä toteutettiin luentojen lisäksi konsertteja, kevätjuhla ja uutena ulkona järjestetty yhteislaulutapahtuma. Elokuussa opisto oli vahvasti mukana Liedon Taiteiden Yössä, mikä toteutettiin opiston kuvataideopettajan ehdotuksesta.			
Mittari	Lähtöarvo	Tavoitearvo	Toteuma-arvo	
	12/2021	12/2022	12/2022	
Kurssien määrä	124,0	160,0	181,0	
Mittari	Lähtöarvo	Tavoitearvo	Toteuma-arvo	
	12/2021	12/2022	12/2022	
Tapahtumien ja yleisöluentojen määrä	8,0	20,0	22,0	
Lautakunnan tavoite		Nuorten parempi tavoittaminen ja heidän tukeminen arjessa		
Toimenpide	Luodaan uusia toimintamalleja ja aktivoidaan nuorten vapaa-ajantoimintaa			
Arviointi	Oppilaskunta antoi hyvää palautetta koulunuorisotyöstä, mikä vakiinnutettiin hankkeen jälkeen. Nuorisotoimi ja koulukuraattori toteuttivat yhdessä City-nuokkarilla maalausprojektin. Kirjasto-, nuoriso- ja liikuntatoimi sekä Lieto-opisto ovat yhdessä järjestäneet erilaisia tapahtumia nuorille. Harrastamisen Suomen mallin kerhoja on järjestetty kaikilla Liedon kouluilla.			
Mittari	Lähtöarvo	Tavoitearvo	Toteuma-arvo	
	8/2021	12/2022	12/2022	
Järjestetty ilmaisia kerhoja 1.-9.luokkalaisille	0,0	20,0	27,0	
Lautakunnan tavoite		Perheiden hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen		
Toimenpide	Järjestetään liikuntatapahtumia perheille (omana toimintana / ostopalveluna)			

Arviointi	Liikuntatapahtumia on järjestetty perheille.			
Mittari		Lähtöarvo 12/2021	Tavoitearvo 12/2022	Toteuma-arvo 12/2022
Tapahumien määrä		5,0	10,0	10,0
Lautakunnan tavoite	Selkeät tehtäväkuvat ja toimintamallit			
Toimenpide	Organisaatiouudistusta jatketaan, painopiste suorittavassa - ja yhdistelmätyössä			
Arviointi	Tehtäväkuvat selkeät. Organisaatiouudistus jatkuu TA 2023 yhteydessä.			
Mittari		Lähtöarvo 12/2021	Tavoitearvo 12/2022	Toteuma-arvo 12/2022
Tehtäväkuvat ovat valmiit ja käytössä (0=ei, 1=Kyllä)		0,0	1,0	1,0
Lautakunnan tavoite	Uusi kirjastojärjestelmä palvelee asiakkaita sujuvasti			
Toimenpide	Vaskikirjastot varmistavat yhdessä Koha -avoimen koodin kirjastojärjestelmää siten, että järjestelmä toimii automaateissa moitteettomasti			
Arviointi	Lainaus ja palautus toimivat. Ohjelma vaatii kuitenkin edelleen kehittämistä: Ohjelmassa on edelleen käyttöongelmia, mutta ne eivät näy asiakkaille. Automaatit on vaihdettu.			
Mittari		Lähtöarvo 8/2021	Tavoitearvo 12/2022	Toteuma-arvo 12/2022
Järjestelmä on otettu käyttöön ja lainaus sekä palautus toimii sujuvasti (0= ei toimi, 1= toimii)		0,0	1,0	1,0

TULOSALUEEN SUORITTEET JA VERTAILUHINNAT

Suorite	TP2021	TA2022	TP2022	Toteutus %
Asukasluku	20 300	20 450	20 513	100,30%
1. Lieto-opisto				
Lieto-opiston peittävyys, %	8,7	10,5	10,8	102,85%
Tot. Oppitunnit	6 872	9 100	7 648	84,04%
€ / oppitunti netto (ilman valt.os.)	66,45	51,79	58,4	112,76%
2. Kirjasto				
Aukioloaika h	5 444	8 126	7 856	96,67%
Lainojen määrä	275 065	270 000	275 648	102,09%
€ / asukas	41,21	46,43	42,84	92,26%
Aineistokulut €	114 362	119 900	116 360	97,04%
Aineistokulut € / asukas	5,63	5,86	5,67	96,75%
3. Liikunta				
Liikuntatoiminnan osallistujat	10 883	19 000	29 718	156,41%
Siitä soveltavan liikunnan kävijämäärä	4 510	16 000	15 624	97,65%
€ / asukas	61,2	60,89	59,53	97,76%
4. Nuoriso				
Kävijämäärät	9 846	10 500	13 560	129,14%
€ / alle 29-vuotiaat (nuorisotoimi) netto	29,6	45,97	34,78	75,65%
5. Kulttuuri				
Kävijämäärät *	6 703	5 000	6 860	137,20%

HENKILÖSTÖN MÄÄRÄN MUUTOKSET

Liikuntasihtööri eläköityi syksyllä 2022. Vakanssi muutettiin liikunnanohjaajaksi.

Hankerahoituksella palkattiin työntekijöitä liikunta- ja nuorisotoimeen.

Kirjastossa on ollut myös alan opintoja suorittavia harjoittelijoita.

TALOUS

1 000 €	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio-muutokset	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteuma	Poikkeama €	Poikkeama %
TOIMINTATUOTOT	355		355	365	11	3,03 %
TOIMINTAKULUT	- 3 441		- 3 441	- 3 253	188	-5,47 %
TOIMINTAKATE	- 3 086		- 3 086	- 2 888	199	-6,44 %

Toimintatuotot

Koronapandemian jatkuminen aiheutti kaikilla vapaa-aikapalveluiden osa-alueilla toimintojen alasajoa vielä keväällä 2022, mikä näkyi mm. siten, että monia tapahtumia jäi toteuttamatta, aukioloaikoja supistettiin, liikuntatiloja suljettiin ja siten myös tuloja jäi saamatta. Syksyn aikana tilanne normalisoitui, mutta aivan kaikki eivät vielä lähteneet entiseen tapaan mukaan vapaa-ajan toimintoihin.

Toimintamenot

Myös menot alittuivat, kun toimintoja ajettiin alas keväällä. Koronasulkujen myötä kehitettiin samaan aikaan kuitenkin uusia digitaalisia palveluita.

Tekninen lautakunta

Toimialajohtaja Anne Ahtiainen

TOIMIALAJOHTAJAN KATSAUS

Teknisten palveluiden toimiala vastaa kaupungin kiinteästä omaisuudesta eli kiinteistöistä, puistoista, liikuntapaikoista, kaduista ja metsistä. Hyvin hoidettu omaisuus tuo kaupungille vetovoimaisuutta ja vähentää hallitsemattomia yllättäviä korjauskustannuksia ja tekee taloudensuunnittelusta helpompaa tuleville vuosille.

Rakennusten, ulkoalueiden, katujen ja kaupungin halki kulkevien teiden turvallisuus huomioidaan suunnitelmissa entistä paremmin. Vuoden 2022 aikana tavoitteena oli kustannusten seurattavuuden parantaminen. Kustannusrakenteen muutokset paransivat seurattavuutta tulosalueilla ja kustannusten kirjautuminen tulosalueille helpotti myös vuoden 2023 talousarvion tekemistä.

Vuonna 2022 valmistauduttiin hyvinvointialueelle siirtymiseen ja vuoden aikana käytiin useita keskusteluita hyvinvointialueen valmistelevan henkilökunnan kanssa. Siirtoon liittyvissä asioissa oli paljon erilaisia muutoksia vuoden kuluessa ja toimialan piti reagoida näihin muutoksiin hyvin lyhyellä varoitusaajalla. Tilapalvelujen osalta muutokset liittyivät kaupungin tekemiin sopimuksiin mm. ulkoavuokrattujen tilojen osalta. Kaupungin omistuksessa oleviin sosiaali- ja terveystoimen tiloihin tehtiin uudet vuokrasopimukset. Puhtaus- ja ruokapalveluissa käytiin neuvottelut siirtyvät henkilöstön osalta. Puhtauspalveluissa laitoshuoltajat ja sote-kiinteistöissä toimiva henkilöstö siirtyivät suoraan Varhan alaisuuteen. Ruokapalveluissa tehtiin suurempi muutos, kun joulukuussa 2022 soten ruokapalvelujen tuotanto siirrettiin Valma-kodin ja Tarvasjoen hyvinvointikeskuksen keittiöihin ja Kaarea Oy aloitti Varhan ruokapalveluiden tuottajana ja tarvittava henkilöstö siirtyi Kaarean palvelukseen. Härkätien terveyskeskuksen keittiö jäi kaupungin käyttöön ja tuotannon muutoksia valmisteltiin siten, että Opintien valmistuskeittiö suljetaan vuoden 2023 aikana ja tuotanto keskittyy kolmeen valmistuskeittiöön.

Vuosi 2022 oli poikkeuksellinen monin tavoin. Kahden koronavuoden jälkeen sairauspoissaolojen määrä oli ennätysuuri. Talvi 21-22 oli myös poikkeuksellinen talvikunnossapidon kannalta. Marraskuussa 2021 alkanut pitkä pakkasjakso johti maan nopeaan jäätymiseen ja kevättalvella 2022 vaihteva sää toi lunta, vettä ja jäätä vaihtelevasti ja aiheutti suuria haasteita katujen ja yleisten alueiden kunnossapidolle. Erityisen paljon ongelmia oli etenkin hulevesien osalta. Syvässä jäässä oleva maa jäädytti vedet paannejäiksi ojiin ja katujen rumpuputkia sulateltiin päivittäin monen viikon ajan. Myös kiinteistöjen omistajilla oli paljon ongelmia

hulevesien tulvimisten vuoksi.

Venäjän hyökkäys Ukrainaan helmikuussa oli ennakoimaton tapahtuma, jolla oli vaikutusta etenkin kustannusten nousuun. Polttoaineiden hinnat, kaikki materiaalikustannukset, elintarvikkeiden ja palveluiden hinnat nousivat ja sen vuoksi jouduttiin hakemaan lisärahoitusta lokakuun 2022 tiedoilla ja arvioilla loppuvuoden kustannuksista. Lisähaasteita toivat myös ukrainalaiset pakolaiset, joille valmisteltiin hätämajoitustiloja ja pyrittiin löytämään asuntoja mahdollisuuksien mukaan,

Yhteistyö muiden toimialojen kanssa on keskeistä kustannustehokkuuden saavuttamiseksi. Käyttötalouteen vaikuttaa erityisesti tilojen käyttö ja etenkin loma-aikojen käyttöaste. Investointien osalta kaavoitusohjelma vaikuttaa merkittävästi tulevien vuosien infrainvestointeihin ja niiden suunnittelun aikatauluttamiseen, tilatarpeiden muuttuminen sekä kohdekohtaisesti että eri taajamissa on myös merkityksellistä investointien suunnittelun kannalta.

LIETO-STRATEGIAN TOTEUTUMINEN

Strategia on toteutunut pääosin lautakunnan sitovien tavoitteiden ja kriittisten menestystekijöiden mukaisesti. Vuosi 2022 oli kaiken kaikkiaan isojen ennakoimattomien tapahtumien vuosi, mutta perustoiminta saatiin kuitenkin järjestettyä pääosin suunnitellusti.

ARVIO SISÄISEN VALVONNAN SEKÄ RISKIENHALLINNAN TOIMIVUUDESTA JA RIITTÄVYYDESTÄ

Talouden rakenteen selkeyttäminen helpottaa talouden seurantaa. Henkilöstöriskit on kuitenkin todettu suurimmaksi riskiksi toiminnan kannalta. Henkilöstöä on juuri sen verran, että toiminta saadaan toteutettua ja irtisanoutumisten tai pitkien poissaolojen seurauksena on palvelujen merkittävä heikentyminen.

Investointien osalta vuosittaisena riskinä on, että varattu määräraha ei riitä hankkeen toteuttamiseen. Asia johtuu rakentamisen kustannustason yleisestä kohoamisesta. Myös useammalle vuodelle jakaantuvien hankkeiden vuosittainen kustannusjako toteutuu harvoin suunnitellusti. Lisäksi hankesuunnitelmat usein muuttuvat rakentamisen aikana. Muutokset joudutaan pääosin teettämään lisätöinä.

VALTUUSTOON NÄHDEN SITOVAT TAVOITTEET

Strategian painopiste ja kriittinen menestystekijä		Unelmien pikkukaupunki - Liikenneyhteydet ja saavutettavuus
Tavoite	1. Liikenteen hankkeiden ja rahoituksen varmistaminen	
Tavoite	2. Kaavoituksen ja kunnallistekniikan tiivis suunnittelu ja yhteistyö	
Tavoite	3. Viheralueiden, puistojen, leikkipaikkojen ja ulkoliikunta-alueiden jatkuva kehittäminen	
Strategian painopiste ja kriittinen menestystekijä		Talouden ja toiminnan kehys - Osaava ja motivoitunut henkilöstö
Tavoite	1. Hankkeet toteutuvat talousarvion mukaisesti	
Tavoite	2. Kiinnitetään huomiota henkilöstön tehtäväkuviin ja työmääriin kehityskeskustelujen ja koulutuksen avulla	

INVESTOINNIT / ESITYKSET

Teknisten palveluiden toimiala huolehtii lähes kaikista kaupungin investoinneista. Investointeja tehdään kaupungin omaisuuden kunnon parantamiseksi ja toisaalta muiden toimialojen tarpeen mukaan. Keskeisimmät investoinnit liittyvät kaupungin rakennuksien korjaushankkeisiin, kunnallistekniikan rakentamiseen eri puolille kaupunkia, puistojen, leikkipaikkojen ja yleisten alueiden rakentamiseen. Investoinnit toteutuivat suurimmalta osin suunnitellusti. Osa hankkeista siirtyi vuodelle 2023.

TALOUS

1 000 €	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio-muutokset	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteuma	Poikkeama €	Poikkeama %
TOIMINTATUOTOT	15 691		15 691	15 755	64	0,41 %
TOIMINTAKULUT	- 16 863	- 480	- 17 343	- 17 531	- 191	1,60 %
TOIMINTAKATE	- 1 172	- 480	- 1 652	- 1 779	- 127	12,89 %

Toimintatuotot

Tuotot olivat hieman enemmän kuin oli arvioitu, nousu johtuu pääosin Veden myynnin kasvusta.

Toimintamenot

Toimialalle haettiin 480 000 euron lisämääräraha lokakuun 2022 tilanteen ja loppuvuoden arvion mukaisesti. Siitä huolimatta kustannukset ylittyivät, johtuen osittain vuoden viimeisen neljänneksen arvioimattomista kuluista. Kaiken kaikkiaan etenkin hallinnon jyvittämät kulut olivat talousarviossa arvoituja kuluja suuremmat.

Toimintakate

Toimintakate ylittyi 12,89% erityisesti kulujen ennakoimattomasta kasvusta johtuen.

Tekniset palvelut

Tulosaluejohtaja Anne Ahtiainen

TULOSALUEEN KUVAUS JA TOIMINTASUUNNITELMA

Teknisten palveluiden hallinto tuottaa laadukkaita toimistopalveluita asiakkaille ja tulosityksiköille.

Hallinnon tehtäviin kuuluu asiakaspalvelun, toimistopalveluiden, asiakirjahallinnan, taloushallinnan ja laskutuksen järjestäminen. Hallinto valmistelee lautakuntien kokoukset ja vastaa siitä, että päätökset tulevat täytäntöön.

Toiminnan tehostamisesta ja ennakoimisesta johtuen pyritään tuomaan asiat lautakunnalle entistä aikaisemmin, jolloin kokousten määrää voitaisiin vähentää. Lautakunnan tiedonsaantia tehostetaan tulosaluekohtaisilla kuukausiraporteilla.

TOIMENPITEET JA MITTARIT

Lautakunnan tavoite		2. Kiinnitetään huomiota henkilöstön tehtäväkuviin ja työmääriin kehityskeskustelujen ja koulutuksen avulla		
Toimenpide	Kiinnitetään huomiota henkilöstön työmääriin kehityskeskustelujen avulla			
Mittari		Lähtöarvo 12/2019	Tavoitearvo 12/2022	Toteuma-arvo 12/2022
Kehityskeskustelujen toteutuminen 100 %:sesti		100,0	100,0	100,0
Toimenpide	Osaava henkilöstö			
Mittari		Lähtöarvo 1/2022	Tavoitearvo 12/2022	Toteuma-arvo 12/2022
Koulutuksiin osallistuminen pv/hlö		0,0	3,0	2,0

TULOSALUEEN SUORITTEET JA VERTAILUHINNAT

Suorite	TP2021	TA2022	TP2022	Toteutumis %
Teknisen lautakunnan kokoukset	17	12	17	141,66%
Lautakunnan käsittelemät asiat	167	180	183	101,66%

Teknisen lautakunnan suunniteltu kokousmäärä oli 12. Tavoitteena oli ennakoida kokousten päätettävät asiat riittävästi etukäteen ja valmistella käsiteltävät asiat kokousaikatauluihin sopivaksi. Vuonna 2022 jouduttiin kuitenkin pitämään ylimääräisiä kokouksia hankintoihin liittyen sekä talousarviovalmistelun aikataulun muuttumisen vuoksi.

HENKILÖSTÖN MÄÄRÄN MUUTOKSET

Toimialan hallinnossa työskentelevät toimialajohtaja, teknisen toimen sihteerit, toimistopalveluesimies ja taloussihteerit, sekä määräaikainen toimistosihteerit. Taloussihteerit irtisanoutui vuoden lopussa ja määräaikainen toimistosihteerit siirtyi kaupunkikehityksen toimialan tehtäviin syksyllä 2022. Toimialan henkilöstömuutoksista johtuen asiakaspalvelusta siirtyi yksi henkilö 50% osuudella toimistopalvelutehtäviin.

TALOUS

1 000 €	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio-muutokset	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteuma	Poikkeama €	Poikkeama %
TOIMINTATUOTOT	50		50	81	31	62,77 %
TOIMINTAKULUT	- 429		- 429	- 481	- 52	12,20 %
TOIMINTAKATE	- 379		- 379	- 400	- 21	5,53 %

Toimintatuotot

Hallinnon tuotot koostuivat Liedon Lämmölle myydyistä toimitusjohtajapalveluista sekä erilaisista korvauksista.

Toimintamenot

Toimintamenojen nousu johtui osin arvioitua suuremmasta palkankorotuksesta sekä budjetoitua suuremmista hallinnon jyvittämistä hallintopalveluista.

Toimintakate

Toimintakatteen poikkeama johtui edellä mainituista syistä.

Toimitilapalvelut

Tulosaluejohtaja toimitilapäällikkö Marko Tähtinen

TULOSALUEEN KUVAUS JA TOIMINTASUUNNITELMA

Toimitilapalvelun vastuulla ovat toimivat, terveelliset ja turvalliset tilat. Kohderyhmänä kaupungin omien toimialojen lisäksi yrityksille tarjottavien tilojen vuokraus. Kiinteistöjen isännöinti, kunnossa- ja ylläpito toteutetaan pääosin omalla henkilökunnalla, lisäksi käytämme puistesopimusurakoitsijoita rakennus- ja lvis-töissä. Investointihankkeiden ohjaus ja valvonta tehdään omalla henkilökunnalla ja osin ostopalveluna. Kiinteistönhoidossa hyödynnetään mahdollisimman tehokkaasti sähköisiä järjestelmiä töiden tilaamiseen sekä dokumenttien hallintaan. Tarpeettomista tiloista luovutaan.

Ensimmäiset maalämpökohteet valmistuivat vuonna 2022. Tarvasjoen koulun liikuntatila lämmitetään ympäristöystävällisesti uusiutuvaa geo-energiaa hyödyntäen. Littoisten Järvikodon päiväkotikiinteistön saneerauksen yhteydessä kiinteistö muutettiin maalämpö hyödyntäväksi. Sisäilmaolosuhteisiin kiinnitetään erityistä huomiota ja sisäilman laadun parantaminen on yksi huolto- ja korjaustoimenpiteiden kriteeri.

Kunnilla on uusiutuvan energian käytön lisäämiselle valtakunnan tason tavoitteet ja aikataulut. Tulevina vuosina tehdään investointeja öljylämmityksen vähentämiseksi. Kaupungin hankkima sähköenergia tuotetaan jo tällä hetkellä uusiutuvilla luonnonvaroilla.

Sähköisten seuranta- ja ohjausohjelmistojen avulla pyritään tehostamaan kiinteistönhoidon toimintaa. Huoltokirjaa käytetään monipuolisesti mm. huoltopyyntöjen tilaamiseen sekä kiinteistöjen korjausten seurantaan. Tällä tehostetaan sähköisen materiaalin siirtoa työmaavaiheen jälkeen ylläpitovaiheeseen siirryttäessä.

Henkilökunnan ammattitaidon ja työkyvyn suunnitelmalliseen kehittämiseen panostetaan koulutuksia järjestämällä tarpeen mukaan.

Kiinteistökannan korjausvelka on lisääntynyt korjauksista huolimatta. Huoltotöiden tarkoituksena on ollut erityisesti kiinteistöjen sisäilman laadun parantaminen. Sisäilman laatuun vaikuttavia tehostettuja huoltotoimenpiteitä tullaan jatkamaan myös vuonna 2023. Kiinteistöiden kartoitus PTS-suunnittelua varten on aloitettu.

Kaupungin historian suurimman investointihankkeen eli Keskuskoulun suunnittelu ja kilpailutus on käynnistetty.

MUUTOKSET EDELLISEEN VUOTEEN

Suurin muutos vuonna 2022 oli Tarvashovin sulkeminen ja uuden liikuntasalin avaaminen koulun yhteyteen. Lisäksi valmisteltiin sote-kiinteistöjen vuokraamista Varhalle. Vammaispalveluiden asiakkaille asuntojen korjaushankkeisiin annetaan teknistä neuvontaa kuten aiempinakin vuosina.

Toiminnan muutokset:

- Osa kiinteistönhoidon työsuoritteesta toteutetaan ostopalveluna.
- Huolto- ja puitesopimukset rakennus-, LVIAS-urakoisijat on valittu ja sopimustyöt on käynnissä. Puitesopimukset astuivat 1.1.2022. Kustannuksia on saatu alemmas ja huoltosisältöjä paremmiksi.
- Kiinteistöjen kameravalvontaa laajennettu
- Huoltokirjan tehokasta käyttöä jatketaan. Kiinteistönhoidon kausityömääräykset jaetaan sähköisenä
- Projektipankin käyttöä lisätty, jolla saavutettu dokumenttien hallintaa selkeyttä
- Kunnossapidon ja hallinnon harjoittelijoiden käyttöä jatketaan kesän ajaksi. Kokemukset harjoittelijoiden käytöstä ovat olleet erittäin positiivisia.
- Henkilökunnan ammattitaidon kehittämiseen jatketaan eri sisältöisillä koulutuksilla
- Yhteistyötä lähikuntien kanssa jatketaan
- Tonttimaiden ostojen yhteydessä kaupungin haltuun siirtyi muutamia rakennuksia, joita pyritään vuokraamaan rakennusten kunnan mahdollistaessa.

TULOSALUEEN SUORITTEET JA VERTAILUHINNAT

Suorite	TP2021	TA2022	TP2022	Toteutumis %
Kiinteistöjen lukumäärät	87	87	88	101,14%
Kiinteistönhoidon kokonaispinta-alat n. m2	82 841	82 841	83 101	100,31%
Kustannus € / m2				100,00%
Koulut	36,8	35	34,9	99,71%
Päiväkodit	41,8	40	42,8	107,00%
Hoito- ja hoivalaitokset	55,8	54	58	107,40%
Virastot	35,8	34	35,5	104,41%
Kulttuuri, vapaa-aika, liikunta	41,8	40	48	120,00%

HENKILÖSTÖN MÄÄRÄN MUUTOKSET

Toimitilapalveluiden henkilökunta koostuu 19 henkilöstä. Toimitilapäällikkö, rakennuttajapäällikkö, isännöitsijä, lvi-insinööri, kiinteistömestari ja talonrakennusmestari, jonka tehtävät täytetään toistaiseksi sijaismenettelyin. Kiinteistöjen yllä- ja kunnossapidosta vastaavat kiinteistöhoitajat.

Vakansseja on 13 kpl, joista kolme on täyttämättä. Ylläpidossa työskentelee kirvesmies sekä maalari kiinteistöhoitajien lisäksi.

Kiinteistöhoitajien täyttämättömien vakanssien työsuoritteet on korvattu osin ostopalveluna.

Ostopalveluna hankittavaa palvelua tullaan kehittämään vuonna 2023. Henkilöstön vajuus on vaikuttanut palvelun laatuun ja lisännyt poissaoloja. Avoimet vakanssit pyritään täyttämään mahdollisuuksien mukaan. Kunnossapitoon ja hallintoon palkataan 1-2 henkilöä harjoittelijaksi kesän ajaksi. Harjoittelijoiden työstä on ollut merkittävää hyötyä.

TALOUS

1 000 €	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio-muutokset	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteuma	Poikkeama €	Poikkeama %
TOIMINTATUOTOT	4 578		4 578	4 800	222	4,85 %
TOIMINTAKULUT	- 4 156	- 350	- 4 506	- 4 868	- 362	8,03 %
TOIMINTAKATE	422	- 350	72	- 68	- 140	-195,09 %

Toimintatuotot

Ulkoiset toimintatuotot toteutuivat talousarvion mukaisesti.

Sisäiset toimintatuotot ja -kulut ylittyivät kirjaustavan muutoksesta johtuen. Tästä syystä sekä toimintatuotot että toimintakulut ovat n. 180 tuhatta euroa talousarviota korkeammat.

Toimintamenot

Ulkoiset toimintamenot ylittyivät 7 % muutettuun talousarvioon verrattuna. Ylitys johtuu pääosin lisääntyneestä lämmitystarpeesta, ylitys talousarvioon nähden n. 140 000 €. Syynä voimakkaasti noussut polttoaineen hinta.

Toimintakate

Toimintakate on ollut ylijäämäinen aiempina vuosina, kun iso osa kustannuksista on kirjautunut teknisten palvelujen hallinnon alaiselle työpajalle. Kustannusten seuraaminen oli aikaisemmin hankalampaa ja vaikeutti myös vuoden 2022 talousarvion tekemistä. Muutokset talousseurannassa helpottivat vuoden 2023 talousarvion tekemistä.

Ruokapalvelut

Tulosaluejohtaja ruokapalvelupäällikkö Marianne Rättö

TULOSALUEEN KUVAUS JA TOIMINTASUUNNITELMA

Ruokapalvelun vastuualue tuotti v.2022 ateriapalveluja eri ikäryhmille, asiakkanaan päiväkodit, koulut, kokopäivälaitokset, kotipalvelu sekä henkilöstö. Ateriasuunnittelussa huomioidaan kunkin ikäryhmän ravitsemussuosituksen ohella kohderyhmältä saadut palautteet ja toiveet. Syksyllä toteutettiin koulujen ruokalista koskeva kysely, jonka tuloksia hyödynnetään ruokalistasuunnittelussa. Arkisin palvelun piirissä oli noin 4400 sekä viikonloppuisin 300 asiakasta. Ruokapalveluissa työskenteli ruokapalvelupäällikön vakanssi mukaan luettuna 49 vakituista työntekijää, jonka lisäksi hyödynnetään yhteistyötä puhtauspalvelun kanssa tehtäviä yhdistämällä. Talousarvio on laadittu perustuen tilaajan toimittamiin asiakastietoihin.

Merkittävin muutos toiminnassa v.2022 oli SOTE-kohteiden siirtymisen valmistelu hyvinvointialueelle. Valman vanhainkodin keittiö varusteltiin valmistuskeittiöksi hyvinvointialueen ruokapalveluntuottajalle Kaarealle. Yhdeksän henkilön vakanssit siirtyivät liikkeenluovutuksella ensin Varhalle ja sitten Kaarealle. Tämän muutoksen johdosta aloitettiin ruokapalvelun organisaatiomuutos, jossa päämäärä oli tiivistää toiminta kolmeen valmistuskeittiöön. Härkätie keittiöön keskitetään kaikki varhaiskasvatuksen ateriatuotanto helmikuusta 2023 alkaen, jolloin siellä tuotetaan noin 2200 ateriala päivässä. Koulujen ateriatuotanto tapahtuu pääasiassa Jokilaakson ja Keskuskoulun keittiöissä, joissa molemmissa tuotetaan noin 1000 ateriala päivässä. Opintien keittiö suljetaan hiihtolomalla 2023. Uusia kohteita avautui yksi, Kisapuiston päiväkotitoiminta alkuvuonna 2023 ja Poutapilven päiväkotitoiminta muuttui palvelukeittiöksi, kun Tarvasjoen hyvinvointikeskus siirtyi hyvinvointialueelle.

TOIMENPITEET JA MITTARIT

Lautakunnan tavoite		1. Hankkeet toteutuvat talousarvion mukaisesti		
Toimenpide	Toimintakulut toteutuvat talousarvion mukaisesti			
Arviointi	Toimintakulut elintarvikkeiden osalta kasvoivat 5%. Sairaspoissaolojen määrä laski edelliseen vuoteen verrattuna, v. 2021 1968 pv ja v. 2022 1515 pv.			
Mittari	Lähtöarvo	Tavoitearvo	Toteuma-arvo	
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	12/2019	12/2022	12/2022	
	5,0	5,0	5,0	

Lautakunnan tavoite		2. Kiinnitetään huomiota henkilöstön tehtäväkuviin ja työmääriin kehityskeskustelujen ja koulutuksen avulla		
Toimenpide	Työhyvinvointikysely			
Arviointi	Työhyvinvointikyselyn perusteella 60% suosittelisi nykyistä työpaikkaa tuttavallensa. Vastaajien lukumäärä 35 henkilöä 105:stä.			
Mittari	Lähtöarvo 12/2019	Tavoitearvo 12/2022	Toteuma-arvo 12/2022	
Vastaajien määrä	2,0	4,0	2,0	
Mittari	Lähtöarvo 12/2019	Tavoitearvo 12/2022	Toteuma-arvo 12/2022	
Suosittelisitko nykyistä työpaikkaa tuttavallasi ?	3,0	4,0	3,0	

TULOSALUEEN SUORITTEET JA VERTAILUHINNAT

Suorite	TP2021	TA2022	TP2022	Toteutumis %
Varhaiskasvatus/koulu	955 418	949 510	1 011 606	106,53%
Hajautettu jakelu	178 452	190 722	200 747	105,25%
Keskitetty jakelu	55 713	60 438	54 204	89,68%
Kotipalveluateria	31 560	38 101	25 926	68,04%
Suoritehinta, keskiarvo/€	3,34	3,39	3,05	89,97%

Ruokapalvelun hinnoittelu perustuu suoritelaskentaan, joka on yhtenäinen koko kunnan alueella. Palvelu tuottaa tilaajan tarpeiden mukaisesti kaikki päivittäin tarvittavat ateriat sekä tilaustarjoilut. Erilaiset ateriat yhteismitallisetään suoritekertoimilla suoritteiksi: 1 lounas = 1 suorite, muille tuotteille on määriteltävä lukuarvo sen suhteellisena osuutena lounaasta esim. aamupala 0,5 suoritetta. Ruokapalvelusta laskutetaan toteutuneen ateriatilauksen mukaisesti kerran kuussa.

HENKILÖSTÖN MÄÄRÄN MUUTOKSET

Ruokapalveluiden keittiötyön henkilöstömitoitus tarkastusmitoitettiin syksyllä 2021, v. 2022 ruokapalvelussa oli 49 vakanssia, joista 9 siirtyi Kaarealle. Keväällä 2023 tarkastusmitoitetaan Härkätien valmistuskeittiö Opintien ja Härkätien yhdistyessä. Viime vuosina etenkin lyhytaikaisten sijaistarpeiden täyttö on ollut vaikeaa. Monissa kohteissa työskennellään yksin ja sijaisen käyttäminen tällaisissa kohteissa on mahdotonta. Organisaatiouudistuksessa perustettiin kolme uutta tehtävänimikettä; kiertävä kokki, dieetikokki ja Härkätielle ravitsemistyönjohtaja. Uusien kohteiden Poutapilven ja Kisapuiston vakanssit on täytetty määräaikailla tekijöillä, kunnes Härkätie on tarkastusmitoitettu uudelleen, jolloin arvio koko ruokapalvelun mitoituksesta on yhteensä 42 henkilöä.

TALOUS

1 000 €	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio-muutokset	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteuma	Poikkeama €	Poikkeama %
TOIMINTATUOTOT	3 953		3 953	3 886	- 67	-1,68 %
TOIMINTAKULUT	- 3 870	- 40	- 3 910	- 3 778	132	-3,37 %
TOIMINTAKATE	83	- 40	43	108	65	151,43 %

Ruokapalvelut on sopeuttanut aineiden, tarvikkeiden ja tavaroiden hankintojaan kasvaneista elintarvikekustannuksista huolimatta. Sopimustoimittajamme nostivat hintojaan 10-15% Ukrainan sodan seurauksena. Laitekorjaukset ja korvaavat kalustohankinnat pysyivät talousarviossa. Kuljetuskustannukset nousivat hinnankorotuksen seurauksena 08/2021-08/2022 16.132€. Kuljetusten osalta sopimus on päättymässä 15.8.2023 ja kilpailutus on käynnistymässä. Lisämääräraha 40.000€ kattoi kohonneita elintarvikekustannuksia.

Puhtauspalvelut

Tulosaluejohtaja puhtauspalvelupäällikkö Johanna Hakala

TULOSALUEEN KUVAUS JA TOIMINTASUUNNITELMA

Puhtauspalvelun tavoitteena on olla osa asiakkaiden palveluketjua, tukea toimintoja, luoda asiakkaille viihtyisä, terveellinen ja turvallinen sisäilma ja työympäristö. Tavoitteena on tehostaa arkipäivän hygieniakäytäntöjä ja työkäytäntöjen suunnittelulla vähentää myös sairastavuutta toimitiloissa.

Puhtauspalvelu on tärkeää perustyötä, joka turvaa kunnan muiden palvelujen jatkuvuuden. Puhtauspalvelut tuottaa siivouspalveluita ja siihen läheisesti liittyviä oheispalveluita kunnan sisäisille asiakkaille. Palvelu tuotetaan lähinnä omana toimintana, ostopalvelun osuus siivottavista neliöistä vuonna 2022 oli n. 12%.

Puhtauspalvelut tekee tiivistä yhteistyötä mm. ruokapalvelun ja kiinteistönhoidon kanssa.

Puhtauspalveluissa on vakituisia henkilöitä 58 jotka toimivat 50 eri kiinteistössä huolehtien n. 70 000 m² puhtaanapidosta.

Tavoitteena on tuottaa palvelut taloudellisesti, tehokkaasti, hygieenisesti ja turvallisesti.

Kaikki kunnan siivottavat tilat on mitoitettu v. 2021.

Henkilökunnan poissaoloista johtuvat sijaisjärjestelyt ovat puhtauspalveluissa päivittäisiä ja teettävät suuren määrän työtä esimiehille. Poissaoloista ja sijaisten saatavuusvaikeuksista johtuen puhtauspalveluiden töissä on tehtävä priorisointia. Puhtauspalvelun töiden priorisointijärjestys on 1. sote-laitokset, 2.

varhaiskasvatuksen yksiköt, 3. muut sivistyspalvelun yksiköt, 4. virastot. Huomioitava on myös se, että osa puhtauspalveluiden työntekijöistä toimii osan päivää ruokapalveluiden avustavissa tehtävissä. Ensisijaisesti turvaamme kriittisten toimintojen tehtävät sisäisin siirroin ja sijaisia pyritään hankkimaan näin vapautuviin tehtäviin. Vapautuvat tehtävät kouluissa ja virastoissa jäävät vaikean sijaistilanteen vuoksi usein täyttämättä, jolloin kiinteistöt jäävät ilman siivousta.

MUUTOKSET EDELLISEEN VUOTEEN

Covid-19 aiheuttamat vaikutukset puhtauspalveluissa olivat odotettua pienemmät. Vuonna 2022 ei lisätty henkilöstöä tehostetun palveluasumisen yksiköihin kuten vuonna 2021. Ainoastaan terveyskeskuksessa oli ylimääräinen työntekijä korona vastaanotossa vastaamassa koronavastaanoton siivouksesta sekä muista covid-19 siivous- ja hygieniaohteistukseen kuuluvista töistä kesäkuuhun 2022 asti.

TOIMENPITEET JA MITTARIT

Lautakunnan tavoite		1. Hankkeet toteutuvat talousarvion mukaisesti		
Toimenpide	Talousarvion toteutuminen tavoitteiden mukaisesti			
Arviointi	Palkankorotukset ja suuret poissaolot vaikuttivat kustannusten nousuun. Myös toteutumattomilla tuotoilla oli merkitystä toimintakatteeseen (14 000 € pienemmät myyntituotot).			
Mittari	Lähtöarvo	Tavoitearvo	Toteuma-arvo	
	12/2019	12/2022	12/2022	
Toimintakate	2,0	4,0	2,0	
Lautakunnan tavoite		2. Kiinnitetään huomiota henkilöstön tehtäväkuviin ja työmääriin kehityskeskustelujen ja koulutuksen avulla		
Toimenpide	Hyvinvointikysely			
Arviointi	Edellinen hyvinvointikysely tehtiin 2020, tulos puhtauspalvelut tulosityksiköltä. Vuoden 2022 tulos on ruoka- ja puhtauspalveluilta yhteensä.			
Mittari	Lähtöarvo	Tavoitearvo	Toteuma-arvo	
	12/2020	12/2022	12/2022	
Suosittelisitko nykyistä työpaikkaa tuttavillesi?	4,0	4,0	3,0	
Toimenpide	Sairauspoissaolojen vähentäminen			
Arviointi	COVID-19 ja muut infektiot on aiheuttanut poikkeuksellisen paljon poissaoloja .			
Mittari	Lähtöarvo	Tavoitearvo	Toteuma-arvo	
	12/2021	12/2022	12/2022	
Sairauspoissaolopäivät / tt	3,0	4,0	3,0	

TULOSALUEEN SUORITTEET JA VERTAILUHINNAT

Suorite	TP2021	TA2022	TP2022	Toteutumis %
Siivottavien kiinteistöjen lkm	50	50	50	100,00%
Siivottavat neliöt	70 561	70 561	69 860	99,00%
Laskennallinen €/ m2/ v (sisältää oheispalvelut)	30,8	31,65	31,77	100,37%

HENKILÖSTÖN MÄÄRÄN MUUTOKSET

Sijaisten perehdyttäminen ja sitouttaminen ammattitehtäviin on lyhyiden palvelusuhteiden johdosta haasteellista. Myös henkilöstön saaminen näihin lyhyisiin sijaisuuksiin on vaikeaa. Puhtauspalvelun tavoitteena vuodelle 2022 oli saada vakanssit kahdelle vakituiselle sijaiselle. Tämä tavoite ei toteutunut.

TALOUS

1 000 €	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio-muutokset	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteuma	Poikkeama €	Poikkeama %
TOIMINTATUOTOT	2 179		2 179	2 171	- 8	-0,36 %
TOIMINTAKULUT	- 2 200		- 2 200	- 2 224	- 24	1,10 %
TOIMINTAKATE	- 21		- 21	- 53	- 32	152,57 %

Puhtauspalvelujen henkilöstökulujen toteutuma ylittyi + 27 912 €. Henkilöstökulujen suurempaan toteutumaan syynä on osaltaan suuret sairauspoissaolot (2205 pv) sekä yhden ylimääräisen henkilön palkkaaminen terveyskeskukseen (kesäkuuhun 2022 saakka). Lisäksi sijaisten rekrytoiminen on todellinen haaste, mikä aiheuttaa vakituisen henkilöstön väsymisen ja sairastavuuden lisääntymisen.

Puhtauspalvelujen toimintakate jäi alijäämäiseksi 50 173€ (alitus on -29 175€ talousarvioon nähden).

Infrapalvelut

Tulosaluejohtaja infrapalvelupäällikkö Mira Rekola

TULOSALUEEN KUVAUS JA TOIMINTASUUNNITELMA

Infrapalvelut tulosalue vastaa kunnallistekniikan suunnittelusta ja toteuttamisesta sekä yleisten alueiden kunnossapitopalveluiden tuottamisesta (kadut, puistot, liikunta-alueet, leikkialueet, viheralueet, torit, matonpesupaikat, maa- ja metsätilat). Lisäksi vastuualueen tehtäviin kuuluu mm. hulevesiverkosto, katuvalaistus, maankaatopaikan ylläpito, yksityistieasiat ja jätehuoltotehtäviä. Infrapalvelut vastaa myös hylättyjen ajoneuvojen, kaivu-, sijoitus- ja käyttölupien viranomaistehtävistä. Seudullista yhteistyötä tehdään ELY:n ja lähikuntien kanssa liikenteen alueella; MAL-sopimuksen tavoitteiden toteuttaminen. Infrapalvelut ja Liedon Vesi tekevät tiivistä yhteistyötä mm. infratekniikan suunnittelussa ja rakennuttamisessa. Infratekniikan yleissuunnittelu tehdään kaavoittajan kanssa yhteistyössä.

Vuoden 2022 alku oli poikkeuksellisen haasteellinen katujen ja yleisten alueiden kunnossapidon osalta. Nopeasti vaihtelevat sääolosuhteet haastoivat katujen ylläpitourakoitsijat. Haastellisuutta kuvaa esimerkiksi se, että Varsinais-Suomesta loppui hetkellisesti hiekoitussora. Myös hulevesien hallintaan jouduttiin käyttämään poikkeuksellisen paljon omaa työpanosta ja myös ulkopuolisia urakoitsijoita. Alkuvuoden haasteet ylläpidossa aiheuttivat myös runsaasti yhteydenottoja asukkailta. Neuvontaa ja kohdekäyntejä tehtiin merkittävästi enemmän kuin aikaisempina vuosina.

Koulujen ja päiväkotien pihojen kehittämisen yhteistyötä on jatkettu eri toimijoiden kesken. Leikkivälineitä tarkastetaan säännöllisesti ja vuosittain tehdään tarkempi kuntokartoitus. Kunnostustyöt sekä välineiden uusimiset toteutetaan Leikkipaikkojen kehittämissuunnitelma 2022-2027 pohjalta. Matintalon leikkikentän laitevalinnoissa käytettiin käännteistä kilpailutusta, jonka hankinnassa osallistettiin alueen lapsiperheitä arvioimaan tarjosten suunnitelmia, ja arvioinnin tulokset toimivat yhtenä hankinnan laatuksiteereistä.

Kävelyn ja pyöräilyn edistämishjelman pohjalta liikenneturvallisuus, arkiliikunnan edistäminen ja esteettömyys ovat nousseet kehittämiskohteiksi. Uusien jalankulku- ja pyöräilyväylien rakentaminen sekä vanhojen perusparannus parantavat liikenneturvallisuutta ja edesauttavat väylien käyttöä. Vuoden 2022 kohteita olivat VT 10 kevytväylän parantaminen (ELY- / MAL-hanke), Jokipolun loppuunrakentaminen, Keskustien parantaminen ja siihen liittyvä Karjatien risteysalueen korotus sekä Kaunistontien ja Nuolemontien kevytväylien suunnittelu. Tieliikennelain velvoittamia uusia merkkejä on asennettu.

Uusia kaava-alueita on rakennettu ja nykyisiä katuja perusparannettu. Merkittävimpiä kohteita vuonna 2022 olivat Matintalo 2 & 3 kunnallistekniikan rakentaminen, Jalokiventien kunnallistekniikan rakentaminen, Keskustien saneeraus ja Karjatien risteysalueen korotus, Keskiläntien kunnallistekniikka ja Kärpijoentien risteysalueen saneeraus. Uudet asuinalueet ja kadut lisäävät kunnossapitotarvetta.

Vuosittaisia saneerauksia ovat katujen ja kevyenliikenteen väylien asfaltointi ja valaistuksen uusiminen. Carunan yhteiskaapelointihanke jatkui vuonna 2022, kohdealueena Littoinen ja Tuulissuo. Samassa yhteydessä on uusittu katuvalaistusta ja siihen liittyvää kaapelointia. Littoisissa uusimistyö jatkuu vielä vuoden 2023 aikana.

Hulevesiverkostoa parannetaan ja saneerataan vuosittain. Korjausvelka hulevesien osalta on merkittävä.

Vuonna 2022 kaupunginvaltuusto hyväksyi huleveden toiminta-alueen.

Kaupungin tieverkolla olevat sillat on kartoitettu ja teetetty kuntoarvio.

Metsänhoitosuunnitelma valmistui syksyllä 2021 ja metsänhoitotyöt toteutetaan suunnitelman mukaisesti.

Luonnon monimuotoisuus huomioidaan mm. maisemaniittyjen istutuksissa.

Käytössä oleva kalusto uusitaan nykymääräysten sekä kaupungin strategian mukaiseksi. Puistotoimelle on esitetty hankittavaksi uutta kalustoa (pakettiauto, traktori) vuonna 2023.

Liikenne- ja viestintäministeriö on antanut määräyksen maanalaisten rakenteiden ja verkkotietojen ilmoittamisesta valtakunnalliseen tietopankkiin. Infrapalvelun vastuulla olevien hulevesilinjojen ja katuvalaistuskaapeleiden kartoitus ja paikkatietojärjestelmään merkitseminen tuli olla kartoitettuna lokakuuhun 2022 mennessä. Samoja tarpeita on myös Liedon Vedellä ja Liedon Lämpö Oy:llä. Tarve on jatkuva ja sitä varten on suunniteltu yhteisen verkkotiedoista vastaavan kartoittajan vakanssin perustamista yhdessä mittaustoimen kanssa. Hulevesi- ja kaapelitietojen keräämisen lisäksi palveluja myydään Liedon Vedelle ja Liedon Lämmölle.

MUUTOKSET EDELLISEEN VUOTEEN

Uusissa vakansseissa aloittivat vuonna 2022 yhdyskuntainsinööri (ent. rakennuttajapäällikön vakanssi) sekä infrasuunnittelija. Valvonta- ja turvallisuuskoordinaattorin tehtävät tilattiin konsulttipalveluna.

Liikenneturvallisuussuunnitelma toteutettiin yhteistyössä ELY-keskuksen kanssa. Suunnitelma valmistui toukokuussa 2022 ja esiteltiin eri hallintokunnille.

Infrapalvelut tulosalueen tärkeimpiä toteutuskohteita 2022:

- Jalokiventien kunnallistekniikka
- Matintalo 2 & 3 kaava-alueen kunnallistekniikka
- Kärpijoentien risteysalue ja hulevesilinjan saneeraus

- Kt40 Kehätie vaihe 2, työ jatkuu.
- Keskiläntien kunnallistekniikka
- ELY MAL-hanke; Vt10 pienet parantamistoimet
- Keskustien saneeraus ja Karjatien risteys
- Pronssikujan hulevesiviemärin saneeraus, työ jatkuu
- Hulevesiverkoston parantaminen, useita kohteita
- Nuolemontien ja Kaunistontien kevytväylä, suunnittelu
- Teijulan kaava-alueen kunnallistekniikka, suunnittelu
- Avantin eritasoliittymä, suunnittelu
- Louhoskujan rakentaminen ja Pääskykalliontien saneeraus, suunnittelu

Kunnossapito:

- Kunnossapitoasfaltointeja, uusia asfalttikohteita sekä vanhojen paikkauksia toteutettu eri puolilla kuntaa.
- Carunan taajamahanke: kaupunki mukana valaistuksen osalta, työ jatkuu.
- Uusittu katuvalokeskuksia sekä uusia led-valaisimia; vanhentuneita ohjausyksiköjä korvattu automaattisilla ohjausyksiköillä jotka mahdollistavat valaistuksen etäohjauksen, käytössä myös liikuntapaikoilla. Lisäksi painonapit kentille (tarvittaessa valot päälle 2 h /kerrallaan)
- Uusi tieliikennelaki: uuden lain mukaisten liikennemerkkien asennus
- Siltojen kartoitus ja kuntoarvio
- Poikkeukselliset talviolosuhteet kunnossapidon osalta.

Liikuntatoimi:

- Yliskulman kentän kivituhkapinnoitus sekä pururadan parannustyö.
- Keskustan ulkokuntosali.
- Pahkamäen kentän tekonurmi, työ jatkuu.
- Saukonojan kentän peruskorjaus ja valaistus, työ jatkuu.
- Keskuskentän pinnoitteen vauriot: VTT:n testaukset tehty ja asian käsittely etenee.

Puistotoimi:

- Koulujen ja päiväkotien pihojen kehittämisen yhteistyö.
- Viheralueiden kunnossapitoluokituksen päivitys (valtakunnallinen RAMS 2020).
- Leikkivälineiden ja varusteiden (980 kpl) vuosittaiset kuntokartoitukset (Lappset Oy).
- Metsänhoitosuunnitelma valmistui. Metsänhoidossa sitouduttu jatkuvan kasvatuksen strategiaan.
- Matintalon leikkipuiston suunnittelu ja rakentaminen.

- Ritvalanpuiston, Ojuriinpuiston ja Kivimäen leikkipuistojen ja puistoalueiden saneeraus.
- Tammentuvan, Taatilan ja Ilmaristen esikoulujen sekä Loukilinnan ja Lintukodon päiväkodin pihojen saneeraus.
- Loukainisten ja Tarvasjoen koulun pihojen saneeraus.
- Pahkamäen esikoulun pihan rakentaminen.
- Aseman matonpesupaikan saneeraus.
- Jokipolun virkistysalueen rakentaminen.
- Kaupungintalon istutusalueiden parantaminen.
- Vieraslajien torjunta.
- VT10/Ruohomäentien meluvallin istutustyö saatu päätökseen.

TOIMENPITEET JA MITTARIT

Lautakunnan tavoite		1. Liikenteen hankkeiden ja rahoituksen varmistaminen		
Toimenpide	Osallistutaan MAL- hankkeisiin			
Arviointi	Toteutunut tavoitteiden mukaisesti.			
Mittari	Lähtöarvo	Tavoitearvo	Toteuma-arvo	
	12/2021	12/2022	12/2022	
Hankkeiden lukumäärä	2,0	2,0	1,0	
Lautakunnan tavoite		2. Kiinnitetään huomiota henkilöstön tehtäväkuviin ja työmääriin kehityskeskustelujen ja koulutuksen avulla		
Toimenpide	Osaava ja motivoitunut henkilökunta			
Arviointi	Toteutunut tavoitteen mukaisesti.			
Mittari	Lähtöarvo	Tavoitearvo	Toteuma-arvo	
	12/2021	12/2022	12/2022	
Koulutuksiin osallistuminen pv/hlö	3,0	3,0	3,0	

TULOSALUEEN SUORITTEET JA VERTAILUHINNAT

Suorite	TP2021	TA2022	TP2022	Toteutumis %
Puistot ja viheralueet m2	186 000	183 400	186 000	101,41%
Metsät	940	750	938	125,06%
Katuvalaisimien lkm arvio	4 450	4 400	5 100	115,90%
Yksityistiet, avustusmääräraha	143 300	148 000	143 500	96,95%
Keskimääräinen kunnossapitoavustus €/km	650	465	595	127,95%
Hulevesilinjat km	140	140	142	101,42%
Liikenneväylät				
Kaavatiet/km	144	146,1	147	100,61%
Kevyenliikenteenväylät /km	61	63	65	103,17%

HENKILÖSTÖN MÄÄRÄN MUUTOKSET

Yhdyskuntainsinööri ja infrasuunnittelija aloittivat vuoden aikana. Yhdyskuntainsinöörin virka muutettiin rakennuttajapäällikön virasta ja infrasuunnittelija on uusi vakanssi. Infrasuunnittelija tekee myös kaavoituksen suunnitteluinsinöörin tehtäviä vanhempainvapaan sijaisena. Henkilöstömäärä infrapalveluissa oli keskimäärin 19, joista osa määräaikaisia. Vuoden 2023 alussa infrapalveluilta siirtyy liikuntatoimelle 3,7 henkilöä. Henkilöstön määrän kehitys on ollut maltillista. Hoidettavien alueiden lisääntymisen ja vuodenaikojen (kevät, kesä ja syksy) työllistävyyden johdosta tarvitaan kausi/sesonkityöntekijöitä 3-4 henkilöä n. 7 kk:n ajaksi. Henkilöresurssien lisäämiseksi ja työturvallisuuden varmistamiseksi on suunniteltu kunnossapitotyöntekijöiden lisäämistä. Lisäksi tullaan rekrytoimaan mittausstoimen ja infrapalveluiden yhteinen kartoittaja, jonka tehtäviin kuuluu uusien ja vanhojen putkireittien kartoittaminen ja putkistokartan ylläpito LVM:n määräyksen mukaisesti.

TALOUS

1 000 €	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio-muutokset	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteuma	Poikkeama €	Poikkeama %
TOIMINTATUOTOT	101		101	97	- 4	-4,06 %
TOIMINTAKULUT	- 2 606	- 90	- 2 696	- 2 861	- 165	6,12 %
TOIMINTAKATE	- 2 505	- 90	- 2 595	- 2 764	- 169	6,51 %

Toimintatuotot

Kasvu johtui maavuokratulojen kasvusta.

Toimintamenot

- henkilöstökulut kasvoivat n. 124 600 € talousarviosta (+ 25%)
- palvelujen ostot kasvoi n. 128 500 € (+11,3%)
- Aineet, tarvikkeet ja tavarat kasvoi n. 164 600 € (+ 51,6%)
- Avustusten toteutuma jäi n. 2 700 € alle suunnitellun (- 2,0%)
- Muut toimintakulut kasvoi n. 29 500 € (+ 115%)

Toimintakate

Toimintakate huononi n. 135 000 € menojen kasvun johdosta.

Liedon vesi

Tulosaluejohtaja vesihuoltopäällikkö Aki Teini

TULOSALUEEN KUVAUS JA TOIMINTASUUNNITELMA

Liedon Vesi toimittaa laadukasta talousvettä häiriöttä kuluttajille ja johtaa jätevedet häiriöttä jätevesien puhdistuslaitokselle Kakolanmäen kalliopuhdistamoon. Käyttövesi ostetaan Turun Seudun Vesi Oy:ltä, vuotuinen kulutus on n. 1,20 Mm³.

Pääosa Tarvasjoen talousvedestä johdetaan Liedosta paineenkorotusaseman kautta kuluttajille. Tarvasjoen pohjoisosiin talousvesi (n. 25 000 m³) ostetaan Parravahan Vesi Oy:ltä. Tarvasjoen varavesiyhteys on Pöytyän ja Auran verkostosta, varavesiyhteys Lietoon on Aurasta Päivästäntien kohdalla.

Talousvedestä otetaan 3 kpl verkostonäytteitä kahden viikon välein, sekä lisäksi TSV Oy ottaa tuloksia viikoittain koko veden tuotanto- ja siirtolinjalta. Ajantasaiset tulokset ovat nähtävillä Liedon Veden nettisivuilla.

Liedon Vesi hoitaa omana toimintana jakeluverkostoa ja toteuttaa uusien liittyjien liitostyöt. Sekä Liedossa että Tarvasjoella on toiminnassa oleva vesitorni eli ylävesisäiliö. Jätevesi johdetaan kunnan alueella viemäriverkostoa pitkin Kaarinan kaupungin rajalle ja edelleen Kaarinan kautta Turun seudun puhdistamo Oy:n Kakolanmäen kalliopuhdistamoon. Marttila-Tarvasjoki-Lieto siirtoviemäri on valmistunut v. 2017, jolloin lakkautettiin Tarvasjoen jäteveden puhdistamo. Auran sekä Marttilan jätevedet johdetaan siirtoviemäriinjoja pitkin Liedon viemäriverkostoon ja siitä edelleen Kaarinaan, kuntien rajoilla on virtausmittaus, jonka todenmukaisuutta TSP valvoo. Omana toimintana hoidetaan kunnan viemäriverkostoa ja pumppaamoita.

Liedon Vesi perii liittymismaksua vesi- ja jätevesiviemäriin liittymisestä kiinteistöiltä rakennusoikeuden perusteella rivi- ja kerrostaloista. Ok-taloista (AO-tontit) on kiinteä liittymismaksu ja teollisuus- sekä palvelurakennukset lasketaan tapauskohtaisesti perustuen todellisiin rakennettaviin neliöihin. Liittymishinnat on nähtävillä jo tontin myynnin yhteydessä ja sopimus on mahdollista allekirjoittaa ja laskuttaa jatkossa tonttikauppojen yhteydessä. Tavoite on, että liittymismaksujen määrä vastaisi toteutettavia investointeja.

Asiakkailta peritään kulutusmaksua talousvedestä ja jätevedestä vedenkulutuksen mukaan. Etäluettavien vesimittareita asennetaan kaikkiin uusiin kohteisiin. Lisäksi peritään erillisillä sopimuksilla jäteveden siirtomaksuja Auran ja Marttilan kunnilta sekä Saukonon vesihuolto –osuuskunnalta. Turun Seudun Puhdistamo laskuttaa Auran sekä Marttilan kunnan jätevesimaksut suoraan ko. kunnalta. Lisäksi Saukonon vesihuolto-osuuskunnan maksu sisältää sopimuksen mukaiset investointikulut Liedon Vedelle.

Vesi- ja viemärijohtojen osalta toiminta-alue vahvistettiin v. 2020 lopussa. Kaarinan viemäriverkoston ongelmien johdosta koko viemäriverkoston mallinnus on tehty (Fluidit Oy), käynnissä neuvottelut Turun Vesihuolto Oy:n kanssa mahdollisesta osan jätevesien johtamisesta Turun verkostoon esim. Metsämäen kohdalta.

Vuonna 2022 tärkein saneerauskohte oli Kärpjoentien vesihuoltolinjan uusiminen. Lisäksi valmistui Matintalo 2 ja 3 sekä Jalokiventien kunnallistekniikan hankkeet. Tarvasjoen vesitornin saneeraus on ajankohtainen ja toteutetaan vuoden 2023 aikana.

Turun Seudun Vesi ja Puhdistamo ovat ilmoittaneet hinnankorotuksista. Tämä aiheuttaa painetta myös Liedon vesimaksujen tarkistamiseen.

MUUTOKSET EDELLISEEN VUOTEEN

Vesijohtoverkoston pumpattiin vettä keskimäärin 3 172 m³/d (v. 2021 määrä oli 3 373 m³/d). Isoja runkolinjaan kohdistuvia putkirikkoja oli 3 kpl ja pieniä 1 kpl. Lisäksi korjattiin lukuisia vuotavia venttiilejä ja paloposteja.

Fluidit Oy:n laatiman Liedon vesijohtoverkoston mallinnuksen avulla vesijohtoverkosto on jaettu piireihin, joihin on tarkoitus asentaa virtaus- ja painemittaus. Tarkoitus on hyödyntää saatua tietoa mm. vesitaselaskentaan ja vuotojen paikallistamiseen/havaitsemiseen. Virtausmittauskaivoja asennettu 1 kpl ja v.2023 aikana asennetaan 5 kpl.

Yliskulma–Tarvasjoki –yhdysojohto ja siihen liittyvä Liedonperän paineenkorotusasema otettiin käyttöön elokuussa 2018. Talousvesi johdetaan suurimpaan osaan Tarvasjokea Liedon suunnasta. Tarvasjoen vedenkulutus on n. 250 m³/vrk. Tarvasjoen pohjoisosiin talousvesi ostetaan edelleen Parravahan Vesi Oy:ltä (v. 2022 yhteensä 24 345 m³).

Pöytyän ja Tarvasjoen (Lieto) rajalla olevat talousveden mittauspisteet on uusittu ja liitetty kaukovalvontaan. Parravahan Vesi Oy laskuttaa talousveden johtamisen virtausmittareiden perusteella.

Tarvasjoen vesitornille tehtiin kuntotutkimus/kartoitus elokuussa 2018. Raportin perusteella tehtiin korjaussuunnitelmat sekä kustannusarvio. Saneeraus on tarkoitus toteuttaa v. 2023 aikana.

Liedon Vesi teki kesäkuussa 2019 Digita Oy:n kanssa sopimuksen LoRa-verkon käyttöönotosta Liedon kunnan alueella. Tämä mahdollistaa mm. etäluettavien vesimittareiden tiedonsiirrot Vesikantaan langattomasti.

Etäluettavien vesimittareiden asennukset on aloitettu elokuussa 2019, vuoden 2022 lopussa etäluettavia mittareita oli 639 kpl. LoRa-verkko mahdollistaa myös erilaisten pinnanmittaus ym. laitteiden tiedonsiirrot.

Mm. Littoistenjärven pinnanmittaus on toteutettu LoRa-tekniikalla.

Laakkari–Liedon Asema –yhdysvesijohdon rakentamisen vaihe 3 valmistui, jonka jälkeen talousvettä on voitu johtaa Liedon asemanseudulle uutta runkolinjaa pitkin. Tämä on parantanut huomattavasti painetasoa sekä veden riittävyttä. Laakkarin laitosurakka käynnistyi marraskuussa 2021 ja valmistui kesällä 2022.

Laitosurakka toteutettiin yhteistyössä TSV Oy:n kanssa.

Pitkät siirtoviemäriinlinjat Auran ja Marttila - Tarvasjoki suunnalta aiheuttavat merkittäviä rikkivedyn muodostumisesta johtuvia ongelmia Liedon verkostossa. Rikkivety aiheuttaa mm. korroosiota betonipinnoilla sekä hajuhaittoja. Liedon Vesi hankkinut tallentavia rikkivetymittareita 2 kpl joilla selvitetään rikkivetyjen muodostumista verkostossa.

Fluidit Oy:n viemäriverkoston mallinnus valmistui v. 2021 lopulla. Sen perusteella on selvitetty vuotovesien aiheuttamia tulvimisriskejä poikkeustilanteissa, esitysten perusteella jatkotoimenpiteet olisi johtaa osa Liedon jätevesistä suoraan Turkuun.

Matintalo 2 ja 3 kunnallistekniikan toteutuskohde valmistui lokakuussa 2022, joka edellytti myös uuden jv-pumppaamon rakentamista.

E18 nelikaistaistuksen edellyttämät putkisiirrot toteutettiin kolmessa eri tienalituskohdassa. Lisäksi toteutettiin uusi talousveden runkolinja / tienalitus, joka turvaa talousveden jakelua Avantin teollisuusalueen suuntaan. E18 töiden yhteydessä uusittiin Välitien jv-pumppaamo sekä rakennettiin uusi linjapumppaamo Toimelantien varteen palvelemaan uutta Vikkeläkujan kaava-aluetta.

Tammen jv-pumppaamon uusi paineviemäri toteutettiin Länsi-Avantintien jatkeen rakentamisen yhteydessä. Länsi-Avantin alueen jv-määrät on kasvaneet merkittävästi, jatkossa Tammen alueen jätevedet johdetaan Avantin alueen viemäriverkoston. Tammen pumppaamo on tarkoitus uusia v.2023 jolloin uusi paineviemäriinlinja otetaan käyttöön.

TOIMENPITEET JA MITTARIT

Lautakunnan tavoite		1. Hankkeet toteutuvat talousarvion mukaisesti		
Toimenpide	Toimitusvarma ja laadukas vesihuolto: talousveden laatu			
Arviointi	Toteutunut 100%, perustuu valvontatutkimusohjelmaan (terveystarkastaja)			
Mittari	Lähtöarvo	Tavoitearvo	Toteuma-arvo	
	12/2021	12/2022	12/2022	
Talousvesinäytteiden 2 x kk, tulokset täyttävät STM:n	100,0	100,0	100,0	

talousvedelle vaaditut laatuvaatimukset			
Toimenpide	Toimitusvarma ja laadukas vesihuolto: toimitusvarmuus		
Arviointi	Putkirikkoja runkolinjoissa on ollut 3 kpl ja tonttihaaroissa 6 kpl vuoden 2022 aikana. Pisin katko vedenjakelussa putkirikkojen vuoksi on ollut 8 tuntia. Lisäksi suunniteltuja katkoja on ollut huoltotoimenpiteiden yhteydessä.		
Mittari	Lähtöarvo 12/2021	Tavoitearvo 12/2022	Toteuma-arvo 12/2022
Kuluttajille muodostuvat vj-putkista johtuvat katkot alle 3 kpl / vuosi	2,0	0,0	9,0
Lautakunnan tavoite	2. Kiinnitetään huomiota henkilöstön tehtäväkuviin ja työmääriin kehityskeskustelujen ja koulutuksen avulla		
Toimenpide	Koulutukset, työkyvyn ylläpitäminen, motivointi		
Arviointi	Kehityskeskustelut on pidetty kaikkien osalta.		
Mittari	Lähtöarvo 12/2019	Tavoitearvo 12/2022	Toteuma-arvo 12/2022
Kehityskeskustelut pidetty 8/8	5,0	8,0	8,0

ULOSALUEEN SUORITTEET JA VERTAILUHINNAT

Suorite	TP2021	TA2022	TP2022	Toteutumis %
Siirtomaksu /m3 (alv 0%)	0,11	0,11	0,11	100,00%
Investointimaksu	1	1	1	100,00%
Puhdasvesitaksa /m3 (alv 0%)	2,31	2,31	2,31	100,00%
Jätevesitaksa /m3 (alv 0%)	2,42	2,42	2,42	100,00%
1. Verkkoon pumpattu vesi, m3				
Lieto	1 230 974	1 205 000	1 157 711	96,07%
Parravaha	24 230	25 000	24 345	97,38%
2. Verkkoon pumpattu jätevesi, m3				
Lieto	1 171 028	1 100 000	1 194 522	108,59%
Aura	531 196	560 000	462 472	82,58%
Marttila	69 717	70 000	58 317	83,31%
Saukonojan VOK	12 174	12 500	11 891	95,12%

HENKILÖSTÖN MÄÄRÄN MUUTOKSET

Liedon Veden vahvuus tällä hetkellä on 8 henkilöä: Vesihuoltopäällikön lisäksi 2 vesihuoltosihteeriä sekä 5 laitosmiestä. Lisäksi täyttämättä on vesihuoltoinsinöörin vakanssi.

Työmäärän kartoituksessa on todettu, että Liedon Vesi tarvitsee edelleen kahden vesihuoltosihteerin

työpanoksen. Vesihuoltosihteerit hoitavat asiakaspalvelun lisäksi laskutuksen sekä sopimusasiat.

Taloussihteerin tehtäviä hoitaa jatkossa Liedon kaupungin talousosasto.

Lisäksi on kaavailtu infrapalveluiden ja mittausstoimen kanssa johtokarttaohjelmasta vastuuta ottavaa henkilöä, joka pystyisi kokopäivätoimisesti täydentämään johtokarttaa, antamaan johtokarttaotteita ja tarvittaessa kartoittamaan sekä huolehtimaan Liikenne- ja viestintäministeriön asettamien vaatimusten mukaisista johtokarttojen toimituksista valtakunnallisen johtotietojärjestelmään.

Eläköityminen on lähitulevaisuudessa iso haaste; v. 2025 1 vesihuoltosihteeri ja v. 2026 2 laitosiimestä. Strategiasa otettava huomioon uusien henkilöiden saanti operatiivisiin tehtäviin.

Liedon Veden laitosi miehet vastaavat 24/7 vesihuollon päivystyksestä. Lisäksi v. 2019 saakka käytössä on ollut ns. toimistopäivystys viikonloppuisin, jolloin vesihuoltosihteeri toimii päivystäjän tukena mm. viestien, häiriötiedotteiden ja netti/somepäivitysten osalta.

TALOUS

1 000 €	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio-muutokset	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteuma	Poikkeama €	Poikkeama %
TOIMINTATUOTOT	4 831		4 831	4 720	- 110	-2,28 %
TOIMINTAKULUT	- 3 603		- 3 603	- 3 323	194	-5,38 %
TOIMINTAKATE	1 227		1 227	1 397	84	6,81 %

Toimintatuotot

Toimintatuottojen lasku johtuu laskutetun vesimäärän laskusta (myyntituotot).

Toimintamenot

Toimintamenojen alittuminen johtui:

- Koneiden ja laitteiden vuokrat jäi alle suunnitellun
- Parravahan Vesi Oy / ostettu talousvesi alle suunnitellun, pääosa Tarvasjoelle johdettavasta talousvedestä syötetään Liedosta.
- Alueiden rakentamis- ja kunnossapito jäi alle suunnitellun
- Turun Seudun Vesi Oy / rahoituskulut: rahoituskulut maksettu osakassopimuksen mukaisesti
- Turun seudun puhdistamo Oy / käyttökulut alle suunnitellun

Toimintakate

Toimintatuotot ja toimintamenot alittuivat.

Kaavoitus- ja rakennuslautakunta

Kaupunginjohtaja Mika Ingi

TOIMIALAJOHTAJAN KATSAUS

Kanta-Liedon sekä Maaria-Ilmaristen osayleiskaavatyöt etenivät; Maaria-Ilmarinen saatiin ehdotusvalmiuteen ja hanke etenee päätöksentekoon vuoden 2023 puolella. Kanta-Liedon osayleiskaavaluonnosta valmisteltiin, mutta ei saatu päätöksentekoon. Kaarinan kaupungin kanssa yhteistyössä tehtäväksi suunniteltu ns. Kehätien varren osayleiskaava on mukana kaavoitusohjelmassa ohjelmakauden loppupuolella. Samoin ohjelmassa on mukana myös Tarvasjoen energiatuotantopuistojen osayleiskaava.

Asemakaavoituksessa painopisteenä oli kaikkien taajamien kehittäminen ja pientaloaavoja valmistui Asemanseudulle sekä Kirkonseudulle. Ilmarisissa oli Tastonmetsä II / Louhenpolun alue ehdotuksena nähtävillä ja Tarvasjoella oli Meijerin alueen asemakaavaluonnos nähtävillä. Kirkonseudun kerrostaloalueiden kehittämistä on jatkettu yhdessä Vanhan Säästöpankkitalon kilpailun voittaneen toimiston kanssa Kirkkotie 6:ssa ja seurakunnalta saapui kaavanlaatimisalointe. Molemmat työt siirtyivät vuodelle 2023.

Raakamaan hankintaan oli varattu 1,5 M€. Siitä jäi käyttämättä 820 226 €. Raakamaata hankittiin kunnan keskeisiltä alueilta n. 22,4 ha. Keskustan ydinalueelta ostettiin kaksi omakotikiinteistöä.

Tontinmyyntituotot on käsitelty lautakunnassa kuukausittain. Maanmyyntejä tehtiin koko vuoden aikana 1,8 M€, josta tasearvoa noin 160 000 € ja esirakentamista noin 20 000 €, joten myyntivoitoksi jäi 1 623 500 €. Tontinmyyntituottotavoite saavutettiin lähes täysin. Tontinmyyntitavoitteesta jäi siten puuttumaan vain 76 500 €.

Toimintakulujen ylitys johtuu ICT-ohjelmistojen hintojen noususta. Lisäksi vuoden 2022 talousarvion laadinnan jälkeen kaupunkikehitykseen on perustettu kaavoitusarkkitehtin vakanssi ja palkattu erityisasiantuntija. Rakennusvalvontaan palkattiin projektiin siirtyneen lupa- ja kaavasihteerin tehtäviin sijainen. Näiden palkkakuluja ei ole huomioitu talousarviossa.

Uusia yritysalueita ei valmistunut, mutta vireillä oli Säkyläntien-Arosuontien kaava Asemanseudun työpaikka-

alueella, Siiventie-Ratuntien ja Suopohjan asemakaavat Avantissa sekä Tyllin alue Tarvasjoella. Lisäksi toteutettiin yksi kaavamuuos yritysloiminnan paikallisten edellytysten parantamiseksi kaupungin alueella.

ARVIO SISÄISEN VALVONNAN SEKÄ RISKIENHALLINNAN TOIMIVUUDESTA JA RIITTÄVYYDESTÄ

Lautakunnan tuloista oleellisen osan muodostavat tontinmyyntituotot. Tontinmyyntitulon toteutumisen varmistaminen edellyttää markkinatilanteen kokoaikaista seuranta ja valmiutta tarvittaessa tehdä nopeasti muuttuvien tilanteiden edellyttämiä korjausliikkeitä. Tontinmyyntitulojen ajantasainen seuraaminen varmistetaan oman seurantatilaston pitämällä ja lautakunnalle on raportoitu taloudesta kuukausittain. Tontinmyyntituloista saatava nettotulo vaihtelee merkittävästi kunnan eri alueilla.

VALTUUSTOON NÄHDEN SITOVA TAVOITTEET

Strategian painopiste ja kriittinen menestystekijä		Unelmien pikkukaupunki - Liikenneyhteydet ja saavutettavuus
Tavoite	1. Keskustan kehittäminen	
Tavoite	2. Kanta-Liedon osayleiskaava 2035	
Tavoite	3. 10-tien toimivuus	
Strategian painopiste ja kriittinen menestystekijä		Avoin ja oivaltava ote tulevaisuuteen - Yrittäjyyden edistäminen
Tavoite	4. Uusiutuvien energiaratkaisujen edistäminen	
Tavoite	5. Rakentamisen edellytysten turvaaminen	
Strategian painopiste ja kriittinen menestystekijä		Talouden ja toiminnan kehys
Tavoite	6. Kiinteistövero-ottojen oikeamääräisyys	
Tavoite	7. Asukas- ja työpaikkamäärän kasvun edistäminen	
Strategian painopiste ja kriittinen menestystekijä		Lietolainen on aktiivinen, osaava ja onnellinen - Luonnonläheinen Lieto
Tavoite	8. Hyvinvoiva ympäristö ja monimuotoinen luonto	

TALOUS

1 000 €	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio-muutokset	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteuma	Poikkeama €	Poikkeama %
TOIMINTATUOTOT	2 768		2 768	2 992	224	8,09 %
TOIMINTAKULUT	- 1 635		- 1 635	- 1 879	- 244	14,91 %
TOIMINTAKATE	1 133		1 133	1 113	- 20	-1,75 %

- Tuottojen ja kulujen ylitykset selvitetään tulosaluiden talouden toteuman selvityksen yhteydessä

Kaavoitus- ja mittausoimi

Maankäyttöpäällikkö Jani Kreula

Kaavoituspäällikkö Juha Mäki

Mittausinsinööri Janne Muikkula

TULOSALUEEN KUVAUS JA TOIMINTASUUNNITELMA

Kaavoituksen tavoitteena on tuottaa ja ylläpitää korkealaatuista rakennettua ympäristöä, joka tarjoaa asukkaille vaihtoehtoisia asuin-, työpaikka- ja virkistysalueita. Mittausoimi tuottaa maaomaisuuden hallintaan, kiinteistöjen muodostamiseen ja paikkatietoihin liittyviä palveluja.

TOIMENPITEET JA MITTARIT

Lautakunnan tavoite		1. Keskustan kehittäminen		
Toimenpide	Kaavoitusohjelman toteuttaminen, Vanhan Säästöpankkitalon alueen kaavatyö valmistunut 12/2022, 10-tien varren sekä seurakunnan alueiden kaavoitus käynnissä.			
Arviointi	- Vuoden aikana valmistui 4 kaavoitusohjelman mukaista asemakaavaa. Lisäksi vireillä oli 9 ohjelman mukaista asemakaavaa. Vanhan Säästöpankkitalon alueen kilpailu ratkaistiin 11/2021 ja on neuvotteluvaiheessa. 10-tien varren alueista neuvotellaan ja seurakunnan alueesta on jätetty kaavoitusaloite.			
Mittari		Lähtöarvo 1/2022	Tavoitearvo 12/2022	Toteuma-arvo 6/2022
Toteutusaikataulu		0,0		1,0
Lautakunnan tavoite		2. Kanta-Liedon osayleiskaava 2035		
Toimenpide	Yleiskaava ehdotusvaiheessa 9/2022			
Arviointi	- Yleiskaavaluonnosta on jatkettu ja Maaria-Ilmarinen on valmistunut ehdotukseksi.			
Mittari		Lähtöarvo 12/2021	Tavoitearvo 12/2022	Toteuma-arvo 1/2022
-		0,0		
Lautakunnan tavoite		3. 10-tien toimivuus		
Toimenpide	Kaavoitusohjelman toteuttaminen. Rinnakkaistieverkon täydentäminen, joukkoliikenteen saavutettavuuden parantaminen ja käyttöasteen lisääminen, kevyen liikenteen verkon kehittäminen, osallistuminen Ely:n tien parantamiseen liittyviin hankkeisiin (MAL-sopimus)			
Arviointi	- Tien varteen laadittiin ehdotukseksi asti yksi kaava, jossa tarkasteltiin kevyen liikenteen yhteyksiä ja joukkoliikennekäytävän saavutettavuutta. Ely:n 10-tietä koskevissa hankkeissa on oltu mukana.			
Mittari		Lähtöarvo 12/2021	Tavoitearvo 12/2022	Toteuma-arvo 1/2022
-		0,0		

Lautakunnan tavoite		4. Uusiutuvien energiaratkaisujen edistäminen		
Toimenpide	Yleiskaavatyöllä selvitetään mahdolliset uusiutuvaa energiaa tuottavat energiatuotantopuistoalueet sekä yksittäisissä hankkeissa neuvonnan kautta.			
Arviointi	- Energiatuotantopuistoille suunnitellut osayleiskaavat on ohjelmoitu alkamaan 2023 vuoden puolella.			
Mittari		Lähtöarvo	Tavoitearvo	Toteuma-arvo
-		12/2021	12/2022	1/2022
		0,0		
Lautakunnan tavoite		5. Rakentamisen edellytysten turvaaminen		
Toimenpide	Aktiivinen maanhankinta ja kaavoitus Joustavat ja nopeat lupaprosessit.			
Arviointi	- Raakamaata hankittiin n. 22,4 ha. Lisäksi hankittiin 10-tien varresta ydinkeskustasta kaksi omakotikiinteistöä.			
Mittari		Lähtöarvo	Tavoitearvo	Toteuma-arvo
		1/2022	12/2022	12/2022
Maanhankintaan käytetty €		0,0	1 500 000,0	679 774,5
Mittari		Lähtöarvo	Tavoitearvo	Toteuma-arvo
		1/2022	12/2022	12/2022
Maata hankittu ha		0,0	25,0	22,4
Lautakunnan tavoite		6. Kiinteistöverotulojen oikeamääräisyys		
Toimenpide	Kiinteistöverotulon lisääminen veropohjaa laajentamalla (projekti) Toteutum tiedot saatavilla vasta syksyllä. Ennuste kesäkuun lopun tilanteessa on, että toteutuma ylittää arvion 200.000€:lla.			
Arviointi	Projekti jatkuu			
Mittari		Lähtöarvo	Tavoitearvo	Toteuma-arvo
		12/2019	12/2022	12/2022
Rakennuskanta väestökisterikeskuksen tiedostossa		7 471,0	8 000,0	12 345,0
Mittari		Lähtöarvo	Tavoitearvo	Toteuma-arvo
		12/2019	12/2022	12/2022
Kiinteistöveron määrä M€		4,0	4,1	4,4
Lautakunnan tavoite		7. Asukas- ja työpaikkamäärän kasvun edistäminen		
Toimenpide	Asemakaavoitetaan tontteja asukkaiden ja yritysten erilaisiin tarpeisiin			
Arviointi	- Kolme uudistuotantoon tähtäävää pientalokaavaa valmistui, useita asunto/yritystonttikaavoja vireillä.			
Mittari		Lähtöarvo	Tavoitearvo	Toteuma-arvo
		12/2019	12/2022	12/2022
Myytyjen tonttien tuotto € (TA2020 1,5M€)		2 194 572,0	1 500 000,0	1 623 500,0
Mittari		Lähtöarvo	Tavoitearvo	Toteuma-arvo
		12/2019	12/2022	12/2022
Vuokratuotto €		394 269,0	650 000,0	724 517,0

TULOSALUEEN SUORITTEET JA VERTAILUHINNAT

Suorite	TP2021	TA2022	TP2022	Toteutumis %
Kaavojen lukumäärä	13	15	5	33,33%
Kaavoitus- ja mittaus-toimen toimintakulut / asukas, €	53,6	51,4	58,7	114,20%
Luovutettujen tonttien lukumäärä yhteensä, joista	70	40	34	85,00%
- Omakotitontteja	58	35	29	82,85%
- Rivitalotontteja	10	4	2	50,00%
- Kerrostalotontteja	2	1	3	300,00%

HENKILÖSTÖN MÄÄRÄN MUUTOKSET

Maankäyttöasioihin palkattiin erityisasiantuntija ajalle 1.4.-30.9.2022.

Lisäksi vuoden 2022 talousarvion laadinnan jälkeen kaupunkikehitykseen on perustettu kaavoitusarkkitehdin vakanssi. Näiden palkkakuluja ei ole huomioitu talousarviossa.

TALOUS

1 000 €	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio-muutokset	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteuma	Poikkeama €	Poikkeama %
TOIMINTATUOTOT	2 458		2 458	2 532	74	3,01 %
TOIMINTAKULUT	- 1 026		- 1 026	- 1 241	- 214	20,89 %
TOIMINTAKATE	1 431		1 431	1 291	- 140	-9,81 %

Toimintatuotot

Toimintatuotot ovat toteutuneet tulosalueella talousarvion mukaisesti.

Toimintakulut

Kulujen ylitys johtuu mm. seuraavista kulueristä:

- erityisasiantuntijan palkkakulut, kokouspalkkiot ja kilometerikorvaukset ajalla 1.4.-30.9.2022
- kaavoitusarkkitehdin vakanssin palkkakulut
- luontoselvitykset, geometriset tutkimukset ym. asiantuntijapalvelut
- painatukset ja ilmoitukset myytävistä tonteista
- ICT-palvelujen hintojen noususta

Rakennusvalvonta ja ympäristönsuojelu

Vastaava rakennustarkastaja Niklas Järvi

Ympäristöpäällikkö Päivi Paavilainen

TULOSALUEEN KUVAUS JA TOIMINTASUUNNITELMA

Tulosalue huolehtii rakennusvalvonnan ja ympäristönsuojelun keinoin elinympäristön terveellisyydestä ja turvallisuudesta.

Rakennuslupia myönnettiin yhteensä 390 kpl (tavoitearvo 400 kpl). Kaikki lakisääteiset tarkastukset saatiin suoritettua ja rakennuslupien käsittely toteutui tavoitekäsittelyaikojen puitteissa.

Rakennuslupatulot alittuivat vuoden 2022 talousarviosta. Rakennuslupatulot muodostuvat pääasissa isoista rakennushankkeista ja vuonna 2022 suuria rakennushankkeita oli vähemmän aikaisempiin vuosiin verrattuna. Toimintakulujen ylitys johtuu ICT-ohjelmistojen hintojen noususta.

Vanhojen rakennuslupien digitointihanketta on edistetty ja Lupapisteeseen on avattu Liedon vanhojen rakennuslupien myyntikanava. Digitointihankkeeseen palkattiin projektityöntekijä.

Rakennus selvitysprojekti on sitonut rakennusvalvonnan henkilöstöä vuoden 2022 aikana ja rakennusvalvontaan palkattiin lupa- ja kaavasihteerin sijaiseksi toimistosihteerin.

Ympäristönsuojelussa työskenteli vuonna 2022 määräaikainen ympäristösuunnittelija, jonka toimesta aloitettiin Liedon ilmasto- ja luonnon monimuotoisuusohjelman laadintaprosessi. Ympäristösuunnittelija piti asiasta esittelytilaisuuksia lautakunnille ja yläkouluille sekä laati avoimen kyselyn kuntalaisille.

Vuonna 2022 päättyi ympäristöministeriö rahoittama Kunta-Helmi-suon ennallistamishanke. Suon ojien tukkiminen toteutettiin hankkeen aikana vuonna 2021 ja vuonna 2022 suolla tehtiin vielä vesiensuojelullisena toimenä puustokunnostuksia avoimeksi jätettyyn ympärysojaan.

Vuonna 2022 toteutettiin myös kiinteistökohtaisten jätevesien käsittelyjärjestelmien valvontaa ranta- ja pohjavesialueilla.

Ympäristönsuojelun valvontatarkastusten lukumäärä palasi takaisin koronapandemiaa edeltäneelle tasolle

ollen 131 tarkastuskäyntiä vuonna 2022.

TOIMENPITEET JA MITTARIT

Lautakunnan tavoite		4. Uusiutuvien energiaratkaisujen edistäminen		
Toimenpide	1 Joustavat ja nopeat lupaprosessit			
Arviointi	Tavoitteiden mukaista toimintaa			
Mittari		Lähtöarvo 12/2019	Tavoitearvo 12/2022	Toteuma-arvo 12/2022
Lupien käsittelyaika viikkoa (sisältää naapurien tiedottamisen noin 3 viikkoa)		5,0	4,0	4,0
Lautakunnan tavoite		5. Rakentamisen edellytysten turvaaminen		
Toimenpide	2 Toimiva asiakaspalvelu			
Arviointi	Toteutuneet			
Mittari		Lähtöarvo 12/2019	Tavoitearvo 12/2022	Toteuma-arvo 6/2022
Tilatut katselmuksat suoritetaan työpäivissä		4,0	4,0	4,0
Lautakunnan tavoite		8. Hyvinvoiva ympäristö ja monimuotoinen luonto		
Toimenpide	1 Ympäristönsuojelun valvontatarkastukset			
Arviointi	Toteutunut			
Mittari		Lähtöarvo 12/2021	Tavoitearvo 12/2022	Toteuma-arvo 12/2022
Tarkastusten lukumäärä		80,0	80,0	131,0
Toimenpide	2 Suojelualueet kunnan omistamilla alueilla			
Arviointi	Suojelualueiden pinta-ala on toteutunut			
Mittari		Lähtöarvo 1/2022	Tavoitearvo 12/2022	Toteuma-arvo 6/2022
Suojelualueiden pinta-ala, hehtaaria		0,0	20,0	53,0

TULOSALUEEN SUORITTEET JA VERTAILUHINNAT

Suorite	TP2021	TA2022	TP2022	Toteutumis %
Rakennusvalvonnan lupien määrä kpl	485	400	390	97,50%
Rakennusvalvonnan katselmusten lukumäärä kpl	1 468	1 600	1 420	88,75%
Rakennusvalvonnan toimintakulut / asukas, €	16,84	14,26	19,9	139,55%
Ympäristönsuojelun valvontatarkastukset lukumäärä kpl	85	80	131	163,75%
Ympäristönsuojelun toimintakulut / asukas, €	10,7	11,4	11,17	97,98%

Vuonna 2022 päättyi ympäristöministeriö rahoittama Kunta-Helmi -suon ennallistamishanke. Suon ojien tukkiminen toteutettiin hankkeen aikana vuonna 2021 ja vuonna 2022 suolla tehtiin vielä vesiensuojelullisena toimenä puustokunnostuksia avoimeksi jätettyyn ympärysojaan.

Vuonna 2022 toteutettiin myös kiinteistökohtaisten jätevesien käsittelyjärjestelmien valvontaa ranta- ja pohjavesialueilla.

Ympäristönsuojelun valvontatarkastusten lukumäärä palasi takaisin koronapandemiaa edeltäneelle tasolle ollen 131 tarkastuskäyntiä vuonna 2022.

HENKILÖSTÖN MÄÄRÄN MUUTOKSET

Rakennusvalvonnan lupa- ja kaavasihteerin työskennellessä kiinteistöprojektissa, hänen tilalleen palkattiin sijaiseksi toimistosihteeriksi. Nämä palkkakulut tulivat ylimääräisenä kuluna kustannuspaikalle.

Ympäristönsuojelussa työskenteli vuonna 2022 määräaikainen ympäristösuunnittelija, jonka toimesta aloitettiin Liedon ilmasto- ja luonnon monimuotoisuusohjelman laadintaprosessi. Ympäristösuunnittelija piti asiasta esittelytilaisuuksia lautakunnille ja yläkouluille sekä laati avoimen kyselyn kuntalaisille.

TALOUS

1 000 €	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio-muutokset	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteuma	Poikkeama €	Poikkeama %
TOIMINTATUOTOT	310		310	460	150	48,38 %
TOIMINTAKULUT	- 608		- 608	- 638	- 29	4,83 %
TOIMINTAKATE	- 298		- 298	- 178	121	-40,46 %

2.2. Tuloslaskelmaosan toteutuminen

2.2.1 Liedon kaupungin talousarvion tuloslaskelmaosan toteutumisvertailu

Ulkoiset ja sisäiset 1 000 €	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio-muutokset	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteuma	Poikkeama €	Poikkeama %
TOIMINTATUOTOT	41 051	- 40	41 011	46 351	5 339	13 %
Myyntituotot	19 934		19 934	20 815	881	4 %
Maksutuotot	5 585		5 585	5 770	185	3 %
Tuet ja avustukset	1 416	- 40	1 376	5 184	3 808	277 %
Muut tuotot	14 116		14 116	14 581	466	3 %
TOIMINTAKULUT	- 146 877	- 815	- 147 692	- 152 217	- 4 525	3 %
Henkilöstökulut	- 58 524	130	- 58 394	- 58 382	12	0 %
Palkat ja palkkiot	- 47 619	130	- 47 489	- 47 323	166	0 %
Henkilöstösivukulut	- 10 906		- 10 906	- 11 059	- 154	1 %
Palvelujen ostot	- 61 392	- 715	- 62 107	- 65 829	- 3 722	6 %
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	- 7 925	- 198	- 8 122	- 8 521	- 485	6 %
Avustukset	- 6 729	- 3	- 6 732	- 6 972	- 240	4 %
Muut toimintakulut	- 12 308	- 30	- 12 338	- 12 427	- 89	1 %
TOIMINTAKATE	- 105 824	- 855	- 106 681	- 105 780	815	-1 %
VEROTULOT	89 021		89 021	92 767	3 756	3 %
MUUT VALTIONOSUUDET	26 583		26 583	26 917	334	1 %
RAHOITUSTUOTOT JA -KULUT	- 391		- 391	- 446	- 55	14 %
Korkotuotot	36		36	55	18	50 %
Muut rahoitustuotot	174		174	184	10	6 %
Korkokulut	- 500		- 500	- 587	- 87	17 %
Muut rahoituskulut	- 102		- 102	- 99	3	-3 %
VUOSIKATE	9 388	- 855	8 532	13 457	4 839	40 %
POISTOT JA ARVONALENNUKSET	- 8 490		- 8 490	- 7 281	1 209	-14 %
Suunnitelman mukaiset poistot	- 8 423		- 8 423	- 7 214	1 209	-14 %
Arvonalentumiset	- 67		- 67	- 67		0 %
TILIKAUDEN TULOS	898	- 855	43	6 176	6 047	468 %
Investointivaraus	0		0	- 4 000	- 4 000	***
Poistoeron lisäys	5		5	5		1 %
TILIKAUDEN ALI-/YLIJÄÄMÄ	903	- 855	48	2 181	2 047	466 %

Verotulot

1 000 €	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio-muutokset	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteuma	Poikkeama €	Poikkeama %
VEROTULOT	89 021		89 021	92 767	3 756	4 %
Verotulot	80 686		80 686	81 603	917	1 %
Kiinteistövero	4 433		4 433	4 784	351	8 %
Osuus yhteisöveron tuotosta	3 902		3 902	6 380	2 478	64 %

Valtionosuudet ja verotulomenetysten korvaus

1 000 €	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio-muutokset	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteuma	Poikkeama €	Poikkeama %
MUUT VALTIONOSUUDET	26 583		26 583	26 917	334	1 %
Kunnan peruspalvelujen valtionosuus	20 256		20 256	20 321	65	0 %
Veromenetysten kompensatiot	7 875		7 875	8 246	371	5 %
Opetus ja kulttuuritoimen muut valtionosuudet	- 1 548		- 1 548	- 1 650	- 102	7 %

2.3 Investointiosan toteutuminen

2.3.1 Yhteenveto

Talonrakennus 1 000 €	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio-muutokset	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteuma	Poikkeama €	Poikkeama %
Menot	4 665	213	4 878	3 177	-1 701	-35 %
Tulot	0	0	0	0	0	**
Netto	4 665	213	4 878	3 177	-1 701	-35 %
Tiet, puistot, liikuntapaikat	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio-muutokset	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteuma	Poikkeama €	Poikkeama %
Menot	5 180	4 220	9 400	4 721	-4 679	-50 %
Tulot	-520	-75	-595	0	595	-100 %
Netto	4 660	4 145	8 805	4 721	-4 084	-46 %
Maanhankinta, tonttien ja rakennusten myynti	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio-muutokset	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteuma	Poikkeama €	Poikkeama %
Menot	1 800	0	1 800	1 062	-738	-41 %
Tulot (tasearvot)	-500	0	-500	-158	342	-68 %
Netto	1 300	0	1 300	904	-396	-30 %
Irtain omaisuus	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio-muutokset	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteuma	Poikkeama €	Poikkeama %
Menot	240	0	240	279	39	16 %
Rahoitustuotot	0	0	0	0	0	**
Netto	240	0	240	279	39	16 %
Osakkeet ja osuudet	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio-muutokset	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteuma	Poikkeama €	Poikkeama %
Osakkeet hankinnat	0	0	0	20	20	0 %
Osakkeet luovutukset	0	0	0	0	0	0 %

Liedon Vesi (ml. irtain)	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio-muutokset	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteuma	Poikkeama €	Poikkeama %
Investointimenot	1 910	660	2 570	2 184	-386	-15 %
Rahoitustuotot	-30	0	-30	-46	-16	**
Netto	1 880	660	2 540	2 138	-402	-16 %
Yhteensä	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio-muutokset	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteuma	Poikkeama €	Poikkeama %
Investointimenot	13 795	5 093	18 888	11 443	-7 445	-39 %
Rahoitustuotot	-1 050	0	-1 050	-204	846	-81 %
Netto	12 745	5 093	17 838	11 239	-6 599	-37 %

2.3.2 Talonrakennus

TEKNINEN LAUTAKUNTA Talonrakennus	Kustannus- arvio ja sen muutokset	Ed. vuosien käyttö	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio- muutokset	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteuma	Poikkeama	Kustannusar- viosta käytetty 31.12.
Keskuskoulu rakennushanke								
Menot	19 300	0	1 500	0	1 500	343	-1 157	2 %
Terveyskeskuksen saneeraus, vaihe 3 /KV 31/27.4.2020								
Menot	1 520	0	500	0	500	488	-12	98 %
Tarvasjoen koulun liikuntasali								
Menot	1 185	0	485	0	485	781	296	66 %
Jokilaakson koulun rakn.tekniset työt; sisäilmakorjaukset, savunpoistoluukut								
Menot	380	0	340	0	340	249	-91	73 %
Kiinteistön lämmitysjärjestelmän muutos (kaukolämpö/maalämpö)								
Menot			100	0	100	124	24	124 %
Tarvasjoen hyvinvointikeskus / Ketola 22								
Menot			50	0	50	14	-36	28 %
Järvikoto vaihe 3: maalämpö, kuitukaapeli, loput tilamuutokset								
Menot	250		250	213	463	455	-8	98 %
Pahkamäen esiopetuksen tilat								
Menot	650	1	650	0	650	181	-469	28 %
Lietohallin esteetön sisäänkäynti, kattovalaistus ja info-taulu								
Menot			120	0	120	58	-62	48 %
Koulujen ja päiväkotien liikuntapihojen ulkoliikuntavälineet								
Menot			60	0	60	72	12	120 %
Pienhankkeet, menot			530	0	530	324	-206	61 %
Maununtupa kunnostus 22			80	0	80	41	-39	51 %
Ilmaristen koulun keittiö						3		
Lukion hissi 22						59		
Mäntykoti, saunaosasto 22						45		
Terv. keskus tuulikaappi 22						45		
Terv. keskus happikeskus 22						11		
Lietohalli / automaation saneeraus 22 PH						13		
Kunnantalon pihan viim.työt 22						22		
Kunnantupa julkisivusaneeraus						55		
Hyvätylänatie 5 as 6 kylpyhuonesaneeraus						22		
Kukonharjan pvk kosteusvaurion korjaus						22		
Huone 107 remontointi hh-tilaksi 22						14		
Loukainaisten uusi päiväkotisuunnittelu						10		
Tammentuvan lämm.järj. öljy>maalämpö 22-23						3		
Matintalo								
Seudullinen Joukkoliikenne						47		
Maa-alueiden hankinnat								
Tonttikauppojen yhteydessä kunnan omistukseen tulleet rakennukset								
Menot	0	0	0	0	0	0	0	***
Talonrakennus yhteensä			Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio- muutokset	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteuma	Poikkeama	
Menot			4 665	213	4 878	3 177	-1 748	-36 %
Tulot			0	0	0	0	0	**
Netto			4 665	213	4 878	3 177	-1 748	-36 %

2.3.3 Tiet, puistot, liikuntapaikat

Tiet, puistot, liikuntapaikat	Kustannusarvio ja sen muutokset	Ed. vuosien käyttö	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio-muutokset	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteuma	Poikkeama	Kustannusarviosta käytetty 31.12.
Keskusta								
Jokipolku, menot			0	40	40	56	16	#DIV/0!
Jokipolku, tulot (avustus 75.009,88 vuodelle 2022, kun projekti valmistunut)			0	-75	-75	0	75	#DIV/0!
VT 10 parantaminen (MAL-hanke) Pienet parannuskoh	350		40	0	40	26	-14	7 %
Nuolemöntien klv 22	220		200	0	200	6	-194	3 %
Kaunistontie 22	200		200	0	200	0	-200	
Teijulan alueen laajennus 22	540		40	510	550	28	-522	
Jukolantie kevytväylän laajennus 22	310		60	0	60	0	-60	
Keskustien viimeistely ja Karjatien risteys 22	540		80	0	80	60	-20	
Ulkokuntosali keskuscentän vereen 22			30	0	30	29	-1	
Loukinainen								
Matintalo 2 & 3 kaava-alueen toteutus 22	1 140		945	510	1 455	1 369	-86	120 %
Matintalo 2 & 3 kaava-alueen toteutus 22, inv. tulot			-270	0	-270	0	270	#DIV/0!
Vanhalinnan alue (uusi alue) Jalokiventie 22 inv. menot			250	0	250	-6	-256	
Vanhalinnan alue (uusi alue) Jalokiventie 22 inv. tulot			-250	0	-250	0	250	#DIV/0!
Saukonoja								
Saukonojan koulun kentän peruskorjaus 22			20	0	20	18	-2	#DIV/0!
Asema								
Tiemestarantie	980		100	0	100	19	-81	2 %
Pahkamäen koulun tekonurmi 22			70	0	70	38	-32	
Avanti								
Pääskyntie, Haarakääskyntie, Luolakalliontie 22	900		400	0	400	28	-372	3 %
Pääskykallion saneeraus ja louhoskujan infran rak. 22	625		400	0	400	34		5 %
Avantin ertasoliittymä 22	4 900		550	2 900	3 450	1 556	-1 894	32 %
KT 40 2 -vaiheen rakentaminen			150	0	150	200	50	
Koko kunnan alue								
Teoll. alueiden kyltitykset 22			15	0	15	0	-15	0 %
Uusien asunalueiden viimeistely 22			200	0	200	113	-87	57 %
Kävelyn, pyöräilyn ja joukkoliik. ed. pienhankkeet 22			130	0	130	9		
Liikenteenohjauslaitteet 22			20	0	20	3	-17	15 %
Tarvasjoen tiet			100	0	100	44	-56	
Vanhatalon alueen kunnallistekniikan toteutus								
Valaistus								
Vanhojen valaistusten peruskorjaus 22			250	0	250	162	-88	65 %
Led-valaisimien himmennysliittimien asennus 22			30	0	30	5	-25	17 %
Kaavateiden valaistus 22			100	0	100	4	-96	4 %
Puistot ja leikkipaikat								
Yleiset leikkikentät ja puistot 22			100	0	100	99	-1	99 %
Asfaltointi								
Asfaltointi, kaava-al. Ensimmäinen asfaltointi ja pintaukset 22			550	80	630	557	-73	88 %
Hulevesi								
Hulevesijärjestelmät 22			150	180	330	264	-66	80,0 %
Tiet, puistot, liikuntapaikat yhteensä			Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio-muutokset	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteuma	Poikkeama	
Menot			5 180	4 220	9 400	4 721	-4 679	-50 %
Tulot			-520	-75	-595	0	595	-100 %
Netto			4 660	4 145	8 805	4 721	-4 084	-46 %

2.3.4 Liedon Vesi

Liedon Vesi	Kustannus- arvio ja sen muutokset	Ed. vuosien käyttö	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio- muutokset	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteuma	Poikkeama	Kustannus- arviosta käytetty 31.12.
Keskusta								
Kärpijäsentien VH-saneeraus	400	1	400	0	400	380	-20	95 %
Teijulan laajennus	100		100	250	350	19	-331	19 %
Asema								
Laakkari-Rauhakylä-Keskusta VJ-haara, Vaihe 3	380	259	0	0	0	65	65	85 %
Laakkari-Rauhakylä-Keskusta VJ-haara, Vaihe 4	630	0	30	0	30	22	-8	3 %
Laakkarin kalliosäiliö	0	39	0	0	0	113	113	#DIV/0!
Littoinen								
Avanti - Tammi liik.järjestelyistä johtuvat putkista ym. Muutokset	200	286	100	0	100	160	60	223 %
Luokalakallion klv						3		
Loukinainen								
Matintalo 2 ja 3	500	4	150	410	560	595	35	120 %
Puutarhan alue (Vanhalinna / Jalokiventie) investointi	237	237	30	0	30	27	-3	111 %
Puutarhan alue (Vanhalinna / Jalokiventie) investointitu	-185	-161	-30	0	-30	-46	-16	112 %
Tarvasjoki								
Vesijohtoverkon saneeraus	400	46	100	0	100	18	-82	16 %
Tarvasjoen vesitomin saneeraus	350	0	100	0	100	3	-97	1 %
Koko kunnan alue								
Vesihuollon pienhankkeet, jakamaton			520	0	520	377	-143	73 %
vanhat alueet						145		
uudet as.alueet						49		
uudet teol.alueet						103		
vanhat teol.alueet						30		
kaava-alueiden ulkopuoliset alueet, vesihuolto						0		
Äkilliset korjauskohteet						25		
Aluemittaus						20		
Halmelan laajennus						5		
viemäriverkoston kuntotutkimus			100	0	100	12	-88	12 %
Viemäriinlinjojen saneeraus			140	0	140	143	3	
Vesijohtolinjojen saneeraus			140	0	140	143	3	
Irtain omaisuus								
Hankinnat			0		0	104	104	*** 1)
Maa- ja vesialueet								
Liittymismaksut			0		0	0	0	***
Liedon Vesi yhteensä			Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio- muutokset	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteuma	Poikkeama	
Menot			1 910	660	2 570	2 184	-386	-15 %
Tulot			-30	0	-30	-46	16	**
Netto			1 880	660	2 540	2 138	-402	-16 %

1) Liedon veden irtaimistohankinnat on katettu Vesihuollon jakamattomista pienhankkeista. Sisältää

Pakettiauto	43 043,53
Pakettiauto	43 043,53
Generaattori	17 782,74 (Varautuminen)
	103 869,80

2.3.5 Irtaimisto

Irtaimisto	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio-muutokset	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteuma	Poikkeama	Kustannus-arviosta käytetty 31.12.
Kaupunginhallitus						
Tulot	0	0	0	0	0	
Menot	0	0	0	15	15	** 2)
Sosiaali- ja terveyslautakunta						
Menot	0	0	0	0	0	**
Varhaiskasvatus- ja koulutuslautakunta						
Menot	35	0	35	0	-35	0 %
Kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunta						
Menot	0	0	0	0	0	**
Tekninen lautakunta						
Menot	160	0	160	219	59	** 1)
Kaavoitus- ja rakennuslautakunta						
Menot	45	0	45	45	0	** 3)
Irtaimisto yhteensä	240	0	240	279	39	116 %

- 1) Teknisen lautakunnan irtaimistoinvestoinnit sisältää
Traktori	68 500
Infran pakettiauto	38 876 Osa katettu pienhankkeista
Tilapalveluiden pakettiauto	30 953 Tilattu 2021, katettu pienhankkeista
Jakelukeittiöiden laiteusina	<u>80 981</u>
	219 310
- 2) Sisältää sähköisen arkiston vuonna 2023 tulleet laskut (projekti alkanut 2022) ja KJ muutokuvan
- 3) Tachymetri

2.4 Rahoitusosan toteutuminen

1 000 €	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio-muutokset	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteutuma	Poikkeama €	Poikkeama %
Toiminnan rahavirta						
Vuosikate	9 389	-855	8 534	13 457	4 923	57,69 %
Tulorahoituksen korjauserät	-1 700	0	-1 700	-1 641	59	-3,47 %
Investointien rahavirta						
Investointimenot	-13 370	-5 093	-18 463	-11 443	7 020	-38,02 %
Rahoitusosuudet investointimenoihin	250	75	325	46	-279	-85,85 %
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	2 200	0	2 200	1 750	-450	-20,45 %
Toiminnan ja investointien rahavirta	-3 231	-5 873	-9 104	2 169	11 273	-123,82 %
Rahoituksen rahavirta						
Antolainauksen muutokset						
Antolainasaamisten lisäykset muille	0	0	0	0	0	***
Antolainasaamisten vähennykset muille	0	0	0	18	18	***
Lainakannan muutokset						
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	0	0	0	0	0	
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-2 500	0	-2 500	-2 383	117	-4,68 %
Lyhytaikaisten lainojen muutos	5 500	0	5 500	-1 036	-6 536	-118,84 %
Rahoituksen rahavirta	3 000	0	3 000	-3 401	-6 401	-213,37 %
Oman pääoman muutokset	0	0	0	0	0	0
Vaikutus maksuvalmiuteen	-231	-5 873	-6 104	-1 232	4 872	-395,36 %

Liedon kaupungin lainakanta laski noin 3,4 miljoonaa euroa vuoden 2022 aikana. Talousarviossa ennakoitiin 3,0 miljoonan euron lainakannan kasvua.

Rahoitustarvetta pienensi talousarviota suurempi positiivinen vuosikate noin 13,5 miljoonaa euroa, ja lisäksi investointien talousarviota pienempi toteuma.

2.5 Yhteenveto määrärahojen ja tuloarvioiden toteutumisesta

Ulkoiset ja sisäiset	Sito- vuus N B	Määrärahat					Tuloarviot				
		Alkup. TA	TA:n muutokset	Muutettu TA	Toteu- tuma	Poik- keama	Alkup. TA	TA:n muutokset	Muutettu TA	Toteu- tuma	Poik- keama
Käyttötalousosa											
Tarkastusltk	N	41	0	41	32	9	0	0	0	0	0
Keskusvaaliltk	N	65	0	65	60	5	0	0	0	42	42
Kunnanhallitus	N	10 625	335	10 960	11 058	-98	9 825	-40	9 785	9 914	129
Ympäristöterv.ltk	N	1 720	0	1 720	1 613	107	1 539	0	1 539	1 462	-77
Sosiaali- ja terv.ltk	N	71 142	0	71 142	74 735	-3 593	8 493	0	8 493	12 683	4 190
Varhaiskasv. ja koul.ltk	N	41 345	0	41 345	41 967	-622	2 381	0	2 381	3 138	757
Kulttuuri- ja vapaa-aik.ltk	N	3 441	0	3 441	3 253	188	355	0	355	365	10
Tekninen ltk (ilman vesi)	N	13 260	480	13 740	14 212	-472	12 088	0	12 088	11 035	-1 053
Kaavoitus ja rak.ltk	N	1 635	0	1 635	1 879	-244	2 768	0	2 768	2 992	224
Liedon vesi	N	3 603	0	3 603	3 409	194	3 603	0	4 831	4 720	-111
Tuloslaskelmaosa											
Verotulot	B						89 021	0	89 021	92 767	3 746
Valtionosuudet	B						26 583	0	26 583	26 917	334
Korkotulot	B						36	0	36	55	19
Muut rahoitustulot	B						174	0	174	184	10
Korkomenot	B	500	0	500	587	-87					
Muut rahoitusmenot	B	102	0	102	99	3					
Investointiosa											
<i>Kunnanhallitus</i>											
Maa- ja vesialueet	B	1 800	0	1 800	1 062	738	500	0	500	158	-342
Rakennukset	B										
Irtaimisto	B	0	0	0	15	-15	0	0	0	0	0
Osakkeet ja osuudet	B	0	0	0	20	-20	0	0	0	0	0
<i>Sosiaali- ja terveysltk</i>											
Irtaimisto	B										
<i>Varhaiskasv. ja koul.ltk</i>											
Irtaimisto	B	35	0	35	0	35					
<i>Kulttuuri- ja vapaa-aik.ltk</i>											
Irtaimisto	B										
<i>Tekninen lautakunta</i>											
Talonrakennus	B	4 735	213	4 948	3 157	1 791	0	0	0	0	0
Kiinteät rak.ja laitteet	B	5 180	4 220	9 400	4 738	4 662	520	75	595	0	-595
Irtaimisto	B	90	0	90	31	59					
<i>Liedon vesi</i>											
Maa- ja vesialueet	B										
Vesi- ja viemäriinjat	B	1 910	660	2 570	2 080	490	30	0	30	46	16
<i>Kaavoitus</i>											
Irtaimisto	B	45	0	45	0	45					
Rahoitusosa											
<i>Antolainauksen muutokset</i>											
Lisäykset	B	0	0	0	0	0					
Vähennykset	B						0	0	0	18	18
<i>Lainakannan muutokset</i>											
Pitkäaikaisten lisäys	B	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Pitkäaikaisten vähennys	B	-2 500		-2 500	-2 383	-117					
Lyhytaikaisten muutos	N	5 500		5 500	-1 036	6 536	0	0	0	0	0
Oman pääoman muutokse	B	0	0	0	0	0					
Vaikutus maksuvalmiuteen		3 000	0	3 000	-3 419	6 419	0	0	0	18	18
YHTEENSÄ		164 274	5 908	170 182	160 588	9 594	157 916	35	159 179	166 496	7 317

Tilinpäätöslaskelmat

3 TILINPÄÄTÖSLASKELMAT

3.1 Liedon kaupungin tuloslaskelma

Tuloslaskelma Liedon kunta	1.1.-31.12.2022		1.1.-31.12.2021	
Toimintatuotot				
Myyntituotot	12 130 512,76		12 094 473,60	
Maksutuotot	5 711 503,76		5 801 486,30	
Tuet ja avustukset	5 184 411,85		4 122 729,69	
Muut toimintatuotot	4 299 947,35	27 326 375,72	4 454 546,99	26 473 236,58
Toimintakulut				
Henkilöstökulut	-58 336 913,97		-56 448 337,88	
Palkat ja palkkiot	-47 287 485,51		-45 795 886,51	
Henkilösivukulut	-11 049 428,46		-10 652 451,37	
Palvelujen ostot	-57 145 154,44		-54 084 478,65	
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-8 441 321,75		-7 953 692,71	
Avustukset	-6 970 323,91		-6 421 973,60	
Muut toimintakulut	-2 212 907,28	-133 106 621,35	-2 019 084,46	-126 927 567,30
Toimintakate		-105 780 245,63		-100 454 330,72
Verotulot		92 766 920,26		88 242 216,28
Valtionosuudet		26 916 623,00		24 329 413,00
Rahoitustuotot ja -kulut				
Korkotuotot	54 561,92		104 937,79	
Muut rahoitustuotot	91 989,61		86 997,97	
Korkokulut	-586 980,34		-303 863,58	
Muut rahoituskulut	-6 008,57	-446 437,38	-8 549,62	-120 477,44
Vuosikate		13 456 860,25		11 996 821,12
Poistot ja arvonalentumiset				
Suunnitelman mukaiset poistot	-7 214 259,65		-7 344 220,64	
Arvonalentumiset	-66 716,31	-7 280 975,96	-66 711,44	-7 410 932,08
Tilikauden tulos		6 175 884,29		4 585 889,04
Investointivaraus		-4 000 000,00		
Poistoeron väh (+)/lisäys (-)		5 045,64		5 045,64
Tilikauden ylijäämä(+)/alijäämä(-)		2 180 929,93		4 590 934,68

3.2 Liedon kaupungin rahoituslaskelma

Rahoituslaskelma Liedon kunta	2022		2021	
Toiminnan rahavirta				
Vuosikate	13 456 860,25		11 996 821,12	
Tulorahoituksen korjaukset	-1 641 366,54	11 815 493,71	-2 337 519,45	9 659 301,67
Investointien rahavirta				
Investointimenot	-11 443 087,06		-9 961 030,45	
Rahoitusosuudet investointimenoihin	46 000,00		260 559,19	
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	1 749 698,88	-9 647 388,18	2 776 478,83	-6 923 992,43
TOIMINNAN JA INVESTOINTIEN RAHAVIRTA		2 168 105,53		2 735 309,24
RAHOITUKSEN RAHAVIRTA				
Antolainauksen muutokset				
Antolainasaamisten lisäykset	0,00		-18 103,08	
Antolainasaamisten vähennykset	18 103,08	18 103,08	36 206,16	18 103,08
Lainakannan muutokset				
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	0,00		0,00	
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-2 383 630,98		-2 435 678,98	
Lyhytaikaisten lainojen muutos	-1 036 242,13	-3 419 873,11	-4 000 000,00	-6 435 678,98
Muut maksuvalmiuden muutokset				
Toimeksiantojen varojen ja pääomien muutokset	-79 147,94		0,00	
Vaihto-omaisuuden muutos	0,00		0,00	
Saamisten muutos	-2 721 917,31		1 843 648,84	
Korottomien velkojen muutos	3 078 828,27	277 763,02	3 434 698,74	5 278 347,58
RAHOITUKSEN RAHAVIRTA		-3 124 007,01		-1 139 228,32
RAHAVAROJEN MUUTOS		-955 901,48		1 596 080,92
Rahavarojen muutos				
Rahavarat 31.12.	8 172 654,84		9 128 556,32	
Rahavarat 1.1.	9 128 556,32	-955 901,48	7 532 475,40	1 596 080,92

3.3 Liedon kaupungin tase

VASTAAVAA	31.12.2022	31.12.2021
PYSYVÄT VASTAAVAT	127 346 076,26	123 332 660,71
Aineettomat hyödykkeet	146 301,48	154 298,60
Aineettomat oikeudet	42 977,50	35 941,80
Muut pitkäaikaiset menot	103 323,98	118 356,80
Aineelliset hyödykkeet	117 321 106,72	113 236 135,53
Maa- ja vesialueet	24 069 589,48	23 277 979,27
Rakennukset	57 102 625,85	56 692 686,44
Kiinteät rakenteet ja laitteet	30 530 930,66	28 434 720,00
Koneet ja kalusto	590 993,17	510 079,13
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	5 026 967,56	4 320 670,69
Sijoitukset	9 878 668,06	9 942 226,58
Osakkeet ja osuudet	9 275 154,47	9 320 609,91
Muut lainasaamiset	435 542,59	453 645,67
Muut saamiset	167 971,00	167 971,00
TOIMEKSIANTOJEN VARAT	445 164,71	557 603,32
Valtion toimeksinnot	78 719,81	92 096,11
Lahjoitusrahastojen varat	357 554,97	415 034,71
Muut toimeksiantojen varat	8 889,93	50 472,50
VAIHTUVAT VASTAAVAT	15 370 636,90	13 604 621,07
Saamiset	7 197 028,85	4 475 111,54
Pitkäaikaiset saamiset	161 218,50	225 504,50
Muut saamiset	161 218,50	225 504,50
Lyhytaikaiset saamiset	7 035 810,35	4 249 607,04
Myyntisaamiset	3 862 095,82	2 514 956,43
Muut saamiset	1 133 877,73	1 124 366,18
Siirtosaamiset	2 039 836,80	610 284,43
Rahoitusarvopaperit	953,21	953,21
Rahat ja pankkisaamiset	8 172 654,84	9 128 556,32
VASTAAVAA YHTEENSÄ	143 161 877,87	137 494 885,10

VASTATTAVAA	31.12.2022	31.12.2021
OMA PÄÄOMA	46 984 895,27	44 803 965,34
Peruspääoma	31 654 466,33	31 654 466,33
Edellisten tilikausien ylijäämä	13 149 499,01	8 558 564,33
Tilikauden ylijäämä	2 180 929,93	4 590 934,68
POISTOERO JA VAPAAEHTOISET VARAUKSET	4 026 132,08	31 177,72
Poistoero	26 132,08	31 177,72
Investointivaraus	4 000 000,00	0,00
TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT	445 164,71	636 751,26
Valtion toimeksiannot	78 719,81	171 244,05
Lahjoitusrahastojen pääomat	357 554,97	415 034,71
Muut toimeksiantojen pääomat	8 889,93	50 472,50
VIERAS PÄÄOMA	91 705 685,81	92 022 990,78
Pitkäaikainen	41 465 432,16	42 674 542,49
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	30 112 482,00	32 467 989,00
Lainat julkisyhteisöiltä	0,00	28 123,98
Muut velat/Liittymismaksut ja muut velat	11 352 950,16	10 178 429,51
Lyhytaikainen	50 240 253,65	49 348 448,29
Joukkovelkakirjalainat	29 000 000,00	30 000 000,00
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	2 355 507,00	2 355 507,00
Lainat julkisyhteisöiltä	27 168,66	63 410,79
Saadut ennakot	1 008 183,39	560 568,20
Ostovelat	7 072 087,05	6 348 052,44
Muut velat/Liittymismaksut ja muut velat	1 059 472,68	1 003 824,41
Siirtovelat	9 717 834,87	9 017 085,45
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	143 161 877,87	137 494 885,10

3.4 Konsernituloslaskelma

Konsernituloslaskelma 1 000 €	1.1.-31.12.2022		1.1.-31.12.2021	
Toimintatuotot		58 825		57 423
Toimintakulut		-164 249		-156 507
Osuus osakkuusyhteisöjen voitosta (tappiosta)		-15		23
TOIMINTAKATE		-105 439		-99 061
Verotulot		92 767		88 242
Valtionosuudet		28 488		25 740
Rahoitustuotot ja -kulut				
Korkotuotot	28		79	
Muut rahoitustuotot	112		71	
Korkokulut	-861		-531	
Muut rahoituskulut	-29	-750	-31	-412
VUOSIKATE		15 066		14 509
Poistot ja arvonalentumiset				
Suunnitelman mukaiset poistot	-9 876		-9 815	
Arvonalentumiset	-67	-9 943	-67	-9 882
TILIKAUDEN TULOS		5 123		4 627
Laskennalliset verot		-27		-26
Vähemmistöosuudet		-3		2
TILIKAUDEN YLIJÄÄMÄ (ALIJÄÄMÄ)		5 093		4 603

3.5 Konsernirahoituslaskelma

Konsernirahoituslaskelma 1 000 €	1.1.-31.12.2022		1.1.-31.12.2021	
Toiminnan rahavirta				
Vuosikate	15 066		14 517	
Satunnaiset erät			0	
Tulorahoituksen korjaukset	-1 683	13 383	-2 307	12 210
Investointien rahavirta				
Investointimenot	-18 494		-11 363	
Rahoitusosuudet investointimenoihin	253		316	
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	1 854	-16 387	2 850	-8 197
TOIMINNAN JA INVESTOINTIEN RAHAVIRTA		-3 004		4 012
RAHOITUKSEN RAHAVIRTA				
Antolainauksen muutokset				
Antolainasaamisten lisäykset	0		0	
Antolainasaamisten vähennykset	18	18	0	
Lainakannan muutokset				
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	5 948		85	
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-4 560		-3 670	
Lyhytaikaisten lainojen muutos	-34	1 354	-4 264	-7 849
Oman pääoman muutokset	-82	-82		
Muut maksuvalmiuden muutokset				
Toimeksiantojen varojen ja pääomien muutokset	80		-4	
Vaihto-omaisuuden muutos	45		29	
Saamisten muutos	-2 269		1 450	
Korottomien velkojen muutos	3 144	1 000	3 708	5 183
RAHOITUKSEN RAHAVIRTA		2 290		-2 666
RAHAVAROJEN MUUTOS		-714		1 347
Rahavarojen muutos				
Rahavarat 31.12.		12 413		13 426
Rahavarat 1.1.		13 127		12 080
		-714		1 347

3.6 Konsernitase

VASTAAVAA 1 000 €	31.12.2022	31.12.2021
PYSYVÄT VASTAAVAT	152 674	144 852
Aineettomat hyödykkeet	188	181
Aineettomat oikeudet	50	48
Muut pitkävaikutteiset menot	138	134
Ennakkomaksut		
Aineelliset hyödykkeet	147 836	139 748
Maa- ja vesialueet	25 023	24 221
Rakennukset	78 773	74 446
Kiinteät rakenteet ja laitteet	35 537	33 787
Koneet ja kalusto	2 711	2 287
Muut aineelliset hyödykkeet	7	7
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	5 784	5 000
Sijoitukset	4 650	4 922
Osakkuusyhtiöosuudet	472	516
Muut osakkeet ja osuudet	4 008	4 078
Muut saamiset	171	328
TOIMEKSIANTOJEN VARAT	1 026	999
VAIHTUVAT VASTAAVAT	23 327	22 106
Vaihto-omaisuus	775	787
Saamiset	9 729	7 803
Pitkäaikaiset saamiset	163	488
Lyhytaikaiset saamiset	9 565	7 557
Rahoitusarvopaperit	410	389
Rahat ja pankkisaamiset	12 413	13 127
VASTAAVAA YHTEENSÄ	177 027	167 957

VASTATTAVAA 1 000 €	31.12.2022	31.12.2021
OMA PÄÄOMA	51 833	46 815
Peruspääoma	31 656	31 656
Arvonkorotusrahasto		
Muut omat rahastot	19	19
Ed. tilikausien yli-/alijäämä	15 067	10 536
Tilikauden yli-/alijäämä	5 092	4 604
VÄHEMMISTÖOSUUDET	27	16
PAKOLLISET VARAUKSET	1 065	1 087
Eläkevaraukset	3	3
Muut pakolliset varaukset	1 061	1 084
TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT	1 046	1 098
VIERAS PÄÄOMA	123 056	118 941
Pitkäaikainen korollinen vieras pääoma	52 069	50 802
Pitkäaikainen koroton vieras pääoma	11 950	10 944
Lyhytaikainen korollinen vieras pääoma	34 380	34 275
Lyhytaikainen koroton vieras pääoma	24 658	22 921
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	177 027	167 957

Tilinpäätöksen liitetiedot

4 TILNPÄÄTÖKSEN LIITETIEDOT

4.1 Tilinpäätöksen laatimista koskevat liitetiedot

4.1.1 Liedon kaupungin tilinpäätöksen laatimista koskevat liitetiedot

Liitetietojen numerointi viittaa kirjanpitolautakunnan kuntajaoston yleisohjeessa tilinpäätöksen liitetiedoista käytettyyn liitetietokohtaiseen numerointiin.

1 ARVOSTUS- JA JAKSOTUSPERIAATTEET SEKÄ -MENETELMÄT

Tulojen ja menojen kirjaamisperusteet

Tulot ja menot kirjataan suoriteperusteisesti, poikkeuksena verotulot, jotka kirjataan niiden tilitysjankohdan mukaisesti ao. tilikaudelle. Mikäli joulukuussa tilittävä määrä on poikkeuksellisesti negatiivinen, kirjataan se ao. tilikauden verotulojen vähennykseksi ja siirtovelaksi.

Pysyvät vastaavat

Pysyvien vastaavien aineettomat ja aineelliset hyödykkeet on merkitty taseeseen hankintamenoon vähennettynä suunnitelman mukaisilla poistoilla ja investointimenoihin saaduilla rahoitusosuuksilla tai avustuksilla. Suunnitelman mukaiset poistot on laskettu ennalta laaditun, kunnanvaltuuston hyväksymän poistosuunnitelman mukaisesti. Poistosuunnitelman mukaiset suunnitelmapoistojen laskentaperusteet on esitetty tuloslaskelman liitetiedoissa kohdassa suunnitelman mukaisten poistojen perusteet, liite 11.

Poistosuunnitelma on päivitetty vuonna 2012 (KV 92/24.9.2012). Uutta poistosuunnitelmaa käytetään vuonna 2012 ja sen jälkeen valmistuneissa tai hankituissa käyttöomaisuusinvestoinneissa.

Pysyvien vastaavien sijoitukset on merkitty taseeseen hankintamenoon tai sitä alempaan todennäköiseen arvoon, jos sijoituksen todennäköisesti tulevaisuudessa kerryttämä tulo arvioidaan pysyvästi vielä poistamatonta hankintamenoa pienemmäksi.

Rahoitusomaisuus

Saamiset on merkitty taseeseen nimellisarvoon tai sitä alempaan todennäköiseen arvoon.

Rahoitusomaisuusarvopaperit on merkitty taseeseen hankintamenoon tai sitä alempaan todennäköiseen luovutushintaan.

Avustusten käsittely

Pysyvien vastaavien aineellisten hyödykkeiden hankintaan saadut rahoitusavustukset on merkitty ao. hyödykkeen hankintamenoa vähennykseksi.

Muut erät

Lomapalkat ja -rahat on kohdistettu sille tilikaudelle, jolle lomapäivien perustana olevat palkat kirjataan ottaen huomioon voimassa olevat työehtosopimusten määräykset vuosilomasta, loma-ajan palkasta ja lomarahasta. Lomapalkkavelan määrä tilinpäätöspäivänä on laskettu henkilötasolla.

2 ESITTÄMISTAPAMUUTOKSET

Ei ilmoitettavaa.

3 OIKAISUT EDELLISEN TILIKAUDEN TIETOIHIN

Ei ilmoitettavaa.

4 EDELLISEN TILIKAUDEN TIETOJEN VERTAILUKELPOISUUS

Ei ilmoitettavaa.

5 AIKAISEMPIIN TILIKAUSIIN KOHDISTUVAT TUOTOT JA KULUT

Ei ilmoitettavaa.

4.1.2 Konsernitilinpäätöksen laatimista koskevat liitetiedot

KONSERNITILINPÄÄTÖKSEN LAATIMISPERIAATTEET

Konsernitilinpäätöksen laajuus

Konsernitilinpäätökseen on yhdistelty kaikki tytäryhteisöt. Konsernitilinpäätökseen on yhdistelty kaikki kuntayhtymät, joissa kunta on jäsenenä (erittely liite 22).

Osakkuusyhteisöt Parravahan Vesi Oy ja Tilikunta Oy on yhdistelty sovelletun pääomaosuusmenetelmän mukaan.

Littoistenjärven säännöstely-yhtiö (yhteisyhteisö) on merkitty konsernitaseeseen vain sen hankintamenona osakkeissa ja osuuksissa sekä lisätietona liitetiedoissa. Nautelankoski-säätiö on jätetty yhdistelemättä, koska kuntakonsernin kannalta se on merkitykseltään vähäinen.

Kuntayhtymät on yhdistelty konsernitilinpäätökseen lukuarvoltaan peruspääoman jäsenosuuden mukaisessa suhteessa.

Sisäiset liiketapahtumat ja sisäiset katteet

Konserniyhteisöjen keskinäiset tuotot ja kulut sekä saamiset ja velat on vähennetty sekä konserniyhteisöjen ja kunnan omistamien kuntayhtymien keskinäiset tuotot ja kulut sekä saamiset ja velat on vähennetty. Olennaiset pysyviin vastaaviin sisältyvät sisäiset katteet on vähennetty. Konserniyhteisöjen kunnalle maksamia kiinteistöveroja ei ole vähennetty.

Poistoero ja vapaaehtoiset varaukset

Konsernitaseessa vapaaehtoiset ja veroperusteiset varaukset sekä poistoero on jaettu vapaaseen omaan pääomaan ja laskennalliseen verovelkaan. Jako on otettu huomioon omistuksen eliminoinnissa, vähemmistöosuuksien erottamisessa sekä osakkuusyhteisöjen yhdistelemisessä. Laskennallinen verovelka on esitetty pitkäaikaisena ja laskennallisen verovelan muutos lyhytaikaisena vieraana pääomana.

Keskinäisen omistuksen eliminointi

Kunnan ja sen tytäryhteisöjen sekä kuntayhtymien keskinäinen omistus on eliminoitu.

Vähemmistöosuudet

Vähemmistöosuudet on erotettu konsernin yli- ja alijäämästä konsernituloslaskelmassa sekä konsernin omasta pääomasta konsernitaseessa.

Suunnitelmapoistojen oikaisu

Kiinteistötytäryhteisön aineettomien ja aineellisten hyödykkeiden poistot on oikaistu suunnitelman mukaisiksi. Jäännösarvojen ero on kirjattu konsernituloslaskelmassa tytäryhteisön poistojen oikaisuksi ja aikaisemmille tilikausille kertynyt ero konsernitaseessa edellisten tilikausien yli- ja alijäämän oikaisuksi.

Osakkuusyhteisöt

Osakkuusyhteisöt on yhdistelty pääomaosuusmenetelmällä konsernitilinpäätökseen.

2 ESITTÄMISTAPAMUUTOKSET

Ei ilmoitettavaa.

3 OIKAISUT EDELLISEN TILIKAUDEN TIETOIHIN

Ei ilmoitettavaa.

4 EDELLISEN TILIKAUDEN TIETOJEN VERTAILUKELPOISUUS

Ei ilmoitettavaa.

4.2 Tuloslaskelmaa koskevat liitetiedot

6 TOIMINTATUOTOT TEHTÄVÄALUEITTAIN

Ulkoiset 1 000 € *)	Konserni		Kunta	
	2022	2021	2022	2021
Yleishallinto	850	672	810	564
Kehittäminen	550	560	627	647
Sosiaali- ja terveyspalvelut	39 136	38 251	12 429	11 867
Opetus- ja kulttuuripalvelut	3 666	2 942	3 516	2 779
Tekniset palvelut	3 056	3 052	756	764
Kaavoitus- ja rakennuspalvelut	2 994	3 499	2 994	3 499
Ympäristöterveydenhuolto	1 474	1 431	1 474	1 431
Muut palvelut	2 486	2 345	0	0
Liedon Vesi	4 613	4 671	4 720	4 762
Toimintatuotot yhteensä	58 825	57 423	27 326	26 313

*) Eliminoitu myös kunnan ja Liedon Veden väliset tuotot

7 VEROTULOJEN ERITTELY

Kunta 1 000 €	2022	2021
VEROTULOT	92 767	88 242
Verotulot	81 603	78 212
Kiinteistövero	4 784	4 419
Osuus yhteisöveron tuotosta	6 380	5 611

8 VALTIONOSUUKSIEN JA VEROTULOMENETYSTEN KORVAUSTEN ERITTELY

1 000 €	Konserni		Kunta	
	2022	2021	2022	2021
Kunnan peruspalvelujen valtionosuus	20 321	19 037	20 321	19 037
siitä: Verotuloihin perustuva valtionosuuksien tasaus	-93	-72	-93	-72
Opetus- ja kulttuuritoimen muut valtionosuudet	-78	-135	-1 650	-1 546
Verotulomenetyksen korvaus	8 246	6 910	8 246	6 910
Valtionosuudet yhteensä	28 396	25 740	26 824	24 329

9 PALVELUJEN OSTOJEN ERITTELY

Kunta 1 000 €	2022	2021
Palvelujen ostot	- 65 829	- 62 972
Asiakaspalvelujen ostot	- 36 231	- 36 499
Muiden palveluiden ostot	- 29 598	- 26 473

11 SUUNNITELMAN MUKAISTEN POISTOJEN PERUSTEET JA NIIDEN MUUTOKSET

SUUNNITELMAN MUKAISTEN POISTOJEN PERUSTEET

Koskee investointeja ennen vuotta 2012

1	Atk-ohjelmistot	3 vuotta/tasapoisto
2	Asuinrakennukset	30 vuotta/tasapoisto
3	Hallinto- ja laitosrakennukset	40 vuotta/tasapoisto
4	Tehdas- ja tuotantorakennukset	30 vuotta/tasapoisto
5	Muut rakennukset	30 vuotta/tasapoisto
6	Tiet	menojäännöspoisto/15 %
7	Puistot/kentät	menojäännöspoisto/15 %
8	Vesi- ja viemärijohtoverkostot	menojäännöspoisto/7 %
9	Tievalaistuslaitteet	menojäännöspoisto/15 %
10	Laitoskoneet ja laitteet	menojäännöspoisto/15 %
11	Kuljetusvälineet	5 vuotta/tasapoisto
12	Muut koneet ja kalustot	menojäännöspoisto/65 %
13	Osakkeet ja osuudet	ei poistoja
14	Maa- ja vesialueet	ei poistoja

Kohdissa 1, 6, 7, 8, 9, 10 ja 12 aloitetaan poistolaskenta uusien hankintojen osalta 1.7. (puolivuotislaskenta)

Kohdissa 2, 3, 4, 5 ja 11 aloitetaan poistolaskenta seuraavan kuukauden alusta milloin rakennus on valmistunut tai kuljetusväline hankittu.

Pienet käyttöomaisuushankinnat, joiden hankintameno on alle 10.000 euroa, on kirjattu vuosikuluksi.

Investoinnit vuoden 2012 ja sen jälkeen

	Atk-ohjelmistot	2 vuotta/tasapoisto
	Asuinrakennukset	30 vuotta/tasapoisto
	Hallinto- ja laitosrakennukset, kiviset	25 vuotta/tasapoisto
	Hallinto- ja laitosrakennukset, puiset	20 vuotta/tasapoisto
	Tehdas- ja tuotantorakennukset, kiviset	25 vuotta/tasapoisto
	Tehdas- ja tuotantorakennukset, puiset	20 vuotta/tasapoisto
	Vapaa-ajan huoltorakennukset	25 vuotta/tasapoisto
	Vapaa-ajan mökit/saunarakennukset	30 vuotta/tasapoisto
	Tiet	20 % /menojäännöspoisto
	Puistot/kentät	20 % /menojäännöspoisto
	Vesi- ja viemärijohtoverkostot	10 % /menojäännöspoisto
	Tievalaistuslaitteet	20 % /menojäännöspoisto
	Laitoskoneet ja laitteet	30 % /menojäännöspoisto
	Kuljetusvälineet	4 vuotta/tasapoisto
	Muut koneet ja kalustot	40 % /menojäännöspoisto
	Osakkeet ja osuudet	ei poistoja
	Maa- ja vesialueet	ei poistoja

Menojäännöspoilaskenta aloitetaan uusien hankintojen osalta 1.7. (puolivuotislaskenta)

ATK-ohjelmistohankinnoissa puolivuotislaskenta

Kohteet, joissa tasapoisto, aloitetaan seuraavan kuukauden alusta milloin rakennus on valmistunut tai kuljetusväline/laite/kalusto on hankittu

Pienet pysyvien vastaavien hankinnat, joiden hankintameno on alle 10 000 €, on kunnassa kirjattu vuosikuluiksi

12 PAKOLLISTEN VARAUSTEN MUUTOKSET

1 000 €	Konserni	
	2022	2021
Varsinais-Suomen sairaanhoitopiiri:		
Eläkevastuu 1.1.	3	3
Lisäykset tilikaudella		
Vähennykset tilikaudella	0	0
Eläkevastuu 31.12.	3	3
Potilasvakuutuksen vastuuvaraus 1.1.	1 084	1 030
Lisäykset tilikaudella	1	54
Vähennykset tilikaudella	-23	0
Potilasvakuutuksen vastuuvaraus 31.12.	1 062	1 084

13 PYSYVIEN VASTAAVIEN HYÖDYKKEIDEN MYYNTIVOITOT JA -TAPPIOT

1 000 €	Konserni		Kunta	
	2022	2021	2022	2021
Muut toimintatuotot				
Maa-alueiden luovutusvoitot	1 645	2 342	1 641	2 338
Rakennusten luovutusvoitot	4	4	0	0
Koneiden ja kaluston luovutusvoitot	0	0	0	0
Osakkeiden ja osuuksien luovutusvoitot	24	15	0	0
Luovutusvoitot yhteensä	1 674	2 371	1 641	2 338
Muut toimintakulut				
Rakennusten luovutustappiot	0	0	0	0
Maa-alueiden luovutustappiot	0	0	0	0
Osakkeiden ja osuuksien luovutustappiot	2	0	0	0
Luovutustappiot yhteensä	2	0	0	0

Liedon kunta kaavoittaa hankkimaansa maaomaisuutta ja rakentaa infrastruktuurin tonteille. Raakamaan hankinnan sekä esirakentamisen ja tonttien myyntihinnan välinen myyntivoitto kirjataan käyttötalousosaan kaavoitus- ja rakennuslautakunnan tuloihin

15 OSINKOTUOTTOJEN JA PERUSPÄÄOMAN KORKOTUOTTOJEN ERITTELY

1 000 €	Kunta	
	2022	2021
Osinkotuotot saman konsernin yhteisöistä	0	35
Osinkotuotot muista yhteisöistä	20	39
Peruspääoman korot kuntayhtymiltä	55	0
Yhteensä	75	74

4.3 Tasetta koskevat liitetiedot

19 TIEDOT PYSYVISTÄ VASTAAVISTA TASE-ERÄKOHTAISESTI

1 000 €	Aineettomat hyödykkeet		
	Aineettomat oikeudet	Muut pitkävaikutteiset menot	Yhteensä
Poistamaton hankintameno 1.1.	154	0	154
Lisäykset tilikauden aikana	3	0	3
Rahoitusosuudet tilikaudella	0	0	0
Vähennykset tilikauden aikana	0	0	0
Siirrot erien välillä	24	0	24
Tilikauden poisto	-35	0	-35
Poistamaton hankintameno 31.12.	146	0	146

1 000 €	Aineelliset hyödykkeet					Yhteensä
	Maa- ja vesialueet	Rakennukset	Kiinteät rakennelmat ja laitteet	Koneet ja kalusto	Ennakkomaksut ja kesken-eräiset hankinnat	
Poistamaton hankintameno 1.1.	23 278	56 693	28 435	510	4 321	113 236
Lisäykset tilikauden aikana	950	922	1 820	290	7 460	11 443
Rahoitusosuudet tilikaudella	0	0	-46	0	0	-46
Vähennykset tilikauden aikana	-158	0	0	0	0	-158
Siirrot erien välillä	0	2 565	4 216	0	-6 781	0
Tilikauden poisto		-3 077	-3 893	-209	0	-7 179
Arvonalentumiset		0	0			0
Poistamaton hankintameno 31.12.	24 070	57 103	30 531	591	5 000	117 295

Maa- ja vesialueet 1 000 €	Konserni		Kunta	
	2022	2021	2022	2021
Maa- ja vesialueet				
Kiinteistöjen liittymismaksut	600	566	257	224
Muut maa- ja vesialueet	24 423	23 655	23 813	23 054
Yhteensä	25 023	24 220	24 070	23 278

Pysyvien vastaavien sijoitukset 1000 €	Osakkeet ja osuudet				Yhteensä
	Osakkeet konserni- yhtiöt	Kunta- yhtymä osuudet	Osakkuus- yhteisöosakkeet	Muut osakkeet ja osuudet	
Hankintameno 1.1.	409	5 465	119	3 462	9 454
Lisäykset	0	20	0	0	20
Vähennykset	0	-1	0	0	-1
Hankintameno 31.12.	409	5 484	119	3 462	9 473
Arvonlennukset *)	0	0	0	-67	-67
Kirjanpitoarvo 31.12.	409	5 484	119	3 395	9 406

*) Liedon kunnan erillisen taseyksikön Liedon Veden taseessa olevaan Turun Seudun Vesi Oy:n sijoitukseen on kirjattu tilikaudella 2020 varovaisuuden periaatteen mukaisesti alaskirjaus noin 67.000 euroa, koska sijoituksen todennäköisesti tulevaisuudessa kerryttämän tulon arvioidaan olevan pysyvästi vielä poistamatonta hankintamenoa pienempi.

Pysyvien vastaavien sijoitukset 1000 €	Laina- ja muut saamiset		
	Saamiset konserni- yhteisöt	Saamiset muut yhteisöt	Yhteensä
Hankintameno 1.1.	454	168	622
Lisäykset	0	0	0
Vähennykset	-18	0	-18
Hankintameno 31.12.	436	168	604
Arvonlennukset *)	0	0	0
Kirjanpitoarvo 31.12.	436	168	604

OLENNAISET KUNTAYHTYMÄOSUUKSIEN ARVONMUUTOKSET

	Tase-arvo 1.1.	Lisäykset tilikaudella	Vähennykset tilikaudella	Tase-arvo 31.12.	Kunnan osuus kuntayhtymän peruspo:sta	Ero
Varsinais-Suomen Sairaanhoidopiiri	5 047			5 047	2,93%	0
Lounais-Suomen koulutuskuntayhtymä	289			289	7,52%	0
Varsinais-Suomen Erityishuoltopiiri	118			118	3,79%	0
Varsinais-Suomen Liitto	11			11	3,16%	0
Turun kaupunkiseudun kuntayhtymä	0	21		21		21
Yhteensä	5 465	0	0	5 486		21

20-22 OMISTUKSET MUISSA YHTEISÖISSÄ

Tytäryhteisöt, kuntayhtymäosuudet sekä osakkuusyhteisöt						
Nimi	Kotipaikka	Kunnan omistus-osuus	Konsernin omistus-osuus	Kuntakonsernin osuus (1000 €)		
				omasta pääomasta	vieraasta pääomasta	tilik.voitosta /tappiosta
Tytäryhteisöt						
Liedon Asunnot Oy	Lieto	100%	100%	1 833	10 972	200
Liedon Lämpö Oy	Lieto	99,40%	99,40%	1 997	4 419	83
Kuntayhtymät						
Lounais-Suomen koulutuskuntayhtymä	Loimaa	7,52%	7,52%	1 318	204	15
Varsinais-Suomen erityishuoltopiiri	Paimio	3,79%	3,79%	253	886	24
Varsinais-Suomen liitto	Turku	3,16%	3,16%	58	43	22
Varsinais-Suomen sairaanhoitopiiri	Turku	2,93%	2,93%	5 475	9 679	9
Osakkuusyhteisöt						
Parravahan Vesi Oy	Marttila	27,50%	27,50%	38	72	2
Tilikunta Oy	Kaarina	30,00%	30,00%	75	172	1
Yhdistelemättä						
Littoistenjärven säännöstely-yhtiö*	Kaarina	50%	50%			
Turun kaupunkiseudun kuntayhtymä*	Turku					
Nautelankoski-säätiö*	Lieto					

* Kuntakonsernin kannalta merkitykseltään vähäinen

Konsernisäännösten yhdistelyrajan alle jäävät merkittävät osakeyhtiöt, joissa kunta on osakkaana

Turun Seudun Vesi Oy	3,98%
Turun Seudun Puhdistamo Oy	3,70%

23 SAAMISTEN ERITTELY

	2022		2021	
	Pitkäaikaiset	Lyhytaikaiset	Pitkäaikaiset	Lyhytaikaiset
Saamiset tytäryhteisöiltä				
Myyntisaamiset		18		33
Lainasaamis		434		454
Muut saamiset		45		0
Yhteensä		497		487
Saamiset kuntayhtymiltä, joissa kunta on jäsenenä				
Myyntisaamiset		0		1
Siirtosaamiset		1 202		0
Yhteensä		1 202		1
Saamiset osakkuus- sekä muilta omistusyhteisyyhteisöiltä				
Yhteensä		0		0
Saamiset yhteensä		0	1699	488

24 SIIRTOSAAMISIIN SISÄLTYVÄT OLENNAISET ERÄT

	Konserni		Kunta	
	2022	2021	2022	2021
Pitkäaikaiset siirtosaamiset				
Tulojäämät				
Muut siirtosaamiset	0	0	0	0
Pitkäaikaiset siirtosaamiset yhteensä	0	0	0	0
Lyhytaikaiset siirtosaamiset				
Tulojäämät				
Kelan korvaus työterveydenhuollosta	375	356	260	230
Työllistämistuki	75	108	75	108
VSSHP tasauslaskutus	0	0	1 202	0
Terveyspalveluiden tasauslaskutus	55	20	55	20
Ympäristöterveyspalve lujen tasauslaskutus	0	55	0	55
Henkilöstökulut	0	139	72	139
Muita siirtosaamisia	0	228	375	58
Rakennusprojekti - T-sairaala	0	787	0	0
Lyhytaikaiset siirtosaamiset yhteensä	505	1 694	2 039	610
Siirtosaamiset yhteensä	505	1 694	2 039	610

25 OMAN PÄÄOMAN ERITTELY

1 000 €	Konserni		Kunta	
	2022	2021	2022	2021
Peruspääoma 1.1.	31 654	31 654	31 654	31 654
Lisäykset	0	0	0	0
Vähennykset	0	0	0	0
Peruspääoma 31.12.	31 654	31 654	31 654	31 654
Muut omat rahastot				
Rahaston pääoma 1.1.	20	20	0	0
Siirrot rahastoon tilikaudella	0	0	0	0
Siirrot rahastosta	0	0	0	0
Rahaston pääoma 31.12.	20	20	0	0
Edellisten vuosien yli/alijäämä	0	10 536	0	8 558
Tilikauden yli-/alijäämä	0	4 604	0	4 591
Oma pääoma yhteensä	31 674	46 815	31 654	44 804

26 ERITTELY POISTOEROISTA

1 000 €	Kunta	
	2022	2021
Investointivaraukseen liittyvä poistoero	27	31
Yhteensä	27	31

27 PITKÄAIKAISET VELAT, JOTKA ERÄÄNTYVÄT MYÖHEMMIN KUIN VIIDEN VUODEN KULUTTUA

1 000 €	Kunta	
	2022	2021
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	14 796	25 092
Lainat julkisyhteisöiltä	0	0
Yhteensä	14 796	25 092

28 JOUKKOVELKAKIRJALAINAT

1 000 €	Kunta	
	2022	2021
Alle vuoden kuluessa erääntyvät kuntatodistuslainat	29 000	30 000
- korko 0,90 % - 2,75 %		
- erääntyvät 12.1. - 31.8.2023	29 000	30 000
Yhteensä	29 000	34 000

29 PAKOLLISET VARAUKSET

1 000 €	Konserni	
	2022	2021
Muut pakolliset varaukset		
Eläkevaraus	3	4
Potilasvakuutuksen vastuuvaraus	1 062	1 084
Yhteensä	1 065	1 088

30 VIERAS PÄÄOMA

1 000 €	2022		2021	
	Pitkäaikaiset	Lyhytaikaiset	Pitkäaikaiset	Lyhytaikaiset
Velat tytäryhteisöille				
Ostovelat		144		146
<i>Yhteensä</i>		144		146
Velat kuntayhtymille, joissa kunta on jäsenenä				
Ostovelat		88		133
Siirtovelat		0		4
<i>Yhteensä</i>		88		137
Velat osakkuus- sekä muille omistusyhteisyyksille				
Ostovelat		0		0
<i>Yhteensä</i>		0		0
Vieras pääoma yhteensä	0	232	0	283

31 SHEKKILIMIITTI

1 000 €	2022	2021
Liedon Säästöpankki	841	841
- siitä käyttämättä oleva määrä	841	841

32 MUIDEN VELKOJEN ERITTELY

1 000 €	Konserni		Kunta	
	2022	2021	2022	2021
Liittymismaksut	11 572	10 398	11 352	10 178
Muut velat	1 156	1 738	1 008	1 004
Yhteensä	12 728	12 136	12 360	11 182

33 SIIRTOVELKoihin sisältyvät olennaiset erät

1 000 €	Konserni		Kunta	
	2022	2021	2022	2021
Lyhytaikaiset siirtovelat, Menojäämät				
Lomapalkkajaksotus	8 198	8 812	6 779	6 668
Henkilösivukulujen jaksotus	1 213	1 518	1 591	1 518
Muut palkkojen siirtovelat	571	640	322	365
Korkojaksotukset	159	45	23	28
Ympäristöterveydenhuollon palautukset	215	71	215	71
Maaseutupalveluiden palautukset	71	32	0	32
Tutkimusrahojen jaksotus	0	357	0	0
Veteraanirahojen velka	123	0	123	0
Potilasvakuutuksen vakuutusmaksulainan lyhennys	0	109	0	0
COVID avustukset	0	92	0	0
Pelastuslaitoksen loppulasku			145	
Soten koronakorvaukset	178		178	
Muut siirtovelat	428	422	341	335
Yhteensä	11 156	12 099	9 717	9 017

LASKENNALLISET VEROVELAT

1 000 €	Konserni	
	2022	2021
Pitkäaikainen koroton vieras pääoma	557	530
Lyhytaikainen koroton vieras pääoma	0	0

4.4 Vakuuksia ja vastuusitoumuksia koskevat liitetiedot

34 VELAT, JOIDEN VAKUUDEKSI ANNETTU KIINNITYKSIÄ KIINTEISTÖIHIN

1 000 €	Konserni	
	2022	2021
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta		
Vakuudeksi annetut kiinnitykset	0	0
Lainat julkisyhteisöiltä		
Vakuudeksi annetut kiinnitykset	307	469
Yhteensä	307	469

38 VUOKRAVASTUUT

1 000 €	Konserni		Kunta	
	2022	2021	2022	2021
Vuokravastuut				
Vuokravastuut yhteensä, vastuut voimassa 30.9.2026	5 897	6 549	1 902	2 437
- seuraavalla tilikaudella maksettava osuus	1 219	1 260	586	617
- sopimukseen sisältyvät lunastusveloitteet	0	0	0	0
Vuokravastuut yhteensä, toistaiseksi voimassa olevat	287	287	287	287
- seuraavalla tilikaudella maksettava osuus	287	287	287	287
- sopimukseen sisältyvät lunastusveloitteet	0	0	0	0
Leasingvastuut yhteensä	6 380	5 525	5 963	5 236
- seuraavalla tilikaudella maksettava osuus	865	638	717	523
- leasingvastuista kiinteistöihin liittyvät rahoitusleasingvastuut	4 129	4 294	4 129	4 294
- leasingvastuista sopimukseen sisältyvät lunastusveloitteet	1 583	1 583	1 583	1 583
Yhteensä	0	15 361	0	7 960

39-40 VASTUUSITOUMUKSET

Järjestelyjen luonne ja liiketoiminnallinen peruste	Konserni		Kunta	
	2022	2021	2022	2021
Takaukset samaan kons. kuuluvien yht. puolesta				
Tytäryhteisöjen puolesta annetut takaukset				
Alkuperäinen pääoma			21 552	21 552
Jäljellä oleva pääoma			14 964	15 356
Takaukset muiden puolesta				
Alkuperäinen pääoma	8 483	8 483	8 806	8 475
Jäljellä oleva pääoma	7 065	6 673	6 886	6 666

VASTUU KUNTIEN TAKAUSKESKUKSEN TAKAUSVASTUISTA

1 000 €	2022	2021
Kunnan osuus takauskeskuksen takausvastuista 31.12.	153 615	142 437
Kunnan osuus takauskeskuksen rahastosta 31.12.	89	93

41 MUUT TASEEN ULKOPUOLISET JÄRJESTELYT

Järjestelyn luonne ja liiketoiminnallinen peruste	Konserni		Kunta	
	2022	2021	2022	2021
Johdannaissopimukset				
Koronvaihtosopimukset 1)				
Nimellisarvo	19 168	19 207	17 000	17 000
Markkina-arvo	7 910	-383	7 741	-19
Korkokattosopimukset 2)				
Nimellisarvo	13 000	13 000	13 000	13 000
Markkina-arvo	735	67	735	67
Arvonlisäveron palautusvastuu 3)	3 819	3 651	3 732	3 562
Perustamishankkeiden valtionosuuden palautusvastuu 4)	1 375	1 375	1 375	1 375
Muut vastuut	25	26		

1) Koronvaihtosopimukset	Konserni		Kunta	
	2022	2021	2022	2021
Kunta: Koronvaihtosopimus 1				
Koronvaihtosopimuksella 1 suojataan koko lainasalkkua. Koronvaihtosopimuksella on muutettu vaihtuva korko kiinteäksi. Sopimus alkaa 6.3.2020 ja päättyy 6.3.2028.				
Bullet-lainan pääomaa vastaava nimellisarvo			17 000	17 000
Markkina-arvo (pankin ilmoituksen mukaan)			7 741	-19
Konserni: Varsinais-Suomen Sairaanhoidopiirin koronvaihtosopimukset				
VSSHP:llä on viisi koronvaihtosopimusta, jotka on tehty yksittäisen lainan korkoriskin suojaamiseksi. Koronvaihtosopimuksilla on muutettu vaihtuvat korot kiinteiksi. Sopimukset päättyvät vuosina 2021-2033.				
Kunnan osuus sopimusten nimellisarvoista	2 168	2 207		
Kunnan osuus markkina-arvoista	169	-364		

2) Korkokattosopimukset	Kunta	
	2022	2021
Kunta: Korkokattosopimus 1 Korkokattosopimuksella 1 suojataan koko lainasalkkua. Mikäli 3kk euribor ylittää 1 %, pankki maksaa kunnalle viitekoron ja 1 %:n erotuksen.		
Bullet-lainan pääomaa vastaava nimellisarvo tilinpäätöshetkellä	14 000	13 000
Markkina-arvo (pankin ilmoituksen mukaan)	735	67

3) Palautuksena ja vähennyksenä käsitellyt arvonlisäverot uudisrakennusten ja perusparantamisen hankinnoista, joihin liittyy mahdollinen palautusvelvollisuus kiinteistöjä myytäessä tai niiden käyttötarkoituksen muuttuessa vähennykseen tai palautukseen oikeuttamattomaan tarkoitukseen (AVL 120 §) Palautusvastuuta määriteltäessä otetaan huomioon kiinteistöt, joiden osalta vastuun toteutuminen on todennäköistä investointi- ja taloussuunnitelmaan tai toimenpideohjelmaan perustuen.

4) Sosiaali- ja terveydenhuollon sekä opetus- ja kulttuuritoimen perustamishankkeisiin saatujen valtionosuuksien palautusvastuut, STVOL 4:30 §, Lopetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta 7:30 § (vastuu voimassa 15 vuotta).

MAANKÄYTTÖSOPIMUKSET

Kunnalle ei ole odotettavissa vastuita maankäyttösopimukseen liittyen.

KÄYNNISSÄ OLEVAT OIKEUDENKÄYNNIT

Ei käynnissä olevia oikeudenkäyntejä.

4.5 Henkilöstöä, tilintarkastajan palkkioita ja intressitahotapahtumia koskevat liitetiedot

42 HENKILÖSTÖN LUKUMÄÄRÄ 31.12.

	Kunta 2022	Kunta 2021
Kunnanjohtaja, hallintopalvelut	34	36
Sosiaali- ja terveystyöpalvelut	444	438
Sivistystyöpalvelut	612	592
Kaavoitus ja tekniset palvelut	183	189
Työllistäminen ja yhteistyöpalvelut	40	35
Ympäristöterveydenhuolto	25	24
Yhteensä	1 338	1 314

43 HENKILÖSTÖKULUT

	2022	2021
Henkilöstökulut tuloslaskelman mukaan	58 382	56 448
Henkilöstökuluja aktivoitu aineettomiin ja aineellisiin hyödykkeisiin	31	0
Henkilöstökulut yhteensä	58 413	56 449

44 LUOTTAMUSHENKILÖIDEN PALKKIOISTA PERITYT JA PUOLUEELLE TILITETYT LUOTTAMUSHENKILÖMAKSUT

1 000 €	2022	2021
Kansallinen Kokoomus	0	6
Perussuomalaiset	0	2
Suomen Keskusta	0	4
Suomen Kristillisdemokraatit	0	2
Suomen Ruotsalainen kansanpuolue	0	0
Suomen Sosiaalidemokraattinen Puolue	0	6
Vasemmistoliitto	0	3
Vihreä Liitto	0	5
Tilitetyt palkkiot yhteensä	0	29

45 TILINTARKASTUSPALKKIOT

1 000 €	2022	2021
Tarkastusyhteisö BDO Auditor Oy		
Tilintarkastuspalkkiot	12	16
Muut tilintarkastajalle kuuluvat tehtävät	0	0
Tarkastuslautakunnan avustaminen	3	4
	15	20

46 INTRESSITAHOLIIKETOIMET

Kunnan antamat takaukset tytäryhtiöille:

1 000 €	Jäljellä oleva pääoma
Liedon Asunnot Oy	8 643
Liedon Lämpö Oy	6 321
Annetut takaukset yhteensä	14 964

Kunta on taannut tytäryhteisöjen lainoja, joiden jäljellä oleva pääoma 31.12.2020 on noin 15,0 miljoonaa euroa. Ennen vuotta 2019 annetuista takauksista ei ole maksettu vuosittaista takausprovisiota. Tilikaudella 2019 Liedon Asunnot Oy:lle myönnetyn takauksen osalta (laina enintään 1,4 miljoonaa euroa) kunta perii takausprovisiota 0,4 % / vuosi.

Lisäksi Liedon kunnanvaltuusto on (KV 91/12.11.2018) päättänyt myöntää tytäryhtiö Liedon Lämpö Oy:lle 8,5 miljoonan euron takauksen lämpökeskusinvestointiin. Lainasta on nostettu tilinpäätöshetkellä 6,3 miljoonaa euroa. Kunta perii takauksesta Liedon Lämpö Oy:ltä takausprovisioon 0,5 % / vuosi. Kunnan arvion mukaan takauksiin ei liity merkittävää taloudellista riskiä.

Liedon Vesi

5 LIEDON VESI

Erillisen taseyksikkö Liedon Veden toimintakertomus tilikaudelta 2022 on esitetty luvussa 2 Talousarvion toteutuminen osana teknisen lautakunnan talousarviovertailua.

5.1 Tilinpäätöslaskelmat TULOSLASKELMA

Tuloslaskelma Liedon Vesi	1.1.-31.12.2022		1.1.-31.12.2021	
Liikevaihto	4 574 248,35		4 787 143,17	
Liiketoiminnan muut tuotot	146 052,90		135 090,42	
Henkilöstökulut	-439 622,00		-538 262,41	
Materiaalit ja palvelut				
Aineet, tarvikkeet ja tavarat				
Ostot tilikauden aikana	-905 061,13		-682 005,31	
Palvelujen ostot	<u>-1 830 592,05</u>	-3 175 275,18	<u>-1 819 185,69</u>	-3 039 453,41
Poistot ja arvonalentumiset				
Suunnitelman mukaiset poistot		-990 912,56		-976 884,75
Arvonalentumiset		-66 711,44		-66 711,44
Liiketoiminnan muut kulut		<u>-147 999,36</u>		<u>-91 681,04</u>
Liikeylijäämä (-alijäämä)	339 402,71		747 502,95	
Rahoitustuotot ja -kulut				
Korkotuotot	0,00		239,14	
Muut rahoitustuotot	0,00		0,00	
Kunnalle maksetut korkokulut	0,00		0,00	
Korvaus peruspääomasta	-92 493,26		-92 493,83	
Muut rahoituskulut	<u>-0,24</u>	-92 493,50	0,00	-92 254,69
Yli/alijäämä ennen satunnaisia eriä	246 909,21		655 248,26	
TILIKAUDEN YLIJÄÄMÄ/ALIJÄÄMÄ	246 909,21		655 248,26	

TUNNUSLUVUT	2022	2021
Sijoitetun pääoman tuotto, %	7,3	9,8
Kunnan sijoittaman pääoman tuotto, %	4,3	9,8
Voitto, %	5,4	13,7

Sijoitetun pääoman tuotto, $(100 * (\text{Yli-/alijäämä ennen satunnaisia eriä} + \text{Kunnalle maksetut korkokulut} + \text{Korvaus peruspääomasta}) / (\text{Oma pääoma} + \text{Lainat kunnalta} + \text{Poistoero ja vapaaehtoiset varaukset}))$.

Tunnusluku kertoo eriytettyyn taseyksikköön sijoitetun pääoman tuoton eli mittaa suhteellista kannattavuutta.

Kunnan sijoittaman pääoman tuotto, $(100 * (\text{Yli-/alijäämä ennen satunnaisia eriä} + \text{Kunnalle maksetut korkokulut} + \text{Korvaus peruspääomasta}) / (\text{Oma pääoma} + \text{Lainat kunnalta} + \text{Poistoero ja vapaaehtoiset varaukset}))$. Tässä tunnusluvussa huomioidaan myös yli-/alijäämäärät.

Voittoprosentti, $(100 * (\text{Yli-/alijäämä ennen varuksia} / \text{Liikevaihto}))$. Tunnusluku kertoo, kuinka suuren prosentuaalisen osuuden taseyksikön yli-/alijäämä ennen varauksia muodostaa liikevaihdosta.

RAHOITUSLASKELMA

RAHOITUSLASKELMA	2022		2021	
TOIMINNAN RAHAVIRTA				
Vuosikate		1 304 533,21		1 698 845,02
INVESTOINTIEN RAHAVIRTA				
Investointimenot	-2 123 434,10		-1 775 764,85	
Rahoitusosuudet investointimenoihin	0,00		0,00	
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	0,00	-2 123 434,10	0,00	-1 775 764,85
TOIMINNAN JA INVESTOINTIEN RAHAVIRTA		-818 900,89		-76 919,83
RAHOITUKSEN RAHAVIRTA				
ANTOLAINAUKSEN MUUTOKSET				
LAINAKANNAN MUUTOKSET				
Pitkäaikaisten lainojen muutos	1 069 517,13		987 807,59	
Lyhytaikaisten lainojen muutos	0,00	1 069 517,13	0,00	987 807,59
Saamisten muutos muilta	111 277,29		-805 763,94	
Korot.velkojen muutos	-403 772,31	-292 495,02	-58 846,73	-864 610,67
RAHOITUKSEN RAHAVIRTA		777 022,11		123 196,92
RAHAVAROJEN MUUTOS		-41 878,78		46 277,09
RAHAVARAT 31.12.	21 284,84		63 163,62	
RAHAVARAT 01.01.	63 163,62	-41 878,78	16 886,53	46 277,09

RAHOITUSLASKELMAN TUNNUSLUVUT	2022	2021
Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä 5 vuodelta, €	-3 131 643	-2 302 990
Investointien tulorahoitus, %	57,4	91,9
Lainanhoitokate %	14,2	18,6
Quick ratio	4,5	2,7
Current ratio	4,5	2,7

Toiminnan ja investointien rahavirta ja sen kertymä ilmaisee sen, kuinka paljon rahavirrasta jää nettoantolainaukseen, lainojen lyhennyksiin ja kassan vahvistamiseen. Negatiivinen määrä ilmaisee, että menoja joudutaan kattamaan joko olemassa olevia kassavarjoja vähentämällä taikka ottamalla lisää lainaa.

Investointien tulorahoitus, (100*Yli-/alijäämä ennen satunnaisia eriä + Poistot ja arvonalentumiset) / Investointien omahankintameno), tunnusluku kertoo kuinka paljon investointien omahankintamenosta on rahoitettu varsinaisella tulorahoituksella. Tunnusluku vähennettynä sadasta osoittaa prosenttiosuuden, joka on jäänyt rahoitettavaksi pääomarahoituksella eli pysyvien vastaavien hyödykkeiden myynnillä, lainalla tai

rahavarojen määrää vähentämällä.

Lainanhoitokate, ((Yli-/alijäämä ennen satunnaisia eriä + Poistot ja arvonalentumiset + Korkokulut) / (Korkokulut + Lainan lyhennykset)), kertoo kunnan tulorahoituksen riittävyyden vieraan pääoman korkojen ja lyhennysten maksuun. Tulorahoitus riittää lainojen hoitoon, jos tunnusluvun arvo on 1 tai suurempi.

Kassan riittävyys, (365 PV * Rahavarat 31.12 ./ Kassasta maksut tilikaudella), maksuvalmiutta kuvataan kassan riittävyytenä päivissä. Tunnusluku ilmaisee, monenko päivän kassasta maksut voidaan kattaa kunnan rahavaroilla.

Quick ratio, ((Rahat ja pankkisaamiset + Rahoitusarvopaperit + Lyhytaikaiset saamiset) / (Lyhytaikainen vieras pääoma – Saadut ennakot)), on maksuvalmiussuhde, joka kertoo miten hyvin lyhytaikaisesti sidotuilla varoilla pystytään kattamaan lyhytaikaiset velat. Tunnuslukua voidaan vertailla vain saman toimialan kesken. Tunnusluku on hyvä yli 1, tyydyttävä 0,5 -1 ja heikko alle 0,5.

Current ratio eli käyttöpääomasuhde kertoo nopeakiertoisen omaisuuden ja nopeakiertoisten velkojen suhteen. Tunnusluku on hyvä yli 2, tyydyttävä 1-2 ja heikko alle 1

TASE

VASTAAVAA	31.12.2022	31.12.2021
PYSYVÄT VASTAAVAT	16 987 601,48	15 921 791,38
Aineettomat hyödykkeet	0,00	0,00
Aineettomat oikeudet	0,00	0,00
Aineelliset hyödykkeet	14 244 477,74	13 111 956,20
Maa- ja vesialueet	110 117,17	95 375,18
Rakennukset	784 378,57	818 194,67
Kiinteät rakenteet ja laitteet	12 325 453,16	11 544 661,94
Koneet ja kalusto	99 643,09	22 593,49
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	924 885,75	631 130,92
Sijoitukset	2 743 123,74	2 809 835,18
Osakkeet ja osuudet	2 683 123,74	2 749 835,18
Muut saamiset	60 000,00	60 000,00
VAIHTUVAT VASTAAVAT	2 304 725,59	2 457 881,66
Lyhytaikaiset saamiset	2 283 440,75	2 394 718,04
Myyntisaamiset	805 888,73	799 443,98
Saamiset kunnalta yhdistyli	1 477 552,02	1 595 274,06
Muut saamiset	0,00	0,00
Siirtosaamiset	0,00	0,00
Rahat ja pankkisaamiset	21 284,84	63 163,62
VASTAAVAA YHTEENSÄ	19 292 327,07	18 379 673,04

VASTATTAVAA	31.12.2022	31.12.2021
OMA PÄÄOMA	8 451 787,84	8 204 878,63
Peruspääoma	1 541 554,37	1 541 554,37
Ed.tilikausien yli-/alijäämä	6 663 324,26	6 008 075,43
Tilikauden yli-/alijäämä	246 909,21	655 248,83
VIERAS PÄÄOMA	10 840 539,23	10 174 794,41
Pitkäaikainen	10 305 794,46	9 236 277,33
Muut velat	10 305 794,46	9 236 277,33
Lyhytaikainen	534 744,77	938 517,08
Lainat kunnalta	0,00	0,00
Ostovelat	339 548,16	512 242,95
Korottomat velat kunnalta	0,00	354 152,54
Muut velat	195 196,61	72 121,59
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	19 292 327,07	18 379 673,04

TUNNUSLUVUT	2022	2021
Omavaraisuusaste, %	43,8	44,6
Suhteellinen velkaantuneisuus, %	245,1	230,1
Kertynyt yli-/alijäämä 1 000 €	6 910	6 663
Lainakanta 31.12. 1 000 €	0	0
Lainat ja vuokravastuut 31.12., 1000 €	0	0
Lainasaamiset 31.12., 1 000 €	60	60

Omavaraisuusaste

Mittaa vakavaraisuutta, alijäämän sietokykyä ja kykyä selviytyä sitoumuksista pitkällä tähtäyksellä.

Suhteellinen velkaantuneisuus

Tunnusluku kertoo, kuinka paljon käyttötuloista tarvittaisiin vieraan pääoman takaisinmaksuun. Mitä pienempi velkaantuneisuuden tunnusluvun arvo on, sitä paremmat mahdollisuudet selviytyä velan takaisinmaksusta tulorahoituksella.

5.2 Talousarvion toteutumisvertailu

TULOSLASKELMA

	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio-muutokset	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteutuma	Poikkeama €	Poikkema %
Liikevaihto	-4 747 440	0	-4 747 440	-4 574 248	173 192	-4%
Liiketoiminnan muut tuotot	-83 132	0	-83 132	-146 053	-62 921	76%
Henkilöstökulut	561 097	0	561 097	439 622	-121 475	-22%
Materiaalit ja palvelut						
Aineet, tarvikkeet ja tavarat						
Ostot tilikauden aikana	821 790	0	821 790	905 061	83 271	-10%
Palvelujen ostot	2 111 472	0	2 111 472	1 830 592	-280 880	13%
Materiaalit ja palvelut	2 933 262	0	2 933 262	2 735 653	-197 609	7%
Poistot ja arvonalentumiset						
Suunnitelman mukaiset poistot	1 234 423	0	1 234 423	990 913	-243 510	20%
Arvonalentumiset	0			66 711	66 711	***
Poistot ja arvonalentumiset	1 234 423	0	1 234 423	1 057 624	-176 799	14%
Liiketoiminnan muut kulut	119 027	0	119 027	147 999	28 972	-24%
Liikelylijäämä (-alijäämä)	17 237	0	17 237	-339 403	-356 640	2069%
Rahoitustuotot ja -kulut						
Korkotuotot	-6 287	0	-6 287	0	6 287	-100%
Muut rahoitustuotot	-2 000	0	-2 000	0	2 000	-100%
Korkokulut	0	0	0	0	0	***
Korvaus peruspääomasta	92 493	0	92 493	92 493	0	0%
Muut rahoituskulut		0	0	0	0	***
Rahoitustuotot ja -kulut yhteensä	84 206	0	84 206	92 493	8 287	-10%
Yli/alijäämä ennen satunnaisia eriä	101 443	0	101 443	-246 909	-348 352	343%
TILIKAUDEN YLIJÄÄMÄ/ALIJÄÄMÄ	101 443	0	101 443	-246 909	-348 352	343%

INVESTOINNIT

Liedon Vesi	Kustannusarvio ja sen muutokset	Ed. vuosien käyttö	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio-muutokset	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteuma	Poikkeama	Kustannusarviosta käytetty 31.12.
Keskusta								
Kärpijoentien VH-saneeraus	400	1	400	0	400	380	-20	95 %
Teijulan laajennus	100		100	250	350	19	-331	19 %
Asema								
Laakkari-Rauhakylä-Keskusta VJ-haara, Vaihe 3	380	259	0	0	0	65	65	85 %
Laakkari-Rauhakylä-Keskusta VJ-haara, Vaihe 4	630	0	30	0	30	22	-8	3 %
Laakkarin kalliosäiliö	0	39	0	0	0	113	113	#DIV/0!
Littoinen								
Avanti - Tammi liik.järjestelyistä johtuvat putkista ym. Muutokset	200	286	100	0	100	160	60	223 %
Luokakallion klv						3		
Loukinainen								
Matintalo 2 ja 3	500	4	150	410	560	595	35	120 %
Puutarhan alue (Vanhalinna / Jalokiventie) investointi	237	237	30	0	30	27	-3	111 %
Puutarhan alue (Vanhalinna / Jalokiventie) investointitu	-185	-161	-30	0	-30	-46	-16	112 %
Tarvasjoki								
Vesijohtoverkon saneeraus	400	46	100	0	100	18	-82	16 %
Tarvasjoen vesitomin saneeraus	350	0	100	0	100	3	-97	1 %
Koko kunnan alue								
Vesihuollon pienhankkeet, jakamaton			520	0	520	377	-143	73 %
vanhat alueet						145		
uudet as.alueet						49		
uudet teol.alueet						103		
vanhat teol.alueet						30		
kaava-alueiden ulkopuoliset alueet, vesihuolto						0		
Äkilliset korjauskohteet						25		
Aluemittaus						20		
Halmelan laajennus						5		
viemäriverkoston kuntotutkimus			100	0	100	12	-88	12 %
Viemäriinlinjojen saneeraus			140	0	140	143	3	
Vesijohtolinjojen saneeraus			140	0	140	143	3	
Irtain omaisuus								
Hankinnat			0		0	104	104	*** 1)
Maa- ja vesialueet								
Liittymismaksut			0		0	0	0	***
Liedon Vesi yhteensä			Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio-muutokset	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteuma	Poikkeama	
Menot			1 910	660	2 570	2 184	-386	-15 %
Tulot			-30	0	-30	-46	16	**
Netto			1 880	660	2 540	2 138	-402	-16 %

1) Liedon veden irtaimistohankinnat on katettu Vesihuollon jakamattomista pienhankkeista. Sisältää

Pakettiauto	43 043,53
Pakettiauto	43 043,53
Generaattori	17 782,74 (Varautuminen)
	<u>103 869,80</u>

RAHOITUSLASKELMA

	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio- muutokset	Muutettu talousarvio	Toteutuma	Poikkeama €	Poikkeama %
Toiminnan rahavirta						
Liikelyjäämä (-alijäämä)	-17 237	0	-17 237	160 822	178 059	1033%
Poistot ja arvonalentumiset	1 234 423	0	1 234 423	1 057 624	-176 799	-14%
Rahoitustuotot- ja kulut	-84 206	0	-84 206	0	84 206	100%
Investointien rahavirta						
Investointimenot	-1 880 000	-660 000	-2 540 000	-2 037 347	502 653	20%
Rahoitusosuudet investointimenoihin	0	0	0	0	0	**
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	0	0	0	0	0	**
Toiminnan ja investointien rahavirta	-747 020	-660 000	-1 407 020	-818 901	588 119	42%
Rahoituksen rahavirta						
Lainakannan muutokset						
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	0	0	0	0	0	**
Rahoituksen rahavirta	0	0	0	0	0	**
Liittymismaksut	500 000	0	500 000	1 069 517	569 517	114%
Vaikutus maksuvalmiuteen	-247 020	-660 000	-907 020	250 616	1 157 636	128%

5.3 Liedon Veden vaikutus kaupungin talouteen

LIEDON VEDEN VAIKUTUS KAUPUNGIN TULOKSEN MUODOSTUMISEEN

	Sitovuustarkastelu		Eliminoinnit		Kokonaistarkastelu
	Kunta	Vesi	Kunta	Vesi	Tuloslaskelma kunnan tilinpäätöksessä
	Ulkoiset + Vesi	Ulkoiset + kunta	Sisäiset	Sisäiset	Ulkoiset
Toimintatuotot	22 887 002,13	4 720 301,25	-76 604,56	-204 323,10	27 326 375,72
Myyntituotot	7 724 163,63	4 671 022,79	-66 110,56	-198 563,10	12 130 512,76
Maksutuotot	5 711 503,76		0,00	0,00	5 711 503,76
Tuet ja avustukset	5 184 411,85	0,00	0,00	0,00	5 184 411,85
Muut toimintatuotot	4 266 922,89	49 278,46	-10 494,00	-5 760,00	4 299 947,35
Toimintakulut	-130 064 096,80	-3 323 274,54	204 323,10	76 604,56	-133 106 443,68
Henkilöstökulut	-57 897 291,97	-439 622,00			-58 336 913,97
Palkat ja palkkiot	-46 921 711,37	-365 774,14			-47 287 485,51
Henkilösivukulut	-10 975 580,60	-73 847,86			-11 049 428,46
Palvelujen ostot	-55 317 037,36	-1 916 679,11		88 739,70	-57 144 976,77
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-7 798 281,64	-818 974,07	198 563,10	-22 629,14	-8 441 321,75
Avustukset	-6 970 323,91	0,00	0,00	0,00	-6 970 323,91
Muut toimintakulut	-2 081 161,92	-147 999,36	5 760,00	10 494,00	-2 212 907,28
Toimintakate	-107 177 094,67	1 397 026,71	127 718,54	-127 718,54	-105 780 067,96
Verotulot	92 766 920,26	0,00			92 766 920,26
Valtionosuudet	26 916 623,00	0,00			26 916 623,00
Rahoitustuotot ja -kulut	-353 943,88	-92 493,50	-92 493,26	92 493,26	-446 437,38
Korkotuotot	147 055,18	0,00	-92 493,26	0,00	54 561,92
Muut rahoitustuotot	91 989,61	0,00	0,00	0,00	91 989,61
Korkokulut	-586 980,10	-92 493,50		92 493,26	-586 980,34
Muut rahoituskulut	-6 008,57	0,00		0,00	-6 008,57
Vuosikate	12 152 504,71	1 304 533,21	35 225,28	-35 225,28	13 457 037,92
Suunnitelman mukaiset poistot	-6 223 524,76	-990 912,56			-7 214 437,32
Arvonalentumiset	-4,87	-66 711,44			-66 716,31
Tilikauden tulos	5 928 975,08	246 909,21	35 225,28	-35 225,28	6 175 884,29
Poistoeron muutos	5 045,64				5 045,64
Investointivaraus	-4 000 000,00				-4 000 000,00
Tilikauden ylijäämä (alij.)	1 934 020,72	246 909,21	35 225,28	-35 225,28	2 180 929,93

LIEDON VEDEN VAIKUTUS TOIMINNAN RAHOITUKSEEN

	Erillislaskelmat		Eliminoinnit		Rahoituslaskelma kunnan tilinpäätöksessä
	Kunta	Vesi	Kunta	Vesi	
Toiminnan rahavirta					
Vuosikate	12 152 327,04	1 304 533,21	0,00	0,00	13 456 860,25
Tulorahoituksen korjaukset	-1 641 366,54	0,00			-1 641 366,54
Investointien rahavirta					
Investointimenot	-9 319 652,96	-2 123 434,10		0,00	-11 443 087,06
Rahoitusosuudet investointimenoihin	46 000,00	0,00			46 000,00
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	1 749 698,88	0,00			1 749 698,88
Toiminnan ja investointien rahavirta	2 987 006,42	-818 900,89	0,00	0,00	2 168 105,53
Rahoituksen rahavirta					
Antolainauksen muutokset					
Antolainasaamisten vähennykset	18 103,08	0,00	0,00		18 103,08
Lainakannan muutokset					
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	0,00	1 069 517,13			0,00
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-2 383 630,98	0,00		0,00	-2 383 630,98
Lyhytaikaisten lainojen muutos	-2 105 759,26	0,00			-1 036 242,13
Saamisten muutos	-2 912 342,54	111 277,29	0,00	0,00	-2 801 065,25
Korottomien velkojen muutos	3 482 600,58	-403 772,31	0,00	0,00	3 078 828,27
Rahoituksen rahavirta	-3 901 029,12	777 022,11	0,00	0,00	-3 124 007,01
Vaikutus maksuvalmiuteen	-914 022,70	-41 878,78	0,00	0,00	-955 901,48

5.4 Liedon Vesi liitetiedot

Liitetietojen numerointi viittaa kirjanpitolautakunnan kuntajaoston yleisohjeessa tilinpäätöksen liitetiedoista käytettyyn liitetietokohtaiseen numerointiin.

1 ARVOSTUS- JA JAKSOTUSPERIAATTEET SEKÄ -MENETELMÄT

Tulojen ja menojen kirjaamisperusteet

Tulot ja menot kirjataan suoriteperusteisesti.

Pysyvät vastaavat

Pysyvien vastaavien aineettomat ja aineelliset hyödykkeet on merkitty taseeseen hankintamenoon vähennettynä suunnitelman mukaisilla poistoilla ja investointimenoihin saaduilla rahoitusosuuksilla tai avustuksilla. Suunnitelman mukaiset poistot on laskettu ennalta laaditun, kunnanvaltuuston hyväksymän poistosuunnitelman mukaisesti. Poistosuunnitelman mukaiset suunnitelmapoistojen laskentaperusteet on esitetty tuloslaskelman liitetiedoissa kohdassa suunnitelman mukaisten poistojen perusteet, liite 11.

Poistosuunnitelma on päivitetty vuonna 2012 (KV 92/24.9.2012). Uutta poistosuunnitelmaa käytetään vuonna 2012 ja sen jälkeen valmistuneissa tai hankituissa käyttöomaisuusinvestoinneissa.

Pysyvien vastaavien sijoitukset on merkitty taseessa hankintamenoon tai sitä alempaan todennäköiseen arvoon, jos sijoituksen todennäköisesti tulevaisuudessa kerryttämä tulo arvioidaan pysyvästi vielä poistamatonta hankintamenoa pienemmäksi.

Rahoitusomaisuus

Saamiset on merkitty taseeseen nimellisarvoon tai sitä alempaan todennäköiseen arvoon.

Avustusten käsittely

Pysyvien vastaavien aineellisten hyödykkeiden hankintaan saadut rahoitusavustukset on merkitty ao. hyödykkeen hankintamenoa vähennykseksi.

2 ESITTÄMISTAPAMUUTOKSET

Ei ilmoitettavaa.

3 OIKAISUT EDELLISEN TILIKAUDEN TIETOIHIN

Ei ilmoitettavaa.

4 EDELLISEN TILIKAUDEN TIETOJEN VERTAILUKELPOISUUS

Ei ilmoitettavaa.

5 AIKAISEMPIIN TILIKAUSIIN KOHDISTUVAT TUOTOT JA KULUT

Ei ilmoitettavaa.

6 TOIMINTATUOTOT TOIMIALUEITTAIN

1 000 €	2022	2021
Vesilaitos	2 390	2514
Viemärlaitos	2 184	2408
Yhteensä	4574	4922

11 SUUNNITELMAN MUKAISTEN POISTOJEN PERUTEET JA NIIDEN MUUTOKSET

Suunnitelmanmukaisten poistojen perusteet

Koskee investointeja ennen vuotta 2012

1	Atk-ohjelmistot	3 vuotta/tasapoisto
2	Asuinrakennukset	30 vuotta/tasapoisto
3	Hallinto- ja laitosrakennukset	40 vuotta/tasapoisto
4	Tehdas- ja tuotantorakennukset	30 vuotta/tasapoisto
5	Muut rakennukset	30 vuotta/tasapoisto
6	Tiet	menojäännöspoisto/15 %
7	Puistot/kentät	menojäännöspoisto/15 %
8	Vesi- ja viemärijohtoverkostot	menojäännöspoisto/7 %
9	Tievalaistuslaitteet	menojäännöspoisto/15 %
10	Laituskoneet ja laitteet	menojäännöspoisto/15 %
11	Kuljetusvälineet	5 vuotta/tasapoisto
12	Muut koneet ja kalustot	menojäännöspoisto/65 %
13	Osakkeet ja osuudet	ei poistoja
14	Maa- ja vesialueet	ei poistoja

Kohdissa 1, 6, 7, 8, 9, 10 ja 12 aloitetaan poistolaskenta uusien hankintojen osalta 1.7. (puolivuotislaskenta)

Kohdissa 2, 3, 4, 5 ja 11 aloitetaan poistolaskenta seuraavan kuukauden alusta milloin rakennus on valmistunut tai kuljetusväline hankittu.

Pienet käyttöomaisuushankinnat, joiden hankintameno on alle 8 409.00 euroa, on kirjattu vuosikulukuksi

Koskee investointeja vuoden 2012 ja sen jälkeen

Atk-ohjelmistot	2 vuotta/tasapoisto
Asuinrakennukset	30 vuotta/tasapoisto
Hallinto- ja laitosrakennukset, kiviset	25 vuotta/tasapoisto
Hallinto- ja laitosrakennukset, puiset	20 vuotta/tasapoisto
Tehdas- ja tuotantorakennukset, kiviset	25 vuotta/tasapoisto
Tehdas- ja tuotantorakennukset, puiset	20 vuotta/tasapoisto
Vapaa-ajan huoltorakennukset	25 vuotta/tasapoisto
Vapaa-ajan mökit/saunarakennukset	30 vuotta/tasapoisto
Tiet	20 %/menojäännöspoisto
Puistot/kentät	20 %/menojäännöspoisto
Vesi- ja viemärijohtoverkostot	10 %/menojäännöspoisto
Tievalaistuslaitteet	20 %/menojäännöspoisto
Laituskoneet ja laitteet	30 %/menojäännöspoisto
Kuljetusvälineet	4 vuotta/tasapoisto
Muut koneet ja kalusto	40 %/menojäännöspoisto
Osakkeet ja osuudet	ei poistoja
Maa- ja vesialueet	ei poistoja

Menojäännöspoilaskenta aloitetaan uusien hankintojen osalta 1.7. (puolivuotislaskenta)

TAK-ohjelmistohankinnoissa puolivuotislaskenta

Kohteet, joissa tasapoisto, aloitetaan seuraavan kuukauden alusta milloin rakennus on valmistunut tai kuljetusväline/laite/kalusto on hankittu

Pienet pysyvien vastaavien hankinnat, joiden hankintameno on alle 10 000 €, on kirjattu vuosikuluksi.

19 TIEDOT PYSYVISTÄ VASTAAVISTA TASE-ERÄKOHTAISESTI

1 000 €	Aineelliset hyödykkeet					Yhteensä
	Maa- ja vesi-alueet	Rakennukset	Kiinteät rakennelmat ja laitteet	Koneet ja kalusto	Kesken-eräiset hankinnat	
Poistamaton hankintameno 1.1.	95	818	11 545	23	631	13 112
Lisäykset tilikauden aikana	15		511	86	1 573	2 184
Rahoitusosuudet tilikaudella			-46		0	-46
Vähennykset tilikauden aikana					0	0
Siirrot erien välillä			1 264		-1 264	0
Tilikauden poisto		-34	-948	-9		-991
Poistamaton hankintameno 31.12.	110	784	12 325	100	940	14 259

Maa- ja vesialueet erittely	2022	2021
Maa- ja vesialueet		
Kiinteistöjen liittymismaksut	100	85
Muut maa- ja vesialueet	10	10
Yhteensä	110	95

1 000 €	Osakkeet ja osuudet			Laina- ja muut saamiset
	Osakkuus-yhteisö-osakkeet	Muut osakkeet ja osuudet	Yhteensä	Muut saamiset muilta
Hankintameno 1.1.	28	2 722	2 750	60
Tilikauden muutokset *)	0	-67	-67	0
Hankintameno 31.12.	28	2 655	2 683	60
Kirjanpitoarvo 31.12.	28	2 655	2 683	60

*) Liedon Veden taseessa olevaan Turun Seudun Vesi Oy:n sijoitukseen kirjattiin tilikaudella 2022 arvonalentuminen noin 67.000 euroa, koska sijoituksen todennäköisesti tulevaisuudessa kerryttämän tulon arvioitiin olevan pysyvästi vielä poistamatonta hankintamenoa pienempi.

25 OMA PÄÄOMA

1 000 €	2022	2021
Peruspääoma 1.1.	1 542	1 542
0	0	0
0	0	0
Peruspääoma 31.12.	1 542	1 542
Edellisten vuosien yli/alijäämä	6 663	6 008
Tilikauden yli-/alijäämä	247	655
Oma pääoma yhteensä	8 452	8 204

32 MUIDEN VELKOJEN ERITTELY

1 000 €	2022	2021
Liittymismaksut	10 306	9 236
Muut velat	195	244
Yhteensä	10 501	9 480

40 VASTUUSITOUMUKSET

Takausvastuu Turun Seudun Puhdistamo Oy:n lainoista omistusosuuden mukaisessa suhteessa (Liedon osuus yhtiön osakepääomasta on 4,72%)

1 000 €		Liedon osuus
Yhtiön korollinen vieras pääoma 31.12.	82 098	3 921
Yhtiön leasingvastuut 31.12.	17 283	825

42 HENKILÖSTÖN LUKUMÄÄRÄ

Liedon Veden vahvuus on 9 henkilöä: Vesihuoltopäällikön lisäksi vesihuoltoinsinööri, 2 vesihuoltosihteeriä ja 5 laitosmiestä. Lisäksi on kaavailtu infrapalveluiden ja mittausstoimen kanssa johtokarttaohjelmasta vastuuta ottavaa henkilöä, joka pystyisi kokopäivätoimisesti täydentämään johtokarttaa, antamaan johtokarttaotteita ja tarvittaessa kartoittamaan sekä huolehtimaan Liikenne- ja viestintäministeriön asettamien vaatimusten mukaisista johtokarttojen toimituksista valtakunnallisen johtotietojärjestelmään.

Vesihuoltoinsinööri siirtyi toisen työnantajan palvelukseen heinäkuussa 2021, vakanssi edelleen täyttämättä.

Kirjanpito-, palkanlaskenta-, ostoreskontra- sekä myyntireskontrapalvelut on ostettu Tilikunta Oy:ltä.

Laskentaperusteena on käytetty kirjanpitolientien määrää.

Allekirjoitukset ja tilinpäätösmerkintä

6 ALLEKIRJOITUKSET JA TILINPÄÄTÖSMERKINTÄ

Liedossa maaliskuun 20. päivänä 2023

LIEDON KUNNANHALLITUS

Mari Mikkola

Minna Hallanheimo

Heidi Tuimala

Simo Ala-Nissilä

Hannele Lindholm

Marko Friberg

Tomi Pohjankukka

Juha Marjomaa

Ismo Saarinen

Riina Kolkkala

Timo Katajainen

Mika Ingi
Kunnanjohtaja

TILINPÄÄTÖSMERKINTÄ

Suoritetusta tilintarkastuksesta on tänään annettu kertomus.
Liedossa

Luettelo kirjanpitokirjoista ja tositelajeista sekä niiden säilytystavasta

7 LUETTELO KIRJANPITOKIRJOISTA JA TOSITELAJEISTA SEKÄ NIIDEN SÄILYTYSTAVASTA

LUETTELO KÄYTETYISTÄ KIRJANPITOKIRJOISTA

Tilinpäätös	Sidottu kirja
Päiväkirja	Sähköinen arkisto
Pääkirja	Sähköinen arkisto
Käyttöomaisuuskirjanpito	Sähköinen arkisto

KÄYTETYT TOSITELAJIT

TT Kuvaus

101	101	Hallintopalveluiden yleislaskut
201	201	Sosiaalipalveluiden yleislaskut yksityinen
202	202	Sosiaalipalveluiden yleislaskut julkinen
203	203	Perheneuvonta
204	204	Mäntykoti
205	205	Toimintakeskus
220	220	Sosiaali- ja terveyspalvelujen laskutus
223	223	Suun terveydenhuolto
224	224	Vastaanottotoiminta/Avosairaanhoito
225	225	Fysioterapia
226	226	Laitoshoidto (vuodeosasto, avosairaala)
229	229	Kuvantaminen
230	230	Liedon vanhustenhoito
301	301	Sivistyspalveluiden yleislaskut
303	303	Sivistyspalveluiden kerhot
304	304	Kansalaisopisto/ muut
321	321	Päivähoitolaskutus
322	322	Kerholaskutus
323	323	Lukiolaskutus
324	324	Kansalaisopisto
401	401	Teknisten palveluiden yleislaskut
402	402	Vuokrat
407	407	Ympäristöpalvelut
421	421	Maavuokralaskut
422	422	Rakennusvalvonta
423	423	Ympäristövalvonta
424	424	ei käytössä
501	501	Vesilaskutus muut
521	521	Vesilaskutus
601	601	Ympäristöterveyspalvelut yksityinen
602	602	Ympäristöterveyspalvelut julkinen
900	900	Liedon avoimet myyntilaskut

AA	Sopimuslaskun rekisteröinti
AT	Käyttöomaisuuden kirjaus
EK	Täsmäämättömien maksujen korjaus, Myre
HA	Pääkirjatapahtumien rekisteröinti (hyväksyttäväksi)
HB	Pääkirjatapahtumat (ei työnkulkua)
HD	Hyväksytyjen pääkirjatapahtumien kirjaus
HK	Konvertointi
HL	Kassa
HV	Vähennyskelpoinen osuus
HX	Kirjaus Excelistä (työnkulku)
HY	ALV-siirrot/tyhjennykset
IA	Ostolaskun rekisteröinti
ID	Ostolaskun kirjaus
IK	Viitesuoritukset perinnästä
IP	Maksut - konekielinen tiliote
KA	Luottotappion automaattinen kirjaus
KB	Muistutusvahvistus
KI	Perinnän suoritukset
KO	Viitesuoritukset
KP	Suoritukset
KR	Korkolaskunumero
L1	Saapuvien laskujen rekisteröinti
L2	Saapuvien laskujen kirjaus
L3	Ank.reg. Interna leverantörsfakturor
L4	Def.bokf. Interna leverantörsfakturor
LM	(Ei käytössä) (ei työnkulkua) toimittajalaskujen rekisteröinti
LP	Laskujen jaksotukset
LT	Luottotappiot
OI	Intern Order/Fakturering
P01	Lager
P02	Externa löner
P03	Populus
P04	WebTimmi sisäiset
P05	Lahikainen
P06	Basware maksuliikenne
P07	Ceepos
P08	Opiferus
P12	Vesik
P15	Proconsona
P17	M2
P24	Pusatec
P25	Lifecare
P26	MK-kassamasiina
P27	Opus Capita
PB	Matkalaskun kirjaus
PD	Direktutbetalning resereskontra
PF	Frånvaro
PM	Matkalaskun rekisteröinti
PP	Bokföring lönetransktioner
PR	Jaksotuksen ohjaus
PT	Mallar för reseräkning
PV	Variabla lönetransaktioner
RJ	Jaksotustapahtumat
RV	Peruutus / vastakirjaus
XL	Kirjaus Excelistä (ei työnkulkua)
YE	Alkutase